

Oroszi Borbála

**Egy kortárs vallásos kisközösség (Magyar Schönstatt Mozgalom)
identitáskonstitutív gyakorlatainak antropológiai vizsgálata**

Kommunikáció és Szociológia Intézet

Témavezető:

Dr. habil Kotics József egyetemi docens

BUDAPESTI CORVINUS EGYETEM

Szociológia és Kommunikációtudományi Doktori Iskola

Kommunikációtudomány Doktori Program

EGY KORTÁRS VALLÁSOS KISKÖZÖSSÉG (MAGYAR
SCHÖNSTATT MOZGALOM) IDENTITÁSKONSTITUTÍV
GYAKORLATAINAK ANTROPOLÓGIAI VIZSGÁLATA

DOKTORI ÉRTEKEZÉS

Oroszi Borbála

Budapest, 2022.

NYILATKOZAT
az önálló szellemi alkotásról és a disszertáció formájáról
doktori értekezés benyújtásához

Alulírott **Oroszi Borbála** a Corvinus Egyetem **Szociológia és Kommunikációtudomány Doktori Iskolája Kommunikációtudomány Programjának** doktorjelöltje kijelentem, hogy a Budapesti Corvinus Egyetemhez **2022. évben** benyújtott, **Egy kortárs vallásos kisközösség (Magyar Schönstatt Mozgalom) identitáskonstitutív gyakorlatainak antropológiai vizsgálata** című **175 oldalas** doktori értekezésem teljes terjedelmében **önálló, saját szellemi alkotásom, abban csak a megadott forrásokat használtam fel.**

Egyértelműen, a forrás megadásával **megjelöltem** minden olyan részt – beleértve saját korábbi munkámat is –, amelyet szó szerint vagy azonos értelemben, de átfogalmazva más forrásból vettem át.

Nyilatkozom továbbá, hogy doktori értekezésemet korábban más intézményhez nem nyújtottam be, azt nem utasították el, két éven belül nem volt sikertelenül zárult doktori védésem.

A doktori értekezésem **formáját, szerkezetét** tekintve (kérjük, húzza alá a megfelelő választ):

- **cikk-alapú** disszertáció
- **nem cikk-alapú** disszertáció

Dátum: Budapest, 2022. augusztus 30.

Aláírás:

Tartalomjegyzék

I.	Bevezetés.....	1
1.	Tárgy meghatározása, problémafelvetés	1
2.	A disszertáció kutatási kérdései és hipotézisei.....	2
3.	A doktori értekezés felépítése	5
II.	Elméleti és módszertani megfontolások.....	7
1.	Elméleti háttér	7
1.1.	Identitás.....	7
1.2.	A narratív identitás.....	8
1.3.	Vallási identitás és csoportidentitás.....	12
2.	A kutatás módszertanának bemutatása.....	15
2.1.	Módszertani reflexió	15
2.1.1.	A kutató státusza	15
2.1.2.	A nyilvános „belső” vallási diskurzusok felhasználása.....	16
2.2.	A kvantitatív vizsgálat	17
2.2.1.	A kérdőíves kutatás bemutatása	17
2.2.2.	A kérdőív elemzésének módszere	19
2.3.	A kvalitatív vizsgálat	20
2.3.1.	A narratív interjú	20
2.3.2.	Az interjúk tematikus csomópontjai.....	22
2.3.3.	A narratív interjú értelmezése	23
III.	Társadalomtörténeti előzmények	27
1.	Keresztény vallási megújulási mozgalmak	28
1.1.	Vallási megújulási mozgalmak bemutatása	28
2.	Nemzetközi Schönstatti Apostoli Mozgalom	32
2.1.	Az alapító: Joseph Kentenich (1885-1968)	33
2.1.1.	Gyermekkora és ifjúsága	33
2.1.2.	A palottinus pap.....	34

2.1.3.	A Mozgalom kibontakozásának korszaka	35
2.1.4.	Rabságban: Dachau és a nemzetiszocializmus.....	36
2.1.5.	Száműzetés: az Egyház és a Schönstatt.....	37
2.1.6.	Visszatérés Schönstattba – az utolsó három év	38
2.2.	A Nemzetközi Schönstatti Apostoli Mozgalom struktúrája	40
2.2.1.	Férfi-ág	41
2.2.2.	Női-ág	42
2.2.3.	Családok	43
2.2.4.	Papok	43
2.1.	A Római Katolikus Egyház és a kisközösségek helyzete a rendszerváltást megelőző időszakban	45
2.1.1.	Magyar Római Katolikus Egyház helyzete a II. világháború és a rendszerváltás között.....	45
2.1.2.	Római Katolikus Egyház belső megújulása a II. világháború után..	47
2.2.	Magyarországi katolikus megújulási mozgalmak a rendszerváltás után .	48
3.	Magyarországi alapítás története.....	51
3.1.	Gódány házaspár története	51
3.2.	A magyarországi alapítás.....	51
3.3.	Magyar Schönstatti Családmozgalom helye a magyarországi mozgalmak között	53
IV.	Elemzés	56
1.	A Magyar Mozgalom szociodemográfiai jellemzői.....	56
1.1.	Az alapsokaság bemutatása	56
1.2.	A kérdőívet kitöltők alapsokasága.....	62
1.2.1.	Vallási identitás, vallással kapcsolatos kérdések	62
1.2.2.	Média fogyasztási szokások	66
1.2.3.	Közélet, magyarságtudat	69
1.3.	Az elbeszélők alapsokasága.....	70

2.	A csatlakozás történetek narratív elemzése.....	72
2.1.	Egyéni integrációs elbeszélések vizsgálata.....	72
2.1.1.	Külső környezeti hatás	75
2.1.2.	Személyes fordulópont	76
2.1.3.	Belső lelki igények megváltozása	80
2.1.4.	Szocializáció.....	81
2.2.	Óbudavár narratíva	83
2.2.1.	Óbudavár, mint lokális központ	83
2.2.2.	Óbudavár, mint lelki központ.....	85
3.	Szimbólumok, szimbolikus terek	89
3.1.	A kegykép	91
3.2.	A kápolna.....	92
3.3.	A logó	95
3.4.	Az egységkeresztet	95
3.5.	A korsó.....	97
3.6.	A Családakadémia emblémája.....	100
3.7.	Házaspárok útja.....	101
3.8.	Háziszentély.....	103
4.	A mozgalmat meghatározó emberek.....	109
4.1.	Kentenich József (1885-1968).....	109
4.2.	Beller Tilmann (1938-2012)	113
4.3.	Alapítók és a TeCsEnGó.....	116
4.3.1.	Gódány Róbert (1939-2017) és Gódány Rita (1946-2021).....	118
4.4.	Ozsvári Csaba (1963-2009)	120
5.	Struktúra és tartalom	127
5.1.	A Magyar Schönstatt Mozgalom alcsoportjai	127
5.1.1.	Ifjúsági Mozgalom	133

5.1.2.	Családmozgalom	138
5.1.3.	Menta-kör	139
5.1.4.	Családakadémia	140
5.2.	A Schönstatti lelkiesség	142
5.2.1.	Máriás lelkület	144
5.2.2.	Máriához kapcsolódó viszonyrendszer	145
5.2.3.	Mária, mint példakép	149
5.2.4.	Az önevelés	151
5.2.5.	A gyakorlatias tanítás	152
5.2.6.	A házasság szentség	153
5.2.7.	Az életszentség	154
6.	A Mozgalom jövőjét bemutató narratívák elemzése	156
6.1.	Az intézményesüléshez való viszony tárgyalása	156
6.2.	A jövőt leíró narratívák	159
V.	Összefoglalás	162
1.	I. Hipotézis igazolása	162
2.	II. Hipotézis igazolása	163
3.	III. Hipotézis igazolása	164
4.	Összegzés	166
VI.	Felhasznált irodalom	167
VII.	Melléklet	176

1. Táblázatok, ábrák, illusztrációk jegyzéke

I. Képek jegyzéke

1. kép J. Kentenich 1904-ben	33
2. kép J. Kentenich 1910-ben.....	34
3. kép Az első Schönstatt kápolna	35
4. kép J. Kentenich 1965-ben.....	38
5. kép A magyar alapítóházaspár találkozása Kentenich Józseffel.....	51
6. kép MTA kegykép Forrás: MSM honlap	91
7. kép Az óbudavári leányszentély Forrás: MSM honlapja	93
8. kép Schönstatt logó Forrás: MSM honlapja.....	95
9. kép Az egységkereszt Forrás: MSM honlapja	96
10. kép A korsó Forrás: MSM honlapja.....	97
11. kép A Családkadémia emblémája, a "gyűrűk" Forrás: MSM honlapja	100
12. kép Házaspárok útjának térképe és egy állomása Forrás: http://mek.oszk.hu/15000/15073/15073.pdf	102
13. kép Az óbudavári Házaspárok útjának egy állomása Forrás: MSM honlap ..	103
14. kép Egy schönstatti tag legfőbb jellemzőiről alkotott szófelhő Forrás: saját szerkesztés.....	144

II. Ábrák jegyzéke

1. ábra Férfi-ág struktúrája Forrás: https://www.schoenstatt.hu/schonstatt-agai ..	41
2. ábra Női-ág struktúrája Forrás: https://www.schoenstatt.hu/schonstatt-agai ...	42
3. ábra Családok-ágának struktúrája Forrás: https://www.schoenstatt.hu/schonstatt-agai	43
4. ábra Papok-ágának struktúrája Forrás: https://www.schoenstatt.hu/schonstatt-agai	44
5. ábra Az alapsokaság életkorszerinti eloszlása Forrás: a MSM adatai alapján saját szerkesztés.....	56
6. ábra Az alapsokaság státusz szerinti eloszlása Forrás: a MSM adatai alapján saját szerkesztés.....	57
7. ábra A kitöltők és az alapsokaság összehasonlítása életkor alapján Forrás: saját szerkesztés.....	58
8. ábra Családi állapot Forrás: saját szerkesztés.....	60
9. ábra Kitöltők státusza Forrás: saját szerkesztés.....	61
10. ábra Kitöltők keresztségen felvett hite Forrás: saját szerkesztés.....	61
11. ábra Melyik állítással értesz egyet a vallásokkal kapcsolatban Forrás: saját szerkesztés.....	63
12. ábra A vallásos hitről, értékekről alkotott vélemény Forrás: saját szerkesztés	64
13. ábra Vallásos értékek elfogadottsága Forrás: saját szerkesztés.....	64
14. ábra Isten, Szűz Mária és az Egyház megítélése a kitöltők között Forrás: saját szerkesztés.....	65

15. ábra Vélemény a MSM és az Egyház viszonyának jövőbeli alakulásáról Forrás: saját szerkesztés	65
16. ábra Tájékozódási, információszerzési szokások Forrás: saját szerkesztés	66
17. ábra Online hírportálok említésének gyakorisága Forrás: saját szerkesztés	67
18. ábra Médium fogyasztási preferenciák Forrás: saját szerkesztés	67
19. ábra Vallási tartalmú médiumok fogyasztása Forrás: saját szerkesztés	68
20. ábra Schönstatts médiumok fogyasztási szokásai Forrás: saját szerkesztés	68
21. ábra Politikai nézetek elhelyezése egy 10-es skálán Forrás: saját szerkesztés ...	69
22. ábra A kitöltők magyarsággal kapcsolatos érzései Forrás: saját szerkesztés	69
23. ábra Csatlakozási motivációk elemzése Forrás: saját szerkesztés	73
24. ábra Egyéni preferenciák Forrás: saját szerkesztés	74
25. ábra Csatlakozás időintervallumának vizsgálata Forrás: saját szerkesztés	74
26. ábra A közösség relevanciája az egyén számára Forrás: saját szerkesztés	79
27. ábra A schönstatti eszme relevanciája az egyén számára Forrás: saját szerkesztés.....	81
28. ábra A Mozgalmat reprezentáló szimbólumok bemutatása Forrás: saját szerkesztés.....	90
29. ábra Szimbólumok, jelképek jelentőségének fontossága Forrás: saját szerkesztés.....	91
30. ábra Diagramm a Házaspárok útjának népszerűsítéséről Forrás: saját szerkesztés	102
31. ábra Az otthonokban található háziszentélyekben töltött időről Forrás: saját szerkesztés.....	104
32. ábra A háziszentélyben végzett tevékenységekről Forrás: saját szerkesztés.	106
33. ábra A kiemelt jelentőséggel bíró személyekhez való viszony Forrás: saját szerkesztés.....	110
34. ábra Csoporton belüli aktivitás Forrás: saját szerkesztés	128
35. ábra A közösség összejövetelén való részvétel grafikonos ábrázolása Forrás: saját szerkesztés	130
36. ábra A közösségre jellemző tulajdonságok meghatározása Forrás: saját szerkesztés.....	131
37. ábra A 36.ábra számszerű adatai Forrás: saját szerkesztés.....	131
38. ábra Reflexió a közösséghez való csatlakozásra Forrás: saját szerkesztés	132
39. ábra Reflexió a közösségi eseményekre Forrás: saját szerkesztés	132

40. ábra Reflexió a közösség tagjaival kapcsolatos viszonyra Forrás: saját szerkesztés.....	133
41. ábra A kitöltők véleménye párválasztási preferenciáról Forrás: saját szerkesztés.....	138
42. ábra A schönstatti tanítás esszenciájáról Forrás: saját szerkesztés.....	143

III. Táblázatok jegyzéke

1 táblázat Vallási megújulási mozgalmak Forrás: J. Niehaus alapján saját szerkesztés.....	30
2. táblázat – MSM alapsokaságának eloszlása Forrás: MSM adatai alapján saját szerkesztés.....	56

IV. Térképek jegyzéke

1. térkép A MSM alapsokaságának lakhely szerinti eloszlása Forrás: saját szerkesztés.....	59
2. térkép A kérdőívet kitöltők sokaságának lakhely szerinti eloszlása Forrás: saját szerkesztés.....	59

2. Témával kapcsolatos saját publikációk

- Oroszi, B. (2022) „Szent és boldog magyar családok építése” Csatlakozás történetek, identitás narratívák – a Magyar Schönstatt Mozgalom vallásantropológiai vizsgálata. *Kapocs*. pp.61-73.
- Oroszi, B. (2022) Egy kortárs vallási megújulási mozgalom szimbólumrendszerének feltáró elemzése. *Szellem és tudomány*. pp.103-147.

I. BEVEZETÉS

1. TÁRGY MEGHATÁROZÁSA, PROBLÉMAFELVETÉS

Doktori értekezésemben egy kortárs vallási megújítási mozgalom, vagyis a Magyar Schönstatt Mozgalom identitáskonstitutív mechanizmusait vizsgálom. Célom azonosítani, értelmezni és leírni, hogy milyen identitásaspektusokat figyelhetünk meg a Magyar Schönstatt Mozgalom közösségében, hogyan adaptálják a tagok a nemzetközi mozgalom struktúra-, norma- és értékrendszerét saját mindennapjaikba, továbbá mely főbb jellegzetességek mentén hozzák létre a szimbólumok értelemezési kereteit. Mindehhez a vizsgált közösségben érvényes értékrendszerrel kapcsolatban, valamint az általánosan elfogadott normák és a szimbolikus terek kapcsán megfogalmazott narratívák elemzésével feltárom a közösségi összetartó erő legjelentősebb materiális és immateriális elemeit. Egy komplexebb, átfogó nézőpontú fogalmi és elméleti apparátus kidolgozásának érdekében ötvözőm a kommunikációtudomány, a szociológia és a kulturális antropológia azon elemzési módszereit és elméleti megközelítéseit, amelyek a kutatás tárgyát érintik.

A vizsgált közösséggel 2016 második felében, doktori tanulmányaim megkezdésekor vettem fel a kapcsolatot. Ekkor érdeklődésem középpontjában a Mozgalom egyik al csoportja, az Ifjúsági mozgalom közössége állt és a kutatás céljai közé tartozott azonosítani és elemezni a vallásos fiatalok menekültválsággal kapcsolatos attitűdjeit. Ennek érdekében komplementer kutatást végeztem (a kérdőíves felmérések 2017-ben és 2018-ban történtek meg, valamint egyéni strukturáltan interjúkat készítettem a tagokkal). A közösség mélyrehatóbb megismerésével párhuzamosan, tanulmányaim során áttekintettem a vallási megújulási mozgalmak szakirodalmát és felismertem, hogy a Magyar Schönstatt Mozgalomról nem született, olyan átfogó és feltáró antropológiai elemző munka, amelyet a társadalomtudományi kutatások bevett eszközeivel, módszereivel végeztek volna el és pontosan meghatározta volna a Schönstatt Mozgalom pozícióját a magyarországi római katolikus vallási megújulási mozgalmak között. A témában megjelent publikációk többnyire olyan általánosabb nézőpontból közöltek nagyívű munkákat, amelyekben egy-egy közösség hétköznapi működése kellő részletességgel nem jelenhetett meg. Témaválasztásomban a szakmai kíváncsiság vezérelt, amikor a vizsgált közösséget kiemelttem a megújulási

mozgalmak sorából és kutatásom központi tárgyává tettem, mintegy kísérletet téve arra, hogy egy rendkívül komplex életvilággal rendelkező közösséget egyszerre átfogóan és mégis részleteibe menően tárjak a tudományos közösség elé.

2. A DISSZERTÁCIÓ KUTATÁSI KÉRDÉSEI ÉS HIPOTÉZISEI

A vizsgálat során meghatározott kutatási kérdéseket hagyományos primer alapkutatásra alapozva válaszoltam meg, amelyet deduktív ívű empirikus vizsgálat – kvalitatív és kvantitatív módszerek kombinálásával – egészített ki, így támogatva a kutatási téma kapcsán felmerült hipotézisek megválaszolását. Egy általánosabb nézőpontból kiindulva, az első feladat a Mozgalom magyarországi római katolikus vallási megújulási közösségek közötti pozicionálása és elhelyezése volt. Többek között vizsgáltam, hogy mely jellegzetességei okán különülhet el a többi vallásos, családi értékeket középpontba állító közösségtől, külön figyelmet fordítva arra, hogy feltárjam azokat a sajátosságait, amelyeket a csatlakozási folyamat során a tagok vonzónak találhatnak. Felmerült annak a lehetősége, hogy a Mozgalom vonzerejét rendkívül karakterisztikus és gazdag szimbólum-, érték- és normarendszere adja, így vizsgáltam annak különféle megjelenési formáit, mindennapi használatát, valamint ezeknek az egyéni megtapasztalását. Ezután a közösség életvilágának azon aspektusait tanulmányoztam behatóan, amelyek a csoportidentitás diskurzusának alapvető építőelemei. Így például a közösségi azonosságtudatra és az egyéni vallási identitásra gyakorolt hatása miatt jelentőségteljes volt a Mozgalom történetében kiemelkedő karizmatikus személyekről szóló elbeszélések és az ezekhez való reflektív viszony. Majd a vizsgált közösségben érvényes értékrendszer, az általánosan elfogadott normák és a szimbolikus terek kapcsán megfogalmazott narratívák elemzésével feltártam a közösségi összetartó erő legjelentősebb tárgyasult és szellemi elemeit.

Az értekezés megírásának célja az volt, hogy az elvégzett kvalitatív és kvantitatív kutatás eredményein keresztül a felsorolt témaköröket érintő kérdésekre választ adjon. A kutatás pontos kérdései a következők voltak:

- I. Hogyan lehet pozicionálni a vizsgált közösséget a többi Magyarországon működő római katolikus vallási megújulási mozgalomhoz képest? Milyen jellegzetességei

miatt válik vonzóvá a tagok számára a Magyar Schönstatt Mozgalom? Milyen motivációs mechanizmusok állnak a Mozgalomhoz csatlakozás hátterében?

- II. Melyek azok a materiális (tárgyasult) és immateriális (szellemi) alkotóelemei a közösségnek, amelyek a leginkább hatással vannak az egyén identitáskonstruáló gyakorlatára? Melyek azok a legfontosabb értékek, normák és szimbólumok, amelyek az egyéni narratívákban lehangsúlyosabban jelennek meg és a közösség integráló erejét erősítik?
- III. Hogyan erősítik a közösséghez tartozás élményét a Mozgalmat meghatározó karizmatikus szereplőkről kialakított egyéni diskurzusok? Milyen szerepet játszanak a kiemelkedő életutakról szóló elbeszélések a közösségi identitás megalkotásában?
- IV. A világos határvonalak mentén gazdagon strukturált értékkező közösségen belül az egyéni kiteljesedés milyen lehetséges variációi állnak a tagok rendelkezésére? Az egyén vallási identitásának megerősítésében a Mozgalom lelkiségének mely aspektusai játszanak döntő szerepet?
- V. A közösség jövőképéről forgalmazott narratívák hogyan járulnak hozzá a csoport identitásának erősítéséhez? Milyen belső feszültségek jelenhetnek meg a Mozgalom gyarapodásából adódó intézményesülés folyamatában?

Céлом volt, hogy az antropológia, a szociológia és a kommunikációtudomány kutatómódszertani eszközeinek használatával (a narratív interjúk és a kérdőíves kutatás segítségével) olyan vizsgálati anyagot készítsek el, amely elemzésével választ adhatok a kutatás során megfogalmazott hipotézisekre.

Hipotézisek:

- 1. Feltételezem, hogy a közösségbe belépő egyének élethelyzetéhez kapcsolódó identitásválság megoldásán túl a Schönstatt Mozgalom értékrendszeréből és működési szerkezetéből adódó jellegzetes tanításai és lelkisége képes az individuum elmélyült vallási igényének kielégítésére és ennek a hétköznapi életbe történő integrálására.

2. Feltételezem, hogy a Schönstatt Mozgalomban kialakított szimbólumokra alapozott nyelvi-fogalmi kategóriarendszer olyan szubkulturális jellegzetességeként értelmezhető, amelynek jelentősége nem pusztán a másiktól való elkülönülés hangsúlyozásaként, hanem egyedi módon a mindennapi életben is kiemelt fontosságú szervezőerőként interpretálható.
3. Feltételezem, hogy a schönstatti tanítás és értékkezőség nem kizárólag a vallási elvekkel való azonosulás kereteit jelöli ki, komplex tudáskészlet jellegéből adódóan nem kizárólag az identitásstruktúra egy meghatározott elemére korlátozódik, hanem az egyén teljes életvilágát, értékrendszerét és cselekvési dimenzióját határozza meg.

A hagyományos primer alapkutatás elvégzéséhez 2020 második felében hivatalosan is felvettem a kapcsolatot a Magyar Schönstatt Mozgalom vezetőségével és hozzájárulásukat kértem a kutatáshoz. A Mozgalom vezetői – és tagsága is – rendkívül nyitott és befogadó volt, a kutatás egész ideje alatt támogató attitűdjükkel segítettek munkámat. Az előkészületek megtétele és további ismerkedés után 2021. augusztusában megkezdtem az adatbázis építést, amelyhez egy több mint 100 kérdésből álló online kérdőívet használtam. A csoport tagjai lelkiismeretesen és elszántan vettek részt a kutatás első szakaszában, amelynek eredményeképp 124 fő töltötte ki a kérdőívet és több mint 40 fő jelezte, hogy a második szakaszba tervezett interjú vizsgálatban is szívesen venne részt. A kérdőív eredményeinek alapos elemzése után az interjúk előkészítését végeztem el, amellyel célom egy átfogóbb, komplexebb nézőpontú vizsgálati anyag összegyűjtése és ezáltal a kutatási kérdések pontosabb megválaszolása, ezért 2022. elején 25 narratív interjút vettem fel. A kutatásnak ebben a szakaszában kizárólag olyan elbeszélőket választottam ki, akik kitöltötték a kérdőívet.

Ahhoz, hogy a kutatás kérdéseire és hipotéziseire megfelelő választ adhassak a dolgozat első felében feltártam a vizsgálat szempontjából fontos szakirodalmi hátteret, amelyre alapozva kijelöltem az elemzés kereteit, továbbá kialakítottam annak fogalmi készletét. Ezt követően az empirikus kutatás eredményeit mutattam be, majd annak tanulságára alapozva az összegzésben igazoltam vagy cáfoltam az ebben az alfejezetben megfogalmazott kérdéseket és hipotéziseket.

3. A DOKTORI ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE

Doktori disszertációm öt nagy fejezetből áll. A bevezetést követően az első nagy egység a szakirodalmi áttekintés, amelyben tárgyalom a disszertáció fogalmi és módszertani kérdéseit. A fejezet első felében áttekintem az identitást, mint a kultúrakutatás egyik kulcsfogalmát (Bondarenko-Leonova 2010.; Brubaker-Cooper 2000.; Calhoun 1998.; Clarke 2008.; Cohen 1997.; Griffin 1977.; Jenkins 2002.; Kántor 2001.; Marosán 2016.; Swann-Bosson 2010.; Újvári 2009), ezután részletesebben tárgyalom a dolgozat témájához szorosabban kapcsolódó fogalmakat: a narratív identitást (Keszeg 2011.; Pintér 2012.; Setran 2020.; Somers 1994.), valamint a vallási identitást és a csoportidentitást (Cho 2021.; Dobratz 2001.; Gereben 2005.; Máté-Tóth 2012.; Vincze 2007.). Majd a fejezet második felében bemutatom a vizsgálat során alkalmazott kvantitatív és kvalitatív módszereknek az értekezés szempontjából releváns megközelítéseit (Anderson-Kirkpatrick 2016.; Belli 2010.; Bögre 2020.; Hornyacsek 2014.; Kovács 2007.; Lietz 2009.; Szilcz 2018.), összesítem a kérdőív és a narratív interjúk főbb tematikus csomópontjait és leírom az elemzés szempontjait.

Ezt követően a társadalomtörténeti előzmények feltárását a keresztény vallási megújulási mozgalmak bemutatásával folytatom, azon belül is részletesen foglalkozok a római katolikus vallási megújulási mozgalmak (Csordas 2007.; Gooren 2012.; Havasi 2018.; Lőrinczi 2011.; Máté-Tóth 2013.; Milovanović 2021.; Ponzetti 2014.) kialakulásával és jelentőségével. A Schönstatt Mozgalom jelenének megértéséhez elengedhetetlen vizsgálni annak múltját, így mindemellett még ebben a fejezetben az adott történelmi kor kontextusát mutatom be és vizsgálom a római katolikus megújulási közösségek (Bálinty 2012.; Fejérdy 2018.; Mezey 2013.; Kamarás 1994.) rendszerváltás előtti és utáni lehetőségeit. Továbbá tárgyalom még a Katolikus Egyházban lejátszódó – a vizsgálat megértésének szempontjából lényeges – makroszintű folyamatokat (Gecse 1980.; Ottlyk 1986). Majd az alapok meghatározását követően rátérek a feltáró kutatás fókuszában álló Schönstatt Mozgalom katolikus megújulási mozgalmak között betöltött szerepére. Ezután részletesen ismertetem a Nemzetközi Apostoli Schönstatt Mozgalom alapításának és fejlődésének történetét, amelyet az alapító Joseph Kentenich életének eseményein keresztül tárok fel (Csermák 2001.; Schlickmann 2007.) és bemutatom, hogy mindez hogyan vezetett el a mai formájában működő szervezeti struktúra kialakulásához. Mindezek után áttekintés

adok a magyarországi alapítás történetéről és a magyar közösség strukturális jellegzetességeiről.

A negyedik fejezetben először bemutatom a válaszadók szociodemográfiai hátterét, majd a kidolgozott elméleti keretekre alapozva elemzem az empirikus anyagot. A kérdőív eredményei és a narratív interjúk feldolgozása során öt jól elkülöníthető témakör rajzolódott ki, amelyek a következőképpen írhatóak le: (1) a csatlakozást elbeszélő narratívák, (2) a szimbólumok, szimbolikus terek gyakorlati használatának bemutatása, (3) a Mozgalom életében kiemelkedő jelentőséggel bíró karizmatikus egyének életútjának vizsgálata, (4) a schönstatti lelkeség kiemelkedően hangsúlyos alkotóelemeinek – tanításainak és értékeinek – tanulmányozása, valamint a (5) a közösség jövőjéről forgalmazott diskurzusok jelentéseinek leírása.

Végül az összegzésben bemutatom az elemzés során igazolt vagy cáfolt hipotézisek legfontosabb eredményeit, valamint a kutatási kérdésekre adott válaszokat. Ezután kitérek a vizsgálat folytatásának lehetséges irányaira és várható tanulságaira.

II. ELMÉLETI ÉS MÓDSZERTANI MEGFONTOLÁSOK

1. ELMÉLETI HÁTTÉR

Ebben a fejezetben a doktori értekezés tárgyát érintő legfontosabb fogalmak disszertációbeli értelmezése és azok kontextusba helyezése a cél: elsőként az identitás, majd a narratív identitás, csoportidentitás és végül a vallási identitás kérdésköreit tárgyalom.

1.1. Identitás

A disszertációnak nem célja az identitás mindenre kiterjedő definíciós problémáinak felvetése és tisztázása (Bondarenko-Leonova 2010.; Brubaker-Cooper 2000.; Calhoun 1998.; Clarke 2008.; Cohen 1997.; Griffin 1977.; Kántor 2001.; Swann-Bosson 2010.; Újvári 2009.), mégis nem megkerülhető annak definiálása, hogy a dolgozatban milyen aspektusból közelít és hogyan értelmezi azt a kutató a vizsgált témakör szempontjából.

Kiindulási pontként elmondható, hogy Richard Jenkins szerint az öntudat az elsődleges szocializáció interakcióin alapuló tanulási folyamat, amely során az „én” és az „önmagam” közötti viszonyban jön létre az öntudat alapvető formája (2002:4). Kutatásunk szempontjából különösen is fontos ez a kijelentés, hiszen a vizsgált közösség tagjaira jellemző volt, hogy az elsődleges szocializációjuk során meghatározó vallásos neveltetést kaptak és ez adja egyéni identitásuk alapjait. Az a mód, ahogyan az egyén önmagára tekint (például: római katolikus hívő) nem csak az „énképét” határozza meg és azt, ahogyan önmagát látja, hanem azt is, ahogyan mások előtt látszani szeretne (Jenkins 2002:4). Mégis fontos hangsúlyozni, hogy a Mozgalom tagjai nem „másokhoz” vagy egy „külső tekintet” viszonyítják önmagukat, identitásuk meghatározásánál sokkal inkább egy „belső”, vagyis inkább „felsőbb/Isteni” szempontrendszerhez való igazodás jellemző.

Az identitás a kultúrakutatás egyik kulcsfogalma, amelyről Stachel-el egyetértve én is úgy vélekedek, hogy a kultúratudományi érvelések összefüggésében általában a kollektívumokra vonatkozik, illetve az individuális identitást a kollektívummal összefüggésben vagy a kollektívumhoz való tartozásként vizsgálják (2007:5). Ebben

az írásban ezt az általános érvényű *elméleti* megfogalmazást úgy konkretizálom, hogy megadom az *empirikus* kutatás alapján kirajzolódott viszonyítási pontokat. Az individuum identitását, vagyis az egyéni közösségi tagot nem a társadalom egészéhez, hanem a saját csoportjához (Újvári 2009:270), vagyis a vizsgált közösséghez való viszonyrendszerén keresztül szemlélem. Ennek egyik fő oka, ahogyan majd az elemző fejezetekben is látható lesz az, hogy a vizsgálatba bevont egyének is így tekintenek önmagukra. Az individuumok önképe a saját csoport (lásd Magyar Római Katolikus Egyház vagy Magyar Schönstatt Mozgalom) által kijelölt környezethez viszonyulva jön létre és újul meg.

Ezt a folyamatot az élettörténeti élmények elmesélésén keresztül ragadhatjuk meg, hiszen egy-egy narratíva megkonstruálásakor kirajzolódik az egyén szempontjából jelentős identitáselemek együttese, ebben pedig kulcsszerepe van a kommunikációnak (Újvári 2009:271). A kutatásom fókuszában a vizsgált közösség identitáskonstitutív gyakorlatának elemzése áll, amelyhez elengedhetetlen az identitás kinyilvánításának és annak nyelvi formáinak azonosítása (Simon 2005:10), vagyis a narratív identitás fogalmának tisztázása.

1.2. A narratív identitás

Mielőtt tisztáznám a narratív identitás a disszertáció értelmezésének szempontjából releváns megközelítését, előtte egy gondolat erejéig szeretnék kitérni az *élmény* kérdéskörére, elvégre meglátásom szerint ez a két téma összefonódik, hiszen ahogyan Marosán is megfogalmazza: a teljes személyiség minden egyes élményben benne él, és minden egyes élmény igazodik a teljes személyiség struktúrájához (2016:4). Továbbá a vizsgált csoport közösségi összejövetelein – valamint szokásaiban és rítusaiban is – megfigyelhetjük az egyéni és a közösségi élmény, élményközösség megélésének fontosságát is, amelyek szintén hozzájárulhatnak a csoporttal való szorosabb azonosuláshoz.

Hagyományosan Victor Turner és Clifford Geertz (2001) voltak azok az úttörő kutatók, akik elsőik között írtak az élmény antropológiájáról („anthropology of experience”) (Turner-Bruner 1986). Céljuk volt feltárni, hogy az egyének hogyan tapasztalják meg a kultúrájukat, majd ezt a tapasztalatot, élményt, hogyan fejezik ki különféle módokon, narratívákon (például irodalmi műveken, rituálékon vagy akár

egy életútinterjún) keresztül. Az élmény kifejezetten személyes, ugyanakkor utal egy olyan cselekvő személyre, aki jelenlétével képes formálni az eseményeket, sőt ezeken a történeteken keresztül megismerhetjük az egyén magatartását vagy szituációkhoz való hozzáállását is (Bruner 1986:5) azáltal, hogy az elbeszélő megfogalmazza és megosztja tapasztalatát. Garro és Mattingly szintén egyetért azzal, hogy a narratíva létrehozása egy alapvető módja annak, hogy az ember jelentést adjon a tapasztalatának, hiszen egy narratíva felépítése aktív és konstruktív folyamat, amely függ és beágyazódott az elbeszélőt körülvevő egyéni és kulturális erőforrásoktól (2000:1). Az értekezésben az elbeszélések jelentősége abban áll, hogy a történetek hozzásegítsék a kutatót, hogy feltárja és megértse a vizsgálatban résztvevő egyén és annak közösségének életvilágát olyan szubjektív és bizalmas perspektívából, amelyhez máskülönben nem lenne rálátása, hozzáférése.

Az élményeket az egyén elbeszéléséből ismerhetjük meg, amelyben benne rejlik a valóság (ezen belül a társadalom) ismerete, a narratív sémák ismerete, a kommunikációs szándék, a történetértés modellje és a kommunikáció kontextusa is (Keszeg 2011:29). A narráció során megjeleníthetők az egyén azon életeseményei, amelyek az adott kontextusban a legpontosabb képet festik arról, hogy ki a narrátor. Például esetünkben, a cél a schönstatti élménykészlet feltárása volt, így az egyéni elbeszélők ezen keresztül határozták meg önazonosságukat és csoportidentitásukat is. Összefoglalva, a narratívák felépítésének lényeges eleme a kulcsélmények meghatározása és logikus sorrendbe való összeillesztése, így olyan reprezentációk létrehozása, amelyek folyamatosan újraszervezik a világot (A. Gergely 2018:103) és segítenek meghatározni – az elbeszélés pillanatában – az egyén világban elfoglalt pozícióját.

A narratív identitás fogalmának meghatározásánál az egyik leggyakrabban idézet szerző Paul Ricoeur (Crowley 2003.; Lengyel 2020.; McCarthy 2007.; Pintér 2012.), akinek a narratív önazonosságról szóló átfogó elméletét gyakran kiindulópontnak használják, akár a definíció kritikájának meghatározásához, akár annak továbbgondolásához. Ricoeur a személyes azonosság problémájára próbál választ adni, miközben a narratíva alapvetően praktikus karakterét és a narrativitás különböző szintjei közötti kommunikáció jelentőségét hangsúlyozza, valamint azt, hogy a narrativitás és az időbeliség – illetve időtapasztalat – szervesen összefonódnak egymással (Marosán 2016:10). Vagyis Ricoeur az identitáshoz az *időiségen és az*

*elbeszélés*en keresztül közelít (Pintér 2012:69). Van olyan kutató, aki hangsúlyozza, hogy Ricoeur szerint az önazonosság narratív vizsgálatához, az elbeszélés közben az állandóság és a változás közötti kapcsolatot kell kiemelt figyelemmel követni (Lengyel 2020:172), míg más Ricoeur gondolatmenetéből arra hívja fel a figyelmet, hogy nem mindegy, hogy azonos akarok lenni önmagammal vagy a célom az, hogy autentikus legyek (önmagam legyek) (Fehér 2019:300). Vagyis a narratíva megkonstruálása közben vagy arra törekszik az egyén, hogy egy logikailag koherens egysíkú történetet hozzon létre, vagy kockáztatva azt, hogy esetleg törések keletkeznek az elbeszélés során, mégis az élettörténetének a legautentikusabb verzióját osztja meg.

Azonban számításba kell venni, hogy időközben a narratív identitás meghatározásának új szemléletmódjai alakulnak ki. Például Somers új szempontokat emel be a fogalom definiálásához és érvelésében hangsúlyozza, hogy mindenekelőtt már nem az elsődleges „élet-élmények” (mint nem, rassz, generációs hovatartozás, szexuális orientáció és így tovább) jelölik ki az egyén narratíváinak korlátait és határait, nem a tanult értékek mentén építi fel az elbeszélő a történetét, hanem arra alapozza narratíváját, hogy „azért cselekszem így, mert ez vagyok én” (Somers 1994:608). Vagyis az elbeszélő társadalmi cselekvéseinek vizsgálatakor számításba veszi az individuum egyediségét és azt, hogy a saját feltételei alapján kell értékelni és elfogadni annak cselekvéseit (Somers 1994:609).

Az elméletalkotók úgy definiálják a narratív identitást, mint az egyén belső történetét, amit úgy épít fel, hogy értelmet adjon az életének (Setran 2020:94). A narratív identitás felépítésének folyamatából kiderül, hogy az elbeszélő ki volt, ki most jelenleg és kivé szeretne válni. Ennek a három periódusnak az összefonódása során derül ki az elbeszélőről, hogy mi az értelme, célja és jelentése az életének. Elsőként a múlt feltárása („past self”) alapján kirajzolódnak azok a főbb események és tapasztalatok, melyek segítségével eljutunk a „jelen énjének” („present self”) bemutatásához (Setran 2020:95). A narratív identitás felépítésének ebben a szakaszában elsősorban azok az élmények hangsúlyosak, amelyek kulcsfontosságú szerepet töltek be abban, hogy az elbeszélő azzá váljon, ahogyan ma elfogadja önmagát, továbbá, aki a jövőben lenni szeretne. Egyfajta eredet történet, a „jelen énjének” megalapozása történik meg és iránymutatást ad a „jövő énjének” („future self”) (Setran 2020:95). Továbbá egy-egy élettörténet elbeszélésekor nem csak arra keressük a választ, hogy kik vagyunk mi hanem, hogy miért vagyunk itt, hova tartunk és mindennek mi az értelme (Setran

2020:97). A narratív én megmutatja, hogy az adott pillanatban kiemelt életesemények elbeszélésén keresztül hogyan hozzuk létre a kultúránk által befolyásolt és a társadalom által elfogadott mesternarratívát, vagyis hogyan definiáljuk önmagunkat.

Somers a narratívák elemzésénél négy különböző dimenziót határoz meg: ontológiai narratívák, nyilvános narratívák, metanarratívák és konceptuális narratívák (1994:617). Az ontológiai narratívák azok, amelyekben meghatározzuk kik vagyunk mi, ezekben az elbeszélésekben alakulnak át az élmények, események történetekké (Somers 1994:618). Az adott pillanatban megszülető történetek szituatívák, hiszen különféle hangsúlyt adhatnak nekik az elbeszélők. Így például, ha arra kérjük a narrátort, hogy egy bizonyos (például a schönstatti) szempontrendszerbe ágyazva adja át élettörténetét, megosztja velünk narratíváját, de merőben más hangsúlyú elbeszélést kaphatunk ugyanattól a személytől, abban az esetben, ha egy másik viszonyrendszert jelölünk ki a narratíva keretének. Vagyis az ontológiai narratívák beágyazottak bizonyos nyilvános diskurzusokba. Ezek a narratívák kulturálisan és intézményesen nagyobb formációkhoz kötődnek, mint az egyén. Ilyen nyilvános mikro- és makronarratívák jönnek létre például családok, munkahelyek, egyházak, kormányok vagy nemzetek történeteiből, elbeszéléseiből, akár mítoszaiból is (Somers 1994:619). A doktori értekezésben ilyen nyilvános narratíva a Schönstatt Mozgalom németországi és magyarországi alapításának küzdelmes története, amely alapjaiban jelöli ki a közösséghez való viszonyt és az egyén közösségről való gondolkodását. A harmadik nagy kategória a metanarratívák, amelyekbe a történelem kortárs szereplőiként mindnyájan – akár elbeszélőként, kutatóként vagy a kész termék olvasójaként is – beágyazódunk. Ilyen lehet például az iparosodás, a felvilágosodás, a modern kor vagy a kapitalizmus-kommunizmus, illetve természet-társadalom narratívája. Ezek az absztrakciók, elemek (lásd például vallás-társadalom) a legkevésbé reflektált elmei az egyéni elbeszéléseknek (Somers 1994:619). Végül a negyedik típusba Somers a konceptuális vagyis fogalmi narratívákat sorolja. Ezeket a narratívákat az elbeszéléseket értelmező, azokat „kódoló” kutatók hozzák létre. Ezeknek a magyarázatoknak a létrehozása kihívásokkal teli, hiszen olyan szókincset kell kialakítani az ontológiai és nyilvános narratívákról, amely időben és térben is – vagyis a makronarratívákon – keresztül is kiállják a próbát és értelmezhetőek lesznek (1994:620). Ennek a négy dimenzióknak a tudatosítása segítséget ad ahhoz, hogy egy-

egy szubjektív narratívumot egy strukturáltabb szempontrendszer alapján lássunk, láttassunk és elemezzünk

Mielőtt az értekezés fogalmi háttérének kontextusba helyezését folytatnám szeretném hangsúlyozni, hogy habár ebben az alfejezetben áttekintettem a narratív identitás – számunkra releváns - fogalmát, amely kiindulópont volt a narratív interjúk felvételének elméletéhez, mégis különválasztottam a teoretikus háttér bemutatását, annak alkalmazásának leírásától. Így a narratívák gyakorlati alkalmazásának módszertanát a II.2/2.3-as, azaz a kvantitatív vizsgálat fejezetben fejtem ki.

A saját narratív identitás létrehozásakor hangsúlyossá válhatnak különféle dimenziók, amelyekben az egyén elhelyezi önmagát. A kutatásunk során a narratívák létrehozásakor két ilyen hangsúlyos elem körvonalazódott: az első egy keresztény (lásd: római katolikus) szempontrendszer használata, a második egy csoporthoz – konkrétan a Magyar Schönstatt Mozgalomhoz – tartozás hangsúlyozása. A vizsgált téma szempontjából ezért fontos még a vallási identitás és a csoportidentitás fogalmainak bevezetése.

1.3. Vallási identitás és csoportidentitás

A kutatás központi témája a vizsgált közösség identitáskonstitutív gyakorlatainak feltárása volt, amely folyamatnak jelentős részét alkotta az egyének vallásos önzonosságának narratívákon keresztül történő megkonstruálása. A társadalomtudományban bevett mód a vallási identitást, a vallási élethélményt a szubjektum narratíváján keresztül feltárni, hiszen ez a vallásos önzonosság („religious self”) az egyik legszubjektívabb és legintimebb önzonosság. A vallási identitás tartalmazza a személyiség, a központi értékek, az ideológiák, a hiedelmek és a moralitás olyan elemeit, amelyek jellemzően permanensek és nehezen változnak az egyén életútja során (Cho 2021:10). Ahogyan korábbi kutatások is megállapították, hogy az identitás-struktúra szerves részeként a vallásos önzonosság a tradicionális értékek (család, szülőföld stb.) szűkebb, valamint a kulturális (és a közösségi) értékek tágabb vonzáskörében helyezkednek el (Gereben 2005:209), úgy ebben a kutatásban is bebizonyosodott, hogyha egy kimondottan vallásos közösség identitáskonstitutív elemeit – rítusait, tradícióit stb. – vizsgáljuk, hasonló eredményre jutunk, vagyis a narratívákban kirajzolódó egyéni önzonosságban a vallási identitás és a vallásos

közösségi közeg miatt a csoportidentitás központi helyet foglal el. Az elbeszélők szubjektív narratíváin keresztül képet kapunk egy karakteres schönstatti (vallásos) élményvilágról, amely nemcsak összehozza a közösséget, de megerősíti annak csoportidentitását és az összetartozást is. Egyrészt miután a disszertációban szorosan összekapcsolódik e két típus, másrészt identitás vonatkozásában, nem csak egyéni hanem kollektív identitásról is lehet szó (Máté-Tóth 2012:206), ezért e két identitást alkotó tényezőt együtt vizsgálom és helyezem el a disszertáció szempontjából releváns fogalmi kontextusban.

Az egyén önmeghatározása során gyakran használ olyan tulajdonságokat, ismereteket, érzelmeket, amelyekben osztozik a saját csoport más tagjaival (Vincze 2007:251), hiszen a társas identitás elmélete szerint az egyén identitása a saját csoportból származik (Sólyom 2015:49). Viszonyítási pontként szolgál, hogy az egyén felfedezze, miben különbözik és miben hasonlít a választott csoport tagjaihoz képest. Az egyéni identitásban és az egyén által létrehozott narratívában a csoport gondolkodásmódja és értékrendszere is benne van (Sólyom 2015:49), így ez is azt bizonyítja, hogy a szubjektumok – vagyis a vizsgált közösség tagjainak – narratív identitásának a kutatás középpontba helyezése indokolt.

Egy erős csoportidentitás megléte nem csak az adott közösség tagjainak, hanem magának a mozgalomnak is fontos (Dobratz 2001:287), hiszen egy erős egységhez vezethet az, ha a tagok közötti kötelék megerősödik az által, hogy ha olyan karakteresen jól megkülönböztethető materiális (tárgyasult) és immateriális (szellemi) alkotóelemei vannak a csoportnak, amelyek alapvetőek a szubjektum identitása szempontjából. Amennyiben ezt a logikát megfordítjuk, egy erős egyéni identitás is támogatón hat a kollektív identitás egészére.

Összefoglalva esetünkben, az individuum vallási identitásából fakadó motivációk hatására dönt úgy, hogy csatlakozik egy olyan közösséghez, amelynek jellemzőit törekszik teljes mértékben osztani (Máté-Tóth 2012:206), elsajátítani, befogadni. A két identitásfaktor – vallási és kollektív identitás – kölcsönhatásban van egymással, így a vizsgálat során felfedezhettük, hogy képesek erősíteni is egymást, hiszen egy intenzívebb vallási élmény átélésének érdekében az egyének csatlakoznak egy olyan közösséghez, amely ehhez kereteket, eszme- és szabályrendszert biztosít, így erősödik a vallási identitás és a csoporthoz való tartozás tudata is. Ahogyan többször is utaltam rá, az identitás nem egy statikus képződmény, fontos tulajdonsága a „folyamat-jelleg”

(Máté-Tóth 2012:207), minél inkább asszimilálódik az egyén és aktívabb része a kiválasztott vallásos közösségnek, annál erősebbé válhat a vallási identitása is, így e kettő szoros dinamikájából adódik egy kumulatív hatás.

2. A KUTATÁS MÓDSZERTANÁNAK BEMUTATÁSA

A doktori kutatás egy hagyományos primer alapkutatás volt, amely a deduktív ívű empirikus vizsgálat, vagyis a kvalitatív és a kvantitatív módszerek kombinálásával jött létre. A feltáró jellegű kutatás magában foglalt egy online kérdőíves vizsgálatot és narratív interjúk elkészítését. A módszerek ötvözésével célom az volt, hogy átfogóbb, komplexebb nézőpontú vizsgálati anyagot gyűjthessek, így is segítve a kutatási kérdések pontosabb megválaszolását. Elsőként a kvantitatív kutatást végeztem el, annak érdekében, hogy a számadatokat hordozó információkat begyűjtssem, majd az értékek, mutatók és mérőszámok elemzésével olyan törvényszerűségeket és következtetéseket vonjak le (Hornyacsek 2014:45), amelyek megalapozzák és kijelölik a kvalitatív vizsgálat irányát. Mielőtt azonban a következő fejezetekben a kutatás módszertanát, főbb tematikus csomópontjait, eszközeit és elemzési módjait feltárom, néhány gondolat erejéig szeretnék kitérni a saját kutatói pozícióm bemutatására, meghatározására, valamint a doktori értekezés megírása során felhasznált nyilvános vallási-schönstatti diskurzusok kontextusba helyezésére.

2.1. Módszertani reflexió

2.1.1. A kutató státusza

A disszertációban elvégzett kutatómunka nem a társadalomtudományos vizsgálatok hagyományos feltáró-előkészítő (Németh 2015:28) szakaszával és a szerző doktori iskolába való felvételével kezdődött el. A kutató szerepének meghatározásakor elengedhetetlen annak tisztázása, hogy korábban tizennyolc éven keresztül részt vett a vizsgált Mozgalom összejövetelein, ám ezt nem kutatói mivoltában tette, csupán csak, mint egyszerű közösségi tag. Így ez semmiképpen sem definiálható az antropológiai kutatómunkában használt *terepmunkaként* vagy *résztvevő megfigyelésként*, mégis a közösség megértéséhez ez a tapasztalat elengedhetetlen volt. Mindemellett a kutató közösségbe való korábbi beágyazottsága előnyt jelentett egy színvonalas doktori kutatás elvégzéséhez, hiszen a Mozgalom tagjai – ahogyan később is hangsúlyozom majd – nagyfokú bizalommal és nyíltsággal fogadták a kutatót, amely támogató attitűd nélkül ilyen formában a doktori értekezés nem születhetett volna meg. Ugyanakkor a

kutató távolságtartás fenntartása és az objektivitás érdekében a kutatási módszertanok merev, valamint szisztematikus betartásával elkerülhető az elfogultság.

2.1.2. A nyilvános „belső” vallási diskurzusok felhasználása

A kutató közösséghez való viszonyának tisztázása után, a következőkben a módszertani kihívások egy másik típusával, a közösség belső szövegeihez való viszony kontextusba helyezésével folytatom. Ahogyan azt a későbbiekben többször is hangsúlyozom majd, a vizsgált probléma teljeskörű feltárásához és magyarázatához szükséges bemutatni mind a hazai, mind a német Schönstatt Mozgalom társadalomtörténeti háttérét, struktúráját és annak működési logikáját (lásd: III. fejezet). Ehhez számos esetben a Schönstatti Apostoli Mozgalom által szerkesztett és nyilvánosságra hozott online és offline publikációkat és publicisztikákat használok fel. Ezek a tartalmak egyrészt segítséget nyújtanak a vizsgált témakör megértéséhez, másrészt reprezentálják a Mozgalom hivatalos, központi narratíváit is. Ezeknek kettős szerepe van a dolgozatban, egyes esetekben mint például a Mozgalom alakulástörténetének, a közösség hitvallásának vagy belső tagolásának bemutatásakor tényfeltáró erejükre támaszkodva vonom be a kutatásban, másrészt betekintést engednek és rávilágítanak arra a folyamatra, ahogyan a közösség alakítja és erősíti a nyilvános diskurzusközegeken keresztül a csoport identitását. Mindezt teszi úgy, hogy ezekben a szövegekben megválasztja a jeleket, szimbólumokat, tartalmakat és a nyelvezetet, amit használ, ezáltal befolyásolhatja vagy akár irányt is adhat a Mozgalomról szóló közvetlen diskurzuskereteknek (Máté-Tóth 2010.b.:106). A felhasznált források jellege is kétféle lehet: elsősorban leíró, illusztratív céllal beillesztett szövegek felhasználása, melyek segítenek igazolni bizonyos állításokat (például Joseph Kentenich életének bemutatásakor) vagy az elemzésbe bevont írásrészletek, amelyek a disszertáció analitikus fejezeteiben is szerepet kapnak (lásd: IV. fejezet 3. és 5. alfejezetében).

Összefoglalva a fentieket, az értekezés tárgyát képző vallási jelenségek értelemezésénél – többek között – fontos volt meghatározni, hogy a kutató milyen státusból és perspektívából tekint a vizsgálatba bevont elméleti és empirikus anyagokra. Így megállapíthattuk, hogy a kutató korábbi tapasztalatára alapozva ismeri a közösség alapjait, fogalmait, szimbólumait stb. ahhoz, hogy megérthesse azok működési

logikáját és feltárhassa identitásalkotó folyamatait, mégis a doktorjelölt képes a disszertáció megírásához szükséges objektív elemző nézőpont kialakítására.

2.2. A kvantitatív vizsgálat

2.2.1. A kérdőíves kutatás bemutatása

A kutató pozíciójának és a felhasznált „belső” diskurzusok szerepének tisztázását követően a disszertáció a következőkben a módszertani megfontolásokat tárja fel. Hornyacsek a megismerés három kategóriáját különíti el, az első az elméleti módszerek (például: logikai következtetések, analógiák), a második az empirikus módszerek (mint a megfigyelés) és a harmadik csoportba sorolja a speciális módszereket, mint például a kérdezést (2014:91). A kérdezés lehet szóbeli, mint az interjú és írott, mint a kérdőív, ami a társadalomtudományos kutatások egyik leggyakrabban használt adatgyűjtési módja. Célja, hogy jól strukturált kérdéssorral információkat nyerjünk a vizsgált célcsoportról és a kutatás tárgyát érintő témakörökről (Lietz 2009). A kérdőívek tipizálásánál különbséget tehetünk időbeni gyakoriságuk és a kitöltés módja szerint. A doktori kutatás során használt kérdőívet a vizsgált közösség belső levelezési listáján osztottam meg és egy alkalommal – 2021. augusztusában - kérdeztem le, hiszen célja nem egy attitűd vagy folyamat változásának mérése volt, hanem a vizsgált közösségről szerettem volna átfogó képet kapni – adatbázist építeni – és meghatározni azokat a főbb tulajdonságaikat, amelyek kvantitatív eszközökkel mérhetőek. A kitöltés módja alapján a kérdőívet az online-önkitöltős¹ kérdőívek típusába sorolom. Ezt a kitöltési módot kutatástechnikai mérlegelések után választottam ki és minden lehetséges hátránya ellenére (Molnár 2010:68.), ebben a doktori kutatásban a vizsgált közösség aktív közreműködésének köszönhetően jól működött. Ezt alátámasztja az is, hogy bár relatíve hosszú volt a kérdőív, hiszen majdnem 120 kérdésből állt, mégis egy-egy kitöltő átlagosan 130 percet töltött a válaszadással. A kérdőív jelentős hányadában a zárt kérdések domináltak, de a közösség értékeit, szimbólumait érintő témakörök mentén egy-egy nyitott kérdéssel is találkozott a válaszadó, továbbá rangsoroló, feleltválasztós, illetve

¹ A kérdőívet az www.online-kerdoiv.com professzionális kérdőív készítő honlap felületén készítettem el.

mérték-és skálaformáló típusú kérdések is megjelentek a vizsgálatban (2.sz. melléklet).

A kvantitatív módszer használata során összegyűjtött adatok elemzésétől azt vártam, hogy segítségükkel megtalálhatóak legyenek azok a tematikus csomópontok, amelyek mentén a legeredményesebben bemutatható a Magyar Schönstatt Mozgalom. Ehhez egy előzetes felmérés után létrehoztam egy kérdőívet, amelyet a kérdéskörök tárgya szerint hét részre osztottam.

Az első témakör a Schönstatti közösséghez kapcsolódó többnyire tételesen mérhető adatokat fogta össze, mint például az olyan tagságra vonatkozó információkat, hogy mióta tagja a közösségnek vagy mikor csatlakozott hozzá. Ezen felül még tartalmazott kérdéseket a közösségről forgalmazott reflexív tudást illetően (például: mit gondol, hány tagja van a Mozgalomnak?), illetve kitért arra is, hogy tagja-e más vallásos kiscsoportnak. Ezekből a kérésekből, hogy milyen körülmények között és milyen hatásra csatlakozott, tervez-e maradni és mi motiválta a csatlakozást, egy átfogó képet kaphattunk arról, hogy kik és milyen élethelyzetben kerülnek be a közösségbe. Ezenfelül még az első témakör kérdései között egy érték- és normavizsgálat is helyet kapott, amelyben a kitöltők nyilatkozhattak arról, hogyan látják a közösséget és önmagukat a közösségben. Végül a Mozgalom legfontosabb szimbólumaira, jelképeire és eszméjére tértem ki. Ezzel célom volt megvizsgálni többek között, hogy mennyire egységes a közösségen belül a szimbólumok értelmezése, vagyis a különböző tagoknak szerteágazó vagy egyirányba mutató a szimbólumokról és azok használatáról alkotott látásmódja, tapasztalta, felfogása.

A második tematikus kérdésblokk a Schönstatti tanítás egyik legfontosabb értékét emelte ki és tette központi témájává: a család, a párválasztás és a házasság tárgykörét. Ebben a válaszadók kinyilváníthatták véleményüket olyan aktuális témákról, mint a párválasztási preferenciák, a házasság intézményének szerepe, a női-férfi szerepek változása, az abortusz vagy a gyermekvállalás. A blokk célja az volt, hogy megismerjem a közösség alapvető viszonyulását a fent említett – a magyar közbeszédben is gyakran elhangzó – kérdésekhez.

A harmadik részben a médiafogyasztás került az előtérbe. Itt vizsgáltam a tagok általános tájékozódási forrásait, illetve kitértem a vallásos médiumok fogyasztásának mérésére, azon belül is a schönstatti közösség által megjelentetett tartalmak forgalmazásának a gyakoriságára. Ebből megtudhatjuk, hogy a világról összegyűjtött

információk milyen keretbe ágyazva jutnak el a fogyasztókhoz és a hétköznapiak része-e a vallásos (schönstatti) tartalmak nézése, olvasás, hallgatása.

A negyedik szakasz egy általános vallási identitás felmérésére alkalmas kérdéssort foglalt magában. A vizsgált közösség vallási alapokon jött létre, ezért különösen is fontos volt megvizsgálni a tagok vallási elköteleződésének mértékét, illetve, hogy milyen viszonyt ápol más vallásos közösségekkel, az Egyházzal és mit gondol néhány teológiai alapvetésről.

Ezek után – az ötödik részben – egy, a közélettel kapcsolatos kérdéssor következett. Ebben vizsgáltam a kitöltők más, nem vallásos szervezetekben való tagságát, az egyén és az állam kapcsolatát (különböző intézményekhez kötődő bizalmi viszonyát) és kérdeztem a jelenleg a közbeszéd részét képező makró diskurzusokról és nézetekről.

A hatodik blokk érintette a tagok társadalmi státuszának kérdését és kitért a jövedelmi viszonyok felmérésére is. Erre azért volt külön szükség, mert az előzetes felmérések alapján körvonalazódott egy kérdés (egy állítás), miszerint a Mozgalom tagsága a tehetősebb, jól szituált katolikus családokat foglalja magában, így egyfajta „elit közösségként” kiemelkedik a katolikus közösségek sorából. Zárásképpen, a hetedik rész a kérdőívben a szociodemográfiai adatok összegyűjtését tűzte ki célul, amely megalapozta a közösségről épített adatbázist.

A fent felsorolt témakörök válaszaiból nagyszámú adatot kaptam, amelyek rendezése, vizsgálata és elemzése kiváló alapot adtak arra, hogy összefüggéseket találjak és következtetéseket vonjak le a vizsgált közösségre vonatkozóan (Lietz 2009), illetve kijelöljék a kutatás további irányát.

2.2.2. A kérdőív elemzésének módszere

A tudományos kutatás kvantitatív stratégiájának mentén elvégzett adatgyűjtés eredményeinek elemzését Hornyacsek szerint háromféleképpen végezhetjük el (2014). Az első a leíró stratégia, amely a valóság adott területét mutatja be, anélkül, hogy vizsgálná az okokat, összefüggéseket, vagy megváltoztatná a körülményeket. A második a kísérleti stratégia, amely pontos mérések révén keresi az összefüggéseket, így a kutatók mindent pontosan ellenőriznek, kontrollálnak, nem a mennyiségre, hanem az adatok mélységére és minőségére koncentrálnak. A harmadik a korrelációs stratégia, amely azt mutatja meg, hogy összefüggenek-e az eredmények egymással, és ha valami összefügg, akkor ez az összefüggési viszony milyen irányú és milyen

erősségű (Hornycsek 2014:45). A doktori kutatásban vegyítettem az eljárásmodokat, így néhány esetben a leíró, de túlnyomó többségben a korrelációs stratégia alkalmazásával elemeztem a kérdőívből származó adatokat.

Miután lezárult a kitöltés, az adatokat a kérdőívből exportáltam különböző (lásd: word, excel) formátumokkal kompatibilis fájlokba. Elsőként rendeztem az adatokat, majd elkezdtem a kérdés típusától függően, azok mennyiségi vagy minőségi szempontú kiértékelését. Kvantitatív adatelemzés módszerével – az adatok kódolása után (Babbie 2003.) – vizsgáltam a kérdőívben megtalálható nyílt kérdésekre beérkezett válaszokat, míg a kvalitatív elemzési móddal összefüggéseket és különbségeket kerestem a számszerűvé tehető adatok között. Az összefüggések vizsgálatát többféle módon végeztem el. Egyrészt többváltozós elemzéssel (Babbie 2003.), amely folyamat során kiválasztottam egy változót, majd azt összevettem egy (vagy több) másikkal manuálisan egy Excel táblázatban, majd az így kapott eredményt elemeztem: vizsgáltam a változók közötti összefüggést továbbá, hogy hatással vannak-e egymásra (Hornycsek 2014.) és ha igen, hogyan. Az így kapott értékek egy részét, főként, amelyek segítettek a disszertáció jobb megértését kör- és oszlopdiagrammokon ábrázoltam. Összességében a kérdőíves adatok elemzése során összefüggéseket tártam fel, igazoltam és ellenőriztem azokat, majd következtetéseket fogalmaztam meg (Babbie 2003.), hogy a kutatott kérdésekre választ kaphassak.

2.3. A kvalitatív vizsgálat

2.3.1. A narratív interjú

A deduktív ívű kutatómunka következő lépése az interjúk elkészítése volt. A kérdőíves adatgyűjtés elemzése után, annak eredményei alapján kirajzolódott tematikus csomópontok további vizsgálatának céljából interjúkat készítettem, vagyis a kvantitatív kutatást kiegészítettem egy kvalitatív vizsgálattal. A kvalitatív kutatási stratégia magában foglalja a megfigyelést, az interjú készítést és a szövegelemzést is. Ez a kutatási forma rendszerint valamilyen nyitott kérdésre keresi a választ, a probléma okait és összefüggéseit kutatja, továbbá alkalmas egyedi jelenségek értelmezésére, valamint az okok és motivációk feltárására is. A kvantitatív kutatás eredményeinek feldolgozásakor jelentős szerepe van a kutatók kreativitásának, analízáló és szintetizáló képességének (Hornycsek 2014:45), így ennek a módszernek a hátránya

lehet, hogy az összegyűjtött adatok elemzésénél nagy hangsúly van a kutató egyéni felkészültségén és hozzáértésén.

A kutatás során a felsorolt cselekvési formák közül elsősorban az egyéni interjúkészítést alkalmaztam, így olyan információkat tudhattam meg, amelyekhez más forrásból nem férhettem volna hozzá. A lehetséges interjúkészítési technikák közül a narratív interjú (Kovács 2007.a) módszer mellett döntöttem, amelyre jellemző, hogy az életrajzi elbeszélő maga strukturálhatja saját élettörténetének elbeszélését, így a keletkező szöveg egyszerre hordozza a felidézett múlt emlékeit és a jelen perspektíváját is (Kovács 2007.a). Ezt a típusú interjút általában három esetben veszik fel a kutatók (Bauer-Gaskell 2000.) az első, ha egy társadalmi jelenség individuális reprezentációját, szubjektív megélését szeretnénk értelmezni, a második – így az én esetemben is – ha a személyes és a csoportos identitást elemzünk és végül, ha társadalmi emlékezetet kutatunk (Kovács 2011). Németh szerint az élettörténeti elbeszélés narratív kijelentései egyszerre vonatkoznak az objektív-társadalmi és a szubjektív-egyéni világra, valamint egyszerre támasztanak különböző érvényességi igényeket. Így az interjúhelyzetben nemcsak a történetek igaz mivolta, valóságossága, megérthetővé tétele és megértése a kutató és a mesélő közötti egyeztetés tétje, hanem a múltból való tudás átadásának normatív helyessége is egyike az egyeztetés indítékainak. A különböző narratívák jelenléte teszi lehetővé a Másik közvetett, interpretatív megértését ebben a kommunikatív cselekvési helyzetben (2012). Így hát, ebben a cselekvési helyzetben a narratív interjúk interakcióinak résztvevői megpróbálják létrehozni és értelmezni a világról alkotott képüket és a világban elfoglalt pozíciójukat. Ennek a megértési folyamatnak az alapját – a kutató és az elbeszélő közötti – közös, reflektálatlan háttértudás adja, amelybe bekerülnek olyan kapaszkodók – például: eszmék, értékek és szimbolikus kifejezési formák – amelyek segítik a szöveg belső struktúráját és értelmi összefüggéseit létrehozni (Habermas 2011). Az így létrejött történet magát az életet képezi le: az egyén belső valóságát mutatja meg a külső világ számára (Fehér 2010). Csakhogy a narratíva nem csupán az életesemények listázása, hanem egy kísérlet arra, hogy a narrátor egy koherens cselekményszál létrehozásával összekösse a történeteket időben és magyarázza, magyarázattal ruházza fel őket. Ez a cselekményszál, a főnarratíva biztosítja az értelmezés kontextusát és magában hordozza megértésének kulcsát is, így válnak értelmezhetővé azok az események, szereplők, leírások, célok, értékek, normák és kapcsolati hálók, amelyek a történetet alkotják (Anderson-Kirkpatrick 2016). A

társadalomtudományos vizsgálat során ezt az élettörténeti elbeszélést, az adott pillanatban létrehozott, felépített, megkonstruált végterméket tesszük elemzésünk tárgyává.

Az interjúkészítésnek három lépése van, az első részben egy nyitókérdés után az elbeszélő saját maga határozza meg az elbeszélésnek a vezérfonalát. Ez az úgynevezett főnarratíva, amely változatos hosszúságú lehet, mégis kijelöli a további beszélgetés irányát. A második szakasz a narratív utánakérdezés terepe, ahol a korábban – szó szerint – elhangzottak felidézése alapján a kutató visszakérdez, de az elbeszélő által kijelölt tematikus mezőben tartja a beszélgetés mentét, így az elbeszélőt nem szakítja ki a saját maga által létrehozott narratívából. Végül a harmadik és egyben levezető részben, amely a narratív interjú befejezése után kezdődik feltehetünk olyan kérdéseket és felvethetünk olyan témákat, amelyek a kutatás szempontjából relevánsak, tisztázandóak és amiket az első és második szakaszban nem érintett az elbeszélő. Ezeket jól elkülönítve kell elemezni a narratív interjú többi részétől (Kovács 2007.a).

2.3.2. Az interjúk tematikus csomópontjai

A kérdőív adatainak elemzése során kirajzolódtak a kutatott témák sűrűsödésének csomópontjai, amely témakörök – még ha más sorrendben és hangsúllyal is, de – megjelentek a narratív interjúk elbeszéléseiben is. Az interjúkat minden esetben úgy kezdtem, hogy „Kérlek, hogy mesélj az életedről, abból a szempontból, hogy mit jelent neked Schönstatt”. Az erre adott válasz, adta az interjúk vizsgálat első részét, az úgynevezett főnarratívát. Az első, vagyis a főnarratívák struktúrájának elemzése megmutatta, hogy azok számos esetben hasonlóan épültek fel, mégis információk tartalmaik heterogének voltak. A főnarratívából általában kiderült az adatközlő szociodemográfiai háttere, például a családi háttere, gyermekkor, tanulmányi előmenetele, munkahelyi státusza, lakhelyének jellemzői, vallásos neveltetése, jelenlegi családi állapota, párkapcsolati státusza, gyermekeinek száma – ha van – és domináns elbeszélés volt még a Mozgalomhoz való csatlakozás egyedi útjának megfogalmazása, amely az egyén szubjektív tapasztalatán keresztül tárta fel a Schönstattal való megismerkedés lehetséges variációit. Így a kérdőív általános információit kiegészíthettem az interjúk során feltárt egyéni életutak különféle megtapasztalásaival. Továbbá rendszeresen felmerült még a Mozgalom által használt

gazdag szimbólumvilág egyéni preferenciák szerinti bemutatása, amely narratívák során a tagok értelmezték és azonosították a legfontosabb rítusokat és kitértek a főbb jelképek, ábrázolások jelentésére, használatára, továbbá, hogy az egyén a hétköznapijában hogyan viszonyul a kérdéses tárgyhoz. Emellett hangsúlyos volt még a Kentenich pedagógia azon elemeinek értelmezése, amely az egyént mélyen érintette és azoknak a magyar vonatkozású szimbólumoknak jellemzése is, amelyek csak a magyar mozgalomban jelennek meg. A Mozgalom jelentőségének megértéséhez elengedhetetlen annak szimbólum-, érték- és normarendszerének vizsgálata, ehhez biztosítottak információt az interjúk erre vonatkozó részei.

A második blokkban, a narratív utánakérdezés során az elbeszélő által „felkínált” lehetséges narratívák közül bizonyos életszakaszokról, témákról hosszabb és részletesebb elbeszéléseket szerettem volna kapni, ezért kértem az elbeszélőket, hogy részletesebben számoljanak be például a Schönnstatt Mozgalomról, mint szervezetről; a magyarországi megújulási mozgalmakkal kapcsolatos egyéb személyes tapasztalataikról, ha volt; a Mozgalom az Egyház belső megújításában betöltött szerepével kapcsolatos egyéni megfigyeléseikről; Kentenich József alapító személyéről; a Mozgalom belső felépítéséről, struktúrájáról, céljáról, értékrendjéről és tanításáról, valamint annak az egyén életére gyakorolt hétköznapi hatásokról. Többen fogalmaztak meg gondolatokat a nők és a férfiak helyzetéről, illetve nőies és férfias szerepekkel kapcsolatban, amelyek kitértek a házasságra, a családban, a munkavilágban, a Mozgalomban, az Egyházban és a társadalomban betöltött szerepük leírására is. Egy olyan közösségben, ami a nő és a férfi közötti kapcsolatra épít elengedhetetlen, hogy megtudjuk milyen elképzeléseket forgalmaznak erről a megkérdezett közösségi tagok. A fenti témákról elhangzott narratívák fontos szerepet játszottak a Mozgalom működésének megértésében és leírásában, hiszen ezeket az információkat más módszertani úton körülményes vagy sokszor lehetetlen lett volna összegyűjteni. Végül, mint az interjúk szituáció levezetéseként, az utolsó részben, már a főnarratíváról leválva kértem a kutatást segítő válaszadót, hogy fogalmazza meg a nemzetközi mozgalom, a magyar mozgalom és a saját jövőjét érintő elképzeléseit.

2.3.3. A narratív interjú értelmezése

Az interjúk elemzéséhez szükségeszerű megértenünk, hogy a folyamat során hogyan jön létre az elemzett tartalom, miként válik ki a szavak halmazából az az üzenet,

mondanivaló, ami segíti a kutatási kérdések megválaszolását. Az interpretatív paradigma hagyománya szerint a jelentés (közös igazságkeresés) a felek közötti interakcióban jön létre (Fodor-Krisko 2014.), vagyis a világ megértésének kulcsa a társadalmi folyamatokhoz, az emberek közötti interakciókhoz kapcsolódik (Szilcz 2018). A disszertációban a Schönstatt Mozgalomról forgalmazott jelentéseket, tartalmakat, üzeneteket, tudást elemzem az interjúkban megfigyelt, kódolt, (Babbie 2003.) elemzett és leírt interakciók segítségével, vagyis megvizsgálom, hogy a közösségi tagok a nyelv használatával milyen módon hoznak létre társadalmi jelenségeket (Mullett 2018).

A narratív diskurzuselemzés nem csupán adatgyűjtési, szövegelemzési és értelmezési technikák és gyakorlatok összessége, hanem azon az alapfeltevésen nyugszik, hogy a társadalmi valóságot nem lehet a diskurzustól elkülönítve megközelíteni és megérteni. A cselekmény elbeszélése – a kommunikációs szituációban a nyelv – által létrehozott valóság keretet ad a narrátornak ahhoz, hogy elmondja, ki is ő valójában. Ebben a folyamatban nem csupán leírja, magyarázza és reprezentálja a körülötte lévő világot, csoportot, hanem létre is hozza és megalkotja azt (Søderberg 2006). Ez a tudásszerzés egy különleges, de erőteljes módszere, hiszen az interjú készítőjének meg kell tanulni, hogyan ne szakítsa félbe és hogyan hallgassa „aktívan” az elbeszélőt. Wengraf szerint ez egy különösen nehéz feladat, azoknak, akik szeretnek részesei lenni a párbeszédnek (2001) vagy adott esetben már hozzá szoktak, hogy kutatóként irányítják azt.

Továbbá a narratív interjúk során a kutató lehetőséget kap arra, hogy ne csak a megnyilatkozó lényét és személyes identitását értse meg, de a nyelv közvetítette létélményen keresztül betekintést nyerjen a megnyilatkozó közösségében teremtett és őrzött narratívákba, mítoszokba, identitásalkotó diskurzusokba. Tehát, az elemzés – mely társadalmi folyamat – (1.) figyelembe veszi az elbeszélő aktuális pozícióját (Kovács 2007.b), amely közösség tagjaként alkotja meg mondandóját, vagyis igyekszik értelmezni az egyén társadalmi kapcsolatait; (2.) szem előtt tartja, hogy a narratíva csupán egy olyan, az adott pillanatban összerakott „én világot” mutat meg, amely időben változékony, mégis mindig komplex és konzisztens marad; (3.) és mindemellett vizsgálja, hogy milyen kulturális hatások hagyják ott lenyomatát (Bögre 2020) annak diskurzusain és fogalomrendszerén, amelyek segítségével szavakba önti az elbeszélő életének cselekményét. A narratíva olyan változó történeteket, élményeket integrál az élettörténetbe, amelyek az egyén életének valamilyen szintű egységét, célját és jelentését adják (Bögre 2020). Kovács szerint a narratíva, kibontja,

ugyanakkor el is rejti identitásunkat. A múltba néz, a jövőből íródik, s a jelent teszi múlttá (2007.b:373).

A szakirodalom a narratívumok elemzését különböző módokon írja le. Az egyik ilyen mód a társadalomtudományokban megfigyelhető három, egymástól lényegesen eltérő elemzési utat mutat be. Az első az elbeszélés formális-strukturális elemzése és a második a tartalomelemzés. Ezek az elemzési módok többé-kevésbé figyelmen kívül hagyják a kontextust, amelyben az egyes struktúrák vagy szemantikai tartalmak előfordulnak. E szerint a megközelítés szerint a narratív elemzés harmadik típusa, a hermeneutikai elemzés az előbbi kettővel szemben erőteljesen támaszkodik az elbeszélés társadalmi, kulturális kontextusára, valamint szövegkörnyezetére: így az elemzés lényegében a fenti értelemben vett világismereti háttérrel való összevetés révén valósul meg. A hermeneutikai típusú elemzés elsősorban a személyes élettörténeti elbeszéléseknek az identitással való összefüggéseit tárja fel (László 2008:306). Ebben a kutatásban a hermeneutikai megközelítési módot alkalmaztam, hiszen az elbeszélőt nem lehet függetleníteni annak környezetétől és az elbeszélte narratíva értelmezhetetlen a narrátor életvilágának figyelembe vétele nélkül.

A narratívumok elemezhetőek még induktív vagy deduktív megközelítésből is. Az induktív eljárásból kiindulva egészen addig vizsgáljuk a szöveget, amíg fel nem fedezünk benne bizonyos szempontokat, amelyek a strukturálást segítik, míg a deduktív eljárás során, egy már létező konstruktumot használunk az elemzés felépítéséhez. Míg az utóbbi során egy már korábban használt, kialakított konstruktum meglétét igazoljuk, addig az induktív eljárásban az új fogalmi konstruktumot kizárólag a szövegekből alakítjuk ki (Mitev 2006:39). A kutatásom során a deduktív megközelítés alkalmazása volt domináns, hiszen az interjúk kutatási fázist megelőző kérdőíves vizsgálat és a terepen eltöltött időnek köszönhetően már rendelkeztem előzetes konstruktummal, elképzeléssel azokról a tematikus csomópontokról, amelyen strukturálhatják azt az értelemezési keretet, amelyben bemutatom a közösséget és segítik az elemzést. Néhány esetben, azonban szükség volt az induktív szemlélet alkalmazására is, hiszen az interjúk során felmerültek olyan történetek, kirajolódtak olyan narratívák amelyek kulcselbeszélések voltak és a struktúrába való beillesztésük elengedhetlenné vált.

Miután körvonalazódtak az egyes esetek szerkezeti- és tartalmi felépítései, valamint a narratívák határvonalai, ezek összevetésével eljutottam a típusalkotáshoz, a következtetések levonásához és az eredmények megfogalmazásához. Ezáltal a vizsgált

interjúk szövegeinek új értelmei bontakoznak ki, amelyek vonatkoznak az elbeszélőkre, de már nem csak róluk szólnak. Az így létrehozott szöveg, maga is egy új narratíva, amely együtt hordozza az elbeszélőt, a nyelvben mutatkozó közösséget és önmagunkat is (Kovács 2007.b:373).

Összességében elmondható, hogy a narratív megközelítés olyan filozófia, amely kellően színesíti a társadalomtudományok módszertani palettáját és lehetővé teszi, hogy emberközelibb nézőpontból tekintsünk egy-egy problémára (Mitev, 2006:40). Előzetes felvetésem az volt, hogy a narratívák elemzésének elvégzése után a szövegek vizsgálatával nem csak a szervezetről, hanem annak tagságának megismerésén keresztül belső struktúrájáról, szabályairól, működéséről, identitásalkotó mechanizmusairól, szimbólumairól-, norma- és értékrendszeréről is többet tudhatunk meg.

Miután ebben a fejezetben áttekintettük a vizsgált téma főbb elméleti és módszertani kereteit, mielőtt még rátérnénk a fent tárgyalt módszerekkel összegyűjtött empirikus anyag elemzésére, a következő fejezetben részletesen ismertetem és feltárom a vizsgált közösség németországi és magyarországi alapításának társadalomtörténeti előzményeit, valamint működési struktúráját annak érdekében, hogy azokat a vizsgált közösséghez köthető és ahhoz szorosan kapcsolódó jellegzetes és egyedi fogalmakat, szimbólumokat és tartalmakat, amelyeket az elemző fejezetben tárgyalok majd, egy a Mozgalmat kevésbé ismerő olvasó is akadálytalanul megérthesse.

III. TÁRSADALOMTÖRTÉNETI ELŐZMÉNYEK

A vallástudomány nem teológia, nem Istenről elmélkedik, jóval inkább a transzcendenciára vonatkozó tudásról és a transzcendenciakeresés gyakorlatáról, annak társadalmi és tárgyi következményeiről való gondolkodás és tudás (Tomka 2008). Ezt több szinten tanulmányozza: egyrészt vizsgálatának tárgyává teszi a transzcendencia utáni kutatást, annak eredményét és hatását, továbbá ennek a folyamatnak a során létrejött kommunikációt és kapcsolatrendszert. Elemzi, hogy ez hogyan illeszkedik a társadalom és kultúra egészébe, valamint a beágyazódás során létrejött (vallási) közösség működtetésére milyen funkciók, szervezeti formák jönnek létre, illetve ezeknek milyen kapcsolata van a társadalom egyéb intézményeivel, szervezeteivel és megfigyeli az azokban kialakult szerepek jelenőségét is (Tomka 2008:78). Ezt kiegészíteném még azzal, hogy mindemellett – miután létrejön az intézményesült vallási kultúrát őrző és a közösség összetartására hivatott szervezet – a valláskutató összefüggéseket keres a vizsgált közösségben megfigyelhető szimbólumok és jelentések értelmezése, használata, funkciója és ezeknek a tagság identitására gyakorolt hatása között.

A vizsgálat célja feltárni azt, hogy a létrejött intézményesült vallási kultúrát őrző és összetartó szervezet belső struktúrája, működési mechanizmusai, érték-, norma- és szimbólumrendszere, valamint a szervezetre jellemző rítuskészlet milyen csoportidentitás konstruáló jellemzőkkel bír és ennek értelmezése hogyan jelenik meg az egyének szintjén. Mindenhez elengedhetetlen egyfelől a szakirodalom vallási megújulási közösségre vonatkozó korábbi eredményeinek bemutatása, valamint a kutatás szempontjából releváns gondolatmenteket leírása, másfelől a tágabb környezeti – gazdasági és politikai – kontextus feltárása.

1. KERESZTÉNY VALLÁSI MEGÚJULÁSI MOZGALMAK

1.1. Vallási megújulási mozgalmak bemutatása

Az újító vallási mozgalmak a történelem minden korszakában formálták a hithez, a formális vallási keretekhez és a hétköznapi vallási élethez való viszonyt (Csordas 2007.; Gooren 2012.; Ponzetti 2014.; Milovanović 2021). Ezek a megújító törekvések vagy utat találtak a hivatalos egyházi kereteken belül, – így sikeresen megreformálták azt belülről – vagy olyan ellenállásba ütköztek, amely hatására a mozgalmak elhaltak, az alapítók a hivatalos kereteken kívül új közösséget hoztak létre, illetve új egyházat építettek (Havasi 2018: 108). Doktori értekezésemben kifejezetten azt a korszakot vizsgálom, amelyben létrejöttek az úgynevezett új vallási mozgalmak. Havasi szerint ezek a csoportok a huszadik században alakultak és bizonyos közös vonásokat mutató „vallási entitásokként” definiálja őket (2018:106). Világszerte számos ilyen csoport keletkezik, de ebben a munkában kifejezetten azok a közösségek vannak a kutatás fókuszában, amelyek képesek voltak megmaradni a Római Katolikus Egyház által nyújtott kereteken belül, így valamilyen módon belülről formálták, megújították azt. Jelen kutatásnak nem feladata a kisegyházak, az újprotestáns és a szabadegyházak és a Katolikus Egyház kapcsolatát vizsgálni, hiszen az olyan csoportosulásokat, amelyek valamely vezető személy vagy eszme köré csoportosulva leválnak az egyháztól (Lőrinczi 2011:167) nem vizsgálom disszertációmban. Egy-egy ilyen új vallásos közösség megszűnhet vagy akár elindulhat az egyházzá válás útján, így akár újprotestáns vagy szabadegyházzá válhatnak, amelyek saját intézményrendszert, dogmákat és szokásokat alakíthatnak ki. Miután az előbbieken felsorolt csoportosulások is a Római Katolikus Egyház keretein kívül működnek, ezért ennek az elemzésnek, ezek az új vallási mozgalmak nem tárgyai. Így tehát összefoglalva fontos megkülönböztetni az új vallási mozgalmakat a vallási megújulási mozgalmaktól, hiszen míg az első kategóriába sorolható csoportok leváltak az Egyháztól, addig a vallási megújulási mozgalmak az anyaegyházuk által nyújtott kereteken belül működnek.

A társadalomtudományi kutatások hagyományosan a szekularizációs elmélettel magyarázzák az újonnan létrehozott kisközösségek számának folyamatos növekedését. Tomka szerint a szekularizált világban az egyének elveszítik a vallással való kapcsolatukat, és a hitközösségekhez való csatlakozásuk a spirituális utáni

vágyakozás kényszerére adott kompenzáció (1996:163). Kutatásomban – többek között – arra keresem a választ, hogy mi történik akkor, ha az egyén hű marad a Katolikus Egyházhoz, megmarad annak vallásos tanításával való kapcsolata, elfogadja azt és erre alapozva szervezi életét, mégis a hétköznapijaiban nem látja úgy, hogy ebben a formában az Egyház tanítása képes választ adni a mindennapi élethelyzetekben kialakult kihívásokra, problémákra? Mi történik akkor, ha az egyén nem az Egyházon kívül, hanem elsősorban azon belül keres és adott esetben talál -a keresés folyamatát aktiváló- szükségleteire kompenzációt? A Katolikus Egyházon belül működő vallási megújulási mozgalmak képesek-e választ adni az egyének jelenkori kérdéseire, így megtartva őket a hivatalos egyházi életben belül?

Tomka Ferenc szerint az egyház megújításának egyik fő eszköze mindig is a kisebb-nagyobb közösségek voltak, hiszen a történelem során újra és újra láthattunk példát arra, hogy akár két-három ember összefogása, elhivatottsága, is képes volt változást hozni (2003:4) vagy reflektálni az adott történelmi kor által teremtett kihívásokra. Az ilyen típusú közösségek a kor aktuális problémáinak eredményes leküzdéséhez kínálnak – tanítást, gyakorlati útmutatást, rítusokat – megoldásokat, amelyekhez viszonyítva a modern, kereső ember megfogalmazhatja saját identitását, sőt a közösségek saját maguk által kialakított egyéni rítusokkal, szertartásokkal igyekeznek a csoporthoz tartozás élményét és a vallási identitást megerősíteni, újra alkotni (Balatonyi 2019:493). Ezután, ha úgy dönt az egyén, hogy csatlakozik a szervezethez, akkor önmaga is a közösség képviselőjévé és misszionáriusává válhat (Máté-Tóth, 2013:88).

Az általam vizsgált Schönstatt Mozgalom is egy elhivatott ember újító szándékából nőtt ki és vált napjainkra nemzetközi nagyságú közösségé. Világviszonylatban szemlélve az egyik első volt a sorban (lásd: 1.táblázat) a vallási megújulási mozgalmak között, hiszen a németországi alapítású Mozgalmat 1914-ben alapította Joseph Kantenich palottinus szerzetes atya, akinek célja az volt, hogy a közösség a Katolikus Egyházon belül működve hozzon megújulást.

Mozgalom neve	Alapítva	Ország ²
Regnum Marianum Katolikus Közösség	1902	Magyarország
Nemzetközi Apostoli Schönstatt Mozgalom	1914	Németország

² Jelmagyarázat: ha *Magyarország* dőltbetűvel van szedve az adott nemzetközi mozgalom magyarországi alapítását jelzi

Pauline Family	1914	Olaszország
Mária légió	1921	Írország
Opus Dei (Isten műve)	1928	Spanyolország
Teams of Our Lady	1939	Franciaország
Taizéi közösség	1940	Franciaország
Focolare	1943	Olaszország
Bokor bázisközösség	1945	Magyarország
Cursillo	1949	Spanyolország
Encuentro Conyugal (Házasság Hétvége Mozgalom)	1952	Spanyolország
Fokolare Mozgalom Magyarország	1961	Magyarország
Katolikus Karizmatikus Megújulás	1967	Amerikai Egyesült Államok
Marriage Encounter (Házasság Hétvége Mozgalom)	1968	Amerikai Egyesült Államok
Foi et Lumière (Hit és Fény)	1971	Franciaország
Chemin Neuf	1972	Franciaország
Magyar Karizmatikus Mozgalom	1976	Magyarország
Retrouvaille	1977	Kanada
Szürkebarátok Közösség	1978	Magyarország
Magyarországi Schönstatt Mozgalom	1983	Magyarország
Magyarországi Házasság Hétvége Mozgalom	1985	Magyarország
Movimiento de Vida Cristiana	1985	Peru
Élő Víz Karizmatikus Közösség	1986	Magyarország
Hit és Fény közösség	1986	Magyarország
Magyarországi Taizéi Mozgalom	1988	Magyarország
Chemin Neuf Közösség	1992	Magyarország

1 táblázat Vallási megújulási mozgalmak

Forrás: J. Niehaus alapján saját szerkesztés

Az 1. táblázathoz az adatokat korábbi magyarországi kutatásokból (Kamarás 1994.; Illyés 2008), illetve a közösségek hivatalos honlapjairól magam gyűjtöttem, de alapvetően Jonathan Niehaus: Aspects of Schoenstatt's Marian Spirituality (2003:90.) című tanulmányában szereplő hasonló táblázat adta az ötletet. A kimutatásból jól láthatjuk, hogy a huszadik század során a Katolikus Egyház keretein belül számos vallási megújulási mozgalom jött létre, mind külföldön, mind belföldön. Ezek megjelenését, létrehozását magyarázzák többek között az identitáskereséssel, az individualizmus kudarcával, az erkölcsi elbizonytalanodással, a pluralizmussal, a nagyobb kísérleti kedvvel (útkereséssel) a vallási életben, illetve a közösségihiány élményének és a magány enyhítésére tett kísérlettel (Havasi 2018:107.) is. A megújulási mozgalmak megpróbálnak megoldást nyújtani egy-egy konkrét kihívásra, felhívják a figyelmet az esetleges hiányosságokra azáltal, hogy a katolikus tanításból kiindulva kiemelnék, központivá tesznek egy-egy gondoltot, értéket és ennek segítségével ráirányítják a figyelmet arra, majd kidolgozzák a probléma esetleges

megoldását. Például a Nemzetközi Apostoli Schönstatt Mozgalom vagy a Marriage Encounter vagyis a Házasság Hétvége Mozgalom – egyik elsődleges küldetése, hogy – a családi élet értékének és a házasság szentségének középpontba állításával megreformálja az Egyházat. A Magyar Katolikus Lexikon lelkesítő mozgalmakként definiálja az olyan csoportokat, amelyek a fennálló korszak adottságaihoz alkalmazkodva célul tűzték ki, hogy segítsék, támogassák az Egyházat küldetésének minél hatékonyabb teljesítésében (Magyar Katolikus Lexikon 1999). Az egyháziasság új stílusát képviselik azzal, hogy hirdetik a testvériséget Krisztusban, új hierarchikus viszonyt alakítanak ki a klérus és a laikusok között, küldetéstudatuk van, evangelizálnak és céljuk a világ szolgálata (Havasi 2018:125.), szolgálat a világban, miközben erős közösségtudattal rendelkeznek (Illyés 2008).

Számos lelkesítő mozgalom működik Magyarországon, mégis az értekezés jelenlegi célja, hogy ezek közül csupán egyet tárgyaljon részletesebben, mégpedig a Nemzetközi Apostoli Schönstatt Mozgalom magyarországi működését. Annak érdekében, hogy jobban megértsük alapításának körülményeit elengedhetetlen, hogy áttekintsük milyen tágabb politikai, társadalmi és történelmi viszonyok között alapították meg a nemzetközi közösséget, majd hogyan honosították meg ezt a német eredetű közösséget hazánkban.

2. NEMZETKÖZI SCHÖNSTATTI APOSTOLI MOZGALOM

Egy-egy csoport, szervezet jellemzően nem áll önmagában, kapcsolatban van a környezetével, ami egy önálló, egészét alkotó rendszer egy adott szinten, az egy másikon csupán része a struktúrának (Ostrom 2005). Így a doktori kutatás középpontjában álló szervezet is része egy intézményi, szervezeti mátrixnak, amely az adott esetben állhat a Római Katolikus Egyház (nemzeti) intézményeiből és/vagy alkothatják a mátrixot olyan szervezetek, amelyek azokban az országokban határozzák meg a csoport működésének kereteit, ahol egy-egy schönstatti közösség létrejött, megalakult. Amennyiben elfogadjuk, hogy az intézmények olyan struktúrák, amelyeket egyének hoznak létre, rendelkeznek formális (törvények, jog) és informális (hagyományok, tabuk) szabályokkal és befolyásolják, meghatározzák akár korlátozzák a politikai, gazdasági és társadalmi interakciókat (North 1991:97), vizsgálnunk kell, hogy a Nemzetközi Schönstatti Apostoli Mozgalom működésének kezdetekor és szervezetté formálódásának idejében milyen meghatározó befolyások érték, amelyek következményeképp kialakultak a mai formában működő szervezet keretei és szabályai. A következő fejezetben feltárom azokat a környezeti hatásokat és belső impulzusokat, amelyek eredményeképpen létrejött a vizsgált szervezet.

A Római Katolikus Egyház (Magyar Katolikus Egyház 2022) történelme során nagyszámú olyan szervezetet (rendet, közösséget) alapítottak, amelyek az Egyház tanítása mellett különösen fontosnak tartották Szűz Mária tiszteletét. Ilyen volt például a Mária kongregáció (1547), Mária Iskolatestvérek Szerzetesrend (1816), Szervita Rend-Szűz Mária Szolgái (1233), Ferences Mária Misszionárius Nővérek (1877), Segítő Szűz Mária Leányai Don Bosco Nővérek (1872), Szűz Mária Társasága (1926)(Magyar Katolikus Lexikon 2022) stb. Az itt említett rendek főként az ifjúság tanításában és nevelésében, a missziós tevékenységekben, valamint a szegények támogatásában, pasztorációjában érték el jelentős eredményeket. A Kentenich József által alapított Nemzetközi Apostoli Schönstatt Mozgalom, amelyet 1914. október 18-án egy Rajna menti német falu kápolnájában, Schönstattban alapítottak hierarchiájának összetettségében, továbbá küldetésének, feladatainak sokféleségében is eltér a felsorolt szerzetesrendektől. Ebben a kontextusban a Schönstatt Mozgalom vizsgálatának és megértésének a kulcsa az alapító atya személyében és tetteiben rejlik, hiszen egész életét és – ahogy a közösségben tartják – minden életerejét adta azért, hogy alkotómunkáját elvégezhesse (Csermák 2001). Kentenich életének

bemutatásához Csermák Kálmán és Csermák Alice által összeállított *Kentenich József Schönstatt alapítója és atyja* című könyvet (2001), Kentenich atya honlapján (2022) elérhető információkat és Dorothea M. Schlickmann *Rejtett évek, Josef Kentenich atya gyermekkoráról és ifjúságáról (1885-1910)* című könyvet vettem alapul, amelyet Végesné Mészáros Márta fordított magyarra és a Családkadémia-Óbudavár Egyesület gondozásában 2007-ben adtak ki. Az utóbbi munka elkészítésének célja az volt, hogy adatokat gyűjtsön és információkat szolgáltatson az ifjú Kentenich korai éveiről a boldoggá avatási eljárás megindításához. A források közé tartoznak a hivatalos és a személyes dokumentumok, a közvetlen és közvetett önéletrajzi közlések, a történeti kutatások a szociális környezetről, valamint a barátoktól, ismerősöktől, tanároktól, rokonoktól származó tanúvallomások és közlések (Schlickmann 2007).

A téma megértéséhez tehát elengedhetetlen, hogy röviden bemutassam a Schönstatt Mozgalom intézménytörténeti hátterét, illetve alapítójának életét és munkásságát, melyet a Mozgalom belső anyagaira, forrásaira támaszkodva teszek meg. Ebben a fejezetben ismertetem nem csupán a közösség társadalomtörténeti hátterét, de a felhasznált irodalmakon keresztül megismerhetjük az alapítással és az alapító atya életével kapcsolatban forgalmazott Mozgalmon belüli mesternarratívákat is.

2.1. Az alapító: Joseph Kentenich (1885-1968)

2.1.1. Gyermekkoráról és ifjúságáról

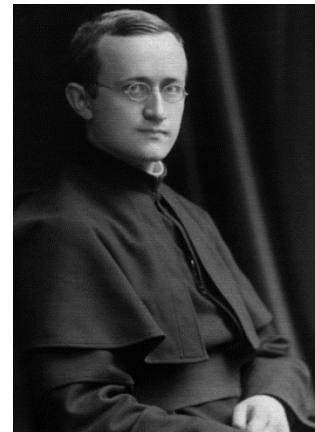
Peter Joseph Kentenich 1885. november 16-án született a Köln melletti Gymnichben. Édesanyja, aki mélyen vallásos volt és különösen tisztelte a Szűzanyát, gyermekét egyedül nevelte annak kilenc éves koráig, amikor az ifjú Kentenich árvaházba kerül. 1897-ben elsőáldozását követően beszélt először arról, hogy a papi pályát szeretné választani. Ebben lelkiileg és anyagilag is támogatta gyóntató atyja, így az ő segítségével került a palottinusok ehrenbreitsteini gimnáziumába (Csermák 2001).

1. kép J. Kentenich 1904-ben³

³ Forrás: <http://csaladok.schoenstatt.hu/sites/default/files/csaladok/olvass/rejtett-evek.pdf> 160.o

Kiváló tanulmányi teljesítménye végigkísérte iskolás éveit, majd 1904. szeptemberében Kentenich megkezdte noviciátusát (1.kép) és a német palottinus tartomány limburgi missziós házába költözött. A palottinus oktatás szerves részét képezte a mariológia (Schlickmann 2007.), amely jelentős hatással volt az ifjú novíciusra. Végül 1910. július 8-án pappá szentelik és megkezdí alkotómunkáját (2.kép).

2. kép J. Kentenich 1910-ben⁴

2.1.2. A palottinus pap

Kentenich 1912-ben átköltözik Vallendar-Schönstatt-ba, ahol a fiatal kollégisták oktatója lesz, miután a rend kinevezi az intézmény spirituálisává. A Mozgalom előalapításaként számontartott előadássorozatokban az önnnevelésre és Mária tiszteletére buzdítja az ifjúságot, majd megszületik az előalapítási okirat, amely kiinduló pontja lesz későbbi munkásságának. Önkéntes csatlakozókkal Mária-kongregációt alapítanak, amely kereteket ad spirituális munkájának folytatásához. Az atya kérésére a palottinus rendtartomány főnöke átengedte a csoport számára a közelben található, használaton kívüli temetőkápolnát, amely később a Mozgalom összentélye lesz. Ez a Szent Mihály kápolna lesz az új közösség gyülekezeti helye, „lelki otthona” (Csermák 2001:27), majd 1918. október 18-án itt történik meg a Mozgalom alapítása is. Ekkor kötötték meg az első Szeretetszövetséget – az ifjak és Szűzanya között – amely az első ilyen típusú szövetségkötés volt a Mozgalom életében. Egy évvel később a közösség egy Madonna-képet kapott ajándékba, amelyet Háromszor Csodálatos Anyának szőlítottak (Csermák 2001:27) és a kápolnát is átnevezték: a Háromszor Csodálatos Anya szentélyének (3.kép). Ez a kép ma is a nemzetközi mozgalom egyik legfontosabb, legismertebb és legelfogadottabb jelképe. (lásd: IV.3/3.1.alfejezet: *A kegykép*).

⁴ Forrás: <http://csaladok.schoenstatt.hu/sites/default/files/csaladok/olvass/rejtett-evek.pdf> 243.o.

Az I. világháború alatt, hogy megkönnyítse a kapcsolattartást a háborúban szétzilált közösség tagjai között a szerzetesatya újságot alapít Mater Ter Admirabilis névvel, amely hamar népszerű lett, hiszen egy év alatt (1917-re) több mint 2000 előfizetővel működött a lap, így Kentenich munkásság szélesebb körben vált ismerté. Az I. világháború lezárása után a közösség tagjai – a harcmezőkről – visszatérnek a kollégium falai közé, ám külsős igény mutatkozik arra, hogy a kollégium falain kívül is létrehozzák a schönstatti eszme által vezérelt csoportot, így 1919. augusztus 20-án Dortmund-Hördében megalapítják a schönstatti kongregáció külsős csoportját: az Apostoli Szövetséget és Kentenich atya kidolgozza a Mozgalom szabályzatát. A palottinus rend engedélyezi, hogy ők is használhassák a kápolnát és annak közelében lévő épületek néhány szobáját is átengedik nekik (Csermák 2001:28), így a közösség elindul a kibontakozás útján.

3. kép Az első Schönstätt kápolna⁵

2.1.3. A Mozgalom kibontakozásának korszaka

Kentenich atya 1920-tól rendszeresen tart lelkigyakorlatokat, előadásokat, amelyekben hangsúlyozza a Szeretetszövetség fontosságát, Mária tiszteletét és tanítja a hallgatóságot, hogyan lehet hozzájárulni a kegyelmi töke gyarapításához. Ebben az időszakban tehát, az intenzív nevelői, tanítói és oktatói tevékenységének köszönhetően lefekteti a schönstatti mű alapjait. Számos világi hívő szeretett volna még csatlakozni a schönstatti eszméhez, ám tartottak a kötöttségektől, ezért számukra Kentenich atya megalapította (1920. augusztus 20-án) az Apostoli Ligát. A két szervezetet (a Szövetséget és a Ligát) Schönstatti Apostoli Mozgalom néven egyesítették. A harmadik megalapított csoport (1921) egy női Szövetség volt, amely az újonnan csatlakozott női tagokat fogta össze (ugyanis eddig, csak férfiak alkották a közösséget). A szervezet tagsága folyamatosan bővült, amely 1923-ra több mint 750 főből állt (Csermák 2001).

⁵ Forrás: <https://schoenstatt-austin.us/new-page-2>

Az alapító atya Schönstatt küldetését mindig a Katolikus Egyház működésének hivatalos – intézményi – keretei között képzelte el, célja volt, hogy munkássága révén a tagok „új emberekké” váljanak, új keresztényekké, akik aktív gyakorlati lelki életet élnek, lelki napirendjük van, anyjukként tekintenek a Szűzanyára és az egyházért dolgoznak (Csermák 2001). Kentenich atyának fontos volt az Egyház jóváhagyása, egy-egy csoport alapításakor mindig követte az egyházi hierarchia által előírt szabályokat, ezért is volt jelentőségteljes pillanat, amikor 1922-ben XI. Pius pápa írásos apostoli áldást küldött a Schönstatti Apostoli Mozgalomnak. Kentenich atya meglátása szerint az egyház elveszíti a modern kor emberét, ha nem veszi át az irányítást és ő maga nem törekszik kiformálni a modern embert, vagyis az új (modern) keresztényt. Innovatív gondolatait több mint 30 évvel a II. vatikáni zsinat előtt fogalmazta meg, így számos kritika érte az Egyház szervezetén belülről.

Miközben a Mozgalom kereste a helyét a társadalmi, a politikai és az egyházi intézmények által kínált keretek között, 1928-1933-as időszakban tagjainak létszáma konstans növekedett. Az ifjúságnak, a szerzeteseknek és a szerzetesnőknek, valamint a katolikus nevelőknek szóló előadássorozatot kiegészítette a „Máriás-házasságpedagógia” című kurzusával (Csermák 2001:38), amellyel az elsők között ismerte fel a fontosságát, hogy nyisson a családok és a házastársak katolikus hitben való nevelése felé, de mindezt a népszerűséget és gyors növekedést kihívás elé állította Hitler 12 éves uralma és az egyházüldözés korszaka.

2.1.4. Rabságban: Dachau és a nemzetiszocializmus

Az 1930-as években Kentenich atya tudatosan készítette a közösséget a nemzetiszocializmus által támasztott kihívások leküzdésére, úgy fogalmazott „készen kell lennünk a bárkánkkal, mire jön a bünözön” (Csermák 2001:39). Célul tűzte ki, hogy a schönstatti közösségekben kiformálódjon egy életerős, a jövőre fókuszáló, hódító típusú keresztény ember, akiben az erkölccsel és lélekkel átitatott és fellelkesült személyiség sikerrel száll szembe a pusztító tömegáramlattal (Kentenich, 2002:6). Ezzel nem csak az Egyház megújítását, hanem a társadalom megreformálását is szerette volna elérni, ennek következtében már nem csak a klérust szólította meg, hanem előadásaival a világi hívők és a hétköznapi keresztények felé fordult. Úgy látta, hogy az Egyház túlélése egyrészt az erős hitű családokon múlik, ezért felhívta a figyelmet az erős keresztény család „eszményképének” jelentőségére, másrészt a

nácizmussal szemben Mária-tisztelete eszköz lehet abban, hogy megszólítsák és rajta keresztül Istenhez vezessék a hívő embereket, így megtartva őket az Egyházban. Tehát láthatjuk, hogy a Schönstatti tanítás alapjai, erre az időszakra karakteresen kifomálódtak és jól reflektáltak azokra a kihívásokkal, amelyekkel nem csak a német egyháznak, de a Római Katolikus Egyháznak világszinten szembe kellett néznie, vagyis Schönstattot tekinthetjük egyfajta belső megújító modernizációs kísérletnek (egy válasznak), amely több mint 25 évvel megelőzte a II. vatikáni zsinatot (lásd bővebben a zsinatról: III.2/2.1./2.1.2. *Római Katolikus Egyház belső megújulása a II. világháború után* című fejezetben).

Miközben a Schönstatt Mozgalom sikeresen gyarapodott és megjelent más országokban is – ezáltal nemzetközivé vált – Németországban annak alapítóját és eszmei atyját a Gestapo 1941. őszén bebörtönözte és a dachauai koncentrációs táborba küldte, ahonnan csupán 1945. áprilisában szabadult. A dachauai fogság idején egyrészt célul tűzte ki, hogy segítse rabtársait, így enyhítse a fogság nyomorúságát, másrészt schönstatti csoportokat szervezett és tanította a vele együtt raboskodó paptársait, így munkássága nyomán a lágerben két-szövetségi csoport és öt liga-csoport működött, amelyeknek tagjai voltak német, lengyel, cseh, olasz, francia, belga és holland nemzetiségű rabok (Csermák 2001:57). Mindemellett pedig a lágeren kívüliekkel levelezés útján tartotta a kapcsolatot, hogy innen is segítse, támogassa a Schönstatt Mozgalom működését. Szabadulása után visszatért Schönstattba, hogy folytassa munkáját: előadásokat és lelkigyakorlatokat tartott; tanította és szervezte Schönstatt közösségét; lelkivezetőként tevékenykedett és mindezeket a tevékenységeket folyamatosan fenntartotta utazásai során (ellátogatott Svájcba, Rómába, Dél-Amerikába, Dél-Afrikába és Észak-Amerikába) is, ezzel célja a Schönstatt Mozgalom lelkiségének továbbadása volt. Tevékenységének eredményeképpen világszerte elterjedt a Mozgalom és sorra építették a Schönstatti „összentély” mására készült „leányszentélyeket”.

2.1.5. Száműzetés: az Egyház és a Schönstatt

A Mozgalom kibontakozását követően – a német intézményesült politikai keretrendszer megváltozása után – egy újabb külső hatással kellett szembenézni, hiszen az egyházi intézményi szabályrendszerbe való szervezeti illeszkedés megpróbáltatásokkal járt. Az alapító atya munkásságát folyamatos egyházi, teológiai

vita kísérte, hiszen a Mozgalom által megfogalmazott alaptételeket a klérus egy részének szemlélte (lásd például: a '30-as évek Egyházában nem volt fogalomrendszer a Szeretszövetség vagy a kegyelmi tőke értelmezéséhez), ezért jelentették Kentenich atyát a feletteseinél (Csermák 2001:64). Végül a II. világháború után a Német Püspöki Kar kérte a szentszéket, hogy vizsgálja meg Schönstatt „különleges eszméit”, amely apostoli vizsgálatnak az eredményeképpen Kentenich atyát 1951-ben száműzték. Bár a Szentszék kimondta, hogy ez csak egy adminisztratív döntés és Kentenich atya életében és tanításában nem találtak kivétlnivalót (Csermák 2001:65), mégis a háború után újonnan erőre kapó Mozgalom ennek a döntésnek a következtében jó néhány kihívással szembesült.

Míg Kentenich atya a száműzetésében is folytatta papi munkáját és levelezést folytatott a „sajátjaival”, hogy így is támogassa őket, addig a Németországban maradt tagok azon munkálkodtak, hogy rendezzék a Mozgalom és az Egyház viszonyát. A II. vatikáni zsinatot követő egyházi fordulat is segítette a tevékenységüket, amelynek eredményeképpen 1964. októberében a Mozgalom fennállásának 50. évfordulóján a Szentszék kihirdette a vizsgálat eredményét és kinyilvánította Schönstatt függetlenségét (a palottinus rendtől). Ezt követően új alapszabályzatot dolgoztak ki, amelyet 1965-ben VI. Pál pápa írt alá. Többen úgy vélték, hogy Schönstatt ügyét nem lehet lezárni az alapító atya státuszának tisztázása nélkül, így amikor 1965. december 24-én Kentenich – a pápa jóváhagyásával (4.kép) – visszatért Schönstattba, sokan úgy vélték végleg lezárultak a Mozgalom megpróbáltatásai. A szervezet megtalálta az Egyházban a helyét, tanítását megszilárdította, megerősödött és belépett a nemzetközi növekedés egy új szakaszába (Csermák 2001:75).

4. kép J. Kentenich 1965-ben⁶

2.1.6. Visszatérés Schönstattba – az utolsó három év

Az alapító atya célja az volt, hogy utolsó éveiben új lendületet adjon a Schönstatt Mozgalomnak, hogy ezen keresztül is segítse az Egyházat a zsinaton vállaltak

⁶ Forrás: <https://schoenstatt-austin.us/milestones-content>

teljesítésére (lásd: III.2./2.1/2.1.2. *Római Katolikus Egyház belső megújulása a II. világháború után* című fejezet). 1968. szeptemberében bekövetkezett haláláig szolgálta minden erejével és tudásával a Mozgalmat, kiterjedt levelezést folytatott a világ különböző pontjain élő schönstattosokkal és lelkigyakorlatokat, előadásokat tartott. Sírjára a „Dilexit ecclesiam”, vagyis „Szerette az egyházat” felirat került (Csermák 2001:78).

Kentenich boldoggá avatási eljárását 1975-ben indította el a német trieri püspökség, ám az alapító atya személyét ért kritikák, valamint a különféle vádak tartalmazó dokumentumok (Teuffenbach 2020.) feltárása után ez a folyamat megtorpant. Jelenleg nincs döntés arról, hogy boldoggá avatják-e vagy sem az alapító atyát. A közösség kiáll a Kentenichet ért vádak ellen, amelyek hatalmi visszaélésről szólnak, valamint indiszkrét magatartású személyként jellemzik a vezetőt (Magyar Schönstatt Mozgalom=MSM 2020), továbbá a Márianővérek hivatalos jogi lépéseket tesznek annak érdekében, hogy a kontextusból kiragadott és félreértelmezett események olvasata ne terjedhessen tovább (Apostolischen Bewegung von Schönstatt 2021). A karizmatikus vezető életét a boldoggá avatási eljárás pillanatnyi állapotában független szakértői csoportok és egyháztörténészek vizsgálják annak érdekében, hogy cáfolják a vádakot és biztosítsák a Szentszéket a Mozgalom létrehozójának feddhetetlenségéről. Összességében elmondhatjuk, hogy Kentenich pályafutásának és munkásságának bemutatásán keresztül, egy konkrét példán át bepillantást nyerhetünk a XX. század Római Katolikus Egyházának életébe. Az alapító hamar felismerte, hogy az új (modern) kor milyen kihívások elé állítja majd az Egyházat, a társadalmakat, valamint a hívő és a nem hívő embereket egyaránt. Korát megelőzve választ kínált azokra a kérdésekre, amelyeket az egyház vezetői a XX. század elején még fel sem mertek tenni. House szerint a karizmatikus vezetők lényegében változásvezetők, a társadalmi változásokhoz nélkülözhetetlen kockázatvállalási hajlandósággal, állhatatossággal, elszántsággal és kitartással (Bakacsi 2019:53) munkálkodnak, csakúgy, mint a disszertációban megismert alapító atya. Ugyanakkor a vezető, a karizmatikus alapító munkássága értelmezhetetlen annak követői – a modern kor emberének ismerete – nélkül. Bakacsi szerint a követés természeténél fogva értékracionális -nem tranzakciós jellegű- és belső meggyőződésű azonosulás – nem behódolás (2019:50). A kutató szerint az odaadás tárgya alapján tehetünk különbséget, hiszen vannak csoportok, amelyekben a vezető személye iránt nyilvánul meg ez az odaadás, míg más közösségekben a vezető által képviselt és szervezett jövőkép részeként a

megfogalmazott értékek és célok iránt odaadók a tagok (2019:50). A Schönstatt mozgalom esetében inkább az utóbbi jellemző, hiszen az alapító távollétében a Mozgalom tovább élt, virágzott, továbbá kiharcolta státuszát az egyházi struktúrában.

2.2. A Nemzetközi Schönstatti Apostoli Mozgalom struktúrája

A külső hatások elemzése után nézzük meg a szervezet belső tagolását és az azt kialakító tényezőket. A dolgozatban feltárt vallási megújulási mozgalom napjainkban nem csak a klérus tagjait, hanem a világi hívőket is megszólítja és várja tagjai sorába. Ahogy az intézménytörténeti leírásából megtudhattuk eleinte csak férfiakból állt a közösség, de ez idővel változott és nők is csatlakozhattak a Mozgalomhoz. A Schönstatt Mozgalom először Szövetségként – a mélyebben elkötelezetteket összefogva – jött létre (1914-ben), majd később vált ki belőle a Liga (1919), mely az elhivatott, de lazábban kötődő tagokat fogta össze. Ezután a női liga következett, majd a nők szövetsége. Körülbelül 15 év leforgása alatt már hat közösség működött: a papi szövetség, a papi liga, a férfi szövetség, a férfi liga, a női szövetség és a nők ligája. Évtizedek alatt alakult ki a jelenlegi formában működő struktúrája a schönstatti szervezetnek, amelyet négy fő ágra oszthatunk, de számtalan csoportot fognak össze: (1.) Schönstatti Papok, (2.) Nők, (3.) Férfiak és a (4) Családok. Ezek az ágak – nem, kor, lakhely, élet-állapot, elköteleződés szintje szerint – tovább strukturálódnak. Az első a Liga, amely a Mozgalomhoz lazábban kötődő személyeket, családokat fogja össze. Másodikként következik a Szövetség, amely mélyebb, „apostoli” elkötelezettséget jelent, majd a harmadik szint a Kötelék, vagy más néven a „világi intézmény” amely az olyan legszorosabb kapcsolatot ápolókat tömöríti, mint a szerzetesi közösségek (Beller 2002:217).

Jelenleg a Nemzetközi Apostoli Schönstatt Mozgalom égisze alatt hat világi intézet, úgynevezett kötelék működik: Mária-nővérek, Schönstatti Nők, Világi papok, Mária-fivérek, Schönstatti atyák és a Családok köteléke, amely utóbbi státusza a jelenlegi egyházjog fogalmi korlátai miatt tisztázatlan. A Szövetség részeként megtalálhatjuk a Nők Szövetsége, Anyák Szövetsége, a Betegek Szövetsége, a Legény Szövetség, Férfi Szövetség, Családszövetség és a Papi szövetség csoportokat. A Liga által összefogott közösségek pedig Leány Liga, Nők Ligája, Anyák Ligája, Betegek Ligája, Fiú Liga, Férfi Liga, Diakónusok, Család-Liga és Papok ligája néven működnek. A negyedik – nem hivatalos – csoportot a Mozgalommal szimpatizálók alkotják, őket a Nép- és

Zarándokmozgalom csoportba sorolják be (Beller 2002:51). A Schönstatt közösség nem hasonlító semmilyen más meglévő szerzetesrendhez, hiszen a családok beemelése a Mozgalomba korábban nem volt része az egyházi gyakorlatnak. A négy ág csoportjai és alcsoportjai a nemzeti mozgalmakban az adottságoknak, lehetőségeknek és körülményeknek megfelelően alakultak ki, így ezeket a csoportokat nem találhatjuk meg minden nemzeti mozgalomban. Például a Magyarországon működő közösségben nem honosult meg, nem alakult ki a hagyománya a Schönstatti Nők, a Mária-fivérek, a Családok köteléke, a Betegek Szövetsége vagy a Férfi Szövetség alcsoportoknak. Összefoglalva – a Mozgalom meglátása szerint – a közösség magját a Kötelék és a Szövetség alkotják, míg a „testét” a Liga. Vizsgáljuk meg közelebbről a szervezet felépítését és az egyes alcsoportok funkcióját.

2.2.1. Férfi-ág

A szervezet alakulásának folyamatában bekövetkezett változások hatására az eleinte egységes Férfiak-ágából kiválnak a Papok. Ők a férfiktól, szerzetesektől külön kezdenek el működni, miközben a Férfiak ága is tovább strukturálódik. A leglazább kötelékben a Ligában három csoporthoz lehet csatlakozni, amelyek életkor és státusz alapján tesznek különbséget tagjaik között. Ezekben a közösségekben a tagok csoportos összejöveteleken, lelki gyakorlatokon előadásokat, tanításokat hallgathatnak és jobban megismerhetik Schönstatt küldetését továbbá, ha úgy döntenek Szeretetszövetséget köthetnek a Szűzanyával és az elköteleződés egy magasabb fokára léphetek: a Legény Szövetségbe vagy a Férfi Szövetségbe (1. ábra).

Máriatestvérek		
Legény Szövetség	Férfi Szövetség	
Fiú Liga	Férfi Liga	Diakónusok
Nép- és Zarándokmozgalom		

1. ábra Férfi-ág struktúrája

Forrás: <https://www.schoenstatt.hu/schoenstatt-agai>

Ebben az ágban a Kötelék a legszorosabb fokában a Máriatestvérek közösségéhez csatlakozhat a schönstattos tag. A Máriatestvérek rendjét Kentenich atya 1942-ben alapította a dachau koncentrációs táborban raboskodó egyházi személyekkel összefogva, majd 1993-ban az Egyház hivatalosan is elismerte. A közösség tagjai nem papok, de megszentelt keresztény életet élnek, miközben világi munkájuknak, hivatásuknak megfelelő foglalkozást folytatnak. Feladatuk közé tartozik a Férfi Liga

és a Férfi Szövetség lelki támogatása (Schoenstatt Institute of the Marian Brothers, 2022).

2.2.2. Női-ág

Az Apostoli Szövetség női ágának megalapításával (1921), Kentenich célja az volt, hogy ráirányítsa a figyelmet a modern nőtípus kiformálására (Csermák 2001.), ám ezzel a tetteivel megelőzte kora gondolkodóit. Ennek ellenére a csoport tagsága és elkötelezettsége rendkívüli mértékben növekedett, így 1925. január 23-án három nővérrel megalakult a Mária-nővérek Társasága (Schoenstatt Sisters of Mary, 2022.) azok számára, akik szorosabb viszonyt szerettek volna kialakítani a Mozgalommal. Az 1965-ös függetlenedésig a nővérek a palottinus rend fennhatósága alá tartoztak.

Jelenleg a Schönstatt női-ágához – csakúgy, mint a férfi-ághoz – különféle módokon lehet kapcsolódni. Az első és leglazább kötődés a Ligához való csatlakozás jelenti, ezt a komolyabb elköteleződést igénylő Szövetség csoportok követik, majd a Kötelék, amelyet a Márianővérek és a Schönstatti Nők alkotnak (2. ábra).

Márianővérek	Schönstatti Nők		
Nők Szövetsége	Anyák Szövetsége	Betegek Szövetsége	
Leány Liga	Nők Ligája	Anyák Ligája	Betegek Ligája
Nép- és Zarándokmozgalom			

2. ábra Női-ág struktúrája

Forrás: <https://www.schoenstatt.hu/schoenstatt-agai>

A közösség a Ligában és a Szövetségben résztvevő nők számára női-lelki napokat szervez, továbbá tematikus kiscsoportos előadásokat tart özvegyeknek, kismamáknak, édesanyáknak, betegeknek. A különbség a kettő között a szervezetben való aktivitás mértékében, az elköteleződés fokában, a találkozásoknak a gyakoriságában és a számadások előfordulásában mérhető.

A Női-ág legbelső körében a Kötelékben a Márianővérek és a Schönstatti Nők közössége található. A Márianővérekről úgy tartják, hogy az ő közösségük a „lelke” a mozgalomnak. Van egy aktív ága és egy passzívabb, ide tartoznak az Örökimádónővérek, akik a lelki háttérét adják a közösségnek egy szemlélődőbb életmóddal és folyamatos imával. Az aktív csoportba tartozó Márianővérek feladata pedig a Schönstatt Mozgalom támogatása, missziós tevékenység, az ifjúság és a

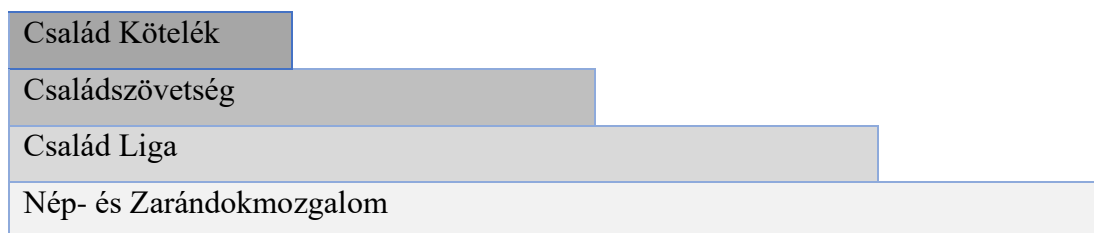
családok tanítása és lelkigyakorlatok tartása. A Márianővérek kötelékében jelenleg egy magyar novícia tanul, munkálkodik.

A Schönstatti Nők közösségét 1935-ben hozták létre és az Egyház 1972-ben ismerte el (Secular Institute Women of Schoenstatt, 2022). A Márianővérektől eltérő módon nem laknak rendházban, nem viselnek hivatalos öltözetet, hanem megmaradnak (munka- és lakhelyükön) világi státuszukban. Istennek szentelt életet élnek az evangélium útmutatása szerint, Mária mintájára, aki szintén az emberek között élt (Frauen von Schönstatt, 2022).

2.2.3. Családok

Kentenich 1950-ben egy fiatal családokból álló csoporttal alapította meg az első Családszövetséget, amely független közösség lett a Nemzetközi Schönstatt Mozgalmon belül. A cél a házasság szentségének, a megszentelt házasi élet értékének és Krisztus követésének középpontba állítása, mindezt a schönstatti pedagógia támogatásával és a Szűzanya segítségével (Schoenstatt Original Website 2022).

A családok csoportja – amely a legnépesebb a négy fő ág között – ugyanúgy, mint a fenti két ág további három szinten tagolódik (3.ábra). Az első a Család Liga, ezen a szinten a házastársak részt vesznek a schönstatti előadásokon, de nem köteleződnék el a Mozgalomban való aktív részvételre. A második szint a Családszövetség, ami egy mélyebb, apostoli elköteleződést jelent (MSM, 2022). A harmadik a Család Kötelék, amelyben szerzetesi mintára a szövetséget kötött családok együtt élnek és törekednek az életszentségre az evangélium tanítása szerint Szűz Mária segítségével.

3. ábra Családok-ágának struktúrája

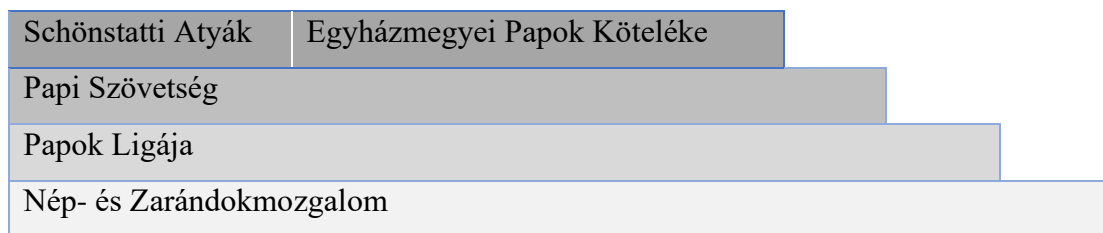
Forrás: <https://www.schoenstatt.hu/schonstatt-agai>

2.2.4. Papok

Időrendben a papok-ága (4.ábra) alakult ki a legkésőbb (1965-ben), de ha hívhatjuk a Márianővéreket a Mozgalom „lelkének”, akkor a Schönstatti Atyák a „motorja” a

közösségnek. Az ő feladatuk a közösség működtetése, a lelkigyakorlatok és előadások megtartása, lelkivezetés és Kentenich atya örökségének tovább adása.

Fontos mérföldköve volt a magyar Mozgalomnak, hogy Kentenich József pappá szentelése (1910. július 08.) után 106 évvel 2016. július 8-án a budapesti Szent István Bazilikában Erdő Péter bíboros pappá szentelte Csermák Péter diakónust, aki így a Mozgalom első magyar tagja lett a Schönstatti Atyák között. Jelenleg még egy fiatal magyar novícius tanul a schönstatti atyák közösségében.

4. ábra Papok-ágának struktúrája

Forrás: <https://www.schoenstatt.hu/schonstatt-agai>

A fenti fejezetekben leírtam a Nemzetközi Schönstatti Apostoli Mozgalom struktúráját, de szeretném újra hangsúlyozni, hogy a magyar közösség felépítése sokban eltér ettől. Egy példa erre, hogy hazánkban nem jellemző, hogy a férfiak vagy nők házastárs nélkül keressék fel a Mozgalmat – a hajadon/nőtlen tagok általában az Ifjúsági mozgalomhoz, a Schönstatti Atyák Közösségéhez vagy a Márianővérek csoportjához tartoznak, de lehetnek akár a belépett családok gyermekei is egyben – ezért nem alakult ki a felnőtt, egyedülálló résztvevőkből összeálló Nők Szövetsége és a Férfiak Szövetsége. Magyarországon a legerősebb ág a családoké, vagyis a Családmozgalom és (többnyire az ide tartozó családok gyermekeiből álló) Ifjúsági mozgalom. Az Ifjúságot azonban hazánkban más attribútumok alapján osztják fel, így ezek elnevezése: Lánymozgalom és Fiúmozgalom.

Összességében a Mozgalom története során számos olyan külső befolyás – intézményi, társadalmi, politikai változások; vezető leválasztása a közösségről, majd visszatérése; egyházi jogszabályi háttér módosulása; nemzetközivé válás – érte a csoportot, amely nagyfokú rugalmasságot kívánt és ezeknek a helyzeteknek a hatására kialakult a jelenlegi formában működő kiterjedt, tagolt, karakteres attribútumok mentén felépülő hierarchikus szervezet. Kiterjedt, hiszen a világ több mint 110 országában, közel 250 aktív Schönstatt-központ működik és tagsága több milliós nagyságrendű. Tagolt, hiszen a szervezet ágazatokra oszlik, amelyekben a Mozgalom tagjai jól körülhatárolható tulajdonságok, értékek mentén különböző alcsoportokhoz igazodnak. És végül hierarchikus, hiszen minden csoport egy adott hierarchiában – példaként

említve: lakóhely, régió szerint – működik, amelyek vezetői támogatják a Mozgalom küldetését és fenntartását. Mindemellett a schönstatti megújulási mozgalom erős küldetéstudattal és kivételes jövőképpel rendelkezik, amely elengedhetetlen eleme (Gál 2020:76) egy jól működő szervezetnek.

A német alapítás társadalomtörténetének ismertetése után elengedhetetlen, hogy szélesebb – politikai és történelmi – perspektívából mutassam be a Mozgalom magyarországi alapítását.

2.1. A Római Katolikus Egyház és a kisközösségek helyzete a rendszerváltást megelőző időszakban

2.1.1. Magyar Római Katolikus Egyház helyzete a II. világháború és a rendszerváltás között

A II. világháború utáni és a rendszerváltás előtti időszak politikai, társadalmi és történelmi folyamatainak a magyarországi elemzése után egyöntetűen megállapítható, hogy ebben az időszakban a vallási (csakúgy, mint a civil) csoportok erős állami kontroll mellett működtek, hiszen az egyházüldöző kormányzat 1945 után feloszlatta a hivatalosan működő katolikus (és más vallási) egyesületeket, ezzel az illegalitásba kényszerítette és új struktúrába terelte a közösségi összejövetelek működését (Kamarás 1994). A rendszerváltás előtt működő közösségek jelentősége vitathatatlan, mind az állami, mind az egyházi életszférára gyakorolt hatás tekintetében. Az újonnan kialakított magyarországi viszonyok között, a közösségeknek az egypártrendszer által megszabott legális kereteken kívül, az illegalitásba kellett hétköznapi működésüket biztosítani, hiszen a legális keretek nem hagytak széles mozgásteret (Mezey 2013). Ezek a vallási közösségek, lelkeségi mozgalmak nemcsak örködték a vallásos érzések fennmaradása felett, hanem az ellenkultúra részei is voltak (Havasi 2018.), Fejérdy keresztény vallásos ellenállásként definiálja tevékenységüket (2018:143.), még akkor is, ha a hatalom szemében ellenállásnak tűnő cselekedetek, nem voltak többek, mint a hitükből és hivatásukból fakadó életforma (Fejérdy 2018:144.) hétköznapi megvallása. Ennek ellenére a hatalom úgy tekintett rájuk, mint akik képviselik a szekuláris marxista ideológia konkurenciáját és hátszínigot biztosítanak az államellenes szerveződéseknek is (Bálint 2012). Minden kihívás, üldöztetés és elnyomás ellenére, illetve néhány valláskutató szerint (Mezey 2013.), pont emiatt is az illegalitásba

működő vallási kisközösségek, vallási megújulási mozgalmak tagjainak száma növekedett, továbbá belátták, hogy korlátozott lehetőségeik vannak és az élő egyházat úgy tudják fenntartani az üldöztetések alatt, ha létrehozzák a „katakombák egyházát” (Illyés 2008).

A kisközösségek kiépüléséhez egyfajta kényszer vezetett, hiszen a II. világháborúig létező és működő egyház fenntartása már lehetetlenné vált. Mind a kor szelleméből adódó számos változás, mind a Magyar Római Katolikus Államegyház tradicionálisan berögzült működési logikájának bukása, mind az új állami rendelkezések összességében olyan helyzetet teremtettek, hogy át kellett gondolni, újrapozicionálni azt, amit hagyományosan Magyar Római Katolikus Egyháznak hívtak. Az állam és az egyház szétválasztása (1946. február 01.), az egyházi egyesületek, szervezetek tömeges feloszlata (1946. július 4.), az egyházüldözés megkezdése és Mindszenty József bíboros 1947. augusztus 15-én, Nagyboldogasszony ünnepén elhangzott beszéde – amelynek célja a hívő keresztények számára a hitben való megerősítés volt, továbbá a meghirdetett programokkal közösségi élményt akart kínálni és nyitni a nem vallásosok irányába is (Gulyás 2015:826.) – aktivizálta az emberek lelki igényeit (Illyés 2008.) és így az '50-es évektől életre hívott számos vallási kisközösséget, amelyek a következő időszakban meghatározták, formálták a vallási életet, az Egyházhoz való viszonyt és sokak számára az első vagy egyetlen egyházélményt nyújtották.

Míg a hivatalos Egyház próbálta rendezni viszonyát az állammal, a kisközösségi vallásosság egyre nagyobb teret nyert a vizsgált időszakban (1.táblázat). Török Gábor a hazai új vallási mozgalmak elemzése kapcsán két dimenzió szerint végzi el a közösségek csoportosítást, egyrészt, hogy hazai vagy importált-e, illetve, hogy csak Nyugaton új vagy teljesen új-e az adott mozgalom (Havasi 2018). Elsők között alakult meg a magyar alapítású Bokor mozgalom (Bokor bázisközösségek 1945) (Máté-Tóth 1995.) és importálták az olasz eredetű (1943-ban létrejött) lelkiségi megújulási mozgalmat a Fokoláre Mozgalmat (1961), majd ezeket a '70-es '80-as évek enyhülését követően (Illyés 2008:35.) számos kisközösség követett: megerősödött a korábban Magyarországon alapított (1902) Regnum Marianum közösség helyzete, létrejött a Magyar Karizmatikus Mozgalom (1976), amelyet elsősorban az Amerikai Egyesült Államokból importáltak és hazánkban teljesen újnak számított, majd ezt a magyar Szürkebarátok Közossége (1978) követte, ezután egy németországi alapítású közösséget a Magyarországi Schönstatt Mozgalmat (1983) hoztak létre, majd a szintén

importált spanyol eredetű magyarországi Házas Hétvége Mozgalom (1985) jelent meg hazánkban. Ezek után az amerikai mintán alapuló Élő Víz Karizmatikus Közösség (1986), majd a francia eredetű Hit és Fény közösség (1986) és a magyarországi Taizéi Mozgalom (1988) gyarapította tagjainak számát. Míg korábban a vallási közösségek a lokalitás alapján jöttek létre, és többnyire földrajzilag kötöttek voltak a helyi plébániához (Tomka 1985.), addig ezek a közösségek átnyúltak a települések és az egyházközségek határain és az ország bármely pontjáról csatlakozhattak hívők a csoportokhoz. Ezek a közösségek a mai napig jelen vannak, aktívak és formálják az Egyházról, a hitről és a vallásosságról alkotott képet.

2.1.2. Római Katolikus Egyház belső megújulása a II. világháború után

Míg a Magyar Katolikus Egyház a II. világháború után a túlélésért, a megmaradásért küzdött, addig nemzetközi szinten, Rómában egy teljesen más jellegű harcot vívtak a Római Katolikus Egyházat vezető püspökök, amelynek célja az Egyház belső megújítása volt. A megváltozott társadalmi helyzetben, a modern kor kihívásait figyelembe véve kellett olyan döntéseket hozniuk, hogy közben az Egyház hű maradjon a közösség kétezer éves hagyományaihoz. Ebből az időszakból két egyháztörténeti jelentőségű eseményt szeretnék kiemelni. Az első a II. vatikáni zsinat, amelyet 1962-ben XXIII. János pápa nyitott meg és 1965-ben VI. Pál zárt le. A zsinat célja, hogy megőrizze a keresztény hit tartalmát, korszerűsítse a nyelvezetét és munkálkodjon az Egyház egységén, ezáltal kaput nyisson a világ felé (Ottlyk 1986.), ahogyan XXIII. János nyilatkozott: *„A zsinattól azt várom, hogy friss levegő áradjon be az egyházba. Le kell végre rázni a császári idők porát, ami Szt. Péter trónjára Nagy Konstantin óta lerakódott”* (Gecse 1980). A zsinat első ülészakának eredményei közé sorolhatjuk az ökumenizmus megvitatását, amely hatására elismerték a többi keresztény egyházat, nyitottak feléjük és a vallásszabadságról is tanácskoztak, amelynek eredménye, hogy elfogadják a lelkiismereti szabadságot és azt is, hogy erőszakkal nem lehet senkit a katolikus hitre kényszeríteni. A második ülészak újragondolja Szűz Mára (Jézus anyja) szerepét az Egyházban: a „Maria, mater ecclesiae” („Mária, az egyház anyja”) elnevezést tulajdonítják neki, ezzel kiemelve az átlagos szentek sorából. Ezen túl a zsinat résztvevői nyilatkozatban sajnálatukat fejezték ki az 1054-es egyházszakadásért, felszólaltak az atomfegyverek használata és

a fegyverkezési verseny ellen, felhívták a figyelmet a világon éhező emberek helyzetére, a harmadik világ problémáira, kimondták, hogy az emberek alapvetően egyenlők és megfogadták, hogy a Katolikus Egyház ezentúl nem foglalkozik kizárólag a saját belső problémáival, hanem szolgálnia kell az emberiséget (Ottlyk 1986).

A második vatikáni zsinat hatása mind az Egyházra, mind a Schönstatt mozgalomra jelentős volt. A későbbiekben részletesebben is elemzem még, de fontos megjegyezni, hogy különösen fontos volt a Mozgalom szempontjából, hogy Szűz Mária személyét újredefiniálták és az Egyházban betöltött szerepét újrapozícionálták, továbbá a Schönstattot alapító Joseph Kentenich atyát a zsinat lezárása után – az enyhülés és nyitás következtében – kegyelemben részesítették, visszahívták száműzetéséből és hazatérhetett a németországi Schönstattba. A második vatikáni zsinat egy másik jelentős eredménye, hogy a zsinat szellemében megszületett VI. Pál pápa „Evangelií Nuntiandi” kezdetű apostoli buzdítása (1975), amely mérföldkő a kisközösségi vallásosság intézményes elfogadásában (Illyés 2008:47). Ez az apostoli buzdítás a katolikus evangelizációról szól és részletezi, hogy ki, hogyan, milyen formában és kiknek lehet a hit értékeiről beszélni, tanúságot tenni. A szöveg V. fejezete az evangelizáció címzettjeiről szól és ezen belül is az 58.pontját kifejezetten a bázisközösségeknek szentelték. Megállapítja, hogy ezek a közösségek mindenütt virágzanak, de nagyon különböznek egymástól, nemcsak nemzetközi szinten, hanem még egy-egy országon belül is, továbbá felhívja a figyelmet azok (pozitív és negatív) Egyházra gyakorolt hatására (Evangelií Nuntiandi 1975). A pápai buzdítás jelentősége többek között az volt, hogy a kisközösségeket elindította az elfogadás útján (Illyés 2008.), ám innen még hosszú út vezetett ahhoz, hogy a Magyar Katolikus Egyházon belül is elfogadják a kisközösségek, bázisközösségek, lelkeségi (megújulási) mozgalmak létjogosultságát.

2.2. Magyarországi katolikus megújulási mozgalmak a rendszerváltás után

A rendszerváltást követő években számos kihívással kellett szembenéznie az Egyháznak és a kisközösségeknek is, amelyek alapjaiban befolyásolták a további működésüket. Immár nem voltak az illegalitásba kényszerítve, így szabadon összegyűlhetnek és a közösségek tagjai nyíltan megélhették hitüket, de ezzel

egyidejűleg megszűnt az üldözés alatti összetartozás élménye is. Ahogy a közösségek felszabadultak a politikai nyomás alól, úgy politikai szerepvállalásuk is csökkent és a korábbi bebörtönzéstől és megtorlástól való félelmet felváltotta az aggodás a „szabadosság” és a „lélekvesztély” miatt (Illyés 2008). Így ebben az időszakban a megújulási mozgalmaknak lehetőségük volt arra, hogy már nem csak a vallásos hit megéléséhez biztosítsanak teret és alkalmat, hanem társadalmi szerepvállalásuk keretében különféle csoportok – szenvedélybetegek, elítéltek, romák – lelki megsegítésére és rehabilitációjára (Havasi 2018:128.) is figyelmet fordítsanak. Az ilyen típusú új szerepvállalások hatására megindult a megújulási mozgalmak társadalomba való beilleszkedésének folyamata, illetve küldetésének keresése a „világ” felé, tehát reflektál és felelőséget érez az őt körülvevő társadalom problémáira – pont ahogy azt a II. vatikáni zsinat is szeretne volna. Ezzel az egyháziasság új stílusát (Magyar Katolikus Lexikon 2022) képviselik a közösségek és nyitnak a nem vallásos emberek felé, hogy szolgáljanak és evangelizáljanak.

Ahogyan az 1990-es évektől a vallásos közösségek élete, úgy az őket kutató szakemberek munkája is szabad lett, így működésüket az évek során számos hazai kutató vizsgálhatta (Bálint 2012.; Havasi 2018.; Illyés 2008.; Kamarás 1994.; Lőrinczi 2011.; Mezey 2013; Peti 2007; Szabó 2016.) és különféle szempontrendszer alapján jellemezte típusait, elemezte működésüket és leírta főbb jellegzetességeiket, tulajdonságaikat. Kamarás négy különféle mozgalmi típust különít el: (a) lelkiségi mozgalmak, (b) a plébániai közösségek, (c) a karizmatikus személy(ek)hez kötődő közösségek és (d) a független közösségek (1994). Magyarországon a közösségek nagyjából tíz százaléka a karizmatikus személyhez kötődő mozgalmak közé tartozik, csak úgy, mint az értekezésben vizsgált Magyar Schönstatt Mozgalom is, hiszen a Schönstatt alapítójának, Joseph Kentenich atyának a szellemi hagyatéka ma is élő és mérvadó, követendő példa a közösség tagjai számára. Illyés szerint a megújulási mozgalmakat nem érthetjük meg anélkül, hogy leírnánk azok közös pontjait, amely a „mozgalmiságon” túl összekapcsolja őket. Ez a közösségi jelleg: az Isten igéjének követése, a testvéri szeretet, a világban élés – ami egy dialógust feltételez a világgal, hiszen a tagok nem a világtól elvonultan élel. Továbbá kiemeli még, hogy egységben kell élni a többi közösségi taggal és az Egyházzal is, valamint számos csoport – köztük az általam vizsgált Schönstatt mozgalom is – újra felfedezte Mária szerepét és a kereszt fontosságát (2008:54). Számos elméleti áttekintés, fogalmi tisztázás, empirikus kutatás született a témában, ám ezek többnyire általánosabb nézőpontból, mondhatni külső

vagy felülnézeti perspektívából íródtak és csupán ritkán adnak betekintést egy-egy közösség hétköznapi működésébe; a közösségek elemzéséhez készített interjúk is többnyire azok vezetőivel vagy az egyházi elittel, a klérus tagjaival készültek. Kutatásom hiánypótló abban az értelemben, hogy magyar nyelven még nem jelent meg olyan, egy konkrét közösségről átfogó antropológiai képet adó vizsgálat, amely leírta és elemezte volna egy meghatározott megújulási mozgalom szimbolikáját, jelentőségét és helyzetét (annak alapítása és) a rendszerváltás után eltelt több mint 30 évvel később.

3. MAGYARORSZÁGI ALAPÍTÁS TÖRTÉNETE

3.1. Gódány házaspár története

A következő fejezetben közelebbről megvizsgálom a magyar Schönstatt Mozgalom alapítását és a Mozgalmat meghonosító Gódány házaspár, Róbert és Rita munkásságát. Róbert az 1956-os forradalom után – abban tevékeny részvétele miatt – Ausztriába disszidált, ahol dolgozni, majd tanulni kezdett: Bécsben kispapnak állt és teológiát tanult. Ebben az életszakaszban ismerkedett meg a Schönstatt eszméjével egy 1959-es németországi tanulmányi út során, ahol kispap társaival ellátogatnak Schönstattba. Olyan nagy hatással volt rá a tanítás, hogy később autóstoppal többször elutazott Schönstattba, hogy még többet megtudjon az alakuló vallási megújítási közösségről, sőt 1962-ben felkereste Kentenich atyát az Egyesült Államokban, Milwaukee-ban. Végül úgy döntött, hogy nem a papi élet a hivatása, és családot alapít. Feleségével, Ritával aktívan részt vállaltak a bécsi schönstatti élet megalapozásában és felvirágoztatásában, miközben többször ellátogattak Schönstattba, ahol 1967-ben lehetőségük volt találkozni az alapítóval: Kentenich József atyával (5.kép). A korábbi fejezetekből megismert magyarországi politikai, társadalmi viszonyok és a Magyar Római Katolikus Egyház korlátozott lehetőségei ellenére, 1980-ban – minden várható kihívás ellenére – úgy döntöttek, hogy öt gyermekükkel visszaköltöznek Magyarországra és a Balaton-felvidéken található Óbudaváron telepedtek le (Mészáros 2014).

5. kép A magyar alapítóházaspár találkozása Kentenich Józseffel⁷

3.2. A magyarországi alapítás

Bár az alapítóházaspár célja a visszatelepüléssel, nem a Schönstatt Mozgalom magyarországi megalapítása volt – jobban motiválta őket, hogy gyermekeik magyar környezetben szocializálódjanak – mégis, amikor ismerős házaspároknak beszéltek a

⁷ Forrás: MSM honlapja

schönstatti tanításról elkezdett formálódni a közösség. Beller Tilmann schönstatti atya, akit még a bécsi székhelyű osztrák Schönstatt Mozgalomból ismertek meg rendszeresen meglátogatta Óbudaváron a Gódány családot és előadásokat tartott az összegyűlt házaspároknak. Az első ilyen alkalom 1983-ban Veszprémben volt, majd 1984-től már Óbudaváron folytatódtak, végül 1985 nyaratól kezdve mind a mai napig minden évben itt tartják a Schönstatti Családnapokat (Csermák 2001:88). A magyar mozgalom struktúrájának megalapozáskor figyelembe kell venni, hogy a fennálló politikai rendszer által kialakított helyzetből kifolyólag a magyar mozgalom nem csatlakozhatott be a nemzetközi áramlatba, annak felépítésében nem a schönstatti szerzetesek vagy szerzetesnővérek, hanem elsősorban a magyar családok, házaspárok vállaltak aktív szerepet. Mindezen próbatételek ellenére a magyar Schönstatt Mozgalom megindult a növekedés útján: 1983 és 1986 között a családok száma megtízszereződött, rendszeresen megtartották a nyári családnapokat, Beller Tilmann lett a magyarországi ág lelki vezetője és annak érdekében, hogy feladatát minél jobban elláthassa Beller megtanult magyarul. A közösségi tagok száma folyamatosan növekedett a rendszeráltás után is, ám 1990-ben Beller Tilmann atyát megválasztották a német Mozgalom vezetőjének, ezért Bécsből Schönstattba költözött és a magyar mozgalom építésében nem tudott olyan aktívan részt venni, mint korábban. Ennek hatására a magyar házaspároknak kellett átvenni a Mozgalom irányítását és a nyári családnapokon a schönstatti eszméről, tanokról szóló előadásokat is – egyedi módon – házaspárok tartották házaspároknak (Csermák 2001:90). Beller Tilmann munkáját a magyar közösség lelki vezetésében később (2005-től) a német származású Gertrud-Maria Erhard schönstatti Márianővér vette át, aki szintén megtanult magyarul, így napjainkban is aktívan segíti a magyar családokat a Mozgalom építésében, gondozásában.

A tanítások a házasság szentségét, a család hivatását, az önnevelést, a schönstatti pedagógiát, az életszentséget és a máriás lelkületet állították a középpontba (Beller 2002). A magyar családok körében nem volt új gondolat a schönstatti tanítás által hangsúlyozott Mária-tisztelet, hiszen a Szűzanya személye a magyar történelem korai szakaszától – az országalapításától kezdve – hagyományosan szerves része mind a világi, mind az egyházi kultúrának (Barna 2001). A magyar közösség létrehozása óta folyamatosan növekszik és a – kérdőíves vizsgálat eredményei alapján – a Mozgalom tagjai szerint ez a növekedés a jövőben is folytatódni fog. Jelenleg a Magyar Schönstatt Mozgalom négy nagy csoportból áll: (1.) Schönstatti Atyák Közössége, (2.)

Márianővérek, (3.) Családmozgalom és (4) Ifjúsági mozgalom, amely két alcsoportra a (4.1.) Fiúmozgalomra és (4.2.) a Lánymozgalomra tagolódik. Ezek között a legtöbb tagot számláló, legaktívabb közösség Magyarországon a Családmozgalom.

Összességében elmondhatjuk, hogy a magyarországi mozgalom nem önmagában álló egység, hanem része egy egésznek, így az intézményes mátrixában elfoglalt pozíciója alapján része a Nemzetközi Apostoli Schönstatt Mozgalomnak, a Római Katolikus Egyháznak, illetve egy lokálisabb perspektívából szemlélve betagozódik a Magyar Katolikus Egyház struktúrájába és együtt működik a Magyar Állammal. A fenti elemzésben vizsgáltam, hogy ezek a külső intézményi keretek hogyan befolyásolták és befolyásolják a közösségi interakciókat, a következő alfejezetben pedig az első kutatási kérdésre keresem a választ, vagyis bemutatom, hogy hogyan pozícionálható a közösség a magyarországi mozgalmak között.

3.3. Magyar Schönstatti Családmozgalom helye a magyarországi mozgalmak között

A Magyarországon működő megújulási mozgalmak célja hasonló – az egyház belső megújítása és a vallásos hit elmélyítése – ám ezt különböző megközelítésből kiindulva képzelik el. Az első magyarországi mozgalom a Regnum Marianum Katolikus Közösség (alapítva: 1902) célja az ifjúság nevelése, a hitoktatás és a modern ifjúsági munka megteremtése volt. A rendszerváltás után a katolikus ifjúság körében sikk lett „regnumosnak” lenni, így tagsága többnyire felhígult. A közösséget jellemzi az értelmiségi túlsúly és a főváros központúság, így többnyire Budapestre és annak környékére korlátozódik a tagsága (Havasi 2018:121). A Regnum Marianum lelkiségét teljes valójában azonban – saját bevallásuk szerint – nem tudják megfogalmazni, mert a lelkiség megfogalmazhatatlan isteni adomány (Regnum Marianum 2022). Ezzel szemben a Schönstatti közösség hitvallása jól körülhatárolható, hiszen célja, hogy támogassa a házasságban és a családban élőket, továbbá közösséget és lelki továbbképzést nyújtson külön fiúknak, lányoknak, nőknek, férfiaknak, papoknak, nővéreknek, betegeknek (Schönstatt 2022) és tagjai az ország számos pontjáról érkeznek lakhelytől függetlenül.

A Regnum közösség alapítását a Bokor mozgalom létrehozása követte 1945-ben. A mozgalom egyik alapítója Bulányi György piarista szerzetestanár volt, akinek tanítása meghatározta a közösség életét (Máté-Tóth 2010.a). Sajátos piramidális felépítése

következtében hatékonyan működtek a mozgalom csoportjai a rendszerváltás előtt, habár viszonyuk konfliktusos volt mind az állammal, mind az Egyházzal. Hasonlóságot mutat a Schönstatt Mozgalommal az a tény, hogy van egy karizmatikus vezető, akinek tanítása irányt mutat a tagok számára, ám míg Bulányit számos kritika érte és megkérdőjelezték tanainak teológiai igazságát, addig a Schönstattot alapító Kentenich atya munkásságának jelentősége abban áll, hogy a kezdeti elutasítás ellenére (őt is száműzte az Egyház, mint Bulányit), mégis az Egyházon belüli munkája sikeres és gyümölcsöző lett, az általa alapított Schönstatt Mozgalom napjainkban világszinten növekszik az anyaegyház testén belül. További érdekes összefonódás figyelhető meg a két közösség életében. A Schönstatt Mozgalom magyarországi központja a Balaton-felvidéki Óbudavár, az alapítástól folyamatosan itt van a csoport székhelye és aktívan működik, munkálkodik, fejlődik, növekszik – mind szellemileg, lelkiileg, mind infrastrukturálisan és gazdaságilag – a közösség. Bulányi – egyházi száműzetése alatt – 1984-ben házat vásárolt Óbudaváron és gyakran tartott közösségi összejöveteleket. Bulányi naplójából kiderül, hogy a Schönstattot Magyarországon megalapító Gódány családot ismerte és közösen vettek részt szentmiséken is (Bulányi 2000).

A következő 1961-ben meghonosított mozgalom a Fokoláré volt, amely az egységet és az egyetemes testvériséget tűzte zászlójára, és az evangéliumi szeretetet állítja középpontba (Fokoláré Mozgalom 2022). Egy életstílus, amely a keresztény tanokból indul ki, de figyelembe veszi a különböző kultúrák sokféleségét és értékeit, ezért a szervezet nem csak a nagy keresztény vallások tagjaiból, hanem sokszor a nem vallásos meggyőződésű emberekből is áll (Havasi 2018:123). A Schönstatt közösség ezzel szemben kifejezetten a Katolikus Egyház tagjait szólítja meg, ragaszkodik annak hagyományaihoz és csak ritkán csatlakoznak a mozgalomhoz más vallásból származó – vagy nem hívő – emberek. Ezt alátámasztja az a tény is, hogy a tagok nagyrészt – kérdőíves kutatásom alapján – (95,1%) római katolikusnak keresztelték és jelenleg is (97,52%) annak vallja magát.

A Magyar Katolikus Karizmatikus Mozgalom az 1976-os évet tekinti a csoport magyarországi tevékenységének kiinduló pontjának. Céljuk, hogy az életszentségre törekedjenek és ehhez a Szentlélek erejét kérik (MKKM 2022). Központi értékeik közé tartozik az evangelizációs tevékenység és a *szentlélek ajándékainak* (karizmáknak, például a nyelveken szólásnak és a gyógyításnak) a megélése. A Schönstatt Mozgalom tagjai szintén az életszentségre törekednek, de ehhez úgy látják, hogy Szűz Mária a

kulcs, hiszen ő mutat utat Jézushoz és Istenhez. Továbbá a közösség központi értékei közé inkább a vallásos életet végigkísérő *szentségek* (keresztség, bérmlás, házasság, oltáriszentség, gyónás és így tovább) állnak, sőt küldetésük közé tartozik, hogy felhívják a figyelmet arra, hogy a házasság szentsége is van olyan fontos, mint az oltáriszentsége vagy az egyházi rendé. A két közösség között van átjárás, megfigyelhető egy minta, miszerint számos schönstatti tag korábban a karizmatikus megújulás egy közösségéhez tartozott, de miután házasságot kötött és családot alapított, úgy döntött, hogy a családközpontú mozgalomban folytatja vallásos útját.

A következő, eredetileg 1952-ben Spanyolországban életre hívott Házasság Hétvége Mozgalom 1985-ben alapította meg magyarországi csoportját. A katolikus lelkiségi mozgalom célja, hogy a keresztény értékeken alapuló tanítása segítse a házastársakat abban, hogy kapcsolatuk megújuljon, továbbá segíti a papokat és a szerzeteseket, hogy önmagukkal és a közösségükkel minél jobb viszonyt alakítsanak ki (Házasság Hétvége Mozgalom 2022). A Schönstatt Mozgalom szintén küldetésének tartja a házastársak kapcsolatának ápolását, de közben a családot, mint egységet kezeli. Míg a Házasság Hétvége mozgalom eredetileg nem biztosított gyermekfelügyeleti lehetőséget a tanítások idejére, így a házaspároknak maguknak kellett megoldani azt és csak a pár utazott el a hétvégi programra, addig a Schönstatt Mozgalom alapját a kezdettől a családnapi adják, amely során egy héten át az egész család részt vesz egy „nyaraláson” a Balaton közelségében található Óbudaváron. Így a szülők a délelőtti előadásokon szellemileg, lelkileg feltölthetnek, miközben gyermekeikre a közelben (szervezett foglalkozások, kézműves tevékenységek keretében) vigyáznak. Ennek következtében a délutánokat kirándulással, strandolással és különféle kikapcsolódással együtt tölthetik a családok, így is megerősödve és közös élményeket gyűjtve.

Összeségében az első kutatási kérdés – első és második alkérdésére – válaszolva elmondhatjuk, hogy a megújulási mozgalmak között a magyarországi Schönstatt Mozgalom képes kitűnni a mozgalmak színes palettáján. Egyedi szemléletmódja, amely a családokat, a házasság szentségét, Szűz Máriát és a szeretetszövetséget együttesen állítja középpontba, jól megkülönböztethetővé teszi a többi közösségtől.

IV.ELEMZÉS

1. A MAGYAR MOZGALOM SZOCIODEMOGRÁFIAI JELLEMZŐI

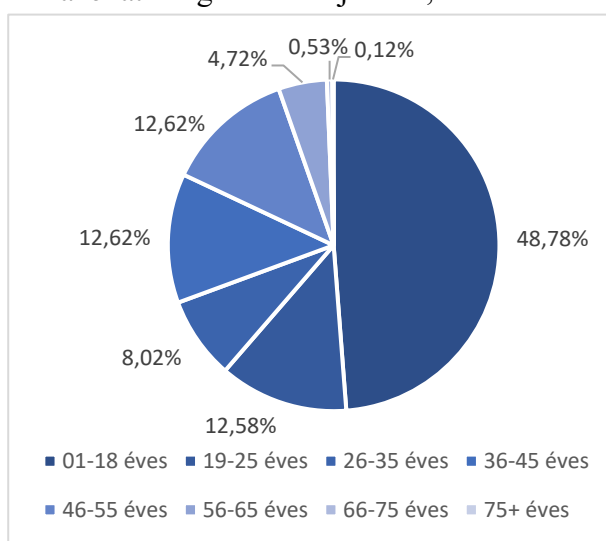
1.1. Az alapsokaság bemutatása

A kérdőíves kutatás kezdetekor a mintavételhez az első lépés az alapsokaság meghatározása volt. A Magyar Schönstatt Mozgalom által biztosított adatokból az olvasható ki, hogy a közösség a szimpatizánsokkal együtt majdnem eléri a négyezres nagyságrendet (3797 fő), de ez a szám minden olyan egyént tartalmaz, aki – bármilyen okból – a Mozgalom hivatalos adatbázisába regisztrált (2. táblázat), vagyis 1973 nő (52%) és 1824 férfi (48%).

Mozgalom hivatalos honlapján regisztráltak száma	3797 fő	100%
Feleség	664 fő	17,5 %
Férj	614 fő	16,2 %
Gyerek	1913 fő	50,4 %
Nincs adat	606 fő	16,0 %

2. táblázat – MSM alapsokaságának eloszlása Forrás: MSM adatai alapján saját szerkesztés

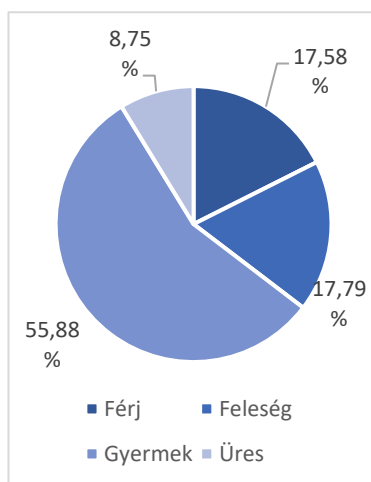
Ám a közösségben valóban aktív tagok volumenét a közösség által szervezett programokon való részvételre alapozva lehet meghatározni, vagyis az alapsokaságot meghatározó hivatalos adatközlés szerint azokat a tagokat sorolják ide, akik már részt vettek a közösség által szervezett legalább egy családi (szövetségi vagy ligás), illetve ifjúsági összejövetelen (a Mozgalom felépítéséről bővebben a III.2/2.2. Nemzetközi Schönstatti Apostoli Mozgalom struktúrája és a V.5.Struktúra és tartalom című fejezetekben tájékozódhatunk).

5. ábra Az alapsokaság életkorszerinti eloszlása Forrás: a MSM adatai alapján saját szerkesztés

Így az alapsokaságot 2457 főre teszik, melynek 51,16%-a nő és 48,84%-a férfi, ezen belül is házas 35,37% és gyermek 55,88% (6.ábra). Ebből a 2457 főből 683 fő (27,8%) 12 éven aluli (5. ábra), vagyis a kérdőívet kitöltők mintájának meghatározásakor ezzel a populációval nem kalkuláltam.

Így a fentiek következtében a vizsgált alapsokaságot körülbelül 1700 főben határoztam meg, így a cél az volt, hogy a vizsgált közösség tagjainak legalább 5%-a, azaz 80-85 fő kitöltse a kérdőívet. A válaszadókat valószínűségi, azaz csoportos véletlen mintavétellel (Hornyacsek 2014:98.) vontam be a kutatásba, így minden tagnak azonos

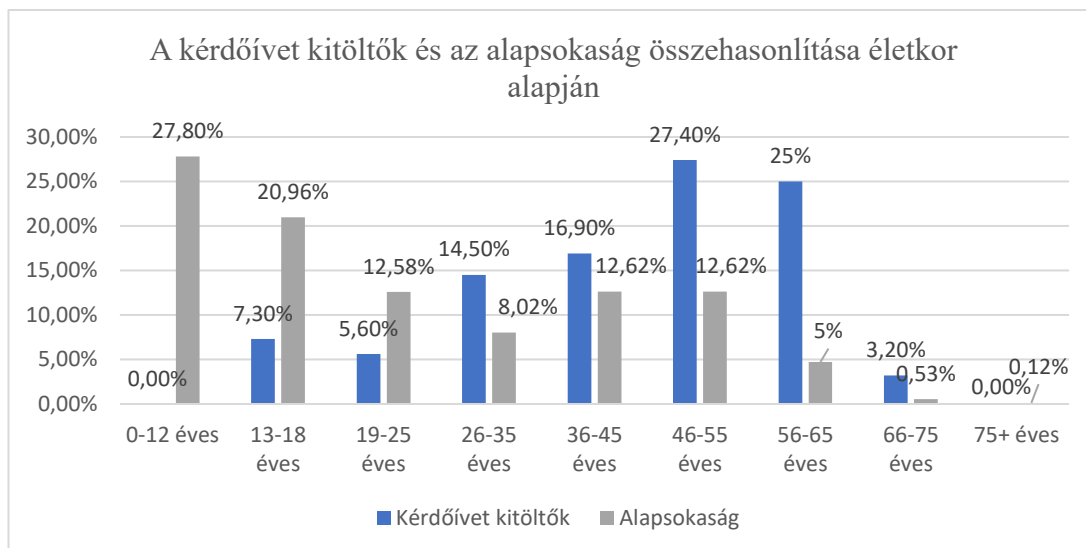

esélye volt a mintába való bekerülésre azáltal, hogy az online kérdőívet a csoport zárt levelezőlistáján, valamint Facebook-os csoportjaiban osztottam meg. A 117 kérdésből álló kérdőívet a közösség aktív tagságának jelentős része 124 fő (a meghatározott alapsokaság közel 7%-a) töltötte ki (a kérdőíves módszerről bővebben lásd: II.2/2.2-es: A kvantitatív vizsgálat alfejezetben).

6. ábra Az alapsokaság státusz szerinti eloszlása Forrás: a MSM adatai alapján saját szerkesztés

A válaszadók szociodemográfiai adatainak elemzéséből láthatjuk, hogy a kérdőívet kitöltők között valamivel több volt a nő (58,1%), mint a férfi (41,9%), ezt az adatot, ha összevetem az alapsokaságéval megfigyelhető, hogy ahogyan a kérdőívet kitöltők (N:58,1%-F:41,9%) között, úgy a tagok (N:51,16%-F:48,84%) között is több a nő, mint a férfi. Életkori megoszlásukról elmondhatjuk (7.ábra), hogy minden korosztály képviseltette magát, mégis a legtöbb kitöltőt tömörítő korcsoport a 46-65 éveseké volt, hiszen az együttműködők több mint fele ebbe a korcsoportba sorolta magát.

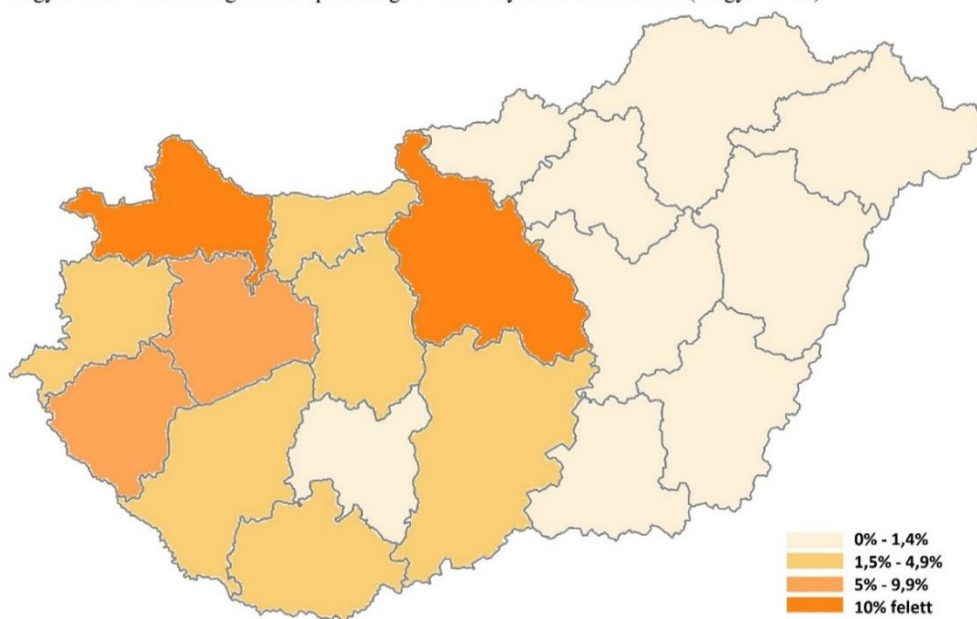
Összességében megállapítható, hogy a nemi megoszlás arányaiban jól tükrözi az alapsokaságot, de a korszerinti megosztás összevetésénél észrevehető, hogy a 26-65 évesek közül kerül ki a válaszadók többsége.

7. ábra A kitöltők és az alapsokaság összehasonlítása életkor alapján Forrás: saját szerkesztés

A kérdőíves vizsgálatban résztvevő tagok lakhely típusa alapján meghatározott csoportosítása szinte teljesen arányosan oszlott el a négy lehetséges válasz között. A kitöltők kicsit több mint negyede (29,3%) válaszolt úgy, hogy lakhelyének típusa Főváros, majdnem ugyanennyien (27,6%) választották a Kisváros opciót és a Falu (25,2%) lehetőséget, míg valamivel kevesebben (17,9%) jelölték a Nagyváros/megyeszékhely lehetőséget. Láthatjuk, hogy a közösség tagjai sokféle típusú településről érkeznek, tehát nincs felülreprezentálva egyik magyarországi településtípus sem, így a közösség tagjainak lakhely szerinti megoszlása kiegyensúlyozott. A megyék szerinti kategorizációról ugyanezt már nem mondhatjuk el. Ahogy a térképeken is jól látszik a közösség tagjai (1.térkép) és a kérdőívre választ adók (2.térkép) is egyaránt elsősorban a Dunántúlról és Közép-Magyarországról, valamint a fővárosból rekrutálódnak.

Magyar Schönstatt Mozgalom alapsokaságának lakhely szerinti eloszlása (megyei szint)

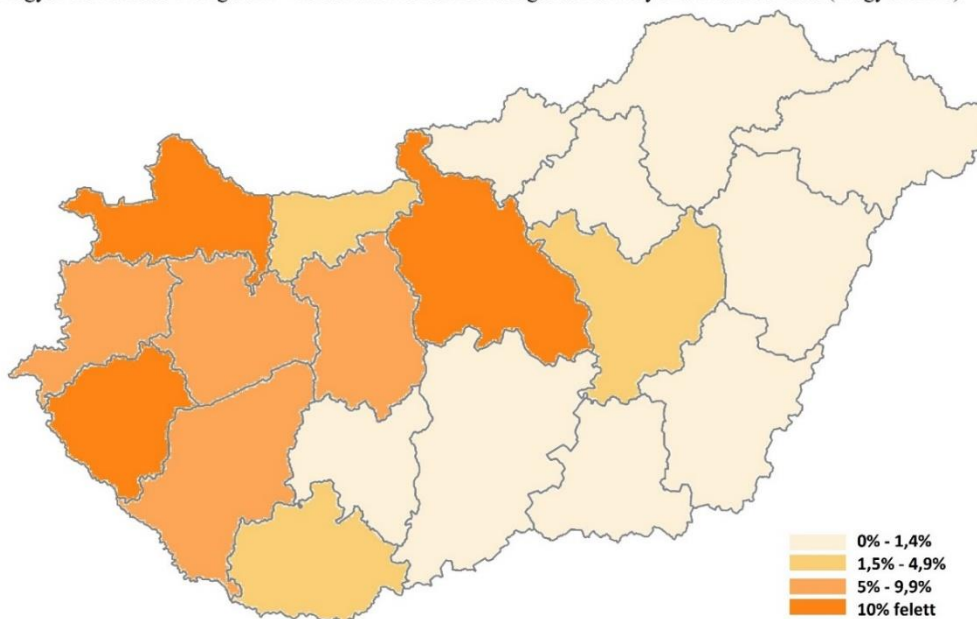

1. térkép A MSM alapsokaságának lakhely szerinti eloszlása

Forrás: saját szerkesztés

A kitöltők közül a legtöbben Pest megyéből, Zala megyéből, Győr-Moson-Sopron megyéből és Budapestről csatlakoztak a közösséghez. Ezután Somogy megye, Veszprém megye, Fejér megye és Vas megye következett. Így a közösség bázisát elősorban a három dunántúli régió és a Közép-Magyarországi-régió lakói alkotják. Ennek oka a Mozgalom központjaként szolgáló Óbudavár település fizikai elhelyezkedése lehet.

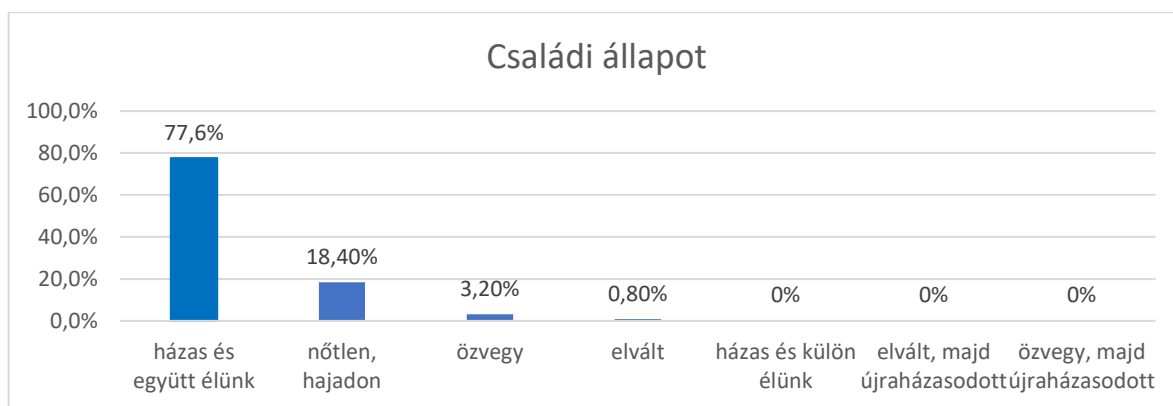
Magyar Schönstatt Mozgalom - kérdőívet kitöltők sokaságának lakhely szerinti eloszlása (megyei szint)

2. térkép A kérdőívet kitöltők sokaságának lakhely szerinti eloszlása

Forrás: saját szerkesztés

A lakhely vizsgálata után nézzük meg a kitöltők családi állapotát. A Magyar Schönstatt Mozgalom legnagyobb létszámú alcsoportja a Magyar Schönstatt Családmozgalom. Ez számlálja a legtöbb tagot, így ebből kifolyólag ennek a csoportnak a tagjai közül került ki a legtöbb válaszadó is, ezért nem meglepő, hogy a válaszadók nagyrészenek (77,6%) családi állapota házasságban (8. ábra). A magyarországi teljes népesség adataihoz viszonyítva, ahol a felnőtt lakosság csupán 44,5%-a él házasságban (KSH 2016.) ez a szám kiemelkedő. Ám ha figyelembe vesszük, hogy a vizsgált közösség egyik küldetése a családok és a házastársak kapcsolatának ápolása, nem meglepő, hogy a tagok is legtöbbször házasságban, hiszen ebben a státuszban élőket várja elsősorban a Családmozgalom.

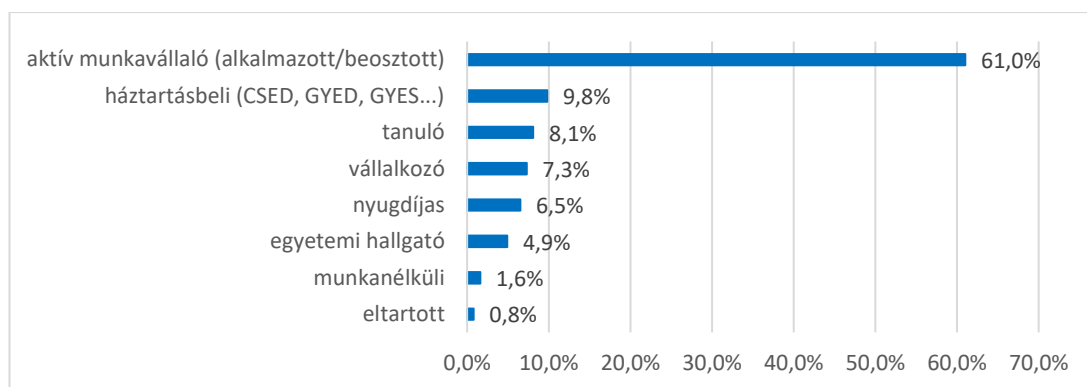
8. ábra Családi állapot

Forrás: saját szerkesztés

Ezt alátámasztja az az adat is, hogy a házasságban élő válaszadók több mint 80 %-a nyilatkozott úgy, hogy házastársa is tagja a közösségnek, vagyis valóban többnyire párjukkal együtt látogatják a Mozgalom eseményeit. A nőtlen, hajadon (18,4%) válaszadók több mint fele (62,5%) szeretne a jövőben házasságot kötni, míg harmaduk (31,3%) még nem döntött ebben a kérdésben. A kitöltők 6,25%-a úgy nyilatkozott, hogy nem kíván a jövőben ilyen típusú kapcsolatot létesíteni, ezt magyarázhatjuk többek között azzal, hogy a Mozgalom tagjai között vannak szerzetesek, szerzetesnővérek is. A házasság és a család értékének a Mozgalomban betöltött jelentőségét bizonyítja az a tény is, hogy a közösség tagjainak átlagosan (3,75 vagyis kerekítve) négy gyermekük van. Azok a fiatal felnőttek (jellemzően 35 éven aluli válaszadók), akik a kitöltés pillanatában nulla, egy vagy két gyermeket neveltek többnyire úgy nyilatkoztak, hogy terveznek még gyermeket vállalni.

A kérdőíves önbesorolás alapján a mozgalom tagjainak több mint fele (51,6%) sorolta magát a felső-közép osztályhoz és csupán töredékük (2,4%) a felső osztályhoz. Ezt megerősíti az a tény is, hogy a kitöltők több mint 80%-a rendelkezik főiskolai,

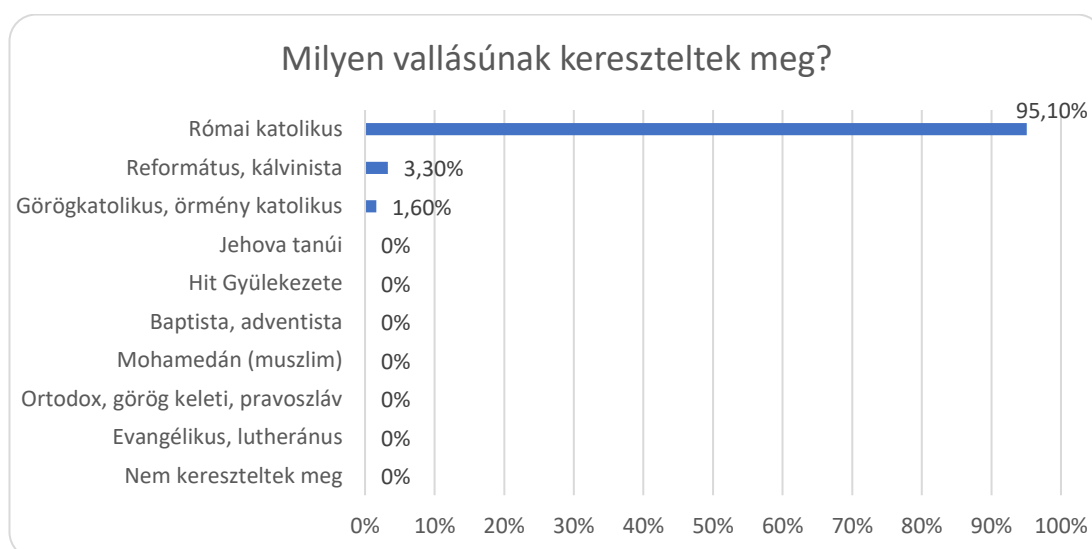
egyetemei diplomával, ezen belül pedig 8,9 százalékuk megszerezte a doktori címet (PhD-t) is. A válaszadók 40,3%-a sorolta magát az alsó-közép osztályhoz és csupán 1,6% a munkásosztályhoz, míg az alsó osztályt senki sem jelölte meg (0%). Jelenleg a közösség tagjai közül a legtöbben (61%) aktív munkavállalóként tevékenykedik (9. ábra).

9. ábra Kitöltők státusza

Forrás: saját szerkesztés

Ahogy korábban már említettem, a Mozgalom eredetileg a Katolikus Egyház belső megújítására jött létre. Az alapító elsődleges szándéka az volt, hogy a Katolikus Egyházon belülről építkezve hozzon megújulást. Habár a magyarországi Mozgalom tagjai között vannak reformátusok vagy görögkatolikusok is, mégis a vallásos rituálék arra predesztinálják a közösséget, hogy elsősorban a katolikus családokat szólítsa meg, ezért nem meglepő, hogy a tagok nagyrészt (95,1%) római katolikusnak keresztelték (10. ábra) és jelenleg is annak vallják magukat.

10. ábra Kitöltők keresztségen felvett hite

Forrás: saját szerkesztés

Összefoglalva a Mozgalom bázisát adó alappopulációt jellemezhetjük úgy, hogy a közösséghez többnyire – arányos nemi eloszlásban – olyan férfiak és nők

csatlakoznak, akik rendelkeznek bizonyos társadalmi státusszal, többnyire házasság és családjuk van, valamint erős a katolikus valláshoz fűződő kapcsolatuk. Ezek a következtetések teljesen összhangban voltak az előzetes elvárásokkal és a kutatást megelőző vizsgálatok feltételezéseivel. Csakhogy az eredmény értékelésének szempontjából nem csak a minta nagysága, hanem annak összetétele is döntő fontosságú volt. Hornyacsek úgy fogalmazza meg, hogy minél jobban közelít a minta összetétele és annak jellemzői az alapsokasághoz, annál jobban megközelítik majd a válaszaik azt, amit a sokaság válaszolna (2014:98). Összefoglalva, a válaszadók szociodemográfiai adatainak elemzése alapján elmondhatjuk, hogy a valószínűségi mintavételi eljárás alkalmasnak bizonyult a közösség összetételének feltérképezésére, hiszen a kitöltők adatainak elemzéséből kiderült, hogy a mintába bekerült populáció – nem, kor és lakhely alapján – reprezentálja az alapsokaságot (Pintér-Rappai 2001.), vagyis a közösség egészét.

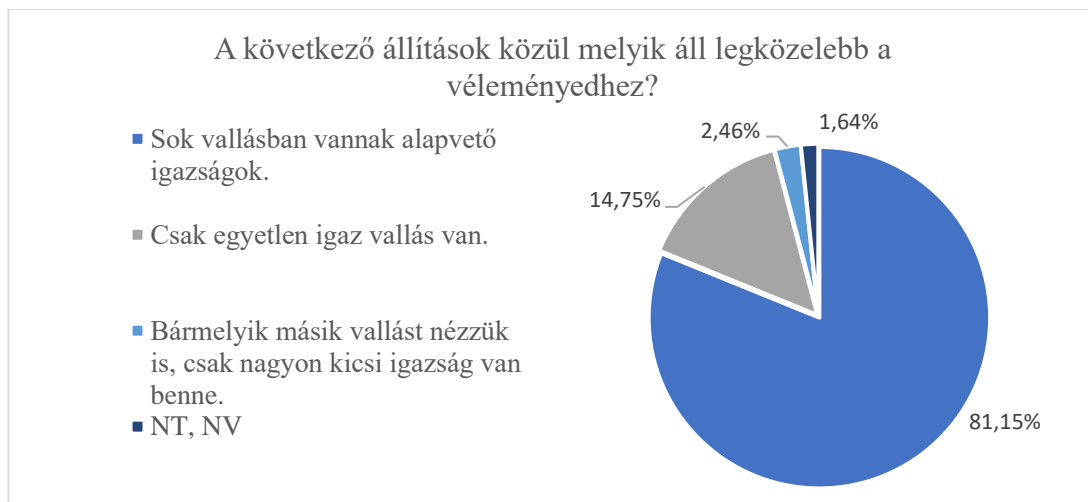
1.2. A kérdőívet kitöltők alapsokasága

Ebben a fejezetben célom, hogy a kérdőíves vizsgálatban részt vett közösségi tagok vallási értékekről alkotott véleményét, valamint médiafogyasztási attitűdjeit illetve a nemzeti identitáshoz való viszonyt részletesebben tárgyaljam, így az egyéni hátterek gyökerének megismerésével nagyobb rálátást, jobb megértést biztosítsak az identitást meghatározó elemek forrásának.

1.2.1. Vallási identitás, vallással kapcsolatos kérdések

A római katolikus vallási identitás ereje, megalapozottsága, már a kérdőív elemzésénél megmutatkozott. Ahogy korábban említettem a közösség túlnyomó többségét római katolikusnak (95,1%; 10.ábra) keresztelték meg és jelenleg is a római katolikus közösséghez tartoznak (97,52%). Aktív vallásos életet élnek, hiszen a legtöbben (93,53%) úgy nyilatkoztak, hogy minimum hetente egyszer vagy többször részt vesznek vallásos szertartásokon, továbbá a kérdőív válaszai alapján vallásosnak vallják magukat és az egyház tanítását követik (93,55%), csupán 4,03 százalékuk jelölte a „vallásos vagyok a magam módján” válaszopciót. Összességében a Mozgalom tagjai hűek a római katolikus egyház tanításához és erős az elköteleződésük hozzá. Ugyanakkor, mégis nyitottak más vallások elfogadására is, hiszen a tagok

többsége elfogadja (81,15%), hogy más vallások tanításában is lehetnek alapvető igazságok és csak néhányan gondolják úgy (14,75%), hogy csak egyetlen igaz vallási útmutatás létezik a világon (11.ábra).

11. ábra Melyik állítással értesz egyet a vallásokkal kapcsolatban Forrás: saját szerkesztés

Összességében állíthatjuk, hogy bár nagyon erős a közösségben a római katolikus egyház tanításának befogadása és a saját életükre vonatkoztatva ezt fogadják el iránymutatónak, mégis nyitottak és elfogadóak a többi vallás irányába is.

Az erőteljes és élő római katolikus vallási identitás egyik fontos tényezője, hogy a legtöbb kitöltő úgy nyilatkozott, hogy hitük stabil, biztos erkölcsi értékrendet nyújt nekik (4,68 pont), lehetőséget az emberi tökéletesedéshez (4,58 pont) és állandóságot a gyorsan változó világban (4,54 pont) (12.ábra). Meggyőződésük szerint a vallás tanítása segítséget ad még a halál tudatának elviseléséhez is (4,5 pont) és türelmet a nehézségekhez (4,45 pont). A nyilatkozatok alapján a közösség tagjai úgy vélik, hogy alapvetően rengeteg támogatást, bátorítást, erőt és segítséget nyújt számukra az Egyház (12.ábra), így elégedettek lehetnek saját tagságukkal.

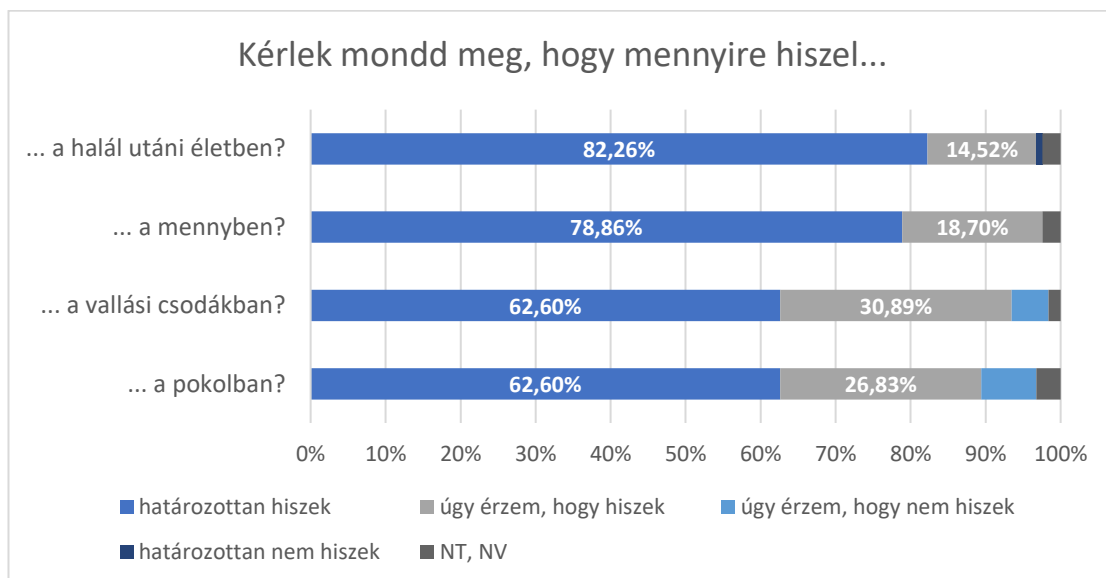
Minta neve	Medián (középérték)	Módusz (leggyakoribb elem)	Összeg	Elemzés	Átlag
biztos erkölcsi értékrendet	5	5	581	124	4.68
lehetőséget az emberi tökéletesedéshez	5	5	568	124	4.58
állandóságot a gyorsan változó világban	5	5	563	124	4.54
a halál tudatának elviseléséhez	5	5	550	122	4.50
türelmet a nehézségek elviseléséhez	5	5	553	124	4.45
bátorítást arra, hogy minden embert szeressünk	4	5	544	123	4.42

boldogságot, örömet akkor is, ha sok minden hiányzik az ember életéből, amit még szeretne elérni	4	5	546	124	4.40
igazi emberi kapcsolatokat	4	4	536	124	4.32
erőt a betegséghez	4	4	527	122	4.31
segítséget ott, ahol más világnézetek tehetetlenek	4	4	517	123	4.20
a bűntől visszatartó erő	4	4	514	123	4.17

12. ábra A vallásos hitről, értékekről alkotott vélemény

Forrás: saját szerkesztés

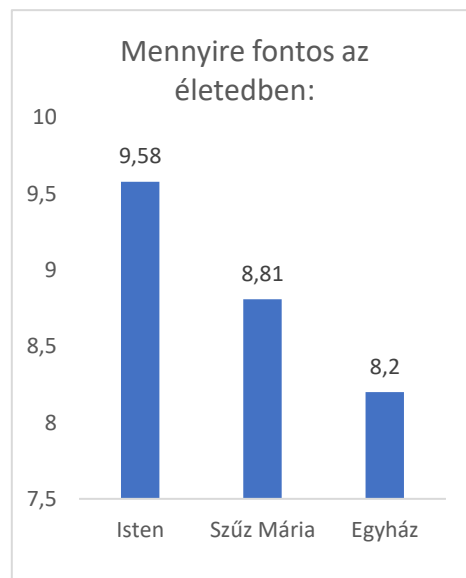
A többség kifejezetten egyetért Egyházának tanításával és elfogadja a halál utáni élet (96,78%) és a mennyország (97,56%) létezésének lehetőségét, továbbá a vallási csodák (93,49%) és a pokol létezésének (89,43%) elismerése is viszonylag egyöntetű a csoporton belül (13.ábra).

13. ábra Vallásos értékek elfogadottsága

Forrás: saját szerkesztés

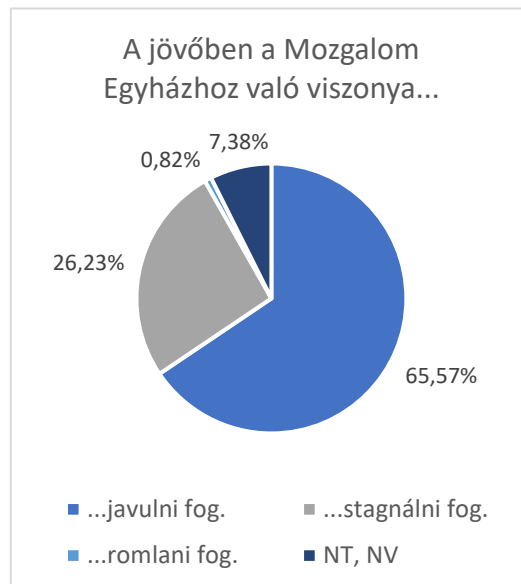
A kérdőív egy pontján kértem a kitöltőket, hogy egy egytől-tízig terjedő skálán – ahol az egy az egyáltalán nem fontos és a tíz a nagyon fontos értéket jelöli – értékeljék mennyire fontos az életükben Isten, Szűz Mária és az Egyház (14.ábra). Ahogy a kérdőív elemzése során sokszor megbizonyosodhattunk róla, a közösség tagjai nagyon hűségesek Isten felé (9,58 pont), fontos nekik Szűz Mária (8,81 pont) és elhivatottan szolgálnak az Egyházban (8,2 pont).

14. ábra Isten, Szűz Mária és az Egyház megítélése a kitöltők között Forrás: saját szerkesztés

Ez a szolgálat magában foglalja a missziós tevékenységet is, hiszen a közösség közel háromnegyede (74,19%) szívesen beszél hitéről másoknak és még ennél is nagyobb arányban (80%) nyilatkoztak úgy, hogy ha lehetősége adódik örömmel adja át a schönstatti tanítás alapjait olyanoknak, akik még nem tagjai a Mozgalomnak. Ez kulcsfontosságú a közösség növekedésében, hiszen így lehet a leghatékonyabban új tagokat toborozni.

Végezetül a tematikus blokk lezárásaként arra kértem a kérdőív kitöltőit, hogy mondják el a véleményüket arról, hogyan alakult a Magyar Katolikus Egyház és a Magyar Schönstatt Mozgalom kapcsolata a múltban és mire számítanak a jövőben. Bár a legtöbben (60,66%) úgy vélik, hogy a múltban is jó volt és a jelenben is jó a kapcsolat a két szervezet között, mégis a közösség közel kétharmada látja úgy, hogy a jövőben ez a kapcsolat még jobb lesz és javulni fog (15.ábra).

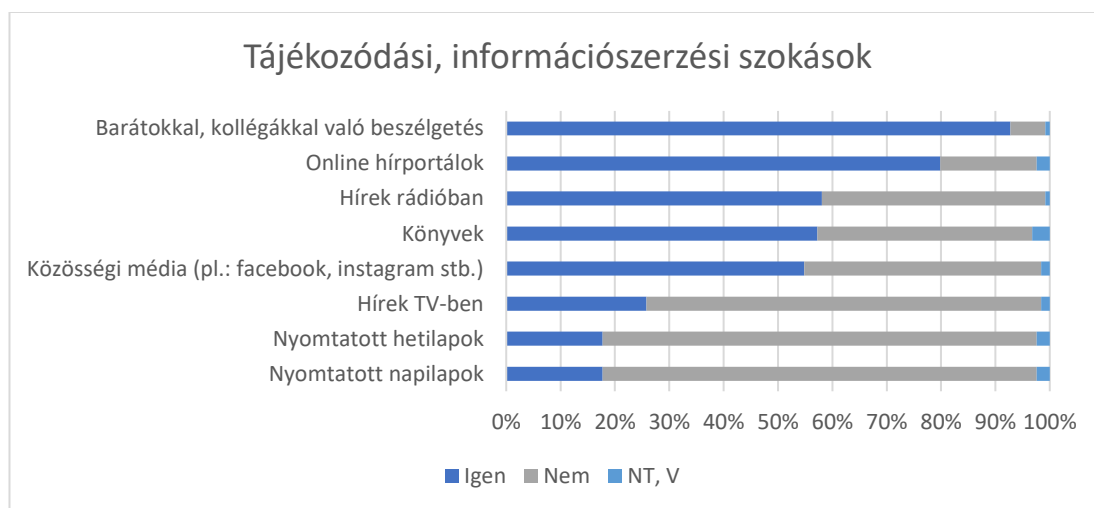
15. ábra Vélemény a MSM és az Egyház viszonyának jövőbeli alakulásáról Forrás: saját szerkesztés

Összességében elmondható, hogy a kérdőívet kitöltők alapsokasága egységesen mélyen gyökerező és élő római katolikus vallási identitással rendelkezik, amely kiváló

alapot szolgál a schönstatti lelkeség elsajátításához, annak intenzív megértéséhez és megéléséhez. Ezen felül az elsődleges vallásos szocializáció biztosítja a tagokat arról, hogy hasonló értékrenden alapuló társak veszik körben a Mozgalmon belül, így is egységes közösségi élményt hozva létre, mely képes összetartani, támogatni és megerősíteni a Mozgalom csoportidentitását.

1.2.2. Média fogyasztási szokások

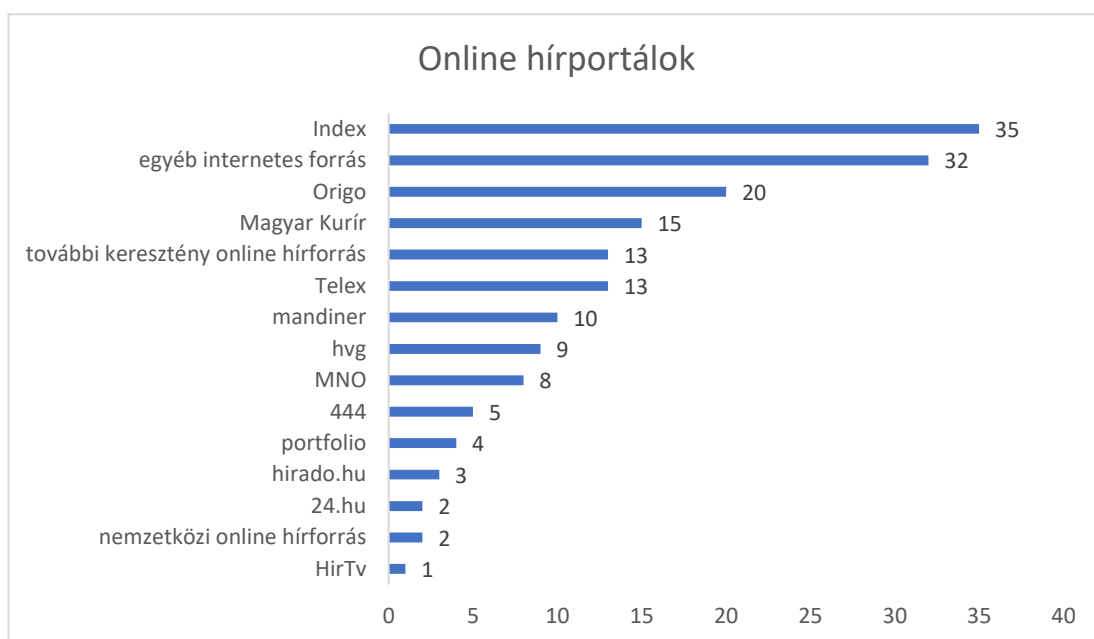
A következő kérdésblokkban a közösség információforrásait, médiahasználati szokásait térképeztem fel, hogy megtudjam általában honnan informálódnak a kitöltők, milyen külső, mediális hatásokkal vannak körülvéve hétköznapijaik során. A válaszokból megtudhattuk, hogy elsősorban barátokkal, kollégákkal való eszmecsere során (92,74%) jutnak hozzá hírekhez (16.ábra), amely egyfajta véleményközösségként, véleménybuborékként a kellemesség és otthonosság-érzetet kölcsönző élményt nyújthatja (Lovász 2017). A második leggyakrabban használt csatorna az online hírportálok (79,84%), majd ezt követik a hírek rádióból, a könyvek és a közösségi média, végül a legkevésbé jellemző a hírek fogyasztása TV-ből és a nyomtatott sajtó használata volt.

16. ábra Tájékoztató, információszerezési szokások

Forrás: saját szerkesztés

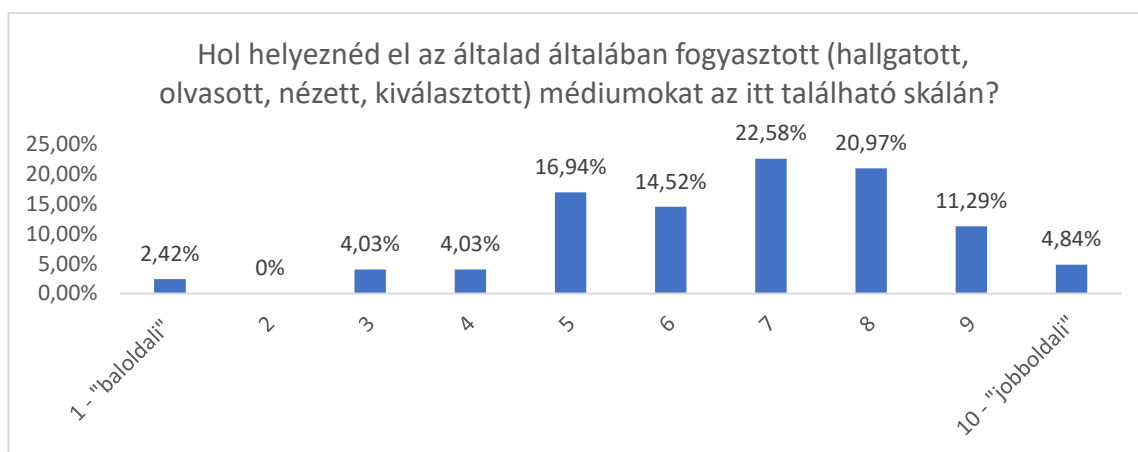
A leggyakrabban említett online hírportálok között az index.hu, az origo.hu és a Magyar Kurír.hu honlapokat találhatjuk meg, mely rendszeresen számol be a Schönstatt közösségét érintő eseményekről (17.ábra). A közösség tagjai által leggyakrabban használt hírforrásokat a nemzeti és a keresztény értékek közvetítése jellemzi.

17. ábra Online hírportálok említésének gyakorisága

Forrás: saját szerkesztés

A csoport saját meghatározása szerint is inkább előnyben részesíti a „jobboldali”, azaz mondhatni „nemzeti, keresztény” értékeket átadó hírforrások, médiumok fogyasztását, mint a „baloldaliakat” (18.ábra). Egy egytől tízig terjedő skálán, ahol az egy a politikában gyakran használt meghatározást, azaz a „baloldaliságot” és a tíz a „jobboldaliságot” tükrözi a csoport által fogyasztott médiumok átlaga 6,73 pont, vagyis kissé közelebb található a tízes, azaz a „jobboldali” értékhez.

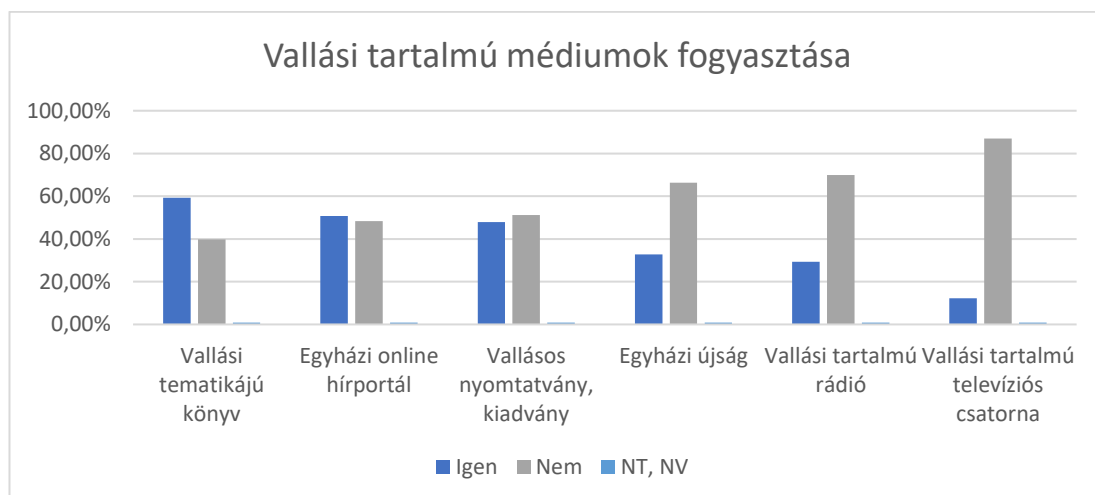

18. ábra Médium fogyasztási preferenciák

Forrás: saját szerkesztés

Amennyiben a kifejezetten vallásos tematikával rendelkező médiumokat vesszük szemügyre, közülük elsősorban a könyveket (59,53%), az online hírportálokat (50,81%) és a nyomtatott kiadványokat (47,97%) részesítik előnyben a közösség

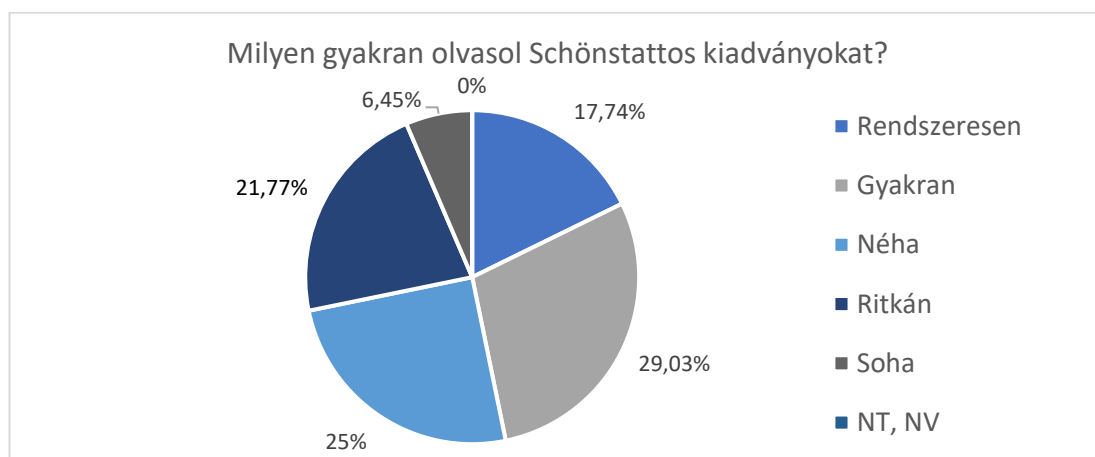
tagjai. Kevésbé jellemző, hogy egyházi újságot (66,39%), rádiót (69,92%) vagy tévét (86,99%) válasszanak tájékozódásuk kiindulási pontjaként (19.ábra).

19. ábra Vallási tartalmú médiumok fogyasztása

Forrás: saját szerkesztés

Amennyiben mégis vallási tartalmú médiumok fogyasztását, azon belül is a Schönstatt Mozgalom által kiadott tartalmakat, olvasmányokat (20.ábra) vizsgálom, láthatóvá válik, hogy a közösség tagjainak közel ötöde (17,74%) ezeket rendszeresen fogyasztja, míg majdnem harmaduk (29,03%) gyakran tölt időt ezek olvasásával.

20. ábra Schönstattos médiumok fogyasztási szokásai

Forrás: saját szerkesztés

Csupán csak a tagok jóval kevesebb mint tizede (6,45%) nyilatkozott úgy, hogy egyáltalán nem jellemző ezeknek a tartalmaknak a fogyasztása, tehát soha nem olvassa a magyar Mozgalom által publikált szövegeket. Következésképp a válaszadók 93,54 százalékához eljutnak a közösség által közreadott schönstatti kérdéseket érintő írások, könyvek és magazinok, ilyen módon is elősegítik azt, hogy a csoport tagjai közelebb kerüljenek a schönstatti lelkiséghez, jobban megértsék a schönstatti tanítást és ezáltal

kulcsélményeket szerezzenek, melyek a schönstatti identitás még intenzívebb megélésére adnak lehetőséget a Mozgalom tagjai számára.

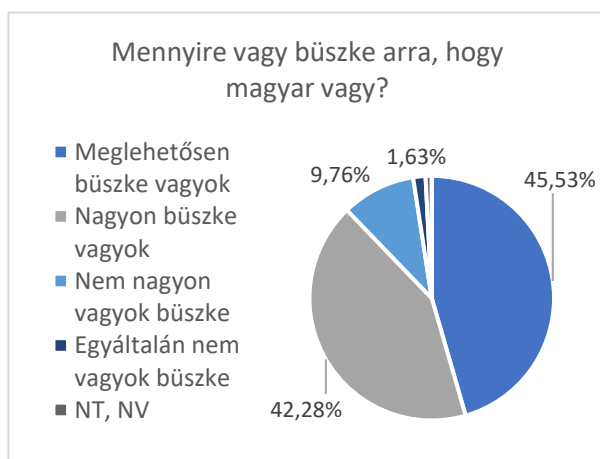
1.2.3. Közélet, magyarságtudat

A csoport tagjainak identitásépítő elemei között érdemes külön – még ha csak az említés szintjén is – kitérni a nemzeti identitás jelentőségteljességére. Először a Mozgalom tagságának politikával kapcsolatos attitűdjét mértem, melyből kiderül, hogy a kisebbség kifejezetten érdeklődnek (19,35%) iránta, de többnyire (39,52%) a kitöltők nem igazán érdeklődnek a politika iránt – egy egytől tízig terjedő skálán, ahol egy az egyáltalán nem érdekel és tíz a nagyon érdekel értéket jelöli – a válaszok átlaga 4,83 pont, ami mutatja, hogy mennyire változatos a politikai közélet iránti érdeklődés a közösségen belül. A politikai hovatartozást illetően már nem figyelhetünk meg ilyen nagy szórást, a válaszadók válaszainak átlaga meghaladja a 7 pontot (7,56 pont), mely a politikai közbeszéd által használatos „jobboldali” meghatározáshoz áll közelebb (21.ábra).

21. ábra Politikai nézetek elhelyezése egy 10-es skálán Forrás: saját szerkesztés

A Mozgalom tagjainak nagyobb hányada (87,81%) büszke vagy meglehetősen büszke arra, hogy magyar (22.ábra) és csupán kevesebb mint tizedük (9,76%) állította, hogy

nem nagyon büszke arra, hogy magyar. Bár a kérdőívben ez markánsan látszott, az interjúk során nem volt kifejezetten hangsúlyos a nemzeti identitás, sokkal inkább a vallási és a csoportidentitás került előtérbe, mint az egyéni identitás alapja, építőköve.

22. ábra A kitöltők magyarsággal kapcsolatos érzései Forrás: saját szerkesztés

1.3. Az elbeszélők alapsokasága

Az interjú kutatáshoz a mintavétel két lépésből valósult meg. Egyrészt a kérdőívet kitöltő közösségi tagoknak lehetőségük volt a kérdéssor végén nyilatkozni, szeretnének-e részt venni egy interjú vizsgálatban, másrészt az előzetes eredmények alapján kirajzolódott tendenciákat követve (úgy, mint életkor, nem, státusz, lakhely, csatlakozás dátuma alapján) külön figyelmet fordítottam arra, hogy az interjúban résztvevő közösségi tagok reprezentálják a kérdőívre válaszolók alapsokaságát (1.számú melléklet). Az interjú vizsgálatot segítő tagok kiválasztásának eredményességét jól mutatja (az 1.számú mellékletben is csatolt táblázat), hogy az interjú vizsgálatban résztvevő 25 elbeszélő alkotta populáció, amely a kérdőívet kitöltők ötödét (20,16%) jelenti, a kiválasztáskor figyelembe vett nem, kor, lakhely, csatlakozás ideje, családi állapot változók tükrében jól reprezentálják a kérdőívre válaszolók alapsokaságát.

Fontos hangsúlyozni, hogy új nézőpont körvonalazódik a tudástermelésben, amely szerint már nem a hierarchikus – a kutató és a kutatott alany közötti – viszony dominál, hanem az ágenseket kutatóként és kutatói asszisztensként, vagyis a kutatást tudásával segítő résztvevőként azonosítjuk. Az alkalmazott antropológia egyik tudományos megközelítése szerint a tudós nem egyedül azonosítja a problémát, kutatja azt és adja át a tudást a társadalomnak, hanem a végtermék a kutatásban résztvevőkkel együttműködve (Norström 2020.), a bizalmon és az elkötelezettségen alapuló interakciók (knowledge co-production) során jön létre a kutatók és a résztvevők között (Mejia-Villa, Alfaro-Tanco 2017). A jelen vizsgálat – nem titkolt – célja, hogy mindkét résztvevő fél profitáljon az együttműködésből (collaborative research) (Belli 2010).

Az elbeszélők interjú helyzetét elemezve elmondhatjuk, hogy egy-egy interjú átlagosan 1-1,5 órán át tartott (így több mint 30 óra nyers hangfelvétel került átírássra) és a válaszadók minden esetben könnyen belehelyezkedtek az élettörténetükön keresztül a *schönstatti* kontextusba és nem csupán 'sztorizgattak' (Kovács 2007.b:376.) az interjúk során. Ahogy korábban írtam, azokat kértem fel interjúra, akik a kérdőív kitöltése után jelezték szándékukat, hogy a kutatás további szakaszában segítenék a feltáró munkámat. Így azt tapasztaltam, hogy minden esetben volt egy szándéka, egy célja az önkéntes segítőnek. Egyrészt többen hangsúlyozták, hogy annyi jót kaptak a közösségtől, hogy szeretnének valamit visszaadni és a kutatásban való

részvétel lehetőségét ilyen alkalomnak tekintették, másrészt minden esetben kiderült, hogy az elbeszélő a közösségről rendelkezik egy olyan speciális tudással (például egy alcsoport vezetője), amelynek csak kevesen vannak birtokában és ezt az ismeretét szívesen megosztja velem, ezáltal is nagyobb betekintést nyújtva a kutatás számára a közösség mindennapjaiba, struktúrájába, tevékenységébe vagy adott esetben a tanításába. Így az empirikus anyag összegyűjtését követően, az első benyomások alapján egy komplex, strukturált, karakteres küldetéstudattal rendelkező, aktív és élő közösség képe bontakozott ki, továbbá tagjainak identitása heterogén, többszörösen összetett identitás, amelynek meghatározó motívumai a vallási identitás, a csoport identitás, de éppoly fontos a nemzeti identitás és a nemi identitás is.

A disszertáció következő fejezetében pedig elemezem a csoportidentitás diskurzusainak kialakítását, valamint a schönstatti tanítás egyénre gyakorolt hatását, azok identitás konstitutív gyakorlatait, továbbá annak szimbólum-, norma- és értékrendszerét.

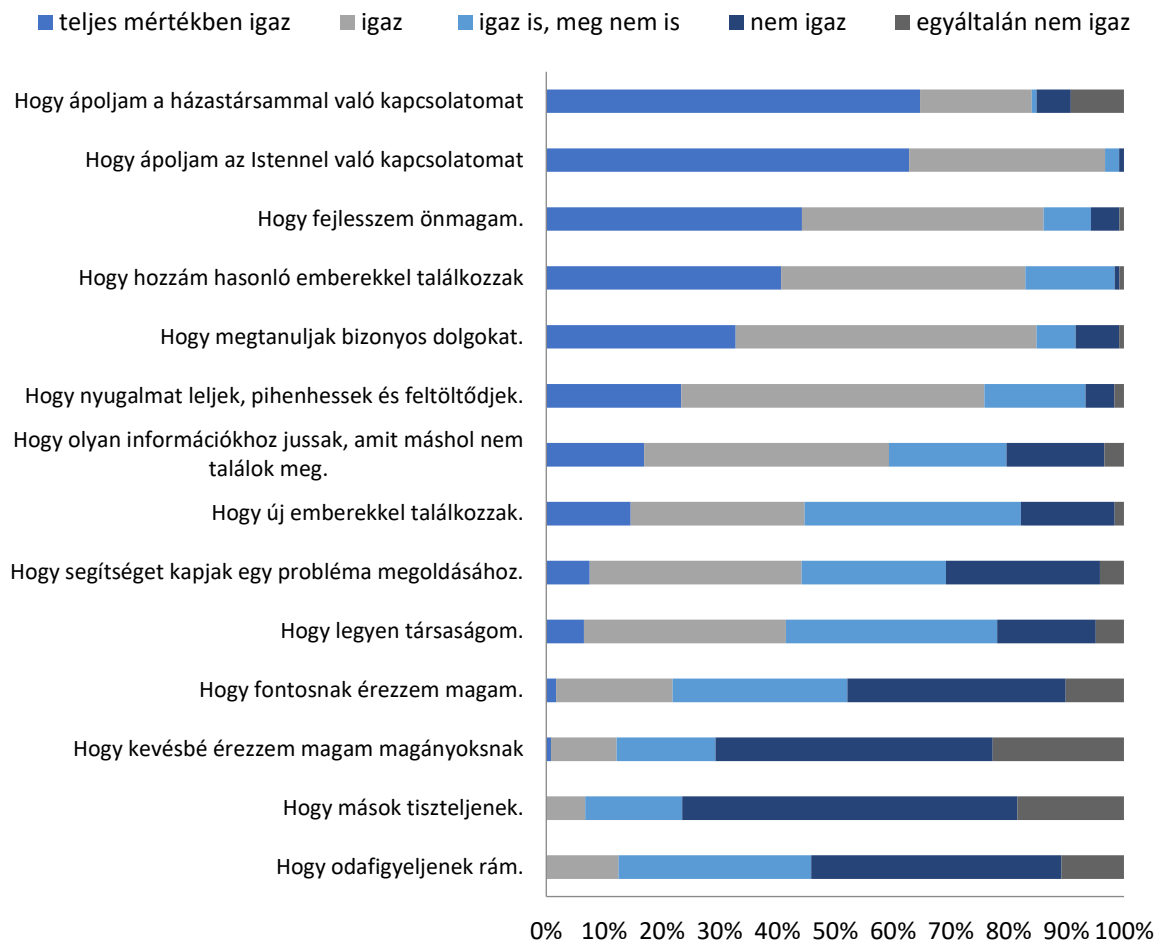
2. A CSATLAKOZÁS TÖRTÉNETEK NARRATÍV ELEMZÉSE

2.1. Egyéni integrációs elbeszélések vizsgálata

Az általam készített narratív interjúk három fő részre oszthatóak. Az első a főnarratíva, a második a narratív utánakérdezés és a harmadik az interjú lezárása, a levezető szakasz. A főnarratíva cselekménye a legtöbb esetben a közösséghez való csatlakozás történetével indított, majd a továbbiakban a számára legfontosabb elemeit emelte ki a Schönstatt Mozgalomnak. Az interjúkban elhangzott kvalitatív állítások kiegészítették a kérdőíves adatgyűjtés során kapott kvantitatív adatokat. A kérdőíves vizsgálat adataiból megtudhatjuk, hogy miért csatlakozott valaki a Mozgalomhoz, konkrétan mit várt tőle, míg az elbeszélte csatlakozás történeteiből fény derült a csatlakozást megelőző életállapotról és a betagozódás folyamatát is feltárták. A következőkben elemzett történeteket, a narratívák dimenzió közül az ontológiai narratívák közé sorolnám (Somers 1994:618), majd azonosítom és leírom a különféle indítatásból bekövetkezett folyamatok legjellemzőbb típusait, így keresve választ az első kutatási kérdés harmadik felvetésére, vagyis, hogy milyen motivációs mechanizmusok állnak a Mozgalomhoz csatlakozás hátterében.

Amikor a kérdőíves vizsgálat során a csatlakozás okait vizsgáltam, két válasz kategória emelkedett ki, az előre megadott lehetőségek közül (23.ábra). A csatlakozás elsődleges célja a házastárssal való kapcsolat (64,7%), a másodlagos az Istennel való viszony ápolása (62,8%) volt. Ez előbbi – ahogy látni fogjuk – az interjúk elbeszélések során többször is megerősítették. A következő népszerű csatlakozási ok az volt, hogy „nyugalmat lelek, pihenhesek és feltöltődjek”, ezt a válaszadók több mint fele (52,5%) tartotta különösen fontosnak, majd ezt követte az, hogy megtanuljak bizonyos dolgokat (52,1%). Ez mind alátámasztja azt, hogy a tagok olyan csoportot kerestek, ahol kapcsolatuk épülhet Istennel és a házastársukkal, miközben lelkileg, fizikailag kipihenik magukat, feltöltődnek és új dolgokat tanulnak önmagukról, házastársukról és Istenről.

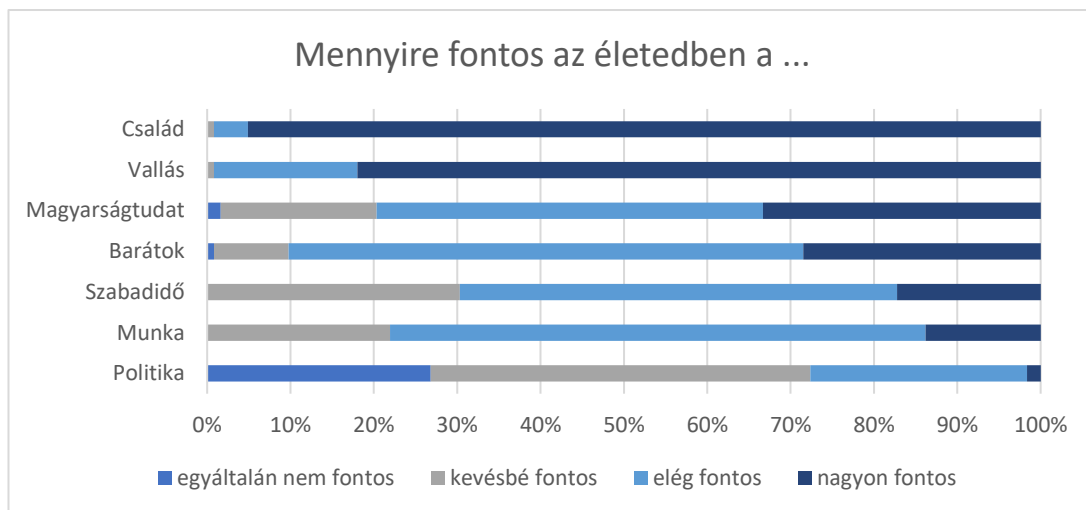
Kérlek jelöld, hogy milyen okból csatlakoztál a közösséghez?

23. ábra Csatlakozási motivációk elemzése

Forrás: saját szerkesztés

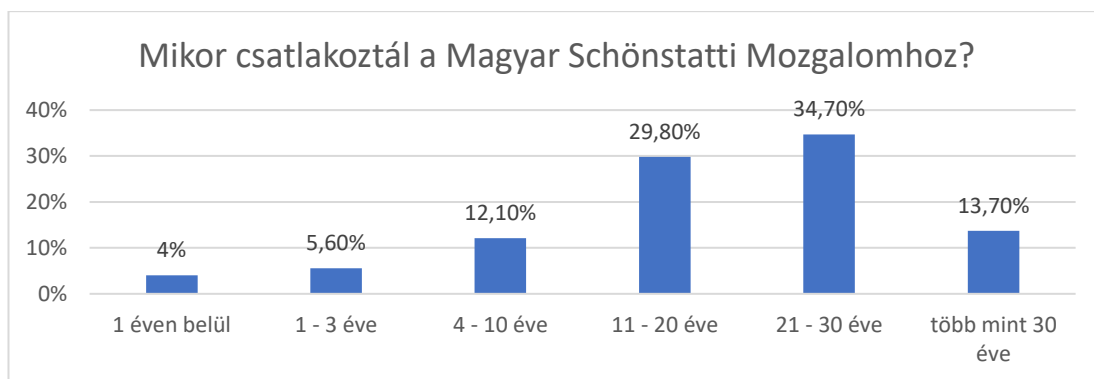
Ahogy az várható volt, a Mozgalom tagjainak az értékrendjében nagyon erősen megjelenik a család, a vallás, a magyarságtudat és a barátok fontosságának jelentősége (24.ábra). Ezek közül is kiemelkedő a család és a vallás, hiszen a közösség is alapjaiban ezek köré az értékek köré szerveződik, így ez nem volt meglepő eredmény. Érdekes lehet a kérdés, hogy már a csatlakozás pillanatában ilyen erősek voltak ezek a motivációk és ezért választották ezt a közösséget vagy a csatlakozás hatására erősödtek meg?

24. ábra Egyéni preferenciák

Forrás: saját szerkesztés

A kérdőívet kitöltők nem több mint tizede nyilatkozott úgy, hogy kevesebb mint 3 éve csatlakozott a közösséghez (25. ábra), míg a többség több mint tíz éve tag. Az ábráról jól leolvashatjuk, hogy a kitöltők között a legtöbben a kilencvenes évek során, a kétezres évek elején döntöttek úgy, hogy belépnek a Mozgalomba. Vagyis elmondhatjuk, hogy a közösség jelenlegi bázisát alkotó tagok a rendszerváltás utáni években, a vallási identitás újragondolásának, újra megfogalmazásának, felszabadulásának intenzív időszakában csatlakoztak.

25. ábra Csatlakozás időintervallumának vizsgálata

Forrás: saját szerkesztés

Vizsgáljuk meg részletesebben, hogy az egyes elbeszélők elmondása szerint milyen élethelyzetek vezettek oda, hogy kialakult bennük az igény egy ilyen közösség megtalálásához.

2.1.1. Külső környezeti hatás

Az első ilyen belépési indíték, hogy az elbeszélő életében bekövetkezett egy olyan változás, amelynek következtében úgy érezte, hogy szüksége van egy csoportra, közösségre, amely támogatja és akár átsegíti ezen, továbbá az otthonosság érzését adja. Ilyen ok lehet például egy költözés, amely során a korábban megszokott életvilág elhagyásával bizonytalan, új és ismeretlen környezetbe kerül a házaspár.

„Elköltöztünk a munkahely váltás miatt (...) odakerültünk kettesbe, senkit nem ismertünk (...) egyik ismerős házaspár eljött hozzánk és talán akkor jöttek haza Óbudavárról, akkor voltak először ott és annyit mondtak, hogy oda el kell menni. Körülbelül ennyit tudtunk róla, megkerestük a térképen, hogy hol van, nyaralni lehet, Balaton-felvidék, hát jó. Mondták, hogy délelőtt lesznek előadások, gondoltuk, hát jó és elmentünk. És sok fiatal család volt, két előadó házaspár volt és az otthonosság fogott meg. Olyan otthon érzetük magunkat és olyan élő volt, ez volt az első benyomásom, hogy ez egy élő dolog”⁸

Ahogy az elbeszélésből kiderül hasonló korosztályból érkező családok társasága megnyerő volt az elbeszélőnek, továbbá számos esetben hangsúlyos volt, hogy a Mozgalom központjának lokális elhelyezkedése lényeges vonzerő a (kisgyermekes) családok számára.

„Amikor munka miatt elköltöztünk, kerestünk házas csoportot és ott találkoztunk először schönstatti párral. Amikor mi az első hétvégén voltunk, nagyhét volt. Utána megszületett az ötödik gyermekünk, aki beteg. Nekem nagy segítséget jelentett, hogy eljutottunk Óbudavárra (...) és kaptunk egy közösséget gyakorlatilag. Mert itt azért itthon, így lógtunk a levegőben. A férjem volt a plébániai közösség tagja, de a pici gyerekek miatt nem tudtam menni. (...) Így nekünk a közösséget jelentette Schönstatt.”⁹

A közösségre találás fontosságát hangsúlyozta az elbeszélő, továbbá, hogy házaspárként lehetőségük volt itt közös lelki élményeket szerezni. Mások számára is alapélmény volt, hogy találtak egy olyan csoportot, amelyben a házastársak nem külön-külön, hanem egy közös egységként jelenhettek meg és fejlődhettek.

⁸ Férfi, 46-55 éves

⁹ Nő, 46-55 éves

„Egymás után születtek a gyerekek és nem volt szerencsés külön lelki élményeket gyűjteni (...) jártunk közösségekbe, de nem találtuk meg igazán a helyünket (...) aztán elköltöztünk és többször légürestér jött létre és nem volt hova menni (...) jó barátaink által kerültünk bele a schönstattba. Először egy helyi kiscsoportba jártunk, ebben régi motorosok voltak, mi voltunk az újak (...) és utána nyáron mentünk el először Óbudavárra, először kápolna ünnepre és (...) aztán elmentünk a családnapokra, egyrészt nagyon jó előadások voltak másrészt megérintett az esték légköre (...) ott valami varázslat jött létre, vajon mi van ott este, hogy egy abszolút bizalmi légkör jön létre, ahol megmerek szólalni idegenek előtt és elmesélem a bizalmas dolgaimat.”¹⁰

Többen számoltak be arról, hogy mielőtt még lehetőségük lett volna a nyári családnapokon részt venni, év közben a környezetükben élő schönstattos házaspárok által alkotott csoport tagjai lettek, ami által ismerkedtek a schönstatti tanítással és vonzóvá vált számukra az, ahogyan az adott házaspár, család él. Ezeken az alkalmakon – mind a kisközösségi, mind az óbudavári családnapokon – interakciók olyan sorozata jött létre, amely hatására az egyén elkezdte az adott csoport tagjaként azonosítani magát és így a közösségre találás élménye meghatározó aspektusa lett az identitásának.

2.1.2. Személyes fordulópont

A Mozgalomhoz való csatlakozást több esetben az motiválta, hogy a családokba megszületett gyermekek száma miatt, már a házaspárok nem tudtak az igényeiknek megfelelő hitéletet élni, hiszen egy-egy lelkigyakorlatos hétvége meglátogatása miatt nem szerettek volna napokon át távol lenni gyermekeiktől.

„Mi azért mentünk a Schönstatt Mozgalomba, mert ott volt gyermekvigyázás, ugye ott volt a három kisgyerek és nem is tudtuk, de nem is akartuk őket senkire ott hagyni (...) nekünk ez evidencia volt, hogy a család együtt megy mindenhova és nem akartunk mozgalmi árvákat (...) ezért olyan lelkigyakorlatot kerestük magunknak, ahova a gyermekeinket is vihattuk. Akkor még ez nem volt annyira nagy divat, egyéni lelkigyakorlat volt leginkább”¹¹

¹⁰ Nő, 56-65 éves

¹¹ Nő, 46-55 éves

A Mozgalom magyarországi terjedésének első időszakában – a 90-es évek elején – még nem volt széles körben elterjedt gyakorlat, hogy gyermekfelügyeletet biztosítsanak a lelkigyakorlatok ideje alatt (erről korábban lásd: III.3./3.3). A Magyar Schönstatti Családmozgalom újszerű felfogásával, ami alapján egy egységként tekintett a keresztény családokra, figyelembe vette azok alapvető igényeit és a lelki megújulás lehetősége mellett alkalmat teremtett a közös nyaralásra és élmények gyűjtésére, így hiánypótló tevékenységet folytatott a rendszerváltás után újjáéledő Egyházban.

„Kicsik voltak a gyerekek (...) és nem jutottunk el együtt a feleségemmel lelkigyakorlatra (...) és elmentünk Óbudavárra (...) és valami ott megfogott bennünket, a légkör, a családok”¹²

A Mozgalom által Családnapoknak nevezett összejöveteleken 15 család egy héten át – vasárnap estétől szombat reggelig – részt vesz egy egyhéten át tartó lelkigyakorlaton. Az olyan keresztény értékeket valló fiatal házaspárok számára, akik a gyermekvállalás előtt aktív ifjúsági életet éltek, kifejezetten vonzó, hogy már családként is részesei legyenek egy vallásos közösségnek.

„Az ifjúsági életben aktív fiatalokként házasodtunk össze. (...) Három gyermekünk volt már, éltük a magunk életét, és (...) ebben a kisgyermekes családi létben éltünk, (...) amikor ajánlották nekünk, hogy kipróbálhatnánk Óbudavárt”¹³

A Családnapok során az egész család részesül a schönstatti lelkeségből, hiszen minden reggel szentmisével indítják a napot, ahol a családok együtt vannak jelen, gyermekek és szülők közösen vesznek részt a szertartáson. Ezután a szülők délelőttönként előadásokat hallgatnak, eközben a gyermekekre szervezett foglalkozások keretében gyermekfelügyelők vigyáznak. Ez az alapstruktúra vonzó volt számos keresztény nagycsalád számára, így kialakult egy minta, miszerint a Schönstatt Mozgalomhoz csatlakozó családok sok gyermekkel látogatják a Családnapokat.

„Már volt jó pár gyerekünk és egy barátunk járt nálunk egyszer cserépkályhát javítani és mondta, hogy akinek ennyi gyereke van, annak Óbudaváron a helye. Ott van a Schönstatt Mozgalom és minket személyesen hívott el, hogy gyertek el, mert nagyon jól

¹² Férfi, 36-45 éves

¹³ Férfi, 46-55 éves

fogják magukat érezni a gyerekek is és mi is. (...) Minden nagyon egyszerű volt és nagyon-nagyon szimpatikus hely volt Óbudavár, nagyon kicsi, kicsi, nyugodt falu. (...) Akkor nekünk már volt három gyerekünk, és akkor az nagyon szimpatikus volt, hogy mindenkinek nagyon sok gyereke volt.”¹⁴

A közös érték- és normarendszer fontosságát hangsúlyozták azok, akik számára a csatlakozáskor vonzó volt, hogy olyan emberekkel nyílik lehetőségük megismerkedni, akik számára szintén központi érték a házasság intézménye és a vallásos élet.

„Mi úgy csöppentünk bele, hogy családnapokra mentünk el, nagyon nehéz időszakunk volt, három kisgyermekkel voltunk és olyan nagy segítség volt és elindított minket egy úton, mankókat és kapaszkodókat mutatott (...) Olyanokkal találkoztunk, akiknek fontos, hogy együtt maradjon egy házaspár. (...) Közös értékrend az, hogy kitartunk egymás mellett (...) hogy fontos legyen a lelkiélet, az ima, a beszélgetések”¹⁵

A csoportidentitásának meghatározó eleme, hogy a közösség tagjainak egyéni identitásában kulcsszerepe van a vallási aspektusnak és központi helyet foglal el a család szeretete. Ebből kifolyólag evidenciának tekintik, hogy azokkal az emberekkel, akikkel az óbudavári vagy schönstatti összejöveteleken találkoznak, hasonló értékrendet tudhatnak magukénak, amelyek alapjait a Katolikus Egyház és a Schönstatt Mozgalom tanítása jelöli ki. A csoport által létrehozott és reflektált valóságkonstrukció egyik meghatározó eleme, hogy a közös fogalomtár, nyelvi kifejező készlet és a világnézeti azonosság dimenziójából kiindulva folynak a schönstatti emberek által indított diskurzusok, így akár előzetes, mélyebb ismeretség nélkül is, könnyen egymásra hangolódnak a tagok.

„Aztán elköltöztünk és nagyon vágytunk olyan közegre, ami a mi értékeinknek megfelelne és akkor hívtak el bennünket Óbudavárra. Amikor először ott voltunk ez a légkör nagyon megfogott, mindenki teljesen elfogadóan, akkora szeretettel és nyitottsággal voltunk egymás felé, hogy ilyet még korábban nem tapasztaltam”¹⁶

Schönstatt Mozgalom tagjainak egyik mesternarratívája vagyis, hogy annak egyik erőssége, az emberi kapcsolatokban és a nyitottságban rejlik, ezen a közös

¹⁴ Férfi, 56-65 éves

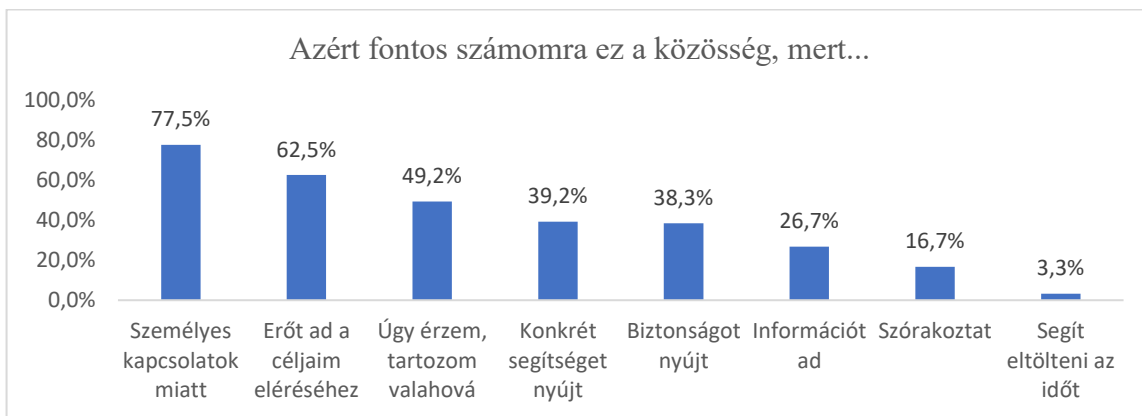
¹⁵ Nő, 36-45 éves

¹⁶ Nő, 46-55 éves

alapélményen nyugszik. Azok a tagok, akik nem a Családmozgalomhoz, hanem az Ifjúsági Mozgalomhoz tartoznak szintén megerősítik, hogy a közös keresztény norma- és az értékközösség meghatározó élmény volt a csatlakozásának pillanatában.

„Az a nyitottság, ami fogadott nagyon lenyűgözött (...) egyforma értékrendű fiatalokkal találkozni és kapcsolatot építeni (...) a Schönstatt nekem egyfajta otthonot jelent. Akárhányszor megyek, mindig megerősödök a hitemben. Én Schönstatton keresztül találtam igazán Istenre”¹⁷

A fenti állítást a kérdőíves vizsgálat is megerősíti (26.ábra), hiszen a közösségi tagok hangsúlyozták annak döntő szerepét, hogy a Mozgalomban való megmaradásukat nagyban meghatározta az, hogy ott találkozhatnak hasonló gondolkozású emberekkel, így értékes emberi kapcsolatokra tehetnek szert (77,5%). Továbbá az itt megismert schönstatti tanítás megerősítheti őket céljaik elérésében (62,5%) és az összetartozás élményén keresztül (49,2%) megélhetik a közösséghez tartozás hétköznapi gyakorlatát. Egyéni identitásuk megerősítésének része, hogy a Mozgalomban résztvevőket megismerve találkozhatnak olyan tagokkal, akiknek szintén fontos a hit, a családi értékek, sőt a nagycsaládos élet sem idegen számukra.

26. ábra A közösség relevanciája az egyén számára

Forrás: saját szerkesztés

A Mozgalom egy olyan biztonságos közeget teremt, ahol bátran elmondhatják, hogy milyen családi, párkapcsolati, egyéni kihívásokkal néznek szembe és segítséget is kaphatnak – akár az előadók tanításából, akár a tagok közötti személyes tapasztalatcsere révén – ezek hatékony kezelésére, megoldására.

¹⁷ Nő, 1-18 éves

„De óhatatlanul, ha az embernek ilyen nagy családja van, akkor nem tud egy két gyerekes családdal barátkozni, úgyhogy nekünk ilyen nagy családok az ismerőseink. Ez a jó a schönstattba, hogy ott a gyerekek is nagyon jól érzik magukat. A családnapiokról soha nem akarnak hazajönni.”¹⁸

A házastársak által gyakran forgalmazott mesternarratíva egyik fontos eleme, hogy nem csupán ők egyénileg és társukkal közösen találják meg könnyen a csoportban a helyüket, hanem gyermekeik is képesek a közösségbe betagozódni.

2.1.3. Belső lelki igények megváltozása

Ahogy a kérdőíves kutatás is felhívta a figyelmet rá, a tagoknak belső igényük volt már a csatlakozás előtt az Istennel való kapcsolat elmélyítése is. Így olyan közösséget kerestek, ahol nem csak a családi élet értéke a fontos, hanem mindezt egy erősen vallásos közegben élhetik meg.

„Alapvető az, hogy az ember elmegy vasárnap templomba, de ha közösséghez nem tartozik, nekünk az egy kicsit kevés volt (...) három kicsi gyerekkel, kicsit elszigetelődve éreztük magunkat az aktív ifjúsági élet után (...) vágytunk közösségre.”¹⁹

Ahogy az interjúrészletből láthatjuk, a narrátor megfogalmazta, hogy megváltozott körülményeik ellenére – házastársával a családi státuszuk átalakulása után is – szeretnék megtalálni az útjukat ahhoz, hogy a mély vallásos élet iránti igényeiknek megfelelő módon élhessenek. Erre adott választ az egyházi kereteken belül működő Schönstatt Mozgalom, amely újító szemléletével megtartotta az útjukat kereső híveket az anyaegyház adta lehetőségeken belül.

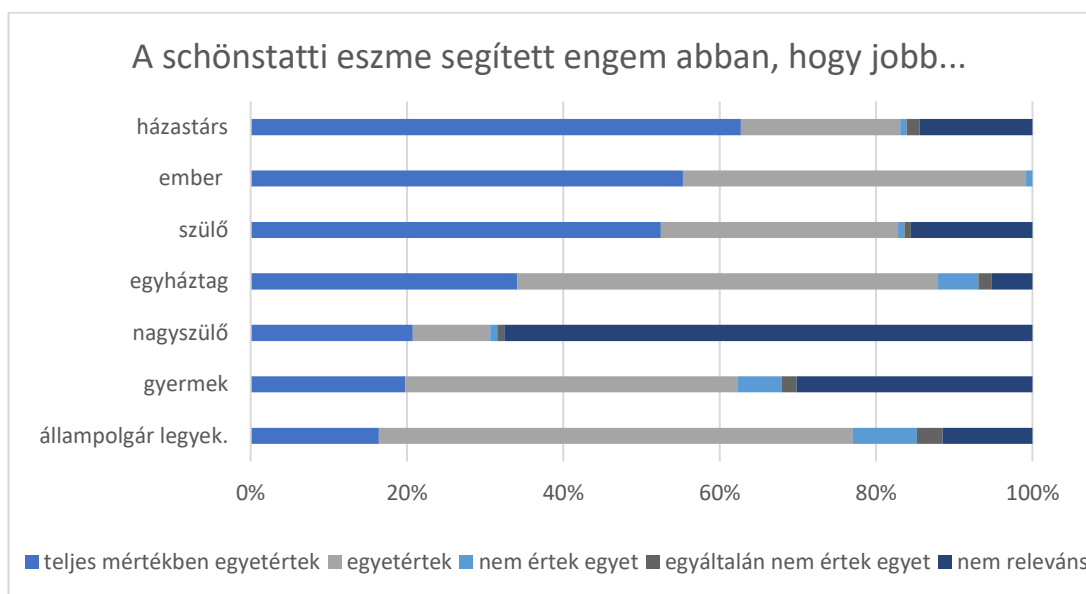
„Ahhoz, hogy valaki valóban meg tudja valósítani a keresztényéletformát, nem elegendő egy vasárnapi szentmise (...) hanem szükséges egy állandó forrás, nekünk ez a Schönstatt. Itt olyan családokkal vagyunk közösségbe, akiknek ugyanaz a célja, időről, időre találkozunk, töltkezünk, aztán megy vissza a lakhelyére, ahol ezt tovább adja (...) már azzal is, hogyha csak hitelesen éli a hétköznapijait.”²⁰

¹⁸ Nő, 46-55 éves

¹⁹ Férfi, 46-55 éves

²⁰ Nő, 36-45 éves

A kérdőívet kitöltők is egyetértettek abban, hogy a schönstatti tanítás az élet minden területére képes útmutatást, segítséget adni és úgy látták, hogy a közösségben elhangzott tanítások és a megismert új gondolatok hatására képesek voltak jobb emberré, állampolgárrá, egyháztaggá, de legfőképpen jobb házastárssá válni (27.ábra). Tekintve a magyarországi működés fő célját, hogy erős családokat és házasságokat építsenek, ez mindenképpen figyelemreméltó.

27. ábra A schönstatti eszme relevanciája az egyén számára

Forrás: saját szerkesztés

2.1.4. Szocializáció

A jelenlegi tagok kétharmada a belépése előtt – ahogy a beszámolókból is kiderült – ismerőstől, baráttól hallott először a közösségről és a tagok fele nyilatkozott úgy, hogy tudomása szerint volt olyan tag, aki az ő biztatására csatlakozott a közösséghez – átlagosan egy ember hat főt tudott megszólítani. Ám mindemellett még a kérdőíves vizsgálat megmutatta, hogy a kitöltők ötöde a válaszlehetőségek közül „beleszületett” kategóriát választotta. Ez azt jelenti, hogy a válaszadók egy része születésétől kezdve tag, hiszen szülei döntésének hatására ő is rendszeresen részt vett a közösség családi és ifjúsági összejövetelein.

„Én beleszülettem a Schönstattba. A szüleim egy évvel a születésem előtt csatlakoztak a Schönstatthoz, így már a születésem óta jártak családnapokra és mindig nagyon élveztem. Hasonló családok voltak, mindenhol sok gyerek volt. Ezt teljesen természetesnek vettem (...) Beleszülettem, de nekem a schönstatt választása olyan,

*mintha arról lenne szó, hogy a családomba, amibe születtem, azt újra választanám-e.*²¹

Ők az első nagy generáció gyermekeinek mondják magukat, akik identitásával olyannyira összeforr a közösséghez tartozás élménye, hogy a Schönstatt Mozgalom értékein és gyakorlatain keresztül élik meg hitüket a mindennapokban is.

*„Mi a Schönstatton keresztül éljük meg a hitünket, számomra ez nem elválasztható egymástól, főleg, hogy én beleszülettem.”*²²

Számos beszámoló bizonyítja, hogy ezeknek a fiatal felnőtteknek fontos, hogy saját jogukon is elismert tagok legyenek, nem csak egy örökségként tekintenek schönstattos létükre, hanem aktívan formálják a Mozgalom jelenét és jövőjét.

*„Beleszülettem a schönstatti létbe. Aztán megtaláltam azt a jelentőséget is, ami nekem személyesen ad. És felnőttként beletettem a magam munkáját (...) most ott tartunk, hogy már nem csak azért tartanak engem schönstattinak, mert a nagyszüleim és a szüleim azok, hanem a saját jogomon is, kvázi kiharcoltam magamnak.”*²³

Összességében, választ adva az első kutatási kérdésre, a csatlakozási motivációs mechanizmus négy fő típusát azonosítottam az empirikus anyag elemzése után. Az első, amikor a közösségi tag valamilyen megváltozott külső környezeti hatás miatt keres új közösséget magának; a második, amikor az egyén saját életén belül olyan fordulóponthoz ér, hogy a korábbi gyakorlat fenntartása már nem kívánt vagy nem megoldható; a harmadik, amikor egy adott állapot elérése érdekében keres támogatást és (érték)közösséget; majd a negyedik, amikor már a szocializációjának részeként sajátítja el a közösséghez tartozás élményét. Minden esetben megfigyelhető volt egy olyan elbeszéléstörténet, amely kulcsélmény volt az egyén számára, és olyan erősen hatott rá, hogy identitásformáló tényezővé vált. Ez pedig sok esetben a Mozgalom Balaton-felvidéken található központjához kapcsolódott.

²¹ Nő, 26-35 éves

²² Nő, 26-35 éves

²³ Férfi, 19-25 éves

2.2. Óbudavár narratíva

Ahogy már korábban írtam, a Mozgalom alapítóinak hála a közösség országos központja a Veszprém megyében található Óbudavár lett. Ez az ország egyik legkisebb települése, amely népessége a 2015-ös összeírások alapján hivatalosan 54 fő, területe 3,23 km² és elhelyezkedése alapján Zánkától 8 kilométerre, Nagyvázsonytól pedig 6 kilométerre találjuk meg. Az vizsgált közösség tagjai számára elementáris erővel bír a falu lokális-fizikai adottságából adódó légkör megtapasztalása, vannak olyanok, akik zarándokhelynek tartják, de sokaknak a község neve összeforr a schönstatti lelkiesség jelentésével, azonosításával.

2.2.1. Óbudavár, mint lokális központ

Ahogy korábban említettem a kisgyermekes családok számára külön öröm, hogy a Balaton partjának közelségében tölthetnek el egy nyári hetet, de maga Óbudavár természetes és épített környezete is meghatározza az erről beszámoló narratívákat.

„Mint a mesében, néhány ház, egy templom, látszik a Balaton egy kicsit, ott vagyunk a Balaton-felvidéken, gyönyörű természeti környezetben, akácerdők, szőlőföldek, gyönyörű. Gyönyörűen szépen művelt szőlők, hétvégi házak, prэшázak, nagy hatalmas rét, kilátó, igazi, igazán olyan érzése van az embernek, hogy egy kicsit olyan, minthogyha ott járnánk az első emberpárral a paradicsomban [nevet]. Óbudaváron van ez a különleges légkör, az isteni jelenlétnek a légköre, (...) és Óbudaváron érezni, hogy az imának ereje van jelen. Nagyon különleges hely Óbudavár és nagyon szent, nagyon áldott és nagyon értékes. Napközben sokszor gondolkodom rá.”²⁴

Többen nyilatkoztak úgy, hogy Isten fizikai közelségét jobban megélik ebben a környezetben. A csoport tagok identitásának része, hogy a lelkiesség központja mindannyiuk számára jelent valami olyat, amit csak a Schönstatthoz csatlakozott emberek élnek meg.

„Nagyon szeretek odajárni, mert annyira gyönyörű ott a táj és érezni a Jóistennek a közelségét. Annyira szép az a kápolna, oda beülök és végig gondolom a dolgaimat. Óbudavárnak van egy annyira különleges atmoszférája, nem tudok más ilyen helyet

²⁴ Férfi, 56-65 éves

*mondani. Szóval, ez is egyfajta otthon. (...) Tök jó kirándulási lehetőségek is vannak a környéken (...) meg ott a Balaton part (...) az ott töltött időből sokáig tudok merítkezni.”*²⁵

A helyhez való viszony mindenki által elfogadott közös reprezentációja és az erről szóló diskurzusok adják a csoport egyik legmarkánsabb összetartozás és „odatartozás” élményét.

*„Óbudavár az egy csodahely, mind a fekvése ott a Balaton-felvidéken, mind ahogy ki van találva az egész, más mozgalmakhoz képest (...) más közösségben otthon kell hagynod a gyerekeket és úgy tudsz elmenni, itt meg ugye a család együtt tud lenni ez óriási különbség (...) délelőtt a házaspár töltökezik, de a délután a családé. Ez nagyon fontos, óriási jól el van találva ez is hozzátartozik Óbudavárhoz. Szerintem Óbudavár fogalom a schönstattosok fejében.”*²⁶

És ahogy növekszik a közösség, azon túl, hogy a település látképén is inkább nyomot hagy, hiszen egy ilyen országos mozgalom épített környezete és infrastrukturális igénye is évről-évre jelentősebb, úgy lesz ismertebb országszerte és évente több ezer ember zárandokol el a kis faluba, hogy megismerje az ott működő vallási megújulási mozgalom tanítását.

*„Itt vagyunk Magyarországon és van nekünk egy Óbudavárunk (...) egy kegyhely, ami működik, mert onnan fakadóan csodák történnek. Ez egy olyan kegyhely, ami a mai modern éltünkben is nagy hatást gyakorol mindenkire.”*²⁷

Ahogy láhattuk a helyről szóló narratívák viszonyítási pontja kiindulhat a fizikai térből, de minden esetben társul egy olyan olvasattal, amely annak lelki értékeit hangsúlyozza.

*„Óbudavár zárandok hely lett (...) oda hazamegyünk, az az otthon légkör, amit megígért a Szűzanya, hogy lesz, az ott van is.”*²⁸

Ahogy korábban már írtam, a vizsgált közösség egy máriás mozgalom, így Szűz Mária központi alakja a lelkiségnek, a tanításoknak és a személyét övező tisztelet megélése

²⁵ Nő, 1-18 éves

²⁶ Férfi, 36-45 éves

²⁷ Nő, 46-55 éves

²⁸ Nő, 46-55 éves

szorosan hozzátartozik a lokalitás tapasztalatokból is táplálkozó schönstatti identitáshoz.

2.2.2. Óbudavár, mint lelki központ

A helyről szóló narratívák egy másik azonosítható formája, amikor Óbudavár leírását az ott megélt lelki élményekből, megtapasztalásokból kiindulva alkotják meg. Ebben megjelenik egy személyes meglátás, amely azt hangsúlyozza, hogy az egyénnek ez egy találkozási pont – mind lelkiileg, mind fizikailag – másokkal, majd az elbeszélő kitér arra, hogy azon túl, hogy családtagjai is átérzik a máriás légkörből adódó oldott hangulatot, kiemeli még, hogy személyes kötődéséből következően ez a schönstatti Mária ábrázolás áll hozzá a legközelebb, így ez jelentős befolyással bír az egyén által ott megélt élményre.

„Óbudavár az egy ilyen lelki otthon, olyan, mint egy kegyhely, ahol úgy érzem, hogy mindig lehet találkozni a Szűzanyával és más jó fej emberekkel, Mindig oldott a légkör, befogadó, elfogadó, szeretetteljes és vidám. A gyerekek is rögtön feloldódnak (...) a szűzanya által van egy oldott légkör, ahol jó lenni. És ha beülök a kápolnába rögtön otthon érzem magam. Máshol is vannak Szűzanya képek, meg Szűzanya kegyhelyek (...) de Óbudaváron érzem azt, hogy mintha a Szűzanya egészen ismer engem mivel, hogy már gyermekkorom óta oda járok és (...) mindent tud rólam, ott érzem ezt igazán.”²⁹

A közösségi tagok büszkéek rá, hogy a magyarországi központban átélt schönstatti élmény mások számára is jelentőségteljesek, sikerült a Németországból kiinduló Mozgalom olyan esszenciáját létrehozni hazánkban, amely a külföldről idelátogatók elmondása szerint is alátámasztja a magyar résztvevők helyi kapcsolatos alapélményét.

„Azt mondta mindenki, hogy a legesszenciálisabban Óbudaváron tapasztalta meg a Schönstattot. A svájci nővér is azt mondta, hogy Pure Schönstatt. Tiszta Schönstatt.”³⁰

²⁹ Nő, 26-35 éves

³⁰ Férfi, 56-65 éves

Ahogy a csatlakozás narratívában is azonosítottuk a csoportidentitás egyik konstruáló erejét – a csoport nyitottságáról, az abban kialakult őszinte légkörről szóló beszámolókat – úgy ez a diszkurzív elem szintén domináns volt mások megnyilvánulásaiban is, ám az itt következő esetben ez az elbeszélés a találkozás lokális pontjához kötődve, arra reflektálva jött létre.

„Óbudaváron sokkal nyitottabban, elfogadóbban, nem annyira mereven, tehát más volt az, hogy mindenki úgy fogadott bennünket, mintha mindig ismertük volna egymást (...) ott olyanokkal is akikkel soha nem találkoztunk, ugyanolyan kedvesek voltak, megszólítottuk egymást, beszélgettünk, míg itt a plébániai közösségben együtt ülünk a templomban, együtt ülünk a padban, kimegyünk, mindenki megy a maga útján hogyha valakivel próbálunk egy kicsit megismerkedni, olyan furán néz rá, hogy mit akarok, vagy miért szólítom meg, ez volt az egyik nagy különbség.”³¹

Azzal, hogy a közösségi tagok fizikailag ellátogatnak a Mozgalom központjába és belépnek annak miliőjébe, egy olyan életvilágban mozognak, amiben az otthonosság, ismerősség érzetét élik meg és a csoportban bejáratott vallásos fogalomkészleten keresztül megnyilvánulva hoznak létre közös jelentéseket.

„Az Óbudavár, magának a helynek a szelleme, az is nagyon ott van (...) mindig lehetett ott találkozni olyan emberekkel, akik valahogy hasonlóan gondolkodnak és abban vannak benne, amiben mi. Lehetett őszintén beszélni azokról a dolgokról, amikről máskor nem szoktam (...) könnyen ráhangolódunk egymásra.”³²

Egymás elfogadása és támogatása alap értéke a közösségnek. A közös tudástermelés ebből a pozícióból indul, hiszen pusztán egy ilyen bizalmi légkörben lehetséges a tapasztalatok és a kétségek felvállalása és megosztása.

„Óbudaváron őszinte a légkör, mély beszélgetésekkel (...) egymás elfogadása, olyannak amilyenek és itt minket is elfogadnak (...) meg, hogy kapunk egymástól, tanulunk a másiktól az életéből (...) vagy a másiktól a gyerekneveléséből.”³³

Végül pedig az Óbudavárról szóló elbeszélések egyik típusa szinte egybeforr a schönstatti lelkeséget leíró elbeszélésekkel. Amikor a helyről szóló narratívákat

³¹ Nő, 66-75 éves

³² Férfi, 46-55 éves

³³ Férfi, 46-55 éves

létrehozzák, olyan, mintha a helyen keresztül áttételesen magáról a Mozgalom lelkeségéről, tanításáról alkotnának képet az elbeszélők, azáltal, hogy még ha akaratlanul is, de felcserélhetővé teszik a két megnevezést.

„Nekem Óbudavár két dolgot jelent. Egyrészt a mélyebb találkozást a Jóistennel, elidőzést a Jóistennel (...), a Jóistenhez való közelebb kerülést, másrészt a házastársamhoz való közelebb kerülést. Sétálunk kézen fogva, mint a jegyesek (...), a közösség többi tagjának is nagyon örülök, az hab a tortán, de az első, én azért mentem oda mert láttam, (...) hogy a házasságnak mindig frissnek kell lennie, azt mindig kell gondozni.”³⁴

A fő narratíva építőelemét követve láthatjuk, hogy a helyről szóló leírásokat gyakran követték az itt megélt élményekről szóló beszámolók. Így az Óbudavárral kapcsolatos meglátásaik után, számos esetben az itt töltött időről, a nyári családnapokról vagy egy-egy itt megélt eseményről számoltak be.

„Még más dolog, de most így elmesélem, hogy amikor a Nagyházban voltunk és a Róbert és a Rita odaadták a házukat. Ők akkor építettek, egy szuper új házat és odaadták a közösségnek. És 25 évig legalább a közösség használta, ugye ott volt a szállás, a családnapok, az előadások a mise, minden. (...) Ők nagyon sok mindent önfeláldozóan csináltak és feláldoztak dolgokat, és azért is megy ez ilyen szépen mert önzetlenül odaadták az életüket, az anyagiakat.”³⁵

A '90-es évek elejétől a Mozgalom központja az alapító házaspár – Gódány Róbert és Rita – családi háza volt. Ez a tény, a közösségben jól ismert és az erről szóló diskurzusok meghatározó mesternarratívává váltak, hiszen az egész mozgalomra hatással van az alapítók története, munkája, önfeláldozó tevékenysége és a csoport identitására gyakorolt hatása jelentős.

Összességében elmondható, hogy az Óbudavár narratíva elemzéséből képet kaphattunk az elbeszélők objektív és szubjektív világáról, hiszen egyrészt megelevenedett előttünk egy konkrét falu képe, miközben az interjúrészletek olvasásával és elemzésével megtudhattuk azt is, hogy az egyén milyen jelentéseket forgalmaz a hellyel kapcsolatban.

³⁴ Férfi, 56-65 éves

³⁵ Nő, 46-55 éves

„Mi házasként voltunk először Óbudaváron (...) a hivatalos schönstatti utunkat a családnappal kezdtük, mint a legtöbb házaspár, de előtte már hallottunk róla (...) olyan házaspároktól, akik nem hangsúlyozták, hogy schönstattosok, de a példájuk által nagyon vonzóak voltak számunkra (...) az ő személyük meghatározó volt (...) és valaki egyszer így mondta, hogy nektek pont arra lenne szükségetek, hogy elmenjete Óbudavárra. És (...) ez nagyon nagy hatással volt ránk (...) és akkor ezek hatására jelentkeztünk Óbudavárra.”³⁶

Ahogy ebből az idézetből is kiderül, a csatlakozás folyamata és az első óbudavári látogatás élménye szorosan összefonódva, logikai kapcsolatot alkotva figyelhetőek meg a narratívák vizsgálata során. Vagyis, nincs minden esetben jól körülhatárolható, tisztán elválasztható *Csatlakozás* vagy *Óbudavár* narratíva, ezek sokszor komplementer módon, egymásból kiindulva és a másik elbeszélést kiegészítve jönnek létre. Így ezek elemzésével feltártam az egyik legjelentősebb elemet, amely az egyéni narratívákban megjelenik és a közösség integráló erejét erősíti: Óbudavár, mint élményközpont.

Egy a lokalitás tapasztalatához szorosan kapcsolódó – hiszen például a magyar szentély is fizikailag Óbudaváron található – mégis önálló egységet alkotó elbeszéléssel, a schönstatti szimbólumok bemutatásával és vizsgálatával folytatom az elemzést, arra keresve a választ, hogy melyek azok a főbb materiális és immateriális alkotóelemei a közösségnek, amelyek a leginkább hatással vannak az egyén identitáskonstruáló gyakorlatára.

³⁶ Nő, 36-45 éves

3. SZIMBÓLUMOK, SZIMBOLIKUS TEREK

A Schönstatt Mozgalom szimbólumrendszerének leírása, bemutatása és értelmezése segít megválaszolni második kutatási kérdésünket, valamint ennek feltárása nélkül nem érthetnénk meg magát a közösséget sem. A schönstatti szimbólumok, nem csupán vallásos tárgyak, jelentésükön, funkciójukon túl jelentőségük nem csupán abban áll, hogy a hétköznapi használatukon, megjelenítésükön túl szorosan kapcsolódnak a csoport egyéneihez, mint „egyén-szimbólumok” (Kapitány-Kapitány 2003:60), hanem reprezentálják is a közösség egészét, így csoportszimbólumokként is tekinthetünk rájuk (Kapitány-Kapitány 2003:57).

Először bemutatom – a kérdőíves vizsgálat alapján kirajzolódott sorrendben – a legfontosabb szimbólumokat, majd az interjúk kutatás során kiemelt schönstatti szimbolikus helyeket, majd kitérek arra, hogy az interjúk szituációban az elbeszélések során milyen történeteken keresztül interpretálták a kutatást segítő közösségi tagok a Mozgalomnak legfontosabb tárgyi- és rituáliselemeit.

A kérdőíves kutatás egy jól körülhatárolható egységében (ahogy arra a módszertani részben, a II.2./2.2. alfejezetben is utaltam) külön kérdéssorozatban kérdeztem a válaszadókat Schönstatt szimbolikájáról. A kérdőív tartalmazott egy szabadon megválaszolható kérdést³⁷ – vagyis a kutató prekoncepciója nem korlátozta a válaszadót, így – ennek kódolása után láthattuk (28.ábra), hogy a tagok a Mozgalom legfőbb szimbólumának az úgynevezett MTA – a kis Jézust az ölében tartó Mária – kegyképet tartják, továbbá kiemelt jelentőséggel bír még a kápolna és a schönstatti logó is. Ezek mind a nemzetközi közösség által használt és elfogadott közös jelképek, csakúgy mint az egységkereszt vagy a korsó. A válaszok közül egyedül a gyűrűk szimbólumról állapíthattam meg, hogy kifejezetten magyar sajátosság.

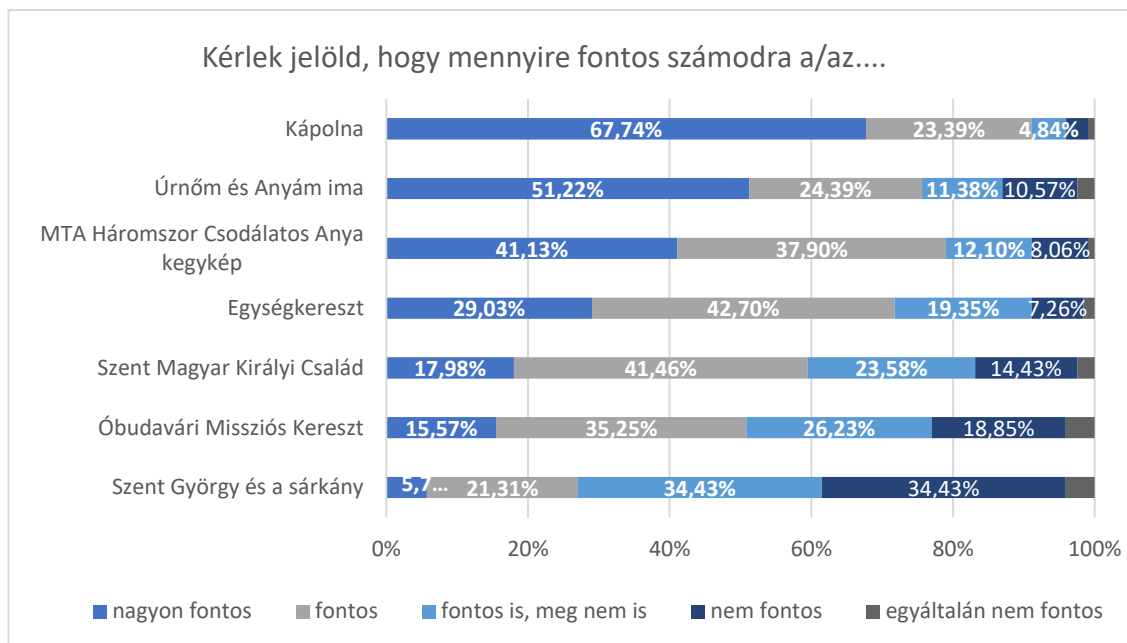
³⁷ A szimbólumok elemzéséhez a szó szerint idézett meghatározásokat az online kérdőív két kérdésére [Mit gondolsz melyik az a szimbólum, amely a leginkább reprezentálja, képviseli a közösséget? Kérlek írd le röviden, hogy mit jelent Neked az előző kérdésben válaszként megjelölt szimbólum?] adott válaszokból származnak

28. ábra A Mozgalmat reprezentáló szimbólumok bemutatása

Forrás: saját szerkesztés

Ezt követően a kérdőív kitért arra is, hogy előre meghatározott elemek között jelölje a válaszadó, melyik jelképek fontosok számára (29.ábra) Itt megerősítést nyert, hogy a Kápolna és az MTA Háromszor Csodálatos Anya kegykép valóban nagyon fontos szerepet töltenek be a Mozgalom életében. Ezek a nemzetközi szimbólumok kiemelt jelentőséggel bírnak a közösség számára, ám mellettük a Mozgalom egyik alapkövének számít még az Úrnőm és Anyám ima is, melyet szintén az egész világon ismernek és imádkoznak schönstattos körökben. Egyetlen kifejezetten nemzeti, hazai szimbólum jelent meg a válasz lehetőségek között: a Szent Magyar Királyi Család, mely Szent István királyt, Boldog Gizella királynét és Szent Imre herceget jeleníti meg egy dombormű formájában. Előzetes elvárásaim szerint azt gondoltam, hogy ez a magyar szimbólum kifejezetten fontos lesz a közösség tagjainak, de a kitöltők válaszai alapján ezt nem lehet egyértelműen kijelentni. Bár tény, hogy a kitöltők közül sokan (42,46%) gondolták fontosnak, mégis majdnem negyedük írta, hogy fontos is meg nem is (23,58%) és több mint tizedük (14,43%) számára nem fontos.

29. ábra Szimbólumok, jelképek jelentőségének fontossága

Forrás: saját szerkesztés

Így a kérdőíves vizsgálat válaszainak és a narratív interjúk eredményének elemzése után világossá vált, hogy a szimbólumok, jelképek és ábrázolások megértése nélkül, nem tárhatjuk fel és nem érthetjük meg a Schönstatt közösség esszenciáját, így a következőkben ezek elemzését végeztem el.

3.1. A kegykép

Az MTA kegykép (6.kép), vagyis a Szűzmáriát és a kis Jézust ábrázoló kép a

Mozgalom nemzetközi szinten legismertebb és legelfogadottabb jelképe. Minden schönstatti kápolnában, otthoni háziszentélyben és a tagok életében is központi helyet foglal el. A közösség tagjai gyakran használják és sokféle formában (pl.: nyaklánc, karkötő, rózsafűzér) maguknál is hordják azt. Erről úgy nyilatkoztak, hogy a kegykép erőt ad és összefogja a világon élő schönstattosokat, hiszen mindannyiuk otthonában ez a kép áll.

6. kép MTA kegykép

Forrás: MSM honlap

Az interjúk során többen is elmondták hogyan látják a képet. Fontos itt különválasztani, hogy ez nem ugyanaz a narratíva, mint amit Szűz Mária személyével

kapcsolatban fogalmaznak meg. Ezek az interjú részletek csupán a képi ábrázolásról, a tárgyiasult megjelenésről kínálnak szélesebb perspektívát, Mária személyével kapcsolatban megfogalmazott egyéni narratívákat későbbiekben – egy külön alfejezetben: IV.5/5.2.1-3. – részletesen elemzem majd. Érdekes minta rajzolódott ki: azok, akik beleszülettek a mozgalomba másképp tekintettek a képre, mint akik felnőttként találkoztak először vele.

„A schönstatti kegykép, művészileg nem képvisel nagy minőséget, de kifejezi a közösséghez tartozást is meg egy idő után, valahogy kialakul egy személyes kötődés is hozzá.”³⁸

Akik belenőttek, beleszülettek a közösségbe sokkal jobban elfogadták és kevésbé kérőjelezték meg, annak művészi értékét, míg akik már felnőttként „készen kapták” az ábrázolásnak ezt a módját, eleinte kritikusabbak voltak, de minden esetben minél többet tudtak és tapasztaltak a közösség hitvallásáról, annak vallásos gyakorlatairól (Farkas 2020:404) végül elfogadták és megszerették azt.

„Először nem tudtam, hogy ez egy Schönstattos kép, mert kicsi korom óta ezt látom (...) nagyon szerettem, de aztán volt egy idő, de szerintem mindenkinek eljön egyszer egy olyan periódus, hogy igazából ez nem annyira nagy művészi alkotás, de most már ezen túlléptem [nevet]. Inkább lelkiileg a Szűzanyával próbálok kapcsolódni és otthonosságot, otthonosság érzést ad. Nekünk is kint van a háziszennyteleben is nagyon szeretjük.”³⁹

Az interjúalanyok képről alkotott szubjektív benyomásain túl megfigyelhetjük még, hogy a második interjú részlet megerősíti a kérdőív kitöltése során megfogalmazott véleményt, miszerint Máriának ez a képi ábrázolása összeköti a világ összes Schönstatti közösségét és erősíti a csoporthoz tartozás élményét.

3.2. A kápolna

A tagok által – a kérdőív vizsgálat során – felállított fontossági sorrendben a második egy „tér-szimbólum” (Kapitány-Kapitány 2003:62), vagyis a kápolna (7.kép) volt,

³⁸ Nő, 36-45 éves

³⁹ Nő, 26-35 éves

aminek jelentősége szintén vitathatatlan, hiszen ez a Schönstatt lelkeségi mozgalom zarándokhelye. Világszerte 207 helyen építették fel a németországi kápolna, vagyis az „összentély” méretarányos másolatát. Ezek a kápolnák jellemzően egy-egy közösség helyi, nemzeti központjában helyezkednek el. Továbbá a kápolnában található meg a korábban megnevezett hat szimbólum közül négyet – az MTA kegyképet, a logót, az egységkeresztet és a korsót is. A kérdőívet kitöltők úgy vélték, hogy a Szentély otthont és biztonságot nyújt, a „Szűzanya vára”, „szent hely”, továbbá kegyelmiforrás és találkozóhely Istennel, Máriával és a schönstatti eszmével egyaránt. Hangsúlyos volt, hogy a kápolna az egységet szimbolizálja, egyfelől, az egész Nemzetközi Schönstatt Mozgalommal, hiszen a kápolna a világ minden táján ugyanúgy néz ki és az Összentély mintájára készülnek a Leányszentélyek; másfelől a nemzeti közösséggel, Istennel, Máriával, a házastársunkkal és a családjunkkal is.

7. kép Az óbudavári leányszentély Forrás: MSM honlapja

„Óbudaváron a legfontosabb hely a kápolna, ott mindig úgy érezzük, hogy közel vagyunk ott a jóistenhez és valahogy ott a Szűzanyának leadott, elmondott dolgok gyorsabban célba érnek.”⁴⁰

Az interjúk során uralkodó narratíva volt a magyar szentély (7.kép) alapításának, megépítésének előzménytörténete. Ennek itt most két variációját elemzem.

„Tilman atya egy időben a német mozgalom feje volt és ott már sok problémát észrevett és azt gondolta, ha Magyarországon most kezdünk, akkor ő már próbál választ adni a magyar mozgalomban, azokra a problémákra, amiket a németben látott. Például ő mondta, hogy nem építünk egy szentélyt, ha nem lesz 100 háziszentélyt. De ez nem azt jelenti, hogy 100 család és 100 kép, hanem azt jelenti 100 család, akik

⁴⁰ Férfi, 36-45 éves

nagyon mélyen elköteleződőnek a schönstatt felé. Ez azt jelenti, hogy van egy erős mag és ez a mag képes hordozni egy szentélyt.”⁴¹

A Német Schönstatt Mozgalom az intézményesülés folyamatában egy teljesen más pozíciót foglal el, mint a magyar, így a '90-es években a német közösségben szerzett tapasztalatok értékesek voltak az akkor éppen megalakuló magyar csoport számára. A magyar közösségben attól függetlenül, hogy ismerték-e Tilmann atya útmutatása mögött meghúzódó benyomások eredetét, visszatérő diskurzív elem, azaz szállóige lett a tagok számára ez a kijelentés.

„És akkor a Tilmann atya mindig mesélt arról, hogy kell majd egyszer egy szentély. Hogy kell építeni az eredeti schönstatti szentély mintájára egy nemzeti szentélyt Óbudaváron és hát mindig kereste a helyet és beszélt erről mindig lelkesen, hogy vagy lesz egy szent házaspár, vagy lesz 100 háziszentély vagy valamilyen előrelépés ezek körül, ami egy jelet ad arra, hogy önállóan, mindenféle külső segítség nélkül, és a Magyar Schönstatt Mozgalom – ezt mindig kihangsúlyozta – a saját erejéből kell, hogy felépítse a nemzeti szentélyt. És ez megtörtént a 2000-es évek elején. Alapkövetétel, és építkezés és szentelés és ezt végig éltük a gyerekinkkel és a családjainkkal, hogyan lesz egy lelki közösségnek fizikai építménye, szentély és Schönstatt központ, hogyan jön létre, hogyha a jóisten áldását adja egy közösségre, akkor ott minden elkezd kivirulni és növekedni és épülni.”⁴²

Rendszerint pozitív konnotációt hordoz és büszkén emelik ki a narratívák során az elbeszélők, hogy a magyar közösség képes volt teljesíteni Tilmann atya elvárását és a közösség valóban együtt építette fel a Kápolnát. Ismétlődő eleme ezeknek a történeteknek, hogy a családok – lelki és anyagi – felajánlásai és áldozathozatala nélkül nem épült volna fel a Szentély, így a tagok számára ez nem csupán Schönstattot szimbolizálja, hanem erősíti a magyar csoporthoz tartozás érzését is. Továbbá hangsúlyos az is, hogy ezt a kápolnát nem a nemzetközi mozgalomtól kapták, hanem a magyar tagok megdolgoztak érte, így a csoportidentitásukat nagyban meghatározza, hogy ez nem csupán egy német mozgalom szimbóluma, hanem a magyar Szentély. Így ez a sajátosan nemzetivé váló szimbólum egyik meghatározó aspektusa, építőköve lett

⁴¹ Nő, 56-65 éves

⁴² Férfi, 56-65 éves

a csoport vallásos identitásának és önmagában képes megjeleníteni, mit jelent egy német eredetű lelkiesség magyar meghonosítása, annak nemzeti variánsa.

3.3. A logó

A schönstatti logónak (8.kép) a jelentőségét több szinten ragadhatjuk meg. Egyszerre szimbolizálja a zárt, védett közösséget, valamint a nyitottságot, a közösségből kifelé irányuló missziós tevékenységet is. A sárga kör és a benne található kápolnájel egységet, egészt és biztonságot sugároz, míg a kifelé irányuló vonalak az utat, amely Schönstatthoz vezet. Az interjúk során nem alakult ki jelentősebb narratíva a fent említett jelkép kapcsán, bár többen említették ezt a nemzetközi mozgalomban elterjedt ábrázolási formát, mégsem fogalmaztak meg az elbeszélők ezzel kapcsolatban kifejezetten hangsúlyos történeteket.

8. kép Schönstatt logó Forrás: MSM honlapja

„Nekem nagyon tetszik a schönstatt logó is.”⁴³

A magyar mozgalomban – bár találkozhatunk ezzel a jelképpel – nem határozza meg a tagok hétköznapijait, a mindennapok során nem használják azt, bár a világ bármely pontján ha felismerik örömmel veszik tudomásul, hogy egy másik schönstatti taggal találkoztak, az egyéni, személyes narratívákban jelentősége elhanyagolható.

3.4. Az egységkeresztet

Az egységkeresztet (9.kép) szintén megtalálhatjuk a nemzetközi szimbólumok között, de a magyarországi ábrázolásnak különösen fontos jelentősége van a hazai mozgalom életében. A keresztet az óbudavári kápolna oltárkeresztjeként láthatjuk és a közösség 2009-ben elhunyt meghatározó tagja, Ozsvári Csaba (IV. 4./4.4 alfejezet) ötvösművész

⁴³ Nő, 1-18 éves

készítette, akinek a magyarországi Schönstatt Mozgalom kezdeményezte a boldoggá avatását. A kitöltők szerint az Egységkereszt egyszerre szimbolizálja azokat a kereszteket, amiket mindnyájan hordozunk, Mária és Krisztus egységét, Ozsvári Csabát valamint azt is, hogy Mária a Krisztushoz vezető út. Az interjúk során is gyakran kiemelték, az egységkereszt készítőjének személyét.

9. kép Az egységkereszt Forrás: MSM honlapja

„A Csaba miatt a magyar egységkereszt is közel áll hozzám, meg annak a művészi értéke miatt is, és mert magyar.”⁴⁴

Az egységkereszt kiemelt jelentőséggel bír – nem csak annak fizikai adottságai miatt, hanem – az általa megjelenített vallásos tartalom üzenetének következtében is.

„A kápolnában (...) ott van a schönstattból hozott zsindegy, Dachauból származó kereszt, Csaba egységkeresztje (...) számomra a templomban lévő tárgyak nem csak díszek, hanem üzenete van (...) ezeken keresztül közelebb tud kerülni az ember a Jóistenhez is és (...) egy történelmi folytonosságot mutat, az előttünk járók áldozatait képviseli.”⁴⁵

Az egységkereszt eltér a hagyományos feszületektől, hiszen a feszületeken csupán Krisztus látható, míg a schönstatti egységkeresztben megjelenik Jézus anyja Mária is, így ezen az ábrázoláson keresztül is nyomatékosítják a Mozgalom máriás lelkületét.

„Az egységkereszt viselésével beazonosítható vagyok (...) de lelkileg is tök jó (...) néha az ember, csak úgy rádöbben a jelenlétére és így rádöbben az ember, hogy Isten is jelen van az életében (...) ez a kereszt segít (...) a szüntelen imádkozásban. Meg nekem tökre tetszik is így vizuálisan, hogy nem csak Jézus van rajta, hanem a Szűzanya is, és így több mint egy puszta feszület, ezen Mária is ott van, mint ahogy egy schönstatti is több azáltal, hogy Mária is jelen van az életében.”⁴⁶

⁴⁴ Nő, 36-45 éves

⁴⁵ Férfi, 46-55 éves

⁴⁶ Férfi, 19-25 éves

Az idézett interjúban is láthatjuk, hogy a máriás lelkület, a Máriához való viszony a schönsttai tagok identitás-stuktúrájának belső körében helyezkedik el, vagyis szoros kapcsolatban van azzal a viselkedés- és normarendszerrel, ahogy önmagukhoz, a Mozgalomhoz és az Egyházhoz viszonyulnak. Mária a schönsttati lelkiség egyik központi alakja, így a vele kapcsolatos diskurzusokat külön fejezetben elemzem majd.

3.5. A korsó

A korsó (10.kép) különleges, egyedi funkciót tölt be a közösség rituális életében, hiszen metajelentésén keresztül a kánai menyegzőn történt csodát, eseményeket jelképezi. A Szűzanya látja, hogy „Nincs több borunk”, és azt mondja a szolgáknak: „Tegyetek, meg mindent, amit mond.” (János 2,3-5) Jézus pedig - Anyja kérésére – a korsókba töltött vizet borrrá változtatja. A közösség a hétköznapiakban ezt úgy alkalmazza, hogy kis papírcetlikre üzeneteket írnak, amelyben beszámolnak nehézségeikről, problémáikról, szenvedéseikről és sikereikről, örömeikről, hálaadásukról egyaránt, majd ezeket bedobják a korsóba, vagyis felajánlják a kegyelmi tökébe. Bár a képen látható korsó a központi kápolnában helyezkedik el, minden háziszentélyben megtalálhatjuk ennek másolatát, így ez a rítus – a nehézségek és örömek felajánlása – a családok hétköznapijaiban is tetten érhető. A tagok számára ez a korsó azt jelképezi, hogy a problémák, nehézségek felajánlásának van értelme, azok nem hiábavaló szenvedések, továbbá ebből a kegyelmi tökéből meríthetnek erőt, „éltető vizet”.

10. kép A korsó Forrás: MSM honlapja

„Schönstattban a korsónak az a jelentősége, hogy ott gyűjtsük a lelki tőkét. Mi úgy csináljuk, hogyha van valami kérésünk, felírjuk és bedobjuk a korsóba, de ha van valami fájdalmunk, félelmünk vagy bármi lelki nehézség akkor azt fel tudjuk ajánlani a lelki tökébe. Ez olyan, mint amikor valaki egy anyagi bázist gyűjt, és a közösbe bedobja és az veszi ki, akinek szüksége van rá. A korsó is egy hasonló dolog, hogy

bedobod a felajánlásaidat és abból a Szűzanya annak oszt, akinek szüksége van rá (...) ezt a betegséget, ami nekem van, odaadom Szűzanya és használd amire akarod, vagy használd a gyermekeim megtérésére, vagy annak add, akinek a legnagyobb szüksége van rá. (...) A papír cetlikkel fizikailag az történik, hogy minden hónap 18-án elégetik. (...) Schönstattban úgy van, hogy az összentély mellett van (...) egy földgömb fémből (...) ahova a papírokat biztonságosan belehet rakni és abban van eltűzelve, minden hónap 18-án. (...) Mi van, hogy levisszük Óbudavárra és betesszük a nagykorsóba.”⁴⁷

Számos beszámoló külön hangsúlyozta a felajánló rítus egyik fő jellegzetességét, hogy fizikailag megragadható és átélhető. Nem csak szóban hangzanak el ezek a felajánlások, hanem lényeges eleme a folyamatnak, hogy kézzelfoghatóvá válik a megfogalmazott felajánlás, azáltal, hogy leírják egy papírra.

„A lelki korsó, vagyis inkább a korsó lelki része fontos (...) felajánlás és merítkezés, mindkét oldala (...) nagyon szép szimbólum és (...) megfogható, ezért jobban megragadható az emberek számára.”⁴⁸

Miután felírták a gondolataikat, ezt bedobják a korsóba, amellyel kifejezik azt az igényüket, hogy ezzel a – pozitív vagy negatív – tapasztalattal, érzéssel, élménnyel ezentúl már Jézus anyja, Mária rendelkezik. A schönstatt mozgalom tagjai ezáltal átélik a kánai menyegzőn történeteket, kérik Máriát, hogy vigye fia elé a „vízzel telt” korsókat és változtassa ezeket a felajánlásokat „borrá”. Kulcsfontosságú ez a mozzanat, hiszen ennek az ígéretnek köszönhetően – az esetleg értelmetlennek vagy céltalannak tűnő – szenvedés átkonvertálódik olyan értéké, amellyel a közös „kegyelmi tökéhez” adnak hozzá a tagok.

„Számomra azt jelenti, hogy nem hiábavaló a szenvedés, nekem ez a része. (...) Vagy amikor az egyik családban történt valami, akkor sokáig minden este felajánlottunk nekik, napi szinten felajánlottunk valamit érte és végül kijöttek a kórházból és viszonylag jól alakult. Ez úgy erőt adott, hogy ez segít, vagy ugyanez nekünk visszafelé. Mások is imádkoztak értünk. (...) nekünk a három hónapos kontrollnál kiszűrték, hogy valami probléma lesz (...) és valami gond van a gyermekkel. Úgy letudtuk rakni, hogy (...) mindig úgy beraktam naponta többször a korsóba és úgy lehetett ezt felajánlani,

⁴⁷ Nő, 46-55 éves

⁴⁸ Nő, 26-35 éves

hogy tudtuk valakinek ez kell. És így kiegészíteni a kereszt hordozását Jézussal, ez magasabb szintre emeli a szenvedést”⁴⁹

A személyesen átélt traumatikus események feldolgozásában és elfogadásában is nagy szerepe van ennek a mozzanatnak. Identitásunk részévé válik egy-egy ilyen esemény, ám a schönstatti fogalomrendszer támogatásával, ez nem egyfajta traumatizált identitásként merevedik meg az elbeszélők narratíváiban, hanem integrálhatóvá válnak, vagyis narrativizálható lesz az esemény (Pintér 2012:67). A kegyelmi tőkéhez való hozzájárulás másik kiemelt mozzanata, hogy a tagok saját felajánlásaikkal segíthetik a társaikat. A vallásos hit egy nagyon mély megélésének formája ez, hiszen egészen a Jézussal való közösséghez vezet el a hívőt úgy, hogy a szenvedések által megosztják a terheiket. A közös teherhordozásban megtapasztalható annak az élménye, hogy nem egyedül kell megküzdeni a nehézségekkel, hanem van egy támogató csoport és ha a közösség tagjai fizikailag nincsenek jelen, akkor is számíthatnak egymás támogatására.

„Korábban nem hallottunk ilyenről (...) ez egy teljesen könnyen alkalmazható, nagyon szemléletes, egyszerű de nagyszerű megoldás (...) ez egy olyan dolog, hogy amit oda beteszünk, arra lesz valami megoldás és olyan jó azt oda letenni és nem csak a nehézségeket lehet ide beletenni a korsóba, hanem az örömeinket is. (...) Ez a kegyelmi tőke, ez nagyon fontos eleme a Schönstattnak, ami az oltárterítőn van, hogy 'Semmit nélkülöd, semmit nélkülünk' és a Gódány Rita mondta egyszer, hogy itt semmi nem vész kárba. Mindent oda lehet tenni a kegyelmi tőkébe. Ha az életünket ezzel próbáljuk élni (...) akkor semmi nem értelmetlen, hanem itt értelmet nyernek a dolgok, akár fiatal az ember, akár idősebb. Ez nagyon megnyugtató dolog, hogy így is tudok tenni valakiért valamit, nincs itt fizikálisan mellettem az az ember, akiért szeretnék tenni (...) úgy ahogy engem hordoztak annak idején az imában (..) mégis itt van a korsó és valamit azért az emberért tudok felajánlani (...) a Szűzanyán, a korsón és a háziszentélyeken keresztül, igenis elérhet és a Jóisten elé téve a dolgokat lehet belőle valami kegyelem. Ez a korsó ez egy fantasztikus jelképe ennek, ami egy modern embernek is érthetővé teszi a folyamatot (...) főleg mikor már a gyerekek megnőnek és

⁴⁹ Nő, 46-55 éves

kimennek a családból (...) ezen is átsegített, hogy valamit beletettem a gyerekeimért.”⁵⁰

Ennek a mindennapok gyakorlatában megjelenő rítusnak többszinten megragadható a jelentősége. Egyrészt kézzelfoghatóan demonstrálja a közös teherhordozást, vagyis a „hordozzuk egymást” csoportélményét, így erősíti a schönstatti közösségben az azonosságtudatot, másrészt az ilyen típusú cserekapcsolat más katolikus vallási megújulási mozgalomban nem jelenik meg, ezáltal egyedivé teszi a közösséget, harmadrészt vonzó lehet azoknak az egyéneknek, akiknek fontos, hogy a felajánlott – pozitív vagy negatív – élményektől fizikailag is megválhassanak, vagyis konkrétan a papírlapok elégetése révén az individuum egy nagyfokú lelki megkönnyebbülést élhet meg.

3.6. A Családakadémia emblémája

A hatodik vizsgált szimbólum (11.kép), amelyet a kérdőívet kitöltők önállóan megneveztek a Családakadémia emblémája, amely két egymásba fonódó gyűrűt ábrázol. Ez a közösség számára a szövetség jelképe Istennel és a házastársukkal is. Bár a specifikusan összefonódó gyűrű szimbólum egyénekre gyakorolt hatásáról a narratívák között nem hangzott el egy történet sem, a Családakademiáról, amelyet ez a gyűrű szimbolizál és amely a közösség egy sajátos képzési módját írja le, számtalan beszámoló született. A közösség struktúrájáról és annak csoportjairól szóló beszámolókról írok részletesebben, hiszen ez a Mozgalom által létrehozott képzés Magyarországon egyedülálló lehetőséget biztosít nem az egyének, hanem a házaspárok képzésére.

11. kép A Családakadémia emblémája, a "gyűrűk" Forrás: MSM honlapja

⁵⁰ Nő, 46-55 éves

3.7. Házaspárok útja

A világ első Házaspárok útját – amelynek alapkoncepcióját a magyar házaspárok álmodták meg (12.kép) Óbudaváron építették meg. A közösség büszke arra, hogy ez a magyar mozgalomból nőtt ki magát, annak szellemi és lelki gyümölcse.

„És a legnagyobb magyar sajátosság a házaspárok útja, ugye ezt mi találtuk ki és innen terjedt el az egész világban.”⁵¹

Ez egy a kápolnától induló, körülbelül másfél kilométer hosszú erdei-mezei ösvényeken áthaladó gyalogút, amely 15 állomást érint (13.kép). Célja, hogy az úton végighaladó házaspárok elgondolkodjanak életük mérföldköveiről, az adott állomáson kijelölt témával kapcsolatban megosszák egymással gondolataikat, hogy így megerősíthessék és elmélyíthessék a hitvesi kapcsolatukat.

„Ahol áll éppen az élet, ott időzünk a legtöbbet (...) nosztalgiázunk az elején és jó ott elidőzni, ahol járunk és ami még utána jön, az olyan ismeretlen számunkra, azt még nem tapasztaltuk meg.”⁵²

Az utat egy kísérfüzet segítségével végig elmélkedheti bárki, akinek célja a kapcsolatának megújítása, akár tagja a mozgalomnak, akár nem.

„Hatalmas lehetőség, hogy akik még nem ismerik schönstattot, ők is kapjanak egy kis ízelítőt. Aki házasságban él, annak nagyon érdekes ezeket az állomásokat látni. Megkeresni, hogy most hol tartunk, akár visszagondolni, hogy ezeken már átmertünk és akár egy kicsit készülni, hogy mi van előttünk.”⁵³

Az első út 2007-es kialakítása óta világszerte elterjedt ez a metódus, így jelenleg 20 helyen találhatunk erre a mintára létrehozott zárandokutakat, például Németországban, Csehországban, Ausztriában, Romániában, Ukrajnában, az Amerikai Egyesült Államokban, Costa Ricán, Peruban, Paraguayon vagy Dél-Afrikában is.

⁵¹ Nő, 46-55 éves

⁵² Férfi, 46-55 éves

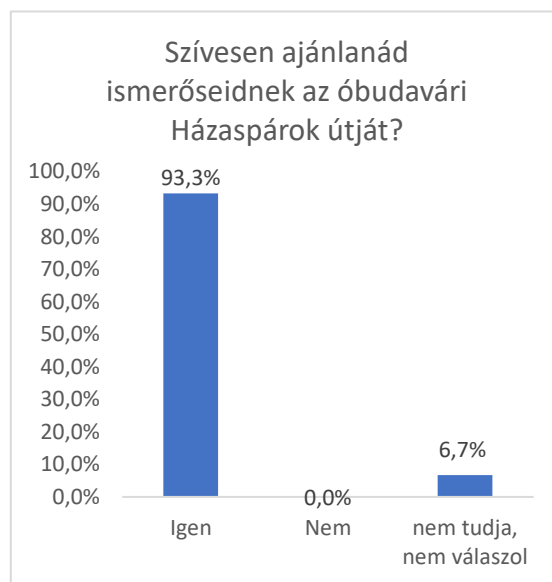
⁵³ Nő, 46-55 éves

12. kép Házaspárok útjának térképe és egy állomása Forrás: <http://mek.oszk.hu/15000/15073/15073.pdf>

Az út a magyarországi tagok között is igen népszerű, ezt bizonyítja az is, hogy a kérdőívet kitöltők több mint 90%-a nyilatkozott úgy (30.ábra), hogy szívesen ajánlaná ismerőseinek, hogy megismerkedjenek a 15 állomással és végigjárják az utat. A válaszadók ötöde (19,3%) rendszeresen vagy gyakran látogatja a Házaspárok útját, míg közel 60%-uk csupán néha vagy ritkán jut el fizikailag ide. Ám a témában nyomtatott kísérő anyagok segítségével a házastársak otthonukból is, háziszentélyükből is elmélkedhetnek.

„Nekem magában a kiskönyvben a gondolatok, az elmélkedések. A kiskönyv nélkül nem ad annyit (...) nekem azok a gondolatok, azok mindig szíven ütnek. A könyvvel együtt tudom azt mondani, hogy az maga a házaspárok útja, magával az elmélkedésekkel együtt.”⁵⁴

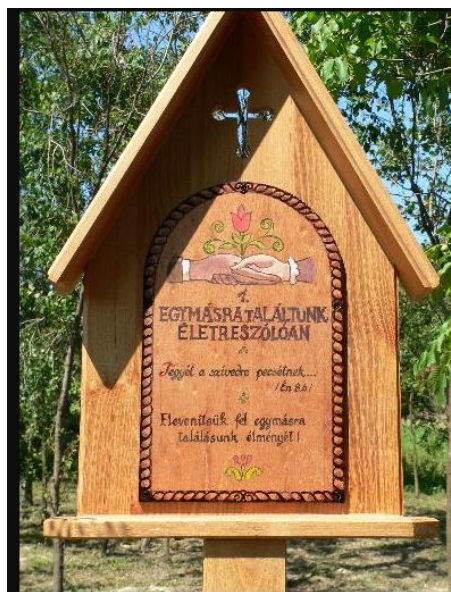

30. ábra Diagramm a Házaspárok útjának népszerűsítéséről Forrás: saját szerkesztés

⁵⁴ Nő, 46-55 éves

A Házaspárok útjáról való gondolkozás során a legtöbben azt emelték ki, hogy „csodálatos élmény” végigjárni, hiszen a csendes, nyugodt környezetben kiváló lehetőség kínálkozik arra, hogy a házastársak átbeszéljék a múltat, a jelent, a jövőt; a konfliktusokat és a nehézségeket; a szép és az ünnepi pillanatokat, továbbá megerősíti a házasságokat azáltal, hogy lehetőségük van tisztán egymásra figyelni, közösen imádkozni és az állomásokon megjelölt 15 téma segítségével, olyan kérdésköröket is átbeszélni, amelyeket a hétköznapiakban nehezebben hoznának szóba. Ez a közös utazása a házastársaknak betekintést ad Schönstatt eszenciájába, „a schönstatti gondolkodásmódba”, valamint kiváló eszköz ahhoz is, hogy új emberekkel ismertesse meg a Mozgalmat. Ebben a tevékenységben optimálisak a körülmények olyan társas élmények szerzésére, amelyek pozitív érzései nagyobb jelentőséggel bírnak az egyén számára, hiszen minőségileg más jelenséget tapasztal meg annak társas kontextusának hatása miatt (Magyaródi 2019:349).

A Házaspárok útja, a fizikai és szakrális tér összeolvadásának egy különleges módja. Olyan zarándokút az életbe, amelyet a házastársak együtt élhetnek át, összekovácsoló ereje vitathatatlan, hiszen az átbeszél, átímádkozott életút egyes állomásain, a házaspár közös jelentéseket, konszenzusokat hoz létre. Ennek létrehozásával a közösség célja nem csupán, hogy a tagok számára felhívják a figyelmet a házasság szentségének fontosságára, hanem ezen keresztül megszólítsanak, elérjenek olyan hívő (vagy nem hívő) embereket, akik dolgozni szeretnének kapcsolatukon. Egyrészt a pozitív páros élmény kapcsán belső megtartó erő tud lenni a közösség tagjainak, másrészt akár egy rekrutáló célt is szolgálhat, hiszen ezen keresztül megszólíthatóak más keresztény házaspárok is.

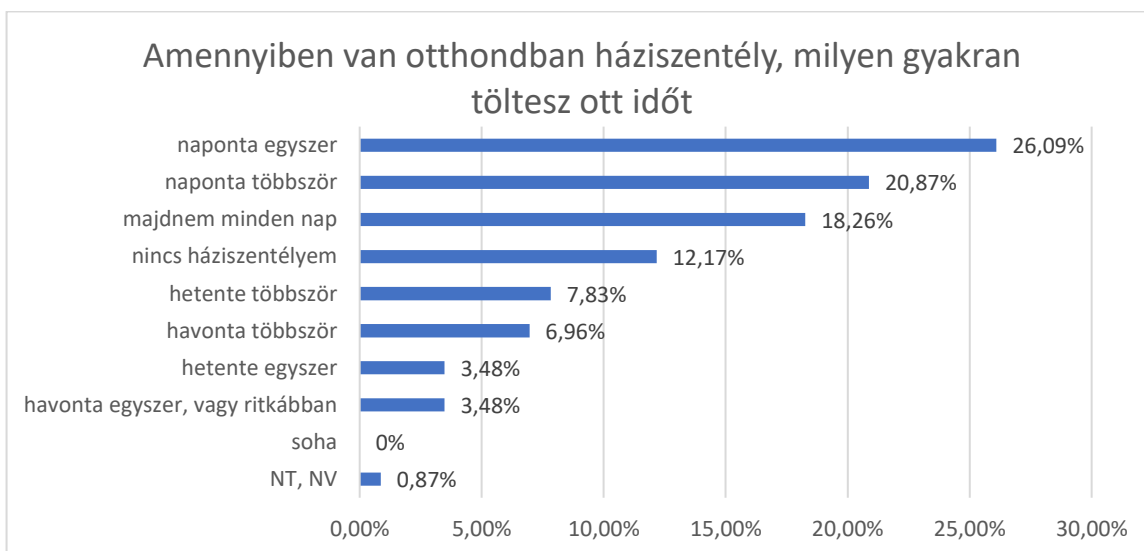
13. kép Az óbudavári Házaspárok útjának egy állomása

Forrás: <http://csaladok.schoenstatt.hu/>

3.8. Háziszentély

Azok a családok, házaspárok, akik szorosabb köteléket kívánnak kialakítani a Mozgalommal szeretetszövetséget köthetnek és otthonukban háziszentélyt

alakíthatnak ki. A háziszentélyt minden család a saját elképzelése és lehetősége szerint alakítja, ám vannak olyan elemek, szimbólumok, amelyek minden szentélyben megtalálhatóak – például az MTA kegykép, a kereszt és a korsó. A kérdőívet kitöltők jelentős többségének (83,87%) van egyéni életterében ilyen szakrális tárgyegyüttes, vagyis háziszentély, amelyet rendszeresen látogatnak is (31.ábra).

31. ábra Az otthonokban található háziszentélyekben töltött időről Forrás: saját szerkesztés

A válaszadók több mint kétharmada (68,27%) nyilatkozott úgy, hogy a háziszentély a nappalijukban helyezkedik el, a negyedük jelölte (24,04%), hogy a hálósobában található és csak néhányan (4,81%) válaszoltak úgy, hogy külön, direkt ennek dedikált szobában állították fel. Érdekesség, hogy a konyhában egyik család sem létesített háziszentélyt, hiszen azok funkciói – lásd: például főzés és elmélyült ima – nem férnek össze. Az interjúk során is felmerült a háziszentély házban való elhelyezésének fontossága.

„Először nem tudtuk, hogy hova tegyük (...) alig vártuk, hogy legyen rá mód, hogy tudjunk neki egy helyet kialakítani (...) amikor volt rá mód akkor már eleve olyan bútort vettünk, hogy egy háziszentélyt kitudjunk benne alakítani (...) nem csak egy polc, hanem az az egész ott a schönstattnak a helye (...) és hogyha jön hozzánk vendég, olyan, aki nem is tud róla semmit, és ha beszélgetünk egyszerűen óhatatlanul ott ülünk a háziszentélyben.”⁵⁵

⁵⁵ Nő, 66-75 éves

A közösség tagjai azáltal, hogy házukban létesítenek egy ilyen teret kifejezik a közösséghez tartozásukat, más nem schönstatti emberek előtt is. A schönstatti tanítás egyik pillére, hogy minden házaspár a saját üteme szerint haladva mélyül el a schönstatti lelkiségben. Vannak, akik gyorsabban haladnak ezen az úton és vannak, akik akár éveken át is várnak arra, hogy megszülessen bennük az igény egy háziszentély iránt.

„Az első pillanattól volt háziszentélyünk (...) jónak láttam, hogy van a lakásban egy sarok, egy polc, ami megjeleníti, hogy közel van hozzánk az Isten. (...) A gyerekeknek is sokat jelentett, nekik is kézzelfogható volt. (...) A gyerekekkel való ima, bevezetett a kettesben való imára is (...) A háziszentély egy jó hely erre, hogy az esti rituálé részeként odaüljünk és imádkozzunk. Ez családi erőforrássá vált.”⁵⁶

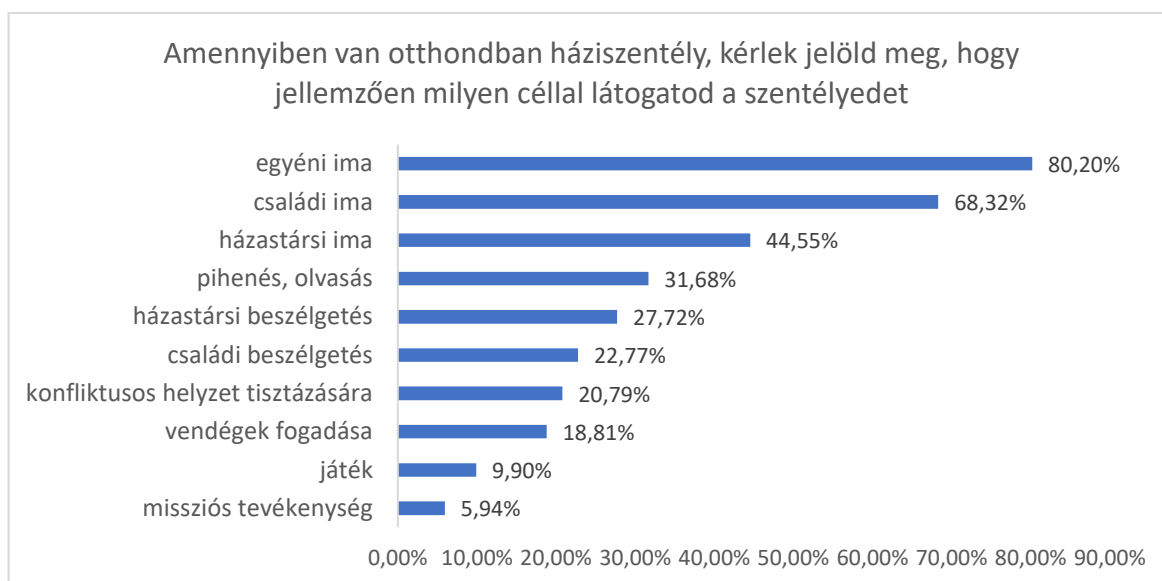
Azok között, akik életükben még nem szenteltek fel háziszentélyt, többen „dolgoznak” azon, hogy ez változzon, így ők is „otthonukba fogadhatják a Szűzanyát”. Azok a családok, akik már rendelkeznek háziszentéllyel, mérföldkönek tartják életükben: „Kézzelfoghatóan érezhetjük, hogy a Szűzanya hozzánk költözött. Egy oázis, a béke szigete lehet a lakásnak ez a része. A hozzánk érkezőknek példát mutathatunk vele”.

„A háziszentély fontos volt abban a fejlődésben, hogy rendszeresen imádkozzunk, hogy legyen a házukban egy központi hely, egy házioltár, egy-egy háziszentély, ami előtte nem volt. (...) A saját házasságunkban és a saját családi életünkben is kerestük azt, hogy hol, hogyan tudunk rendszeresen együtt imádkozni, nyilván ebben a házi szentély is sokat segített (...) Én azt szeretem, hogy akár a schönstatti ősszentélybe megy az ember, akár Óbudavárra, akár a saját házukban, vagy bárkinek a háziszentélyébe, ahol ugyanazokat a kegyelmeket, ajándékokat tapasztalhatjuk meg”⁵⁷

A Mozgalom tagjai többnyire az egyéni és a családi ima céljából (32.ábra) látogatják a háziszentélyüket, de előfordul, hogy olvasni, pihenni vagy akár játszani térnek be oda. A háziszentély egy fontos teret adhat a szakrális életen túl, a hétköznapiak szervezéséhez, a családi beszélgetésekhez vagy akár a felmerülő konfliktusok tisztázásához is.

⁵⁶ Nő, 36-45 éves

⁵⁷ Férfi, 46-55 éves

32. ábra A háziszentélyben végzett tevékenységekről

Forrás: saját szerkesztés

„Az én háziszentély felfogásom szerint (...) ez a lehető legtermészetesebb és ez lehet, hogy kicsit profán, de ugyanúgy része az életünknek, mint a könyvespolc, vagy az asztal, tehát különleges, kiemelt hely, de ugyanakkor meg a mindennapoknak a része, nekem ez egy megerősítő fontos dolog (...) bármikor odanézünk, odapillantunk, vagy megyünk és akkor ott vagyunk a szentélyben.”⁵⁸

Többen úgy vélik, hogy a hely az otthon lelki központja, egy forrás, ahol lelkileg töltekezni lehet és érezni Isten jelenlétét. Erősíti a Schönstatthoz, a közösséghez tartozást a hétköznapiakban is, hiszen ezáltal szoros kapcsolatban maradhatnak Istennel, Máriával, a Mozgalommal és házastársukkal is.

„A háziszentély egy nagy ajándék a Jóistentől, mert ugyanazok a kegyelmek, amik az összességben megvannak Schönstatthoz, azok a kegyelmek megvannak a nemzeti szentélyben, Óbudaváron és azok a kegyelmek megvannak, ugyanúgy a háziszentélyben, otthon ugyanúgy, nálunk. És minden házaspárnál, akik meghívták a Szűzanyát, hogy lakjon náluk, hogy nevelje őket és a gyerekeiket, hogy legyen jelen az életükben különleges kegyelmével és a védelmi palástjával, úgyhogy a háziszentély egy élő kapcsolati hely a Jóistennel.”⁵⁹

A háziszentélyek hálózatán keresztül nem csak a hazánkban élő schönstattos tagokkal, hanem a világ összes schönstattos családjával összeköttetésben érzik magukat az

⁵⁸ Férfi, 46-55 éves

⁵⁹ Férfi, 56-65 éves

elbeszélők. Többször hangsúlyozták, hogy ez a háló átfogja a világot és így megélhetik, hogy egy nagyobb közösség tagjai. Ezen felül a schönstatti tanítás szerint, aki meghívja otthonába a Szűzanyát, annak különleges kegyelmeiben részesül.

„A háziszentélyben a Szűzanya tett ígéreteket, hogyha meghívtok magatokhoz és ott lakok, akkor segíték az ifjú szívek nevelésében. Volt több ígérete is, de mi ebbe kapaszkodtunk bele, hogy mi nem tudunk 7 gyereket jól nevelni, mert ehhez kevesek vagyunk és meghívtuk a Szűzanyát, hogy segítsen nekünk.”⁶⁰

A Mozgalomban számos nagycsaládos szülő számára jelent reményt és vigasztalást, hogy nincs egyedül a rá váró kihívásokkal, a szentélyébe betérve vallásos hitét megélve vigaszt meríthet, ugyanakkor örömeivel és sikereivel is felkeresheti a helyet. A Mozgalom által adott tanítás és lelki értékek a hétköznapiakban is hathatós segítséget jelentenek. Ám előfordul olyan eset is, hogy nem mindenki számára magától értetődő a háziszentély használatának szabályai. Ahogyan azt egy nagyon jóhangulatú interjú szituációban derűs elbeszélő megfogalmazta, pont a háziszentély „helyes használata” okozott kihívásokat a házasságukban.

„Az elején azt hittem, hogy mert a férjemmel közösen alapítottuk a háziszentélyt, csak közösen lehet odamenni [nevet] és közösen lehet csak imádkozni, csak közösen tehetünk be valamit a korsóba [nevet] ez nekem nagyon hosszú évekbe tellett mire rájöttem, mert sokszor ugye ebben nem egyeztünk, hogy most mit csináljunk és egyszer csak volt egy kiscsoport, de már jó sok év így eltelt, hogy hogyan is lehet helyesen a háziszentélyt használni. És volt egy kiscsoport, ahol ez helyére került, hogy külön-külön is lehet menni meg együtt is [nevet] (...) De először nekem ez így tévedés volt, hogy csak ketten mehetünk [nevet]”⁶¹

Összefoglalva a szimbólumok elemzésével feltártam azokat a tárgyi és szellemi alkotóelemeit a közösségnek, amelyek a legmeghatározóbbak az egyéni narratív identitások megfogalmazására. Elmondhatjuk, hogy a mind a magyar, mind a Nemzetközi Schönstatt Mozgalom szimbólumkészlete rendkívül gazdag és a tagok könnyen megtalálhatják azokat az ábrázolási formákat, vagy tereket, amelyek hétköznapi használatával megtámogatják őket céljaik elérésében. A tagok számára

⁶⁰ Nő, 46-55 éves

⁶¹ Nő, 46-55 éves

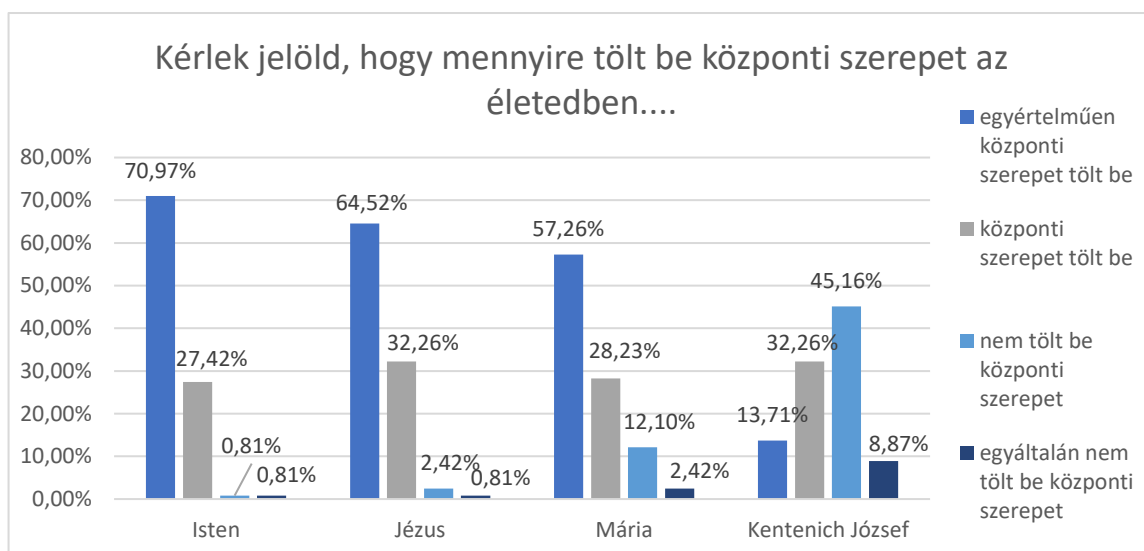
különös jelentőséggel bírnak azok a jelképek, ábrázolások, tárgyak, helyek, amelyek konkrét funkcióval rendelkeznek, ezek rendkívüli módon képesek erősíteni a közösség integráló erejét (válasz a II. kutatási kérdésre). És habár alapvetően a tárgyak használata kultúra-, csoport-, és egyénfüggő, valamint szimbolikájuk is az, (Kapitány-Kapitány 2003:68), mégis a Schönstatt Mozgalom egységét fedezhetjük fel abban, hogy a központi tárgyak (szimbólumok és szimbolikus helyek) használata és jelentése a közösség tagjai számára közel ugyanazt jelentik, vagyis megfeleltethetők egymással.

4. A MOZGALMAT MEGHATÁROZÓ EMBEREK

Korábban elmondtam, hogy a Schönstatt Mozgalom – a Kamarás féle felosztás alapján (1994) – a karizmatikus személyhez kötődő mozgalmak közé tartozik, majd bemutattam a nemzetközi mozgalom történetét és annak alapítóját: Kentenich Józsefet. Ugyanakkor minden nemzeti mozgalomban megtalálhatóak azok a meghatározó személyek, akik munkássága és élete példaértékű a tagok számára, továbbá altruisztikus törekvéseik nélkül az adott mozgalom növekedése, gyarapodása, fejlődése más pályát járt volna be. A vizsgált közösségben számos kulcsfontosságú emberről szóló diskurzus rajzolódott ki az interjúk során, amelyek tartalmaztak a közösség alapításával kapcsolatos nyilvános narratívákat (Somers 1994:619) is, továbbá a történeteik életbentartásával erősítik a közösséghez tartozás élményét. A következő fejezetben megvizsgálom, hogy milyen szerepet játszanak a kiemelkedő életutakról szóló elbeszélések a közösségi és egyéni identitások megalkotásában (IV. kutatási kérdés). Az empirikus anyag elemzésekor kiemelkedő volt Kentenich József mellett Beller Tilmann személye; az alapító házaspárok közül számos elbeszélésben megjelentek a Gódány házaspárról szóló történetek és sokak számára volt meghatározó Ozsvári Csaba öröksége is. Továbbá ebben a fejezetben feltárom, bemutatom és vizsgálom, hogy a kutatásban résztvevő elbeszélők milyen képzeteket forgalmaznak az itt felsorolt karizmatikus személyekről.

4.1. Kentenich József (1885-1968)

Kentenich működéséről összefoglalva elmondható, hogy tanításaival és reformjaival a célja az volt, hogy belülről újítsa meg a Katolikus Egyházat. Mozgalma központi alakjának Szűz Máriát választotta, ezzel is felhívta a figyelmet arra, hogy Mária segítségével, közbenjárásával a mozgalom tagjai közelebb kerülhetnek Istenhez és Jézushoz. Nem meglepő tehát, hogy a kvantitatív vizsgálat eredményei szerint a közösségi tagok életében Isten (98,39%), Jézus (96,78%) és Mária (85,49%) központi helyet foglal el. Azonban az adatokból kirajzolódik még, hogy a válaszadók egyik fele (45,97%) úgy nyilatkozott (33.ábra), hogy fontos neki az alapító atya, míg a közösség másik felének (54,03%) nem tölt be központi szerepet az életében. Ezt a megosztottságot tükrözte a kvalitatív vizsgálat adatainak elemzése is.

33. ábra A kiemelt jelentőséggel bíró személyekhez való viszony Forrás: saját szerkesztés

Volt olyan adatközlő, aki nem is nagyon említette meg az alapító atyát, hiszen az általa létrehozott narratívában, az ő személyes schönstatt történetében nem volt meghatározó Kantenich József, de megfigyelhetőek voltak olyan elbeszélések is, amelyben a narrátorok reflektáltak az alapító közösségen belül betöltött szerepére, de nem jelezték, hogy a saját szempontjukból a jelenben, a szubjektum önazonosságának kifejezésénél lenne kifejezett aktualitása.

„Még nem kerültem olyan helyzetbe, hogy mélyebben tanulmányozzam Kantenich atyát (...) annyit tudok róla, amennyit hallottam.”⁶²

„Annyira mélyen nem ismerem (...) volt már Kantenich atyáról szó (...) beszélünk róla, de még ismerkedésben vagyok vele, úgy érzem, hogy nem ismerem őt még eléggé.”⁶³

Az interjúk során találkoztam olyan megfogalmazással is, amely kimondottan elutasító volt az alapító iránt, de miután jobban megismerte a tanítását olyannyira megváltozott a Kantenichel kapcsolatos attitűdje, hogy a közösségen belül olyan szerepet vállal, amelynek célja, hogy szélesebb körben ismerté tegye az ő munkásságát.

„Egyébként Kantenich atya kapcsán is így voltam (...) tehát nagyon nem tetszett, hogy mi közöm hozzá (...) amikor a legkisebb gyermekem született beneveztünk

⁶² Férfi, 36-45 éves

⁶³ Nő, 1-18 éves

kisgyetemre. (...) És ott Kentenich atya bemutatkozott nekünk, hogy 'én sem egy gyűjtemény vagyok, hanem egy élő személy'. Mi azon dolgozunk, hogy a most betérők is tisztán a gyökerekhez csatlakozhassanak (...) Kentenich atyához, Istenhez, Máriához."⁶⁴

Többen nyilatkoztak úgy, hogy döntő volt a Kentenichel való kapcsolatukban az, amikor jobban megismerték az alapító tanítását és üzenetét. Korábban a Mozgalom szervezett úgynevezett Kentenich atya vetélkedőket, amelyek célja volt, hogy a közösségen belül minél szélesebb körben megismerjék az atya által meghatározott központi értékeket és üzeneteket.

*„Három vetélkedőn részt vettünk, nagy élmény volt (...) annyira bele tudtunk mélyülni, hogy a férjem a könyveket bújta (...) és oldalakat olvastunk és volt, hogy azt vettük észre, hogy éjjel fél 3 van és felkiáltott, hogy megtaláltam, nézd csak ezt írta, ez lesz a jó válasz [nevet]. (...) Nagyon nagy élmény volt végig csinálni ezeket a vetélkedőket, sosem a helyezés miatt, hanem nahát most megértettem ezt, hogy miért így gondolta a Kentenich atya, itt most akkor, hogy tudunk továbblépni, vagy milyen érdekes, hogy amit 60-70 évvel ezelőtt írt a Kentenich atya még mindig nem valósult meg az egyházon belül (...) Sokat tanultunk belőle és érdemes volt végig csinálni.”*⁶⁵

Kiemelték annak a jelentőségét, hogy a részvétel a házastársak között is összekovácsoló erő volt, hiszen ketten együtt oldották meg a feladatokat. Továbbá a közös élmények és a tudáskészlet gyarapítása és ezen keresztül a csoport értékeinek felfedezése és mindezzel együtt a vetélkedő közben megélt pozitív érzelmek elengedhetetlen feltételei az identitás érzelmi tartalmakkal való megerősítésének.

*„Péter atya rábeszélte a férjemet és ezért elindultunk a Kentenich atya vetélkedőn. És ez nagyon fontos impulzus volt nekünk, hogy együtt munkálkodva, hétről hétre még közelebb hozta az egész lelkeséget hozzánk is. (...) Az élet kérdéseire választ ad, annyira sokszor megtapasztaltuk, hogy annyira modernnek a Kentenich atya gondolatai és annyira ráilleszthetőek a mai életre is, hogy nagyon sokszor kaptunk tőle választ, meg biztatást (...) A Kentenich atyával való barátság innen indult.”*⁶⁶

⁶⁴ Nő, 46-55 éves

⁶⁵ Nő, 66-75 éves

⁶⁶ Nő, 36-45 éves

Egy magabiztos tudás megszerzése arról a közösségről, amelynek tagjaként identifikálják magukat, továbbá az alapító szándékainak megismerése és ráébredés arra, hogy a céljai, megfogalmazásai, kérdésfeltevései, amelyeket egy távoli országban, a jelentősen teljesen különböző történelmi és kulturális környezetben tett ma is érvényes, döntő jelentőségű és meghatározó élmény a schönstattos tag számára.

„Az egyházon belül, amit előre látott a Kantenich atya, van olyan, hogy mi még a kérdést sem tudjuk megfogalmazni, nemhogy a változást elkezdni. (...) A bizalom pedagógia az egyházon belül is, hogy megbízom benne, hogy a másik is jól csinálja, hogy tud evangelizálni, hogy tudja hirdetni Isten igéjét és azért ez nagyon sok plébánián nem működik. (...) És ez csak egy kis része az egésznek. (...) Kantenich atya modernül gondolkodott már a 30-as években is.”⁶⁷

Az Egyházhoz való tartozás, az abban való megmaradás, valamint az Egyház szeretetének a közösségben megfogalmazott interpretációját Kantenich atya nyilatkozataihoz, útmutatásához és életének példájához lehet visszavezetni. A tagok vallási identitásának egyik meghatározó eleme, a markáns egyházhűségnek a gyökere Kantenich atya azon döntéséhez vezethető vissza, hogy az atyának a Mozgalom életre hívásával a célja az volt, hogy belülről formálja meg a Katolikus Egyházat. Még ha az Egyház nem is állt rá készen vagy újíto elgondolásával feszegette a hagyományos kereteket, mégis – az útmutatás szerint – mindig a kijelölt kereteken belül kell maradni. Az interjúk során gyakran méltatták Kantenich példamutató egyházhűségét, ám mindemellett felidéztek az atya és az Egyház összetett, olykor problémás kapcsolatát is.

„Engem a történelmi része fogott meg először Kantenich atyának, tehát egyháztörténelmi szempontból az ő jelentősége, szerepe. (...) Az elején amikor olvastunk tőle, kicsit távolinak tűnt, illetve az a módszer ahogy olvastunk tőle, (...) az elején nehezebben mentek, de ráérez az ember. (...) Nekem, ami miatt Kantenich atya sokat adott és nagyon fontos, ez az önnevelés (...) és az a hihetetlen nagy egyházszeretet. (...) Egyháztörténelmileg nagyon megragadó, hogy már a '30-as '40-es években, az Egyház válságáról vagy a Nyugat-Európa válságáról, amit mond és a második vatikáni zsinatnak is, ő egy hihetetlen előfutár. Ami még meghatározó, hogy mennyire friss és

⁶⁷ Nő, 66-75 éves

mennyire a saját kora előtt járt. (...) Ma is, amiket olvasunk, mennyire tudnak a mának szólni. A nagy próféták, a nagy alapítók ők a saját korukban, a saját közegükben nagyon sokszor számkivetést, nagyon sokszor meg nem értést kapnak (...) és hogy ő annyira nagy formátumú volt, hogy nem süllyedt apátiába, nem támadt, nem kereste az egyházi hatalommal a konfliktust, hanem elfogadott. És mindent a gondviselésbe vetett gyakorlati hittel tudott megélni.”⁶⁸

A Schönstatt Mozgalom több mint 100 éves működése alatt az egyházhűségről szóló *anekdotából*, a csoport alapértékeit, normarendszerét meghatározó *axióma* lett.

Kentenich Józseffel, mint példaadó vezetővel, annak ellenére, hogy felszentelt pap volt, képes azonosulni egy házasság ember is, hiszen magatartását követendő mintaként beszélnek el. Ahogy szerette az Istent és az Egyházat, minden kihívás és száműzetés ellenére, úgy kell a schönstatti tagoknak is szeretni az Istent, az Egyházat, a házastársat, a gyermekeket. A Schönstatti közösségi tagok előtt ez a precedens értékű életút áll. Erről a közös értelmezési horizontról – melyben kiemelkedő érték az (egyház)szeretet és hűség - fogalmazzák meg az Egyházzal kapcsolatos elképzeléseiket a schönstattosok.

4.2. Beller Tilmann (1938-2012)

Korábban a magyar mozgalom alapításának történetében már említettem Beller Tilmann atya szerepét, a következőkben feltárom és megvizsgálom azt, hogy személye és hagyatéka a magyarországi mozgalom tagjainak kortárs elbeszéléseiben hogyan mutatkozik meg.

„A Tilmann atya egy nagyon új rendszert hozott létre, amelyben a családok szolgálnak egymásnak, hogy a vezető házaspárok, a vezető Tilmann atya elindított egy képzési rendszert, aminek az lett az eredménye, hogy a kiképzett házaspárok tartják a családnapokat a többi családoknak és nem nővérek vagy atyák. Ez a mai napig így folytatódik és a nagyon sikeres ez a magyar schönstatt modell.”⁶⁹

A családnapokon kialakult előadási struktúrát, miszerint a házaspárok adnak elő házaspároknak, a közösségen belül megjelenő diskurzusokban neki tulajdonítják.

⁶⁸ Férfi, 46-55 éves

⁶⁹ Férfi, 56-65 éves

Elsősorban hozzá kötik ezt az újítást, amely hatására a Mozgalom képes volt egy olyan, korábban nem látott tudástermelő- és átadó rendszer kidolgozására, ami mindenképpen egyedi, és kiemeli a közösséget a vallási megújulási mozgalmak sorából. A '90-es évek elején a politikai változások után újjáéledő magyar Egyházban az ilyen típusú partneri kapcsolat a hívek és a klérus között közel sem volt olyan mindennapi, mint a jelenben. Ennek a jelenségnek az ontológiai narratívák ismétlésén keresztül válik a közösség egy nyilvános narratívájának (Somers 1994:617) hangsúlyos elemévé.

„Tilman atya nagyon ragaszkodott a magyar sajátosságokhoz és védte is a mozgalmat, hogy (...) csináljuk a magunk útján. (...) Ez nem egy felülről szerveződő dolog és nem úgy volt, hogy idejött x darab nővér vagy atya, hanem alulról a családok felől szerveződött a dolog és pont ezért is erős a családok önrendelkezési joga, önérvényesítési joga. Ez abban is érdekesen tetten érhető, hogy a nem schönstatti papoknak furcsa, hogy (...) holmi házaspárok adnak elő (...) Én nagyon jó dolognak tartom és nagyon hiteles, hogy házaspárok adnak elő.”⁷⁰

Egy másik alapvető közösségi identitást alkotó aspektus is fűződik még Beller személyéhez, mégpedig, szintén a kor szellemének némileg ellentmondó újítása volt, hogy az importált mozgalmat, lelkeséget, nem egy az egyben vette át. Nem követte a Németországban és Ausztriában kialakult normákat, hanem arra bírta és abban támogatta a Gódány házaspárt, hogy – az alapszabályok megtartása mellett – törekedjenek a magyar körülményekhez igazítani és így életképessé tenni az alakuló csoportot. Ahhoz, hogy ezt ő is segíteni tudja vállalta, hogy több mint ötven évesen elkezd magyarul tanulni. Az interjúk során gyakran visszatérő gondolat volt, hogy milyen kiváltságos pozíciókban vannak azok, akik személyesen ismerhették és hallhatták az ő előadásait.

„Hát ez egy csodálatos dolog, mert egy kicsit mindig törte a magyart, de azt mondta, hogy ez egy jel, ha ő meg tud tanulni magyarul, az azt jelenti, hogy a jóisten akarja ezt a szolgálatát itt Magyarországon és magyar nyelven. Nagyon sok élményünk van Tilman atyával és nagyon jó visszaemlékezni rá. Hogy lehet az, hogy valaki ennyire sokat tud a házasságról úgy, hogy papi életet él. Hogy tökéletesen ismeri a

⁷⁰ Nő, 36-45 éves

problémáinkat, a lehetőségeinket, hogy mit kell nekünk tanulni ez egy csodálatos ember. És az, hogy ezt magyar nyelven megosztotta velünk, ez meg külön egy nagy dolog, egy isteni jel, hogy ideküldött egy embert, aki megtanult magyarul és vette az erőt. És megküzdött ezzel a feladattal és örömmel tette. Csodálatos apostol, nem tudok mást mondani, mint hogy a mindenható Istennek a tökéletes szolgálja volt és hát ő is szent az én szívemben.”⁷¹

A családnapiak során lehetőségük volt a résztvevőknek, hogy nyugodt körülmények között találkozassanak Beller-rel, így az első virágzás idején csatlakozott házaspárok és fiatalok többségének van meghatározó személyes élménye vele kapcsolatban. Ezekről általában az interjúk során a főnarratívában számoltak be, vagyis az egyént leginkább meghatározó schönstattos élmények között. Sajátságos világszemléletén, teológiai tanításain és gyakorlati útmutatásain túl emberi odafordulását és a személyes odafigyelés különleges készségét emelték még ki.

„Amikor találok Tilmann atyával, az nagyon tetszett, hogy olvasott valamit, általában a Bibliát olvasta, de akárhányszor odamentünk hozzá, becsukta a könyvet. Mert más, csak felnéz a könyvből, de ő becsukta a könyvet és ez akkor feltűnt, hogy úgy látta, hogy körülötte az emberek sokkal fontosabbak, mint amivel ő éppen foglalkozik. És akármennyire is elfoglaltnak tűnt, ő mindig becsukta a könyvet és ránk figyelt.”⁷²

Ezenkívül a tagok hiteles egyházi személyként tekintettek rá, ha vele találkoztak az egyház egy új arcát tapasztalhatták meg. Ilyen közvetlenséget a klérus tagjairól – kifejezetten a rendszerváltás utáni időszakban – többnyire csak a megújító mozgalmak tagjai tapasztalhattak meg. Különös tisztelettel és adott esetben akár érzelmekkel teli narratívákat fogalmaznak meg róla a schönstattos tagok.

„Ő a szívünkbe látott, a lelkünkbe látott. (...) Mindig bementünk hozzá házaspáros beszélgetésre, először csak figyelt bennünket, egy-két szót kérdezett és a lényegre tapintott a válaszbán. Olyan ember volt, aki a Jóistennek a jobb keze volt. Mindig nagyon mélyen érintettek a szavai. (...) Nem azt nézte, hogy mi a hibánk, vagy mit nem csinálunk jól, hanem természetesnek vette az emberi gyarlóságokat, azt mondta, hogy

⁷¹ Férfi, 56-65 éves

⁷² Férfi, 36-45 éves

ettől nem kell megijedni, nem szabad feladunk. És ő benne mindig az volt, hogy a jót látni mindig mindenben, szabad tévedni (...) hiszen emberek vagyunk.”⁷³

A közösségi tagok elmondása szerint, tanításaiban mindig igyekezett a figyelmet Istenre, Máriára és az alapító atyára fordítani, semmiképp sem akart egy „másik”, egy „új” Schönstattot létrehozni, Kentenich tanítását követve ő is hűséges volt az egyházhoz és a Mozgalomhoz.

A vizsgált időszakban – tíz évvel a halála után – a közösségre gyakorolt jelentősége vitathatatlan. Tanítása, személye és befolyása a hazai közösségre tetten érhető olyan tagok beszámolójából is, akik személyes már nem ismerték. A diskurzusok explicit és implicit tartalmaiból, megfogalmazásából kiderül, hogy a magyar schönstatti tagok – a Gódány házaspár mellett – őt tekintik még a Magyar Schönstatt Mozgalom alapítójának, nagy elméletalkotójának, aki a mai formájában működő közösség alapstruktúráját segített kialakítani, formálta és tanításával tartalommal töltötte meg.

4.3. Alapítók és a TeCsEnGó

Az 1980-as évek közepétől lassan kibontakozó mozgalomhoz elsőként csatlakoztak azok a házaspárok, akik később a közösség vezetéséért is felelősséget vállaltak. Ahogy az interjú részletben is olvashatjuk, a történetek elbeszélése során „oszlop” jelzővel illetik őket, hiszen ők a magyarországi mozgalom olyan karizmatikus személyei, akik egész életükben azért dolgoztak, hogy minél több hazai házaspár megismerhesse a schönstatti tanítást.

A TeCsEnGó rövidítés annak a négy házaspárnak a nevéből adódik össze, akik több mint 20 éve át álltak a magyar mozgalom élén. Sikeres vezetői tevékenységük egyik meghatározó eleme, hogy a vezetőség céljai mindig összhangban voltak a Mozgalom érdekeivel, mindannyian azon fáradoztak, hogy tartalmas és értékes munkát végezzenek képességeikhez, tudásukhoz képest, mindezt pedig egy alapvetően demokratikusnak jellemezhető vezetői stílusban tették meg.

„Ther, Csermák, Endrédy és Gódány házaspárokról van szó. Nekiünk a Tecsengó azért nagyon fontos, mert amikor először Óbudaváron jártunk ők vezették a mozgalmat a

⁷³ Nő, 66-75 éves

Tilman atyának a közreműködésével és ez az eredeti állapot, amikor Tilman atyának megvolt az a karizmája, hogy imában kérte a jóistentől a vezetést és az érezhető, hogy ezeket a házaspárokat a Tilman atyán keresztül a Jóisten választotta.”⁷⁴

Ahogy az első virágzás korában Tilman atya karizmatikus személye meghatározó volt a Mozgalommal ismerkedők számára, úgy a TeCsEnGó házaspárok tanításai és példamutató élete is meghatározta és meghatározza a Mozgalmat a mai napig. Az első olyan házaspárok voltak hazánkban, akik előadásokat tartottak a családnapokon és megosztották tudásukat a többi családdal. A TeCsEnGó együtt növekedett a Mozgalommal, egy hosszú tanulási-fejlődési folyamat eredményeképp, alakultak ki azok a vezetői kompetenciák, amelyek szükségesek voltak egy országos mozgalom működtetéséhez és elindításához.

„És van a sok-sok előadás és ezekből az előadókból, akik nagyon profik lettek és szívesen szolgálnak ők beálltak a TeCsEnGó szervezésében a családnapoknak a lebonyolításába és elvállalták egy részét az előadásoknak. És ez egy sajátos modell, mert ezek a családok és ezek a házaspárok nem végeztek teológiát és nem végeztek nagyon magas képzést, hanem a Tilman atya képezte őket ki és a Kentenich atya tanításai alapján mélyültek el a schönstatti tanításba. Ez egy teljesen egyedi dolog, a könnyebb út az lett volna, hogyha jönnek nővérek és atyák, lenyűgöznek minket a tanításukkal és aztán hazamennek. És akkor nézünk, hogy hogyan lehet ezt megvalósítani. De nem, a Tilman atya, ez egy nagy ajándék, de megbízott a családokban, megbízott a házaspárokból, sokat bízott rájuk és ők sokat teljesítettek és ennek már megvannak a gyümölcsei.”⁷⁵

Aktív részesei voltak a Mozgalom jelenének és jövőjének alakításában, abban, ahogyan a mai ismert struktúra működik. A Schönstatt Mozgalmammal kapcsolatos alapélményt befolyásolta a vezetők személyisége, tudása, szociális érzékenysége és a közösség értékeiből következően hangsúlyos volt még a vallási életben mutatott példaértékű kiállásuk. Példamutató magatartásukról, önfeláldozó munkájukról és elmélyült hitéletükről, valamint a Mozgalom hazai elindításáért tett cselekedeteikről számos mesternarratíva hangzott el az interjúk során. Habár a vizsgált időszak alatt,

⁷⁴ Férfi, 56-65 éves

⁷⁵ Férfi, 56-65 éves

már nem vesznek részt aktívan a közösség vezetésében, de részfeladatokat vállalnak és a vezetőségi tagok kikérik egy-egy fontosabb ügyben a véleményüket.

„A TeCsEnGó nagyon jól csinálták, megszilárdították a Mozgalmat.”⁷⁶

„Nekünk nagyon nagy példák űk, nagyon tiszteljük űket (...) mind a négy házaspárral megvan a személyes kapcsolatunk (...) tényleg volt olyan, hogy valamivel tanácsra volt szükségünk és megkerestük űket (...) tényleg, űk a bölcsek.”⁷⁷

Az elbeszélők által hivatkozott időszak, az „eredeti” állapot, az első virágzás növekedése mind a TeCsEnGó házaspárok tevékenységének idejére esik. Egyfajta nosztalgiával és hálával gondolnak vissza *azokra* az időkre és az első családokra, akiknek köszönhetően a csoport identitásának egyik meghatározó eleme létrejött, mégpedig az, hogy a Magyar Schönstatt Mozgalom egy önerőből szerveződő és erős családokból álló közösség.

4.3.1. Gódány Róbert (1939-2017) és Gódány Rita (1946-2021)

A TeCsEnGó-ról szóló narratívák közül kiemelkedett még a Gódány házaspárra való visszaemlékezések, elbeszélések diskurzusai. A magyar mozgalom történetének leírásából megtudhatjuk, hogy milyen szerepük volt az alapításban, most vizsgáljuk meg, hogy az egyénekre milyen hatást gyakoroltak.

„Az előadó házaspárok a Gódány és a Ther házaspár volt (...) és nekünk ez annyira mély benyomás volt, hogy velük kerültünk először kapcsolatba. (...) Meg azon a héten, nagyon sok, nagyon mély impulzust kaptunk, ilyen jeleket, hogy itt a helyünk. (...) És sok minden volt, ami miatt úgy éreztük, hogy ez nagyon jó és a hétvégén bekopogtunk a Gódányékhoz és (...) nagyon bölcsen és imádságos lelkülettel beszélgettek el velünk. (...) űk mondták, ha szeretnénk (...) hívjuk meg a Szűzanyát az otthonunkba és így kezdődött az egész.”⁷⁸

Az interjúk készítése során sok olyan történettel találkoztam, hogy a Gódány házaspár által megtapasztalt bizalom, szeretet és befogadás, az ő hozzáállásuk és ahogy a

⁷⁶ Nő, 46-55 éves

⁷⁷ Nő, 36-45 éves

⁷⁸ Nő, 36-45 éves

hétköznapijaikban megélték a schönstatti tanítást kulcsélmény volt és döntő jelentőségű, hogy miért ezt a közösséget választották maguknak. Róbert és Rita nem csak a környezetükben, hanem családjukban is hitelesen képviselték azt, amit az előadások megtartása közben tanítottak, így családjukban is tovább adták a schönstatti szeretetét.

„A nagyszüleim Bécsben kezdték meg a közös életüket (...) és 1983-ban, még bőven a rendszerváltás előtt jöttek vissza Magyarországra. (...) Akkor ők Kentenich atyától, meg Tilmann atyától (...) kaptak egy küldetés arra, hogy a Dunamenti országokban a schönstattot elterjesszék. Tilmann atya óvta őket attól, hogy ne kezdjenek el túl gyorsan belevágni. (...) Aztán úgy hozta az élet, hogy (...) nagyon hamar találkoztak fiatal házaspárokkal, akikkel megtaláltak a hangot (...) Három-négy házaspárból a '80-as évek közepén volt egy rendszeresen találkozó mag és ebből nőttek ki a mai családnapok Óbudaváron. (...) Amikor nagyobb lettem és kezdtem ezeket a dolgokat megérteni, láttam rajta, hogy mennyit jelent neki a szentély Óbudaváron. (...) Mennyi munkájuk és erőfeszítésük volt benne, hogy ez létrejöjjön, felnyitja a szememet irántuk is, és az ő életüket, nem csak az unokázós részét látom, hanem kvázi ezt az alkotó és még fiatalon sok munkát és energiát belerakó részt is. Ők Schönstatt nagy öregjei Magyarországon (...) mozgásba hoztak egy nagy művet, aminek tényleg nemzetközi szinten is hatása van.”⁷⁹

Az elbeszélésben több olyan metanarratív elemet (Somers 1994:619) is megtalálhatunk, amelyek mentén létrejönnek a Gódány házaspárról szóló hétköznapi diskurzusok. Az első ilyen, hogy a rendszerváltás előtt tértek haza. Az erről szóló beszámolóok hangsúlyozásával bátorságukat és elköteleződésüket méltatják, amelyek kiváló tulajdonságai egy vezetőnek, továbbá ezen keresztül a Schönstatti lelkiség is felértékelődik, hiszen azért, hogy Magyarországon is megismerjék a schönstatti tanítást érdemes volt kockáztatni a – sokkal komfortosabbnak tűnő – bécsi életüket és vállalni a politikai üldözöttségből adódó kitaszított státuszt. A következő elem hangsúlyozza, hogy bár megérkezésükkor nem volt céljuk direkt missziós tevékenységet folytatni, mégis ahogy ismerős pároknak meséltek a lelkiségről, úgy szinte „önmagától” életrekelt és egyre többen meglátták benne azokat a tartalmakat és segítséget, amire egy keresztény családnak szüksége lehet ahhoz, hogy elmélyült

⁷⁹ Férfi, 19-25 éves

vallásos életet éljen. A fenti elbeszélést megfogalmazó fiatal, aki unokája a Gódány házaspárnak, pozíciójából adódóan személyesen is közelről ismerte az alapító házaspárt, ám nem maradt meg kapcsolatuk a nagyszülő-unoka státuszban, hanem az ifjú elbeszélő nagyszülei életére és munkásságára példaként tekintett, így idővel ő is kivívta magának, hogy saját jogán schönstattosként mutakozhasson be, kvázi nem csupán örökségként élte meg státuszát, hanem kihívásként is tekintett rá, így ebből erőt merítve ma is aktív tagja a Mozgalomnak. Ahogy az interjúból is kiderül, a közösségben nagy elismeréssel és hálával tekintenek az alapítók munkásságára, így haláluk után a tiszteletükre róluk nevezték el a Mozgalom központjában található egyik előadótermet.

„Van a nagyház és van az új ház mellett, ott az alsó előadó, az az Ozsvári terem, a felső pedig a Gódány Róbert és Rita terem (...) Ott az Ozsvári teremben vannak a fotók a Csaba munkáiról kiállítva.”⁸⁰

Tevékenységgükkel, önfeláldozó munkásságukkal megalapozták az egész magyarországi mozgalom karakterét. Karizmájuk, kisugárzásuk a mai napig jelen van és hatással van, motiválja az egyéneket abban, hogy házaspárként hogyan lehet hiteles hívó életet élni. Ez rendkívül fontos aspektusa a közösség diskurzusainak, hiszen a csatlakozók sokan éppen ezt keresik, amikor úgy döntenek, hogy nem elégszenek meg a „vasárnapi kereszténységgel”.

4.4. Ozsvári Csaba (1963-2009)

A vizsgált interjúk narratíváiból kiemelkedett még egy fontos esemény, amely a Mozgalom történetében jelentőségteljes volt. Ozsvári Csaba schönstatti közösségi tag életéről, haláláról és annak az egyénre gyakorolt hatásáról szóló történetek az interjúk döntő többségében már a főnarratívában elhangzottak, ám számos esetben a második szakaszban, vagyis a narratív utánakérdezés során bontották ki azokat részletesebben. Jellemzően akkor beszéltek róla a tagok, ha a Mozgalom központjáról, vagyis Óbudavárról szóló történeteket fogalmazták meg, hiszen az ott álló kápolna mellett található meg Ozsvári Csaba halálának emlékhelye, így ezzel összekapcsolva alkottak egy narratív történetszálat; emellett, ha a szimbólumokról, azon belül is a magyar

⁸⁰ Nő, 46-55 éves

sajátosságokról elbeszéltek diskurzusokat fogalmazták meg, így az Egységkeresztrel összefüggésben alkották meg a róla szóló elbeszéléseket.

„Hát a Csaba egy csodálatos ember volt és én évekig nem tudtam, hogy ő egy nagyon nagy művész. Csak azt tudtam, hogy jó vele találkozni, hogy nagyon jó vele beszélgetni, azonnal a legfontosabb dolgokról beszélgettünk: Egyház, megújulás, az egyháznak a mai helyzete, az országunknak a mai helyzete, (...) hogy mi a van a családjaikkal. Hát évekkel később derült ki, hogy ő ötvös művész, hogy csak egyházi tárgyakat készít, hogy csak az egyháznak szolgál. (...) És az, hogy egy első nagy elköteleződése után, amikor a harmadik szövetségi csoport, ott Óbudaváron, fölkészültem, gyónás után, egy nagyon szép szentmise után, elindultunk együtt egy nagy útra és akkor ezen az úton rögtön egy ilyen isteni beavatkozás történik, hogy emeljük a poharunkat és a Csaba ott meghal. És ott van a T.P. [megjegyzés: ő házi orvos] és jön a mentőhelikopter, meg minden és sehogy sem lehetett visszatartani és akkor ott utána olyan állapotba került a közösség, hogy az ünnepből átmertünk egy megdöbbenésen keresztül egy olyan isteni állapotba, hogy rögtön el kellett búcsúzni a Csabától és abban az állapotban, olyan imák hangoztak el, mint a Csermák Kálmánnak az imája, hogy azt nem lehetett elfelejteni. Azt imádkozta, hogy ha át kell menni ezen a kapun, akkor én így akarok átmenni a kapunk [meghatódik]. Itt van a nővér, itt van a Tilmann atya és itt van az egész közösség. [sír]. (...) Csak a mennyországban fogjuk teljesen megérteni, hogy miért így történt. De a Csaba egy nagy példakép és az, hogy az ő munkái és az élete és életszentsége és az ő szavai, amiket visszatudunk hallgatni, bizonyítják azt, hogy teljesen elkötelezett volt a Jóisten ügyéért, Jézus Krisztusnak az ügyéért, az egyházért, a feleségéért, a családjáért, a nemzetért, ez egy olyan nagy példa.”⁸¹

A közösség által szimbolikusan felértékelt központi helyszínen, a csoport nyilvánossága előtt történt eseményekről szóló beszámolókból sokat megtudhatunk arról, hogy a közösség hogyan viszonyul a halálhoz. A fenti szövegrészletből először kirajzolódik egy személyes, Ozsvári Csabát, mint közösségi tagot, társat, mint embert bemutató elbeszélés, amelyben hangsúlyos Ozsvári Csaba egyházszeretete. Ez – ahogy korábban már bemutattam – egy központi érték a Mozgalom életében és hangsúlyos alkotóeleme a róla szóló elbeszéléseknek. Majd az események kronologikus bemutatás után, az egyén a vallásos tanítás normáin és fogalmain keresztül értelmezi azokat, majd

⁸¹ Férfi, 56-65 éves

levonja annak tartalmi jelentését, üzenetét, amelyet a közösség tovább hordoz. Az események súlyából következően – hiszen a közösség egy aktív tagja, akivel baráti viszonyt ápoltak meghalt – azok, akik jelen voltak nagyon erőteljesen, érzelmekkel telítetten és pontosan emlékeztek vissza a 13 évvel ezelőtti eseményekre. A közösség egyik vezetőjének beszámolója is élénk és eleven képet fest az olvasó elé:

„Azt amit tapasztaltunk Csabával az egy kulcs élmény. Senki nem fogja elfelejteni. (...) A mise után a szentély előtt ott ünnepeltünk, ettünk egy picit, voltak asztalok. És emlékszek, hogy hol álltam nincs messze a szentélytől és rohant a V.K. és mondta, hogy Csaba nagyon rosszul van. És ahogy mondta, éreztem, hogy nem csak kicsit rosszul. Akkor néztem és láttam, hogy a T.P. segített és akkor már a Csaba feküdt a földön. Csak gondoltam, ő segít neki és nyugodt voltam, hogy egy orvos van vele és nem tudtam, hogy ez, amit látok az újraélesztés. (...) És először mindenki rohant, hozott törölközőt, vizet, próbált segíteni, akkor jött egy mentő, átvette P. munkáját és akkor jött egy helikopter. (...). És tovább ment a munka, és valamikor minden lassabban ment, lassabban ment, lassabban ment és megállt. Csaba meghalt. [szünet] Hihetetlen volt. Bénák voltunk. Bénák. Ott állt valaki, ott ült valaki, senki nem mondott semmit. És valaki rájött, hogy el kell búcsúznunk Csabától. És ahogy Csaba ott lefeküdt én kaptam a benyomást: mint Jézus a kereszten. És akkor elbúcsúztunk Csabától. Imádkoztunk, elbúcsúztunk. Ez nagyon fontos volt. Később Tilmann atya észrevette, hogy valaki elvitte Csabát. És Tilmann atya odarohant, hogy kell biztosítanunk ezt a helyet. És akkor köveket tettek oda és ne felejtjük el ezt a helyet, hogy hol volt a Csaba. És Tilmann atya mondta, közel az ég, közel a mennyország. Igazából én sokk alatt voltam és szomorú és nem tudtam hinni. Tilmann atya közel volt az éghez akkor és ő mondta hihetetlen tapasztaltunk, egy kegyelem betörést. Akkor én még nem ilyen szinten voltam, én még gondoltam a feleségére, a gyerekeire, a fájdalomra én még nem tudtam képzelni, hogy ez egy kegyelem betörés. És később láttam, hogy kegyelem betörés. Mindig marad mindkettő. Ez egy tragédia és mégis, egy kegyelem betörés. (...) Csaba egy szent a mai időknek. Ebben is érzem Isten vezetését. Ez egy nagyon különleges folyamat. (...) Beszélgettem egy társammal és ő mondta, azért ilyen erős a magyar mozgalom, mert vannak ilyen emberek.”⁸²

⁸² Nő, 56-65 éves

A keresztény tanítás alapjaiban határozza meg a halálhoz való viszonyt. Segít elfogadni azt, hiszen nem annak véglegességét, hanem átmeneti jellegét hangsúlyozza, továbbá értelemmel telítődik annak kontextusában, hogy a halál egy olyan áldozat, amelynek pozitív hatásai lehetnek. Ebben az eseményben is megfigyelhető a közösségben hangsúlyos gondolat, amely szerint a szenvedést és a fájdalmat felajánlhatják a kegyelmi tőkébe (lásd.: a korsóba) és az Istenbe vetett hitnek és Máriába vetett bizalomnak hála, ez nem értelmetlen.

„Ez már este volt és nem is tudom, hogy mi volt, megszűnt kicsit az idő. Mi akkor ott... [szünetet tart] ott feküdt a Csaba és a kápolnában imádkoztunk, próbálták újraéleszteni, mindenki ott volt és rózsafüzért mondtunk együtt. És igazából ez nagyon nagy élmény volt, hogy ezt tényleg közösen és mindenki ott térdelt a Szűzanya előtt és annyira lehetett érezni, hogy ott van a Szűzanya meg a Jóisten. (...). És utána, jöttek, hogy vigyék el a Csabát, de mi ott körbeálltunk, egy nagy körbe mindenki beállt a Csaba köré és akkor is még imával elbúcsúztunk tőle és az is nagyon szép volt. Azzal, hogy mindenki megélte ezt a dolgot, nem is lehetett volna másképp megélni, ott a szentély mellett ott Óbudaváron, minthogy a Szűzanya magához vette egyszerűen és tényleg nagyon szépen, hogy ott lehetett, ahol nagyon szeretett lenni, Óbudaváron, ott a szentélynél és a szövetségi közösségben, akikkel bensőségebb kapcsolatban voltak. Szelid átmenetnek tűnt. Persze nyilván nehéz lehetett a családnak, de mégis azért különleges halál volt. Különleges átmenet, így a Jóistenhez.”⁸³

A társadalmi megítélésé annak, hogy mit nevezünk „jó halálnak”, azaz milyen idősén, milyen körülmények között való meghalás az akceptálható (szerettei körében, betegségét türelmesen viselve), illetve „rossz halálnak” (tragikusan fiatalon, váratlanul) kultúrákként jelentősen változó (Nagy 2012:19). Az Ozsvári Csaba halálát elbeszélő narratívákban két versengő diskurzust figyelhetünk meg, hiszen az elhunyt fiatal volt és váratlanul érte a halál, mégis szerettei körében történt és a vallásos tanításnak megfelelő rítusok előzték meg (gyónás, áldozás). Továbbá jellemző még ezekre a történetekre, hogy a halállal kapcsolatos tabukról nyíltan beszélnek, ehhez pedig a fogalmi keretet és értelmezési horizontot a vallásos, keresztény eszközkészlet

⁸³ Nő, 26-35 éves

biztosítja. Ahogy az egyik elbeszélő is reflektál a történetekre, a közösség tagjai számára – akár jelen voltak az eseményen, akár nem – ez kulcsélmény volt.

„Itt volt a műhelye Kispesten és amikor a sógornőm házasodott (...) azt ajándékoztuk, hogy a Csaba ötvözött nekik egy keresztet. (...) És elképesztő élmény volt, hogy (...) őt emberként mennyire hitelesnek és barátnak ismertem meg és mennyire szépen dolgozott. A kiállításon döbbsentünk meg, ahol ott voltak a többi egyházi tárgyak, hogy mennyire gyenge minőségűek ahhoz képest, amit a Csaba csinált. Mennyire fontos volt neki ez a Kentenich gondolat, hogy nem adhatunk ki a kezünkből rossz minőségű munkát azért, mert ez egyházas vagy szent téma. Akkor már minden jó nekünk? Hát nem. Minőségnek kell lenni. (...) Ez a mentalitás, jó munkát adunk ki a kezünkből, nem sűjtjük el csak azért mert egyházi, nincs ilyen. És a Csabánál sem volt ilyen. Becsületes ember volt.”⁸⁴

Az Ozsvári Csabáról szóló beszámolók egységesen hangsúlyozzák, hogy Ozsvári ismerte Kentenich atya és a schönstatti tanítás üzenetét és a mindennapok során is törekedett arra, hogy a gyakorlatban is megvalósítsa azt. Az életéről szóló elbeszélésekben felfedezhetjük a Schönstatt Mozgalom legfontosabb értékeit: az Isten, a család és az Egyház szeretetét.

„Nagy dolog lenne, ha boldoggá avatnák (...) életében is sokaknak példakép volt (...) ami nekem személyesen vele kapcsolatban mindig eszembe jut (...) hogy ő soha nem mond rosszat az egyházi személyekkel (...) vagy az egyházzal kapcsolatba. Ez nekem annyira megtetszett. Meg a munkáját, ahogy végezte, hogy mindenből a legjobbat adni az Istennek és ez a munkájában is megnyilvánult, hogy a legnemesebb anyagokkal dolgozott és oda tette magát amikor készített az Egyháznak tárgyakat.”⁸⁵

A beszámolók szerint nemcsak a schönstatti közösség, hanem a tágabb egyházi körök is példaképet látnak benne. Ozsvári munkájával nem csak a Magyar Schönstatti közösséget (Házaspárok útjának stációinak szellemi és gyakorlati megvalósításában nagy szerepe volt az Ozsvári házaspárnak; Egységkereszt) és a Magyar Katolikus Egyházat (például a Missziós kereszt) szolgálata, hanem olyan liturgikus eszközöket készített (például evangéliumoskönyv-borítót), amelyeket az egyházfők, vagyis a

⁸⁴ Nő, 46-55 éves

⁸⁵ Nő, 26-35 éves

pápák is használnak, használtak. Élete, munkássága és halála döntő jelentőségű, hiszen Ozsvári boldoggá avatási eljárása a Katolikus Egyházon belül elindult és ha sikerrel zárul, az elsők között lesz, akit családapaként emelnek a példaképek kitüntetett sorába.

„Nekünk az nem csak egy negatív sokk volt, hanem pozitív is. (...) Kerestük, hogy mi az üzenete annak, hogy ő ott halt meg a kápolna mellett egy ünnepi pillanatban és úgy éreztük, hogy ez arra indít bennünket, hogy a nagyobb egyházi közösség elé állítsuk az ő példáját és van üzenete az ő életének, az ő alkotásainak és a halálának és (...) elindult a boldoggá avatási eljárás.”⁸⁶

A közösségi tagok elmondásából kiderül, hogy Ozsvári Csaba megtestesíti az egyik legfontosabb schönstatti alapeszményt, mégpedig az életszentségre törekvés példáját. Halálának fokozott közösségi hajtóereje magyarázható a közösségen belül betöltött szerepével; azzal, hogy halála nem a nyilvánosságtól elzárt térben, hanem a Mozgalom központi szimbolikus helyén történt; továbbá, hogy élete során hitelesen képviselte a schönstatti eszmét; valamint, hogy a közösség képes volt halálának tragédiáját a vallásos tanítás és az istenhit segítségével átdolgozni és a feltámadás és az örökélet reményének jelképévé tenni.

A Mozgalom múltját meghatározó karizmatikus vezetőkről és személyekről szóló narratívák megegyeznek abban, hogy a kiemelt személyek tevékenysége, önzetlen munkája és egyedi világnézete nélkül a vizsgált közösség teljesen más fejlődési pályát járt volna be. Válaszolva a harmadik kutatási kérdésre leírható, hogy mindegyik narratíva különböző építőelemét adja és erősíti az egyéni és a csoport identitáskonstruáló gyakorlatának. Például Kentenich életén keresztül az egyházhűséget hangsúlyozható, az alapító házaspárok történetén keresztül – többek között – a hűség és kitartás értékeit jeleníthetik meg, míg Ozsvári Csaba életének és halálának szimbolikus erején keresztül az életszentségre törekvés elemi jelentősége mutatkozik meg.

Összességében a közösség múltját őrző narratív visszaemlékezések a vizsgálat során olyan keretet alkottak, amelyben a csoport tagjai kifejezték a csoport összetartozását. Az egyén életútnarratíváján keresztül megfogalmazódik a közösség általános attitűdje, érték- és normarendszere is világnézete is. Így nem csupán reprodukálja annak

⁸⁶ Nő, 36-45 éves

történetét, hanem meghatározza, kiemeli annak erényeit és követendő példává teszi a többi tag számára. Továbbá azokat a schönstattosokat, akik ismerik vagy átélték ezeket a történeteket, a közös emlékezet élményközösségként összekapcsolja.

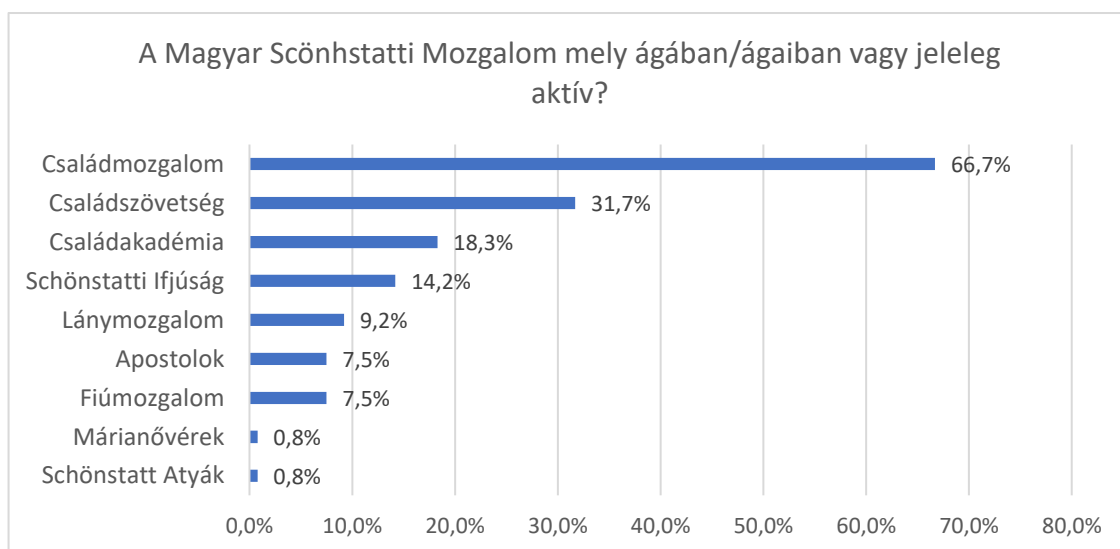
5. STRUKTÚRA ÉS TARTALOM

A következő alfejezetben a negyedikként megfogalmazott kutatási kérdésben felvetett problémákra keresem a választ. Úgy mint, hogy a gazdagon strukturált értékközösségen belül az egyéni kiteljesedés milyen lehetséges variációi állnak a tagok rendelkezésére. Ennek érdekében először feltárom, hogy a hazai mozgalom struktúrájában milyen alcsoportok helyezkednek el, továbbá vizsgálom, hogy a közösségi tagok milyen típusú eseményeken, milyen rendszerességgel vehetnek részt, majd bemutatom magához a Mozgalomhoz kapcsolatos viszonyrendszerüket. Emellett külön figyelmet fordítok arra, hogy kutassam, hogy az egyén vallási identitásának megerősítésében a Mozgalom lelkiségének mely aspektusai játszanak döntő szerepet. Ehhez a schönstatti tanítást több aspektusból elemzem, feltárva annak a tagok szempontjából legmeghatározóbb, legesszenciálisabb elemeit.

5.1. A Magyar Schönstatt Mozgalom alcsoportjai

A hazai Mozgalom struktúrájában a legjelentősebb csoport a Családmozgalom, ezt követi az Ifjúsági Mozgalom, amelynek van külön fiú és lány csoportja. A Családmozgalmon belül – ahogy a mozgalom struktúráját leíró fejezetben már részletesen bemutatam – léteznek még alcsoportok az elkötelezettség foka szerint (Liga, Szövetség vagy Apostolképző), illetve státuszhoz kötötten (például a Menta kör, amely a közösség megőzvegyült tagjait fogja össze), továbbá a Mozgalom kínál különféle képzési lehetőségetek is, amelyek további alcsoportokra tagozódva jelennek meg a szervezet struktúrájában (ilyen a Családakadémia vagy az Atyaszeminárium).

A Mozgalomban a tagok koruktól, nemüktől, aktivitásuktól és családi státuszuktól függően különféle alcsoportokban találhatják meg a helyüket. Például egy fiatal 20 év körüli lány aktív tagja lehet a Családmozgalomnak (szüleivel nyaranta részt vesz a családnapiakon és megjelenik a családoknak szóló rendezvényeken), a Lánymozgalomnak (lásd önállóan részt vesz a lányoknak szóló összejöveteleknél) és az Ifjúságnak is (úgy mint: meghatározó tagja a fiúkat és lányokat is tömörítő ifjúsági eseményeknek). Mindenesetre a kérdőíves vizsgálat adataiból (34. ábra) kiolvasható, hogy a magyarországi Schönstatt legerősebb és legaktívabb csoportja a Családmozgalom.

34. ábra Csoporton belüli aktivitás

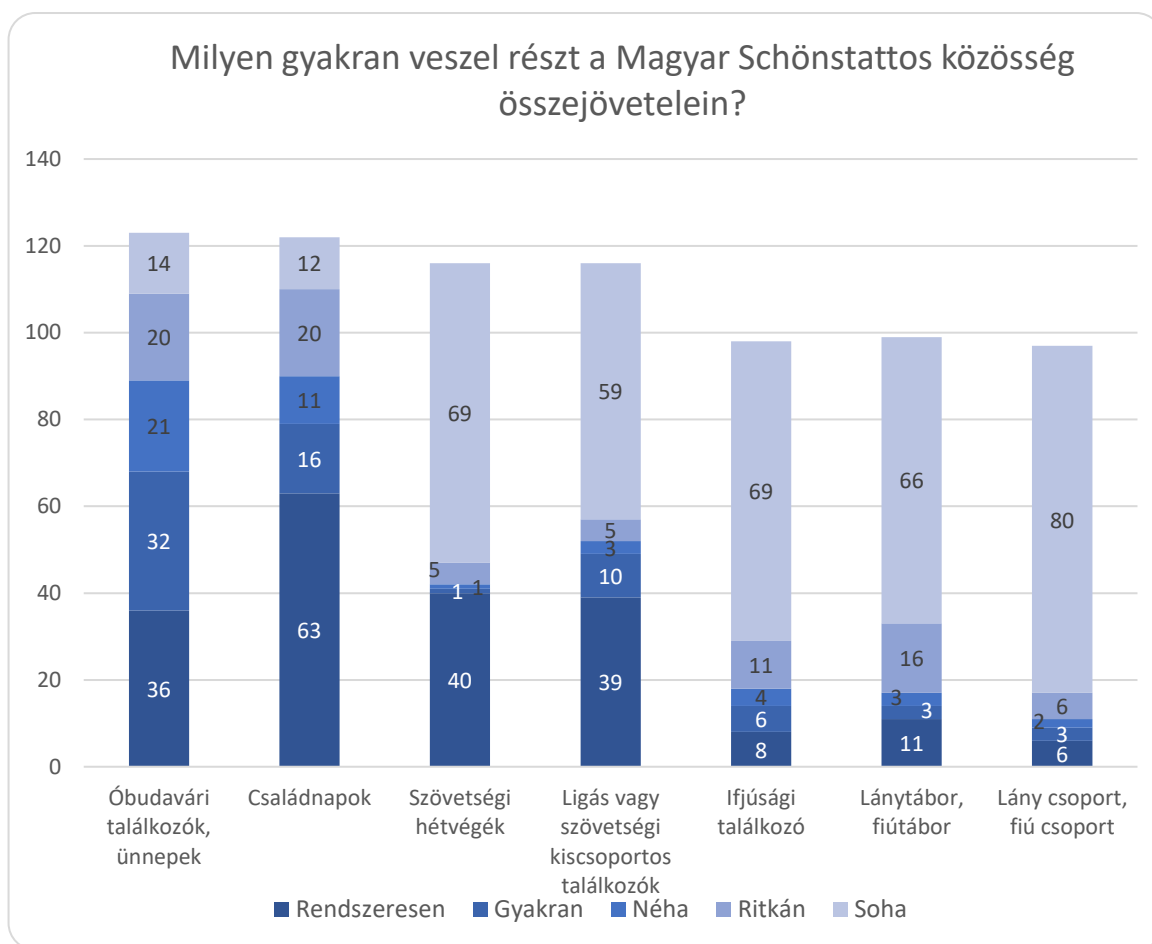
Forrás: saját szerkesztés

A kitöltők kicsit több mint fele nyilatkozott úgy, hogy csupán egy ágban aktív. Többnyire jellemző, hogy aki aktív a Lánymozgalom vagy a Fiúmozgalom életében, az szívesen vesz részt az Ifjúság rendezvényein is. A kitöltők között a lánycsoport tagjainak fele (54%), a fiúcsoport tagságának kétharmada (66%) aktív az ifjúsági eseményeken is. Megfigyelhetjük az ellenkezőjét is, hogy az Ifjúsági csoportban résztvevők 41 százaléka semmilyen másik alcsoportban nem tag. Ha a Családmozgalom tagságának más alcsoportokban betöltött aktivitását vizsgáljuk, megfigyelhetjük, hogy több mint negyedük (29,03%) nem aktív más alcsoportban, vagyis ez a populáció kizárólag csak a családi élettel kapcsolatos értékek miatt kereste meg a Mozgalmat.

A közösség főbb találkozási lehetőségei a következők. Az első és legfontosabb a Családmozgalom tagjai számára, a nyári, egyhetes lelkigyakorlat, amelyet családnapiaknak hívnak. Ezek az összejövetelek a közösség növekedésével együtt kiterjedtek, így már országsszerte több helyszínen is megrendezik őket. Általában 12-15 házaspár és gyermekeik vesznek részt ezeken az éves összejöveteleken. Ezen kívül a házaspároknak lehetőség van még földrajzi régióként, vagyis a lokalitáshoz kötött negyedéves, továbbá havi rendszerességű találkozókra is részt venni. Mindezek mellett megrendezésre kerülnek még – különféle aktuális esemény köré szerveződő – óbudavári találkozók is, ahol nem csak az elkötelezett tagok, hanem a közösséggel szimpatizálók is megtalálhatják helyüket. Az Ifjúsági mozgalom összejöveteleire is hasonló eloszlás jellemző. Itt is van egy évente megszervezett nyári tábor, majd pedig meghatározott időközönkénti (havi, heti) találkozók. Ezeken kívül a Mozgalom kínál

még különféle továbbképzési lehetőségeket (Családakadémia, Vértető, Portréning), ahol a jelentkezők elmélyíthetik tudásukat a schönstatti tanításról, valamint intenzívebben megtapasztalhatják a lelkiség esszenciáját.

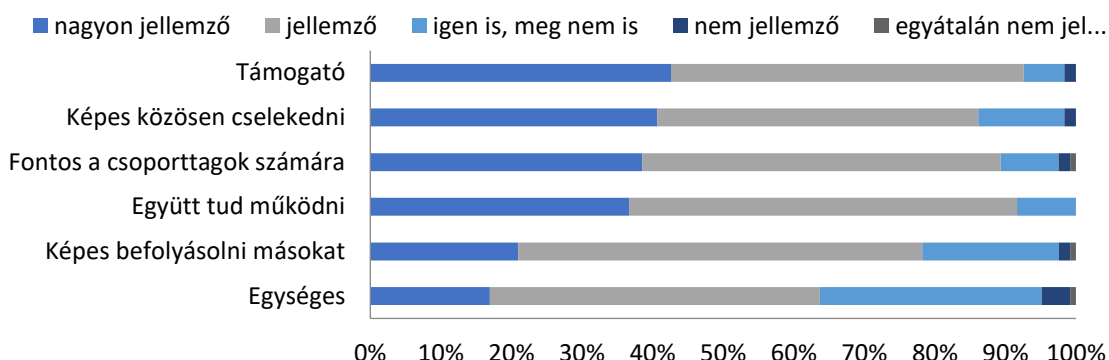
A következő ábrán (35.ábra) a közösség összejövetelin való részvétel rendszerességéről olvashatunk le információkat. Ehhez az elemzéshez százhuszonhárom kitöltő 771 válasza áll rendelkezésünkre. Ebből jól látszik, hogy ahogy a Mozgalom számára is, úgy a résztvevők számára is a családnapok különösen fontos szerepet töltenek be. A schönstatti tanítás átadásának egyik legfontosabb lehetősége, ha valaki részt vesz a családnapokon. Ez kulcsfontosságú a tagok életében, hiszen itt lelkileg, szellemileg megerősödhetnek, megújulhatnak és lehetőségük nyílik kicsit fizikailag is pihenni, ezért nem meglepő, hogy aki „schönstattosnak” vallja magát, az megpróbál a családnapokon minél gyakrabban, vagyis évente megjelenni. A többi összejövetelen, például amik kifejezetten az ifjúságnak szólnak, nyilvánvalóan kevesebben vesznek részt, ennek oka, hogy ha kevésbé rendszeresen (például évente) rendezik meg őket és kizárólagosan egy korcsoportnak (például csak gimnazistáknak, vagy csak egyetemistáknak) szólnak, míg a családnapokon mind az Ifjúságban, mind a Lánycsoportban és a Fiúcsoporthoz aktívak is megjelenhetnek szüleikkel vagy akár már önállóan, új családot alapítva, illetve friss házasként.

35. ábra A közösség összejövetelein való részvétel grafikonos ábrázolása Forrás: saját szerkesztés

A közösségi összejöveteleken való aktivitás után nézzük meg, hogy milyen reflektív viszonyt forgalmaz a válaszadó a közösséggel kapcsolatban, valamint hogyan reflektáltak a kitöltők a közösséghez tartozás élményére és magára a közösségre. A vizsgálatból kiderült, hogy a választ adó tagok határozott véleménye a közösségről (36-37.ábrák), hogy támogató (92,62%), együtt tud működni (91,67%), mint csoport és a közösség tagjainak fontos (89,38%) a Mozgalom. Azt, hogy az egységesség (63,71%) kérdésében – a többihez viszonyítva – miért nem olyan egyértelműen pozitív a válasz, már nehezebben ítélt meg. A közösség működési, szerveződési alapelvéből következően, vagyis abból, hogy a főbb találkozás a schönstatti eszmével egy évben egy intenzív hét formájában kerül megrendezésre (lásd: következő fejezet), ám itt csak meghatározott számú taggal lehet kapcsolatba lépni determinálhatja ezt. Esetlegesen az egyén tisztában van vele, hogy egy nagyobb közösség része, de nem látja át, nem „érezke” az egész egységét és ezért lehet itt egy kisebb bizonytalanság.

**Mit gondolsz, mennyire jellemzik az itt felsorolt tulajdonságok a
Schönstatti közösséget?**

36. ábra A közösségre jellemző tulajdonságok meghatározása

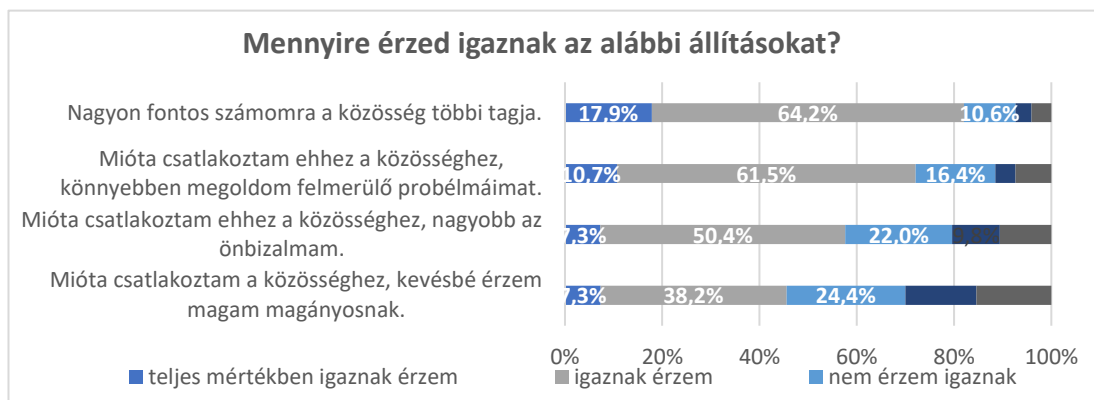
Forrás: saját szerkesztés

Minta neve	Medián (középérték)	Módusz (leggyakoribb elem)	Összeg	Elemszám	Átlag
Támogató	4	4	529	122	4.33
Együtt tud működni	4	4	514	120	4.28
Képes közösen cselekedni	4	4	523	123	4.25
Fontos a csoporttagok számára	4	4	518	122	4.24
Képes befolyásolni másokat	4	4	491	124	3.95
Egységes	4	4	465	124	3.75

37. ábra A 36. ábra számszerű adatai

Forrás: saját szerkesztés

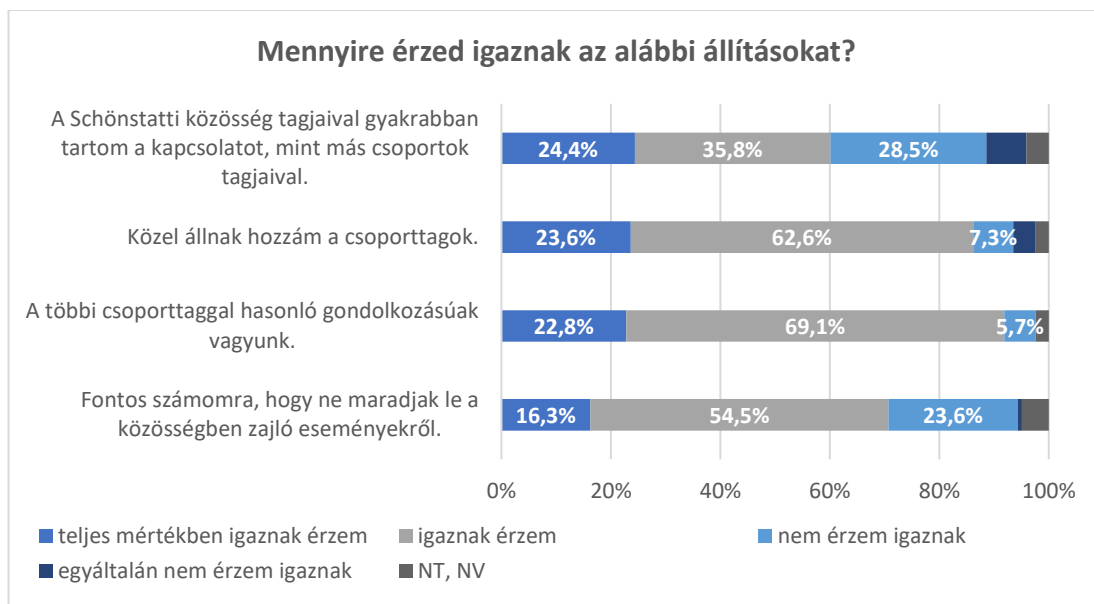
A következő kérdéssorban a közösségre, a közösség életére vonatkozó állításokat fogalmaztam meg, amelyekről a kitöltők nyilatkozhattak egy egytől ötig terjedő skálán, hogy mennyire érzik igaznak. Ebből kiderült számunkra, hogy a csoport tagjai alapvetően nagyon pozitívan látják a közösséget és fontos a többi taggal való viszony is (82,1%). Ahogy korábban is megállapítottuk a csatlakozás célja sok esetben a házastárssal való kapcsolat és a vallási, családi élet ápolása, egy esetleges problémás szituáció kialakulásának megelőzése vagy a már kialakult kihívásokkal teli kapcsolatok problémáinak megoldása, ehhez a résztvevők nagyrésze (72,2%) úgy látja, hogy hatékony segítséget kap. A közösséghez tartozás egyik fő oka nem az egyéni identitás bizonytalanságából fakad vagy a saját magányossága ellen irányul (38. ábra), inkább megfigyelhető, hogy az egyik fő célkitűzés, hogy az adott személy jobban boldoguljon azokban a közösségekben, melyekben a hétköznapijai során mozog (pl.: házasságában, családjában, vallási csoportjában).

38. ábra Reflexió a közösséghez való csatlakozásra

Forrás: saját szerkesztés

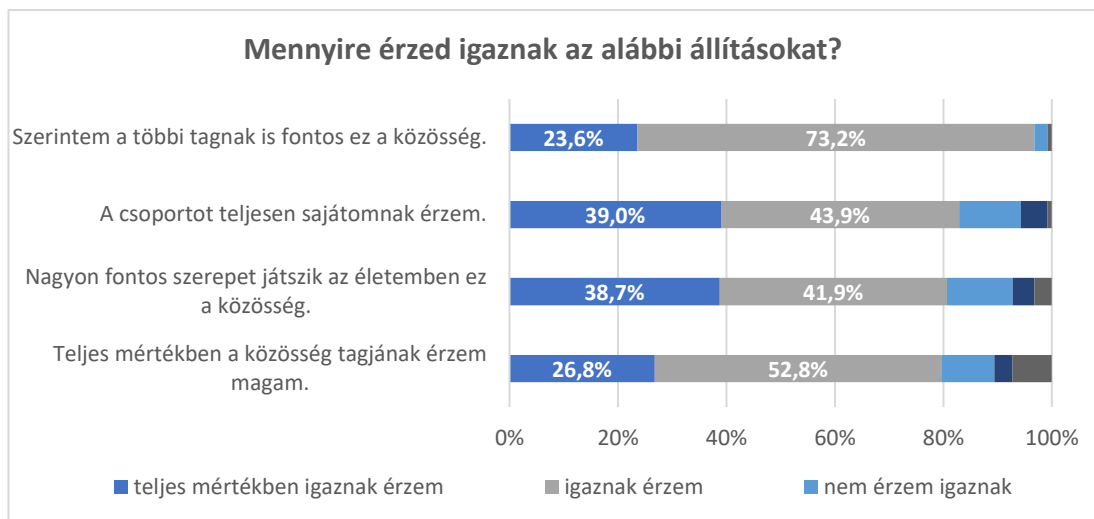
Ehhez ad kiváló segítséget a közösség, hiszen nem csak az előadások során tanulnak a résztvevők, hanem az egymás közötti információ csere során is. Lehetőség nyílik hasonló gondolkozású (91,9%) (lásd: nagycsaládos, vallásos) embereknek (39.ábra), hogy őszintén megosszák és megbeszéljék egymással felmerülő nehézségeiket. Ez erősíti a közösségi összetartozás élményét és azt is, hogy megragadjanak minden alkalmat, amikor találkozhatnak, így a közösség több mint kétharmadának (70%) fontos, hogy ne maradjanak le a közösségben zajló eseményekről.

39. ábra Reflexió a közösségi eseményekre

Forrás: saját szerkesztés

A Mozgalommal kapcsolatos attitűdből kiderül, hogy a kitöltők úgy látják (96,8%) nem csak önmaguknak, a többi tagnak is fontos a közösség (40.ábra). A válaszadók kicsivel több mint egyötöde gondolta úgy, hogy a közösség fontos szerepet játszik az életében (82,9%), teljes mértékben a közösség tagja (80,6%) és a sajátjának érzi a közösséget (79,6%).

40. ábra Reflexió a közösség tagjaival kapcsolatos viszonyra

Forrás: saját szerkesztés

Ezek alapján megállapítható, hogy a közösséget erősnek, egységesnek és annak hatását kiemelkedőnek fontosnak tartják a saját és társaik életére vonatkozóan egyaránt. A következő fejezetben a közösség csoportjainak tevékenységét, célját és az egyénre gyakorolt hatását vesszük sorra.

5.1.1. Ifjúsági Mozgalom

A Schönstatti Ifjúság egyrészt frissen tartja a Mozgalmat, másrészt utánpótlásként is szolgál és a közösségi tagok beszámolója szerint, ők az Egyház megújításának kulcsa.

„Nagyon fontos eleme schönstattnak, hogy Kentenich atya ezt az egészet az egyházon belül tervezte (...) a fiatalok ebben azért fontosok, mert a fiataloknak vannak igényeik és új ötleteik arra, hogy megváltozzunk és hozzá igazítsuk a világhoz ezt a hatalmas szervezetet, ami a Világegyház. Ha nem lennének fiatalok, mindenki öreg lenne és az nem jár változással (...) Az, hogy schönstattban ennyi fiatal van, annak a hatására megtudjuk szólítani a többi fiatal is. (...) Egészen másképp áll egy fiatal egy másik fiatalhoz. (...) A schönstatti ifjúság (...) az egész világon meg tudja szólítani a többi fiatal és ezáltal az egyház megújítását aktívan előrébb viszik (...) talán ez a legfontosabb, hogy olyan projekteket indítsunk, amik a katolikus megújulást előbbre viszik (...) azzal, hogy mi ifjúságként kilépünk a világba, azzal talán az egyházra is

rácsodálkoznak (...) schönstatt által az egyháztól az emberek megszólítva érzik magukat.”⁸⁷

A Schönstatt Ifjúsági Mozgalom hagyományosan két jól megkülönböztethető egységre bontható. A Lánymozgalom egyaránt megszólítja a schönstattos házaspárok leány gyermekeit, de alkalmas arra is, hogy a nem schönstattos lányok is részt vegyenek az összejöveteleiken és így megismerjék a schönstatti tanítást.

„Közösséget ad Schönstatt, kapcsolatokat, aztán én utána annyira jól éreztem magam a lánytáborokban, hogy később (...) olyan húsz-húszon egy éves lehettem, amikor elkezdtük szervezni mi a kisebbeknek a lánytáborokat és a lelkiesség részét is. (...) Újragondolni és ezt évekig csináltuk két barátnőmmel. (...) Azt nagyon jól éltem, meg, hogy tudok adni, és amibe én belenőttem és számomra fontos volt, hogy abból ne csak profitáljak. (...) Nekem az nagyon jó tapasztalat volt, hogy amikor mi szervezetük (...) nagyon megnövekedett a gyermekek száma (...) ez egy visszacsatolás volt, hogy érdemes ezt csinálni.”⁸⁸

Úgy, ahogy a Lánymozgalom tagjai felnőve szervezőként térnek vissza, így az egész hetes nyári lánytáborokat már ők tartják, a Fiúmozgalomban is megfigyelhetünk egy modellt. Aki gyermekként résztvevő volt, felnőve akár szervezője is lehet a táboroknak.

„Nekem eszméletlen meghatározó volt, a lánytábort vártam a legjobban az egész nyáron. (...) Szomorú volt, hogy annyi időse lettem, hogy már nem mehettem (...) de lassan eljött az idő, hogy tartsam és (...) ha időt és energiát teszel bele és a gyerekeken is látod, hogy élvezik és nagyon értékes dolog.”⁸⁹

Bár évközben a helyi lány és fiú, gimnáziumi és egyetemi csoportok külön működnek, mégis törekednek arra, hogy az egy helyen élő csoportok ismerjék meg egymás tagjait. Erre jó lehetőség, ha csoportosan találkoznak, de országosan is szerveznek olyan találkozókat (például az évente megtartott Ifjúsági Találkozó), ahol lehetőség van a két mozgalomnak koedukáltan részt venni a programokon.

⁸⁷ Férfi, 19-25 éves

⁸⁸ Nő, 26-35 éves

⁸⁹ Nő, 26-35 éves

„Szerintem, ha a fiúk és a lányok egy városban élnek és egy közösségnek vagyunk a tagjai, akkor ismerjük már egymást. (...) Igazából fontos, hogy egyforma értékrendű fiatalok találjanak egymásra és szerintem a Schönstatti Ifjúság ebben is egy jó lehetőséget nyújt. Ott tényleg egyforma értékrendű fiatalok találkozhatnak egymással, akik között még komolyabb kapcsolatok is születhetnek és ez nagyon fontos.”⁹⁰

A beszámolók külön kitértek arra is, hogy miért látják előnyösnek a nemek szerinti tagolást. A közösségben ez a fajta tagozódás kevésbé élettani, inkább lélektani célt szolgál és nem valami ellen, hanem valamiért látják működőképesnek az erről beszámoló tagok.

„Nagyon nagy pozitívum a Schönstattban, hogy van külön lány és fiúmozgalom, mert onnantól kezdve, hogy ha egy lány is bemegy a fiú közösségbe vagy egy fiú a lány közösségbe, az egésznek az összetétele megváltozik, úgy ahogy van. És azt gondolom, hogy azért is voltak akkora élmények anno a lánytáborok, mert nagyon őszinte közeg tudott így létrejönni, mert ha egy fiú ott van, a lányok akaratlanul is elkezdnek „nők” lenni [nevet]. Kicsit megváltozik az egész dinamikája és ami a Lánymozgalom célja, ezt így ugye el is éri, mert kamaszkorban, ami a lányoknak a lelkülete, vagy a fiúknak a lelkülete az nagyon más. És erre megy rá, hogy (...) sokkal jobban lehet koncentrálni a lelki dolgokra, hogy csak lányok vagyunk, vagy csak fiúk vagyunk, nyilván ez már házastárként más, de kamaszkorban ez így nagyon jó dolog. Aztán nyilván amikor meg találkoznak – a fiú-meg a lánymozgalom – abból mi bontakozik ki. Hát rengeteg ilyen pár lett (...) sokan felteszik a kérdést, hogy miért jó ez a koedukált dolog, de megtalálják egymást, (...) találkoznak.”⁹¹

Számos olyan beszámoló született, hogy az ifjúsági koedukált közösségi csoportokon keresztül ismerkedett meg az egyén a schönstatti lelkiséggel, majd a neméhez kötődő csoportban találta meg az útját, végül a családalapítás után innen került be a Családmozgalomba. A Mozgalom vezetői ezért is tartják különösen jelentősnek az ifjúság támogatását, hiszen bennük látják a Mozgalom növekedésének potenciálját.

„Az ifjúsági mozgalmon keresztül kezdtem el kötődni, a koedukált részen keresztül majd úgy kezdtem el kötődni a fiúmozgalomhoz. (...) Amit Péter atya csinál a

⁹⁰ Nő, 1-18 éves

⁹¹ Nő, 26-35 éves

*fiúmozgalomban, az nagyon reményteli és nyilván, ahogy a családmozgalommal, ahogy az egész schönstatt mozgalommal együtt tudunk dolgozni, az reményteli. (...) Egy alapvetően, egy pozitív egészséges jövőképet látok a mozgalom előtt.”*⁹²

A fiútáborok is hasonlóan, mint a lánytáborok nyáron egy-egy héten át különféle korosztályt megszólítva szerveződnek. Különlegességük, hogy általában egy erdei tisztáson, távol a civilizációtól és infrastruktúrától, egy természetközeli környezetben szervezik meg ezeket. Egy átlagos erdei tábortól jól megkülönböztethető, hiszen nagy hangsúlyt fektetnek a schönstatti tanítás átadására és az ifjúság lelki nevelésére.

*„A fiútáborokban is egészen sokat beleraktam (...) ha beszélek ma egy szentírási részről, akkor már schönstatti szemmel nézem és a választott szakmámba is (...) ebbe is sokat tudok rakni a schönstatti szemléletből és ez az, amit én adok a mozgalomnak. De nagyon sokat kapok is.”*⁹³

A mind a Lány-, mind a Fiúmozgalmon belül működik egy szorosabb elköteleződésre alkalmas több alkalmas összefogó képzési lehetőség. Ezeket Vértéző és Portréning néven ismerik a közösségen belül.

*„Amikor indult a Vértéző új évfolyama, hívtak, akkor már kezdtem eléggé aktív lenni és viszonylag nyitott voltam, és miért ne alapon belevágtam. Ami a Vértézőben így a kezdetektől nagyon szimpatikus volt, hogy nagyon igyekeztek profi szervezést csinálni. Látszódtak a részletekben, hogy igyekeznek jó hangulatot teremteni (...) és a vértézőn keresztül ismertem meg a schönstatt mozgalomnak a lelki vonatkozását. A másik, hogy ez egy nagyon erős közösségkovácsoló. A másfél év alatt, akikkel összebarátkoztam, van egy erős és bensőséges kapcsolat. Ha találkozunk, akkor ez megvan. És onnan tudjuk folytatni, ahol abba hagytuk.”*⁹⁴

*„Most voltam két lelkigyakorlaton is, az egyik a Vértéző 7. évfolyamja és a másik az Élesztő nevű teljesen új projekt.”*⁹⁵

Az interjúkból kiderült, hogy a Fiúmozgalom egy Magyarországon teljesen új típusú kezdeményezést indított útnak. Az elnevezése „Élesztő”, amely utal arra, hogy az

⁹² Férfi, 26-35 éves

⁹³ Férfi, 19-25 éves

⁹⁴ Férfi, 26-35 éves

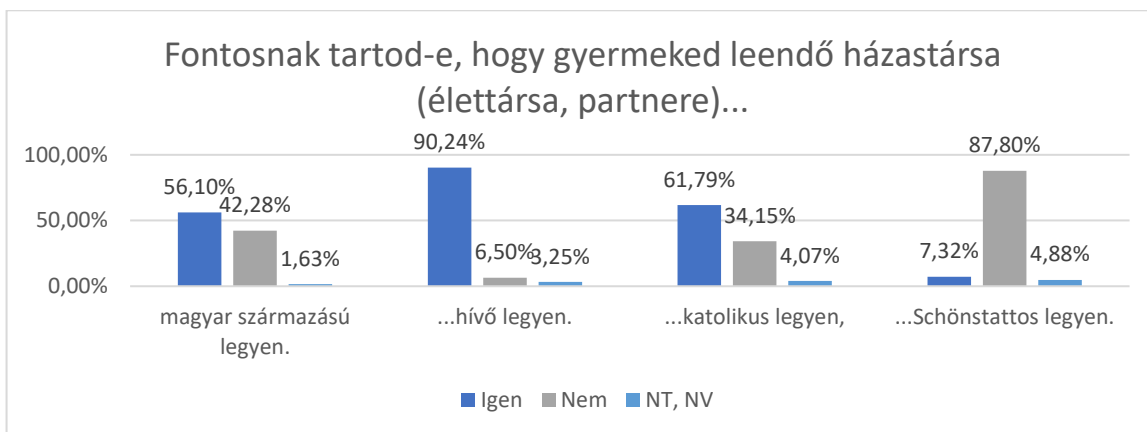
⁹⁵ Férfi, 19-25 éves

ellátogatott településeken a fiatalok felkívánják hívni a lakosok figyelmét a modern vallásos hit szépségeire, továbbá utal Jézusra is, aki tanításával és útmutatásával felrázza az embereket. A Nemzetközi Schönstatt Mozgalom tapasztalatai alapján létrehozott program, a Magyar Katolikus Egyház hazai támogatásával valósult meg. Ez egy kézzelfogható, gyakorlati példája annak hogyan kívánja a vizsgált vallási megújítási mozgalom a helyi klérussal együttműködve belülről megújítani az Egyházat.

„Csermák Péter atya, az első magyar schönstatti atya, ő Chilében és Németországban is többször vett részt ilyen projekteken. Ezek missziós hetek (...) mi Magyarországon most tízen voltunk fiúkkal és (...) azért mentünk egy alvóvárosba, hogy megszólítsuk az ott élő embereket és csak szimplán beszélgessünk azokkal, akiknek van igénye erre. (...) Akkor már szóba lehetett hozni az egyházhoz való viszonyt (...) szerveztünk egy csomó programot a helyi plébániára (...) megtudtuk hívni a Bíró László püspököt (...) és ennek a mintájára szerveztünk az összes korosztály számára egy-egy programot. Volt a fiataloknak, volt a házastársaknak és az egyedülállóknak is előadás. Majd kis csoportokban leültünk a helyiekkel, akik eljöttek és egy rövid beszélgetést moderáltunk velük. Ez volt a hivatalos rész és a nem hivatalos, hogy 4 napon keresztül párokban jártuk a várost, mint ahogy Jézus is küldte a tanítványait, hogy járjanak faluról falura. Becsöngettünk minden házba és ha az emberek (...) ajtót nyitottak, akkor beszélgettünk velük egy kicsit. Kivel, miről, amire az embereknek igénye volt. (...) Akár az egyházzal kapcsolatos élményeikről és volt lehetőségünk az egyháznak egy másik arcát mutatni nekik, azzal, ahogy mi viselkedünk. (...) Nem tanácsot akartunk adni, hanem meghallgatni az embereket. (...) Most úgy tűnik, hogy ahol voltunk indul egy család csoport, így kézzelfogható eredménye is van annak, hogy ott voltunk. (...) Más országokban ez sokkal nagyobb kaliberben működik már. (...) Dél-Amerikában túlnőtt a schönstattos kereteken, például Paraguay-ban a katolikus egyház szervezi. Ma már annyi embert megmozgat, hogy 50 különböző helyre mennek minden évben és minden helyre 50-en. Tényleg a fél ország ifjúságát képes elérni. Nyilván nekünk nem ez a cél – egyelőre – hanem csak egy helyre jussunk el, de oda akkor lelkesedéssel, örömmel és hatni az emberekre, akikkel találkozunk. Péter atyának nagyon sok munkája van

abban, hogy motiválta a kemény magot (...) majdnem egy évig folyt az előkészítés. (...) Ez egy apostoli missziós hét volt”⁹⁶

Ahogy a különböző beszámolókból láthattuk az Ifjúsági Mozgalom valóban nagy potenciált rejt magában és nem csak a Schönstatt Mozgalom, hanem a Katolikus Egyház megújulásának is záloga lehet. Valamint a csoportban a koedukált találkozási lehetőségeknek hála felfedezhető egyfajta endogám jelleg, mégis a – kérdőíves adatokra alapozva – megállapíthatjuk, hogy a válaszadók szerint (41.ábra) a legfontosabb, hogy a párválasztás előtt álló fiatal leendő partnere hívő legyen (90,24%), esetlegesen katolikus (61,79%), a nemzeti hovatartozását illetően előnyben részesítik a magyar származást (42,28%), de ezt sem tartják kifejezetten fontosnak és meglepő módon, nem nyilatkoztak úgy, hogy elvárásaik közé tartozik, hogy a családba bekerülő új tag a Schönstattos közösségből kerüljön ki (87,8%).

41. ábra A kitöltők véleménye párválasztási preferenciáról

Forrás: saját szerkesztés

Az interjúkban szintén felmerült ez a szempont és ott egyik jókedvű narrátorom úgy nyilatkozott, hogy nem gond, ha nem schönstattos párt választ magának, mert ő annyira elkötelezett tagja a közösségnek, hogy olyan meggyőzően fog róla beszélni, hogy ezáltal társa is schönstattos lesz.

5.1.2. Családmozgalom

Az interjúk során a házas elbeszélők a főnarratíváikat a Családmozgalomról, mint egésről fogalmazzák meg, ám attól függően, hogy az adott elbeszélő egyéni pozíciója milyen a közösségen belül, beszámolt egy-egy alcsoportról, amelyben személyes

⁹⁶ Férfi, 19-25 éves

tapasztalatot szerzett. Ahogy a módszertani résznél említettem, minden interjút adó közösségi tag rendelkezett valamilyen speciális tudással vagy ismerttel, amely segítette azt, hogy a csoport működését és felépítését jobban megértsem. A következő alcsoportok bemutatását ezek a történetek teszik lehetővé.

5.1.3. Menta-kör

Ahogy a Magyar Schönstatt Mozgalom még a fejlődésének az elején jár, így gyakran szembesül olyan kérdésekkel, amelyekre korábban nem kellett választ adnia. Ilyen volt például, hogy egy házas közösségben hogyan képesek a közösségen belül egyre növekvő számú özvegyek megtalálni a helyüket.

„A három szövetségi özvegy a Nővért kérte meg, hogy segítsen nekik és csatlakozzon hozzájuk és aztán egyre nagyobb körben terjedt. (...) Sajnos vannak többen is özvegyek, (...) ők is csatlakoztak hozzájuk. Az az igazság, hogy ez a Schönstatt még mindig az elején van (...) Még mindig annyira az elején vagyunk, ez a harminc év ugye semmi, most alakul ki az egész. A családmozgalom volt az alapja mindennek, most már van erős lány- és fiúmozgalom (...) vannak hivatások és most már vannak az özvegyek is (...) Szóval minden szépen kialakul és ennek is meglesz a helye.”⁹⁷

Egy másik elbeszélő, a Schönstattról szóló főnarratívájában számolt be arról, hogy kerültek férjével a családnapokon keresztül kapcsolatba a Mozgalommal, majd férje halál után, hogyan találta meg helyét újra a közösségen belül.

„Aztán meghalt a férjem és kaptam egy meghívást az özvegyi csoportba. (...) Elmentem és fantasztikus asszonyokat találtam, akik azt a gondolatsort követve, amit a Tilmann atya akkor felvázolt, hogy a férjeink, csak jobb világba kerültek, de nem hagytak el bennünket, lehet hozzájuk beszélni, lehet velük kapcsolatban lenni, de ugyanakkor nem elhallgatva azt, hogy egy özvegynek milyen gondok szakadnak a nyakába (...) a háztartás, a gyerekek kapcsán. (...) Értő fülekre csak ebben a körben találtam, az a fajta empátia, ezt csak itt tapasztaltam még és nagyon sok mindennel gazdagodtam és erősödtem. Ez a Menta-kör egy nagyon nagy áldás. A Gertrúd-Mária

⁹⁷ Nő, 46-55 éves

Nővér azt szokta mondani, hogy mi vagyunk schönstatt kincse és nagyon becsüli a Menta-kör működését (...) Nagyon jó nők, fantasztikus asszonyok vannak benne.”⁹⁸

Teljesen más státusza van egy közösségi tagnak, aki megözvegyült, de korábban házastársával aktív tagja volt a Mozgalomnak, mint azoknak az egyedülálló embereknek, akik nem találtak párra, vagy nem is voltak részesei, vagy már nem találják a helyüket az Ifjúsági mozgalomban. Számukra jelenleg nem kínál a Mozgalom kiscsoportos csatlakozási lehetőséget, hiszen a Mozgalom egyik elsődleges célja az erős keresztény családok és házastársak támogatása.

5.1.4. Családakadémia

Bár a Mozgalmon belül különféle képzési lehetőségek vannak (például Atyaszeminárium vagy Apostolképző), mégis jelen dolgozatban, csak az interjúk során legmarkánsabb megjelenő képzési lehetőséget, a Családakadémiát elemzem részletesebben.

„Ez egy két éves képzés, évente ősztől, tavaszig 6 hétvége, nem túlsúlyos. Első évben ilyen kis mini családnapiak vannak a hétvégén, ami a kulcs benne, hogy minden előadás után egy óra a házaspáré, tehát azonnal egy mélyebb feldolgozás. Minden ilyen előadás, házaspáros megbeszélés, közös megosztókör vagy aratás követ. Az előadás után, még kétszer átvan kérődzve az egész. Az első év összehozza nagyon a házaspárokat, a második év pedig a kapott kincseknek a továbbadásának a művészete. Kentenich atyának van egy nagyon klassz rendszere, ebbe beleástuk magunkat, és ezt adjuk tovább. Mindkét évben van egy nyári hét.”⁹⁹

Az alapstruktúrából adódóan ez a képzés egy lehetőség azoknak a házaspároknak, akik a schönstattos tanítást és lelkesítést egy magasabb fokon szeretnék megélni. Akik motiváltak érzik magukat arra, hogy előadó házaspárokká váljanak vagy nem kívánnak kilépni közönség elé, de házastársukkal szeretnék többet tudni a Mozgalomról és ezt a tudást nem egy külső missziós tevékenységre, hanem a

⁹⁸ Nő, 56-65 éves

⁹⁹ Férfi, 56-65 éves

háztársi kapcsolat bensőséges gyarapodására kívánják felhasználni, azok mind csatlakozhatnak a Családakadémia egy csoportjához.

„A közösségen belül kerestünk valami pluszt és úgy gondoltuk, hogy ez a Családakadémia ez egy jó lehetőség. (...) Schönstattban az jó nekünk, hogy mi ott, mint házaspár vagyunk jelen és a dolgoknak a jelentős részét együtt tudjuk csinálni, mint házaspár. Máshol ez nem így van, az egyik sokat vállal egy közösségben, a másik kimarad, de itt (...) a házaspár együtt ad elő (...) ez különleges műfaj. A családakadémia egy a sok jóból, ami van, ezt megszerettük.”¹⁰⁰

A műfaj különlegessége, hogy nem egyéneket képez, hanem a házastársakra, mint egységekre tekint és így a párok együtt vesznek részt az előadássorozatban, együtt oldják meg a feladatokat és közösen készítik el az előadásukat.

„Családakadémia, egy kifelé szolgáló ága a közösségnek (...) Tudtuk, hogy miről fog szólni, de a gyakorlatban sokkal jobb volt, mint ahogy el lehet mondani szavakkal (...) a közösség is nagyon jó volt és nagyon jókat beszélgettünk és minden szempontból szuper jó volt.”¹⁰¹

A két év alatt összekovácsolódó közösség különleges megtartó erővel bír, az átélt közös élmények és megosztott bensőséges gondolatoknak hála szoros összetartás jellemzi ezeket a csoportokat.

„Elvégeztük a Családakadémiát is és próbáljuk a családban megélni a hitet Schönstatt értékein keresztül is. Mind a kettőnk számára fontos az is, hogy másoknak megmutassuk ezeket az értékeket, ezért is végeztük el a Családakadémiát. Illetve szervezünk helyben előadásokat házaspároknak, vagy én női előadásokat, ahol szintén schönstattosok adnak elő.”¹⁰²

A Szent Magyar Királyi Családról nevezett Családakadémia alapvető célja, hogy a Mozgalomban megélt értékeket és a képzés során szerzett tapasztalatokat a részt vevők tovább adják.

„Tudtuk, hogy ez egy út és meg lehet csinálni és a férjemnek nagyon megtetszett. Neki nagyon fontos a világi apostolkodás (...) és nagyon fontos, hogy mondjuk el, amit

¹⁰⁰ Férfi, 46-55 éves

¹⁰¹ Nő, 26-35 éves

¹⁰² Nő, 26-35 éves

gondolunk és mutassuk fel az értékeket és ezért gondoltuk, hogy elvégezzük a családakadémiát. (...) Például amit a helyi plébániára szervezünk előadásokat, azok schönstattosok és családakadémiát végzett házaspárokat hívunk. (...) Szerintem nyitottak rá, a plébános és a közösség is, érdeklődőek voltak (...) meg nem is nagyon szokott itt ilyen lenni, ezért hiánypótló.”¹⁰³

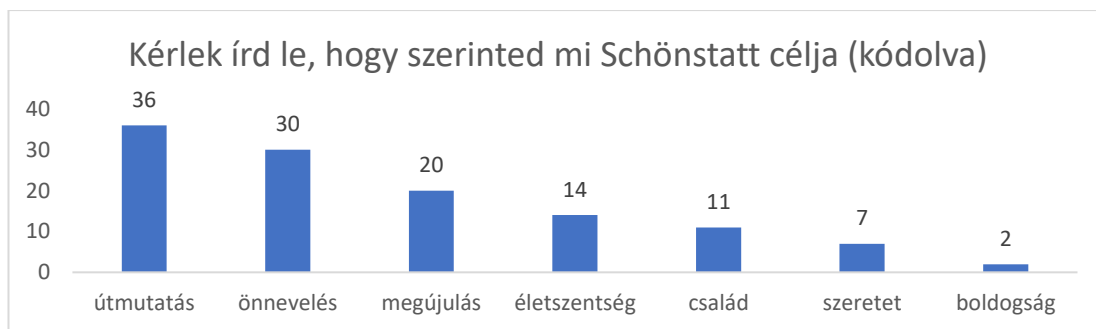
A képzés során azokra a főbb kérdésekre keresik a választ, hogy mi foglalkoztatja a magyar családokat és milyen értékeket szeretnének a Családakadémiával a schönstatti tanításból, lelkiségből továbbadni. Jelmondatuk – „Erős családok - erős gyerekek a megújuló Magyarorszáért” – is arra utal, hogy nem csupán a keresztény családokat kívánják ezzel megszólítani, hanem küldetésük minden magyar család felé szól.

5.2. A Schönstatti lelkiség

A közösség tagjait – kérdőívben – kérdeztem, hogy mit gondolnak arról, mi a schönstatti tanítás célja. Százhusz fő válaszát kódolva a következő főbb irányvonalak rajzolódtak ki (42.ábra). Az első és legfontosabb küldetése az, hogy utat mutasson a családoknak, a házaspároknak és az egyének Márián keresztül Istenhez, miközben a közösség tanításainak célja az is, hogy megmutasson „*egy lehetséges utat a személyes elégedettség és a teljes értékű élet eléréséhez*”. Ez elvezet minket a második küldetéshez, az önneveléshez. A középpontban az egyéni fejlődés áll, amely nem csupán öncélú hiszen, ha megvalósul, azzal erősebb ember, házastár, egyháztag lehet az illető és így „*pozitív irányba képes befolyásolni a környezetét*” és – a csoport tagjai szerint – ez a keresztény ember egyik fő küldetése. A cél olyan „*erős jellemű, önálló, gondolkozni-, dönteni tudó, áldozatokra kész emberek nevelése, akik gyermeki lélekkel bíznak a Gondviselésben*” és ehhez segítséget ad a Szentírás, az Egyház és Kentenich atya tanítása is, hiszen Kentenich atyának és a Mozgalom tagjainak is fontos az Egyház megújítása, „*újraélesztése*” belülről. A Mozgalom tagjai úgy vélik, hogy az Egyház és az ország megerősítése is Márián, a családokon és új, szabad, hiteles, erős emberek munkáján keresztül történhet meg. Ehhez a feladathoz „*megszentelt életet*” kell élni, amihez erőt meríthetnek Márián keresztül Istenből, aki segít hitben élni, így közeledni az életszentség felé, amely a negyedik célja a Schönstatti tanításnak. A keresztény

¹⁰³ Nő, 26-35 éves

tanítás szerint a földi élet után az ideális állapot, ha a hívők visszatérnek Istenhez, a mennyországba és az üdvözüléshez – a schönstatti tézisek szerint – a Szűzanya is mutathat utat. De nem felejtkezhetünk el arról, hogy mindenekelőtt – a schönstattosok szerint – itt a földi élet során boldog, szeretetteli családi életre törekedjünk és ehhez adhat segítséget a Mozgalom iránymutatása.¹⁰⁴

42. ábra A schönstatti tanítás esszenciájáról

Forrás: saját szerkesztés

Az online kérdéssor tartalmazott még két olyan kérdést, amelynek lényege, hogy a kitöltők írják le hogyan jellemezhető egy schönstatti közösségi tag, ám első alkalommal egy külső pozícióból szemlélve, másodszor pedig reflektálva a saját belső meglátásaikra. A mozgalom tagjai szerint egy külső szemlélő úgy láthatja a Schönstatti közösséget, mint egy máriás, többnyire nagycsaládos közösség. Egy hely, ahol a családok jó hangulatban, kiváló légkörben együtt lehetnek és még „*lelki programok is vannak*”. Egy olyan katolikus mozgalom, amely segít közelebb kerülni Istenhez, Máriához és minden korosztálynak tud nyújtani valamit. Fontos nekik az erős ifjúság nevelése, támogatása; az erős családok és az erős házasságok építése és ezt nem csak elméleti, hanem gyakorlati tanácsokkal is segítik. Egyesek szerint egy kívülállónak akár negatív képe is lehet a közösségről. Annak tagjait úgy jellemezhetik, hogy „*máriamániások*”, „*zárkózott, maguknak való hívő emberek közössége*”, „*konzervatív, fura, de jó emberek*”, akik „*határozottak, olykor vaskalaposak*” és a Mozgalom maga pedig „*túl máriás*”, „*fura szekta*”, „*zárt közösség sajátos jelképekkel, rítusokkal és szakzsargonnal*”.¹⁰⁵ A csoport tagjai szerint ezeknek a vélekedéseknek alapja az információ hiány lehet, ha többet tudnának a közösségről, elképzelhető lenne, hogy nem így gondolkoznának róla.

¹⁰⁴ A bekezdésben található szó szerint idézett meghatározásokat az online kérdőív egyik kérdésére [Kérlek írd le, hogy szerinted mi Schönstatt célja] adott válaszokból származnak

¹⁰⁵ A bekezdés szó szerint idézett meghatározásai az online kérdőív egyik kérdésére [Kérlek írd le, hogy szerinted egy nem Schönstattos ember, hogyan jellemezné néhány mondatban a Mozgalmat?] adott válaszokból származnak

14. kép Egy schönstatti tag legfőbb jellemzőiről alkotott szófelhő Forrás: saját szerkesztés

A kvantitatív vizsgálat eredményei megmutatták, hogy a kitöltők reflexiói alapján egy schönstatti tag legfőbb jellemzője (14.kép), hogy nyitott, szabad, elfogadó, hívő és segítőkész. Fontos neki az életszentség, a Mária-tisztelet és törekszik az önnevelésre. Hűséges és családközpontú, valamint „Istenfélő, alázatos, bátor 21. századi keresztény”.¹⁰⁶ Ezek az értékek, mint a máriás lelkület, az önnevelés fontossága, a schönstatt gyakorlatias útmutatásának előnyei, a kapcsolatok megerősítésének jelentősége és az életszentségre törekvés, mind kirajzolódtak a kvalitatív vizsgálat során is. Ezek közül a disszertációban részletesen a máriás lelkületet mutatom be.

5.2.1. Máriás lelkület

A schönstatti lelkiesség egyik hangsúlyos eleme, hogy Mária, Jézus anyja utat mutat Istenhez a hívőknek. Mária jelentősége az egyéni- és a csoportidentitás formálásának szempontjából megkerülhetetlen, ha a vizsgált mozgalomról szeretnénk többet megtudni. A narratívák elemzéséből kiderül, hogy a Szűzanya alakját gazdagon átjárják sokrétű szimbolikus jelentések, amelyek nem csak a női tagok számára

¹⁰⁶ A bekezdés szó szerint idézett meghatározásai az online kérdőív egyik kérdésére [Kérlek írd le, hogy szerinted mi egy Schönstatti közösségi tag három legfontosabb jellemzője?] adott válaszokból származnak

meghatározóak. A közösségi tagok viszonya Máriához – ahogy elemzem majd láthatóvá válik, hogy – különféle tényezőktől függ, mégis általánosságban kijelenthető, hogy a Mozgalom tagjai mély és őszinte áhítatot éreznek a Szűzanya iránt, és erősen jelen van az Istenanyához fűződő intenzív kapcsolat, valamint személyére követendő példaként tekintenek.

5.2.2. Máriához kapcsolódó viszonyrendszer

A Máriához való viszony kialakításában fontos elem az egyén korábbi vallási-szocializációs háttere. Azok a tagok, akik felnőttként találták meg hitüket, mindenféle prekoncepció nélkül, negatív vagy pozitív élmény hiányában, befolyás nélkül tekintettek Máriára és így a kapcsolatukat is szabadon formálhatták vele.

„Nem voltam vallásos, nem volt világos (...) Szűzanya, Jóisten hogy van ez, de most nekem a helyén van (...) a Szűzanya Jézushoz, a Jóistenhez vezet minket és mivel nem voltak előzményeim, könnyebben el tudtam fogadni, nekem ez természetes módon jött.”¹⁰⁷

A narrátorok történeteinek elemzéséből kirajzolódik egy mintázat, amely arra világít rá, hogy azoknak az egyéneknek, akik szigorú vallásos közegben nőttek fel, nehezebb volt megtalálni Máriával az összhangot, mint azoknak, akik előzmények nélkül tekinthettek rá.

„Nagyon Szűzanya ellenes voltam (...) kamaszként mindig provokatív kérdéseket tettem fel, mint például, hogy miért kéne mennünk, a titkárnőhöz, ha a főnökhöz is mehetünk, mit akar itt ez a nő. (...) És mentek az évek és egyszer csak arra ébredtem, hogy azt álmodtam, hogy én úgy menekülök meg, mintha a rózsafüzéren függenék és abba kapaszkodok. Így egyszer csak azon kaptam maga, hogy annyira szűzanyás vagyok (...) Máriához megyek nyugodt szívvel, miután megtanultam itt, hogy Mária nem tart meg magának, hanem továbbít a Jóisten felé.”¹⁰⁸

¹⁰⁷ Férfi, 46-55 éves

¹⁰⁸ Nő, 46-55 éves

Számos beszámolóból kiderül, hogy a Schönstatt Mozgalomban megismert Szűzanya-kép segített abban, hogy élő kapcsolatot alakítsanak ki Máriával és rendezzék a korábban terhelt kapcsolatukat.

„Hát nekem nagyon nem tetszett, hogy Mária ilyen központi helyen van (...) attól is függ, hogy ki honnan érkezik a közösségbe, nekem személy szerint két dolog is van (...) mi a karizmatikus közösségből érkeztünk és ott Jézus volt a középpontba, a másik személyes, hogy annyit imádkoztuk a rózsafüzért gyerekkoromban, hogy gyerekként, már nagyon azt gondoltam, hogy nekem ez nem. (...) A magyar Schönstattban nincs eléggé kihangsúlyozva a szentlélek ereje, de Tilmann atyánál azt tapasztaltam, hogy a Szűzanyára és a szentlélekre is hagyatkozik. (...) Itt Mária van a középpontba, de az a megfogalmazás, hogy Mária által Jézushoz tehát ő a fiára mutat. (...) Most már teljesen jól vagyok, Mária egy közbenjáró Istennél.”¹⁰⁹

Ebből az interjúrészletből is világosan látható, hogy a Máriával való viszony nem értelmezhető egy statikus állapotként, hanem az erről megfogalmazott narratívát folyamatában kell vizsgálni. Van egy kezdeti elutasító vagy egy semleges állapot, majd egy ezt követő szakaszban az egyén elkezd megismerni a schönstatti máriás lelkületet, elsajátítja azt, és ennek hatására eljut oda, hogy idővel lassan átfarmálódik attitűdje és megtalálja Mária helyét a saját életében.

„Azért a katolikusok el tudnak billeni a Szűzanya felé elég könnyen [nevet]. Nekem ennyire nem volt központi helyen a Szűzanya (...). Ez a dolog a schönstattal jött és az elején nem is nagyon éreztem, hogy ez miért fontos, miért nem tudok közvetlenül a jóistenhez imádkozni (...) Aztán egy idő után világos lett, hogyha a Szűzanya közbenjárását kérem, sokkal könnyebben célba találnak a dolgok, most már (...) abszolút tudok Máriának a közvetítő szerepével azonosulni és használok is eléggé.”¹¹⁰

Ennek az újra-kötődési folyamatnak a hatására még az is megtörténhet, hogy a korábbi negatív máriás élmények elhalványodnak és az egyén egyházhoz való viszonya is jobbá válik, rendeződik.

„Mi különösebben nem voltunk máriás lelkületűek, bennem kicsit inkább olyan érzés volt régen, hogy tisztelem a Szűzanyát, de én beszélhetek közvetlenül is a Jóistennel

¹⁰⁹ Nő, 46-55 éves

¹¹⁰ Férfi, 36-45 éves

(...) ez kimondottan a schönstatt miatt alakult bennünk, mert a schönstatt megmutatta nekünk Mária igazi arcát, hogy ő nem egy ilyen nagy kendőkbe burkolózott búbanatos öregasszony (nevet) már bocsánat, hanem ő valaki olyan, hogy tényleg közbenjár és ő egy igazi édesanya, aki mindent elintéz és ő neki biztos, hogy nagyon nagy hatalmas van. És akkor ez az évek során szépen lassan alakult bennünk. (...) nagyon átformálta a Szűzanyával való kapcsolatunkat, hogy ő édesanya is, nevelő nő is és intézi a dolgainkat az ég felé.”¹¹¹

Így tehát megfigyelhető egy jelenség, miszerint akik régebben csatlakoztak a közösséghez sokszor elfogadóbbak Máriával kapcsolatban, mint akik időben később találták meg a közösséget és a fent leírt folyamat elején járnak csak.

„Érdekes volt, mert mindig a Jóistenhez imádkoztam, de nem Mariához. (...) Nem tudom, Mária nem volt annyira nagyon domináns az életemben és nagyon tetszenek a schönstatti tanítások, meg minden, ami Óbudaváron zajlik, de igazából, még mindig nem érzem úgy, hogy ezt az igazi máriás szellemet sikerült volna befogadnom. Én még mindig a Jóistenhez imádkozom inkább. Még valahogy még nem, ezzel így elakadok, még nem érzem azt az óriási nyitottságot Máriára, pedig már sok jó impulzust kaptam, de még ezen dolgoznom kell.”¹¹²

Egy olyan narrátor, aki már több mint 10 éve tagja a közösségnek a Máriára találás folyamatának egy teljesen más fokán áll.

„Nekem 12 év után sem problémás ez a máriásság. (...) Az a hármasság, hogy Mária, mint Édesanya, Mária, mint Nevelőnő és Mária, mint Királynő, mind-mind tudok ezekhez abszolút mód kapcsolódni. (...) Nem érzem azt, hogy itt mindenáron máriásnak kell lenni, vagy hogy a Szűzanya előrébb lenne helyezve, azt gondolom, hogy Mária anyai gondoskodására és nevelőnői képére nagyon nagy szükségünk van.”¹¹³

A Mária karakterének az egyéni hitvilágban betöltött szerepmódosulása nem minden esetben a fent leírt modell szerint zajlik. Egy másik erős attitűd is kirajzolódott az interjúkból, mégpedig az, hogy az egyén az első pillanattól könnyedén és erősen

¹¹¹ Nő, 36-45 éves

¹¹² Nő, 1-18 éves

¹¹³ Férfi, 46-55 éves

kötődött az Istenanyához. Intenzív kapcsolatot ápolt vele már a csatlakozást megelőzően is, így a schönstatti úton járva ez az élmény csak elmélyült, erősödött és a beszámolókból az olvasható ki, hogy a csoportban karakteres máriás lelkület a schönstatti identitásukat megszilárdította, azzal összefonódott. Vagyis a két identitásfaktor kölcsönhatásának dinamikájának köszönhetően felerősödött, azaz kumulálódott ez a hatás (lásd: II.1./1.3).

„A férjemnek és nekem is fontos Mária talán azért, mert mind a kettőnk édesanyja is nagyon jó asszony volt azon kívül talán (...) ahogy Jézus Márián keresztül jött hozzánk, úgy nekünk is Márián keresztül kell őhozzá eljutni, ez a legbiztosabb út. Még schönstatt előtt is nagyon fontos volt (...) mindig.”¹¹⁴

A schönstatti látásmód fontos eleme, hogy Mária, mint közbenjáró jelenik meg, aki mediál Isten és a hívők között, így közvetítő szerepe hangsúlyos. A tagok explicit és implicit diskurzusaiból kiderül, hogy ha szükséges, közvetít a két világ között, a hívő és az Egyház között, a férj és a feleség között és képes utat mutatni ahhoz, hogy hogyan talál békét az egyén belső vívódásai során.

„Égi édesanyám Mária és a királynőnk. Ő egy győzedelmes, nagyon hatalmas asszony, aki közbenjár értünk és mindig szaladhatok hozzá, mint az édesanyámhoz és ő mindig kiesdekeli nekem a Jóistennél, amire nekem szükségem van, lehet, hogy nem úgy, ahogy én elképzelem, de utólag bebizonyosodik, hogy az úgy volt jó (...) és vannak olyan nehezebb pillanataim, amikor csak ebbe tudok kapaszkodni (...) nem vagyok soha egyedül, Mária mindig velem van és mint, az édesanyám teljesen emberi és minden emberi dolgunkat teljesen megért. Nincs olyan helyzet, amit a Szűzanya nem élt át. Sok helyzetben láttam már Máriát, a kisgyermekét óvja, neveli (...) Jézust kíséri amikor nehézségben van vagy a Szent József mellett a háztartást vezeti és biztosítja a háttérrel (...) barátnőm elvesztette a férjét és sokat beszélgetek vele és rájöttem a beszélgetés során, hogy Mária még ezt az élethelyzetet is átélte, mert elvesztette a Szent Józsefet és nincs olyan élethelyzetünk, ami neki ne lett volna az életében és ezért nagyon megért bennünket, csak merjünk odamenni hozzá és odavinni a korsóban a vizeinket. És így teljesen a példaképünk lehet Mária.”¹¹⁵

¹¹⁴ Nő, 66-75 éves

¹¹⁵ Nő, 46-55 éves

Mária emberi mivoltából fakadóan kiváló példaképe lehet a keresztény embereknek, ebben a mivoltában is rendszeresen megjelent az elbeszélők történetében, a hozzá való viszonyulás jelentőségteljes a közösségen belül.

5.2.3. Mária, mint példakép

A közösségi tagok könnyen azonosulhatnak Máriával, hiszen attól függően, hogy életük melyik szakaszában vannak, mindig megtalálhatják azokat a tulajdonságokat, amelyek összekötik őket.

„A Mária a példaképem. Egy nő, nem attól szép vagy nőies, hogy (...) divatos ruhákat hord, hanem belülről legyen szép egy nő (...) a külsőre is kell adni valamit (...) de ha Ritára gondolok, ő is mindig mosolygott, mindig ragyogott, ez a nőiességnél a kulcs, hogy belül rendezben van a dolog.”¹¹⁶

A női elbeszélők gyakran hangoztatták, hogy könnyen azonosulnak a máriás eszményképpel, Mária egy olyan női szimbólum, segít értelmezni a nők és a női lelkiség szerepét. Mária nem egy alávetett gyenge pozícióban jelenik meg a közösségben, hanem mint Édesanya, Nevelőnő és Királynő. Egy személyben testesíti meg a gyengédséget, törődést; a tudást, tanítót és az erőt, rendíthetetlenséget.

„A máriás lelkület a nőknek ad (...) ez a jóságos szelíd Máriakép (...) nőként könnyű Máriával azonosulni.”¹¹⁷

Kijelenthető, hogy a csoportidentitást nagyban meghatározza a Mozgalom központi máriás jellege, ám az individuumok szintjén lezajlott folyamatok is éppen olyan meghatározóak. Számos esetben hangsúlyos volt, hogy Mária nem csak Istenhez vezető út, hanem az önazonosságra és az egyéni identitás megerősödésére is rajta keresztül találtak rá.

„Nekem a nőiességemet Mária által megerősödni éreztem. Őrá tudtam úgy nézni, mint egy édesanya, egy feleség, egy nő és igenis a nőiességemben – és az anyaságomban, a feleség szerepemben is és mindenben megerősödtem – az hogy tartásnak kell lennie egy keresztény nőnek, egy nőiesség megjelenjen sok mindenben és igenis megerősített

¹¹⁶ Nő, 46-55 éves

¹¹⁷ Nő, 26-35 éves

Mária, pedig pont őt eleinte nem annyira. És akkor amit a legelején mondtam, az önnevelés és hagyom magam nevelni, és ha rábízom magam a Jóistenre akkor ő azt mondja, hogy figyelj, te nő vagy, lehet, hogy az anyámmal jobban eltudsz beszélgetni és utána hozzám is könnyebben eljutsz és közben tanulsz egyet s mást Máriától.”¹¹⁸

Ám tévedés lenne azt hinni, hogy csak a női közösségi tagok között tetten érhető a Máriához fűződő erős viszonyrendszer. A férfiak által megfogalmazott diskurzusokban is hasonlóan komplex módon megjelenik az Istenanyához fűződő viszony.

„Ennek Schönstattban vannak hagyományai (...) majdnem az össze szentélyben meg van koronázva a Szűzanya a világban (...) időnként újra megkoronázzák (...) ennek a lelki üzenete az, hogy elfogadjuk a Szűzanyát nem csak édesanyának meg nevelőnek (...) hanem királynőnknek is. (...) Itt az Életkirálynője titulust választotta a közösség a koronázáshoz.”¹¹⁹

„Egy anya, akihez oda lehet fordulni és valahogy meglehet nyíltni előtte és olyan érzés, hogy egy megértéssel találkozik az ember, amikor hozzá fordul. (...) Ez egy érzés, egy női princípium, ami benne van, nem isteni, hanem emberi és mégis kapcsolatban van az istennel. Egy út.”¹²⁰

Mária tagadhatatlanul fontos szerepet játszik mind a Mozgalom, mind az egyén életében. Még ha jelentőségét és szerepét újra és újra definiálják az egyének, valamint a hozzá való viszony folyamatosan változik is, aktualitása sosem évül el. A Máriával kapcsolatos viszonyrendszer alapjainak feltárásán keresztül jól látható, hogy a Mozgalom tanításával képes akár egy mélyen gyökerező, erősen bensőséges és ellentmondásos viszonyt is átformálni egy pozitív megtapasztalássá. Így a máriás lelkület képes az egyén vallási identitását meghatározó döntő aspektussá válni.

¹¹⁸ Nő, 46-55 éves

¹¹⁹ Férfi, 46-55 éves

¹²⁰ Férfi, 46-55 éves

5.2.4. Az önnevelés

Az interjúk történeteiből világosan látszott, hogy az egyén számára rendkívül lényeges a schönstatti tanítás azon eleme, amely szerint az üdvösséghez és az életszentséghez vezető út első lépése az önnevelés.

„Schönstatt a házasságomnak a megerősítését jelenti, meg az önnevelésemhez járul leginkább hozzá, van egy ilyen nagyon jó mondás, hogy a nevelt nevelő (...) Ha magammal irgalmas vagyok, mással is irgalmas vagyok, ha magamat szeretem, a másikat is szeretem. Ez még inkább a Jóistennel való közvetlenebb kapcsolat, egy eszköz.”¹²¹

Egy jóhangulatú interjú szituációban az elbeszélő hangsúlyozta, hogy nem elég az önismeret, vagyis a hibáink felismerése, hanem aktívan, tevékenyen dolgozni kell azok leküzdéséért.

„Az a lényeg, hogy manapság nagyon divatos az önismeret (...) de az nulla, csak akkor van értelme az egésznek, ha önnevelés is jön. (...) Egyik barátunk – nagyon okos barátunk (...) családnapok végén az aratáson nagyon komolyan azt mondta, hogy 'a családnapok nagy felfedezése, hogy az önnevelést magamon kell elkezdeni' [nevet].”¹²²

A Mozgalmon belül az önnevelés nem egy passzív, hanem egy aktív hozzáállást szorgalmaz. Ez megújítja a korábbi „katolikus büntudathoz” való hozzáállást, hiszen nem elégszik meg azzal, hogy az egyén belátja, ha tévedett vagy hibázott és megbánja azt. Ehelyett arra ösztönzi az egyént, hogy olyan alapvető változtatásokat igyekezzen megvalósítani életében, amelynek köszönhetően az adott szituációban a jövőben másképp viselkedik majd. Ezáltal a felismert hibákat a korábbi gyakorlat szerint elég volt megbánni, most a Schönstatti vallási megújulási mozgalom arra tanít, hogy Isten segítségét kérve hogyan váljon az egyén jobb emberré és ez által jobb házastárssá, jobb szülővé és jobb hívővé.

¹²¹ Nő, 46-55 éves

¹²² Férfi, 56-65 éves

5.2.5. A gyakorlatias tanítás

Mind a kvalitatív, mind a kvantitatív adatok elemzésekor is visszatérő és hangsúlyos elem volt, hogy a schönstatti tanításnak nem csak elméleti, hanem gyakorlati oldala is van. Nagy megtartó ereje a közösségi tagok szerint, hogy az előadások során nem csupán tartalmatlan elméletekkel, hanem kézzelfogható jótanácsokkal és a mindennapokba beemelhető rítusokkal találkozunk.

„Igazából ezt a szemléletet, a világhoz való hozzáállást a saját önnevelésedet, vagy a társadalmi kilépést, ami nekem nagyon fontos eszmei oldalról. Ezeken kívül, ami kézzelfoghatóbb és praktikusabb, hogy a Schönstatt egy közösség, ami tud nagyon meghatározó lenni és talán számomra ez a két aspektusa, ami nekem a legfontosabb és legérdekesebb. Az egyik, hogy mik az elvek, ami szerint próbálunk élni (...) és a másik az, hogy a gyakorlatban ez hogy működik.”¹²³

„Illetve Kentenich atya kapcsán (...) ő nagyon jól tudta érzékelni az életet maga körül és mindig arról beszélt, amit látott és ezt sokszor ki tudta mondani. Sokszor az egyházban azt tapasztaljuk, hogy sok témának tabusítása van és egy keresztény nem is gondolhat olyat és Kentenich atya meg ezt tök bátran kimondta. (...) Velem is van olyan, hogy éppen nem értek valamit vagy haragban vagyok a Jóistennel, vagy éppen nem bírom belelátni a gyerekembe a Jóistennek a csodálatos ajándékát [nevet]. Akkor a Kentenich atya mindig arról beszélt, hogy ezeket a dolgokat kilehet mondani és megszabad élni ezeket az érzéseket és oda lehet menni a Szűzanyához panaszkodni és majd ő ad választ és elsimulnak a hullámokat. (...) Kentenich atya szemüvegével tudom az életet meg mást is nézni (...) és ő mindig nagynak látott, mindenkit. És ha ezt a lelkiületet a magamévá tudom tenni, akkor elsimulnak bennem ezek a rossz érzések vagy a forrongások vagy a harag, amik meg emberi dolgok. És pont ez a jó benne, hogy ők nem mondják azt, hogy nem szabad. Ami nekem még nagyon tetszik a Kentenich atya gondolataiban, hogy: lassan-lassan, az élet egy növekedés. (...) ez egy út, amin járunk és időnként elesünk, meg nehezebb vagy könnyebb, de a növekedés a lényeg, az út a lényeg és ez olyan jó, hogy ő mindig az életről beszél. És ha ő az életről beszél, akkor nyilván az élet kérdéseire is választ kapunk tőle.”¹²⁴

¹²³ Férfi, 26-35 éves

¹²⁴ Nő, 36-45 éves

A schönstatti módszer hétköznapi őszintesége, emberközpontúsága, újfajta látásmódja, valamint az egyéni növekedés tempóját és az individuum szabadságát tiszteletben tartó szemlélete egy újfajta vallásos attitűdöt hordoz magában.

5.2.6. A házasság szentség

A házasság fontosságát elbeszélő történetek kétféle megközelítésből születtek meg. Az egyik egy általánosabb, a társadalomban betöltött szerepe felől közelítette meg azt, a másik az egyén életére gyakorolt hatását emelte ki.

„És van egy kör, amiben meglehet osztani az életünket, meg lehet osztani a schönstatti tanítást, hogy hogyan lehet a szűzanyával, a Kantenich atya tanításával, a Tilmann atya tanításával egy hosszantartó, erős családot lehet létrehozni, egy hosszantartó erős házasságot megélni és erre nagyon nagy szükség van, hogy megerősíteni a családokat, a házaspárokat, mert a házasság szentsége, a házaselet és a családi élet, ostrom alatt van. Egy nagyon erős a világ szelleme felől jön egy nagyon erős áramlat, ami meg akarja gyöngíteni a családokat, szétakarja zúzni a házasságokat, és ezekben a szétfúzott házasságokban mindenki sérül és mindenki boldogtalan lesz.”¹²⁵

A házasság szentségének idealizált képével szembe állítva kerülnek megszövegezésre a modern világ civilizációs válságai, az elvesztett/elvesztegetett értékek, valamint a gyenge emberi kapcsolatok hatásának lehetséges következményei. Az elbeszélő a schönstatti tanításban látja az eredeti, ideális állapot megőrzésének kulcsát. Ezt támasztja alá számos más megfogalmazás is, amelyek beavatják az olvasót olyan őszinte vallomásokba, miszerint az interjúalany már nem élne házasságban, ha a schönstatti megtartó erő nem segítette volna át párjával őket a nehézségeken.

„Nyilván nem lennénk házasságok, ha nem lett volna a Schönstatt. Manapság nem lehet házasság maradni segítség nélkül. (...) Régen más alapon jöttek létre a házasságok, de ma egyszerűen nincs kidolgozva ez a műfaj, hogy szerelmi alapú, tartós kapcsolat. Amit szeretnénk, hogy szerelmi alapú lenne. És Schönstatt ebben nagy, hogy ezt tudja tolni, nem csak ideológiai háttérrel, hanem napi gyakorlatokkal (...) enélkül nem tudunk volna négy gyermeket felnevelni és nem is lett volna négy gyermekem, ha nem

¹²⁵ Férfi, 56-65 éves

ismerek néhány schönstatti családot, ahol azt láttam, hogy a nagy család nem jelenti azt, hogy a gyerekeket elhanyagoljuk [nevet].”¹²⁶

A Schönstatt célja, hogy erős keresztény családokat neveljen, mindezt tartós házasságokra alapozva kívánja elérni. Egyházon belüli és világi tevékenységével, megnyilatkozásaival is felkívánja hívni a figyelmet arra, hogy a házasság szentsége is van olyan releváns, mint az oltáriszentség vagy az egyházi rend.

5.2.7. Az életszentség

Az életszentségre törekvés magában foglalja, hogy az egyén törekszik a személyes életpályájában egyfajta folyamatos fejlődést, változást, növekedést elérni. A Schönstattban ehhez a keresztény hitvilág norma- és értékrendszerén felül, olyan elméleti- és gyakorlati útmutatást, az önneveléshez szükséges segítséget és a karizmatikus egyének követendő útjait adja támogatásképp, hogy az individuum sikeresen elindulhat ezen az úton.

„A Szűzanyán keresztül próbálunk eljutni Jézushoz és a Szűzanya segítségünkre van abban, hogy tudunk az életszentség útján járni. (...) Ez elég nehéz feladat és egyedül nem is lehet megcsinálni, (...) de fontos a Szűzanya vezetésének alávetni magunkat és elfogadni, amit ő akar, meg ahogy ő vezet és nevel minket. És a gondviselésbe vetett hit nagyon fontos.”¹²⁷

A megszentelt élethez vezető úton mindenkinek egyénileg kell járnia, mégis a közösség megtartó ereje és támogatása számos esetben hangsúlyos eleme volt a narratíváknak.

„Azt akarja, hogy ezekben a nehéz időkben, mi járjunk az ő útján, szentségben és igazságban és ne legyünk tömegemberek hanem maradjunk egyéniségek, egyszeri, megismételhetetlen teremtmények, akiknek elkötelezett forrásuk van a jóistenből.”¹²⁸

A megszentelt életforma, a keresztény emberideált már nem kizárólag a papi, szerzetesi életet élőknek lehet elérni kívánt állapot, a schönstatti tanítás rávilágít arra, hogy a szentségi házasságban élők is megtalálhatják az oda vezető utat Isten

¹²⁶ Nő, 46-55 éves

¹²⁷ Nő, 26-35 éves

¹²⁸ Férfi, 56-65 éves

segítségével, a kölcsönös nagynak látással, máriás lelkülettel és a szeretetben való együttműködéssel. Ez a közös utazás, egymás támogatása és segítése ezen az úton egy közösségi hajtó erő, a csoporthoz tartozás és az azonosságtudat egyik lényegi komponense.

Összességében a schönstatti tanítás és lelkiesség hatására: az egyéni attitűd formálása, az önmagával való megbékélés, erős házasságok építése, a gyakorlatias tanítás átültetése a hétköznapiakba és az egyházszeretet implicit támogatása együttesen olyan erős élménnyé válik, hogy – az erről alkotott narratívák megerősítik a negyedik kutatási kérdésre adott választ, vagyis, hogy – a schönstatti máriás lelkület az egyéniidentitás egyik építőelemévé, vagyis annak meghatározó aspektusává formálódik.

6. A MOZGALOM JÖVŐJÉT BEMUTATÓ NARRATÍVÁK ELEMZÉSE

A kvalitatív vizsgálatot bemutató fejezetben, a narratív interjúk technika módszerénél hangsúlyoztam, hogy az általam választott stratégia szerint, az interjúk helyzetet lezáró szakaszban már nem kérdeztem rá olyan témakörökre, amelyeket a narrátorok korábban nem hoztak szóba. Ehelyett az interjú egyik utolsó kérdéseként, már a főnarratíváról leválva kértem a kutatást segítő válaszadót, hogy fogalmazza meg a Mozgalom jövőjét érintő elképzeléseit, így keresve választ az utolsó kutatási kérdésre. Ezekből a történetekből egy nagyon pozitív, bizakodó és növekedést predesztináló diskurzus bontakozott ki. Ez abszolút összhangban volt a kérdőív ide vonatkozó adatainak összegzésével. Ahogy az elbeszélők, úgy a kérőívet kitöltők is határozottan egyetértettek abban, hogy a közeljövőben a Magyar Schönnstatt Mozgalom tagjainak a száma növekedni fog (91,1%) és a saját jövőbeli tagságukról a többség (94%)¹²⁹ úgy nyilatkozott, hogy részese marad a Mozgalomnak. Az optimista jövőképet felvázoló elbeszéléseket gyakran követte egy, a jelen intézményesülési folyamatára vonatkozó reflexió. Az elemzés első szakaszában erre kívánok röviden kitérni, majd a különféle hangsúllyal megfogalmazott jövőnarratívákat sorra venni.

6.1. Az intézményesüléshez való viszony tárgyalása

Az elbeszélések egyik típusa, amikor a jövő megítélése a jelen helyzetére való reflexióval és a múlt ismeretének figyelembevételével zajlik. A Mozgalom magyarországi működése – majdnem 40 év – alatt a néhány házaspárból álló közösség egy ezer fős szervezetté fejlődött, amelynek aktív magja körülbelül ezerötven főt számlál, de a lazábban kötődő szimpatizánsokkal együtt akár több ezer főről is beszélhetünk. A közösség elvesztette mind a német karizmatikus alapítót, „a prófétát”, mind hazai alapítóit is, így a karizma mindennapivá válása, annak rutinizálása zajlik (Turai 2016:242). Ez a – Weber által is sokat tárgyalt – folyamat számos kérdést vet fel, például: az utód kiválasztása, a növekvő szervezet struktúrájának kérdése, a karizma „eldologiasodásának” problematikája (Turai 2016:244). Az ezekkel való megküzdés eredménye nagyban hatással lehet az adott közösség jövőjére és –

¹²⁹ A válaszadók 71,7%-a nyilatkozott úgy, hogy biztosan, míg 22,5% úgy, hogy valószínűleg tag marad.

amennyiben sikeresen lezajlik, akkor – az intézményesülési folyamatnak a végeredményére is.

Vannak még a Mozgalom jelenét és jövőjét befolyásoló faktorok, úgymint egy olyan kedvező külső hatás, amely az Egyház egyre növekvő támogatásában érhető tetten és egy másik, a folyamatot segítő belső hatás, vagyis a Mozgalom (fizikai) infrastruktúrájának permanens bővítése. De fel kell ismerni azt az ellentmondásos diskurzust, amelyben az „én” szempontja (félelem a személytelenségtől, hiszen nem ismerem már mindenkit) verseng a „mi” (egyre több ember csatlakozik és növekszünk) érdekeivel. Vajon melyik perspektíva: az „én”-azonossága vagy a „mi”-azonossága élvez elsőbbséget. Erre csak az egyén képes választ adni.

„Szerintem az intézményesülés törvényszerű és kényszerű is volt, olyan nagy létszámbeli ugrás volt (...) éppen láthattuk ezt (...) ahogy kialakult az infrastruktúra és éppen a jubileumi év környékén nagyon kézzelfogható volt ez a növekedés. (...) Egy bizonyos szint után nem ismerhet mindenki mindenkit és nem lehet mindenki, mindenkivel személyes kapcsolatban és ez meg óhatatlanul elhozza azt, hogy kell egy ilyen struktúrákat kialakítani, akár a hatékony kommunikáció miatt, akár a szervezettség miatt. (...) Amikor többszáz emberről van szó (...) már pont ezért kell azt mondani, hogy felelősségi területek vannak és meg van mondva, hogy ki felel azért a bizonyos területért. (...) Egy idő után a növekedés ezt is elhozza, hogy bizonyos feladatköröket, már úgymond profin kell csinálni pont amiatt, hogy kiszámítható és hatékony legyen a működése.”¹³⁰

A vizsgált kortárs közösség rendkívül izgalmas időszakában készült a kutatás, hiszen még magában őrzi az eredeti állapot lenyomatát, mégis éppen készül egy új szintre emelkedni és a szervezetté válás útjára lépni. Az interjúk során a történetek diskurzusaiban implicit megfogalmazódott egy kérdés: vajon a csoport expanziójának folyamata szükségszerűen konfliktusokat hordoz magában? Az átláthatóság és a hatékonyság érdekében hozott szabályok mennyire elfogadhatóak az első nagy nemzedék szabadságban szocializálódott generációjának?

¹³⁰ Nő, 36-45 éves

„Ha nagyon elkötelezetten csinálnák, az elsőprő volna és megújítaná az egész egyházat (...) valaki azt mondta, Schönstatt a schönstattiak ketrecében van.”¹³¹

A makroszinten bekövetkező változtatások (lásd például új szabályok lefektetése, felelősségi körök diverzifikálása) nem minden tagra van ugyanolyan hatással, így az egyéni elbeszélésekből az derül ki, hogy a schönstattiak túlnyomó többsége inkább támogatja és üdvözli ezeket az intézkedéseket.

„A mozgalomban elkezdődött egy kibontakozás és fejlődés és jönnek az új generációk, nem csak egy, több generáció is most már. A Lánymozgalom, a Fiúmozgalom, a Családmozgalom a budapesti állandó hely és az Óbudavárnak a bővítése ez mind azt mutatja, hogy a jövő elkezdődött.”¹³²

Az interjúk során számos olyan narratíva emelkedett ki, amely hangsúlyozta, hogy Schönstatt növekedésének az ad különös jelentőséget, hogy olyan tudással és tapasztalattal rendelkezik a házasságot érintő témakörben, amely a nem vallásos egyéneknek is értékes lehet.

„Azt gondolom, hogy nagyon az elején vagyunk, ez a harmincöt-negyven év, még nagyon gyerekcipőben jár és sok mindent ki kell még dolgozni (...) de olyan jó gyakorlatokat és megszokott sémákat kell megtanulni és kidolgozni, ami aztán hosszabb távon is működik. Szerintem Schönstattnak van jövője, mert sok szétszakadt, tönkrement házaspár van, hogy nem csak a katolikus egyházon belül van küldetése (...) egyre inkább szükség van ezekre a dolgokra, a házaspárok megerősítésére.”¹³³

A narratívákban hangsúlyos volt, hogy a közösség nem folytat mentálhigiénés tevékenységet, nem válságkezelésre vagy krízisek orvoslására helyezi a hangsúlyt, e helyett a célja a jól működő házasságok fejlesztése és annak támogatása, hogy ezek ne kerüljenek válás közeli állapotba.

„Van a társadalomban egy nagy nyitottság erre, nyilván mert a hiány is ott van (...) keresik a jót, meg az utat, hogy honnan tudnának gondolatokat, erőt meríteni (...) nyilván a Schönstattnak nem az a küldetése, hogy válságmenedzselést, vagy nehéz helyzetbe jutottakat gondozgasson, hanem inkább, hogy az egészségeset segíteni

¹³¹ Férfi, 56-65 éves

¹³² Férfi, 56-65 éves

¹³³ Nő, 46-55 éves

növekedni. Ez szerintem jó. Mindenképpen azt gondolom, hogy a Mozgalom növekedése az abszolút benne van a levegőben, más kérdés, hogy az a fajta mély elköteleződés vajon a mostaniakban kitud-e alakulni, ami az alapító nemzedékben kialakult.”¹³⁴

6.2. A jövőt leíró narratívák

A jövőről gondolkozva a tagok között felmerül annak a gondolata, hogy a jövő nemzedékeiben is lesznek-e olyan nagyformátumú karizmatikus vezetők és tagok, akik az életszentségre törekvésben és a schönstatti lelkeség megélésében példamutatóak lesznek a közösségben.

„Bizakodó vagyok, meg tényleg ez a kemény erős mag, tehát, hogy nem mennyiség, hanem minőség számít. Azt nem tudom, hogy lesznek-e olyan karizmatikus emberek, mit az idősebbek voltak (...) az, hogy ez a háló tényleg befonja most már az országot (...) mindig olyan embereket ismerünk meg (...) a közösségen belül olyan életutakat, történeteket hallunk, amik erősítenek és támogatnak (...) olyan gondolatokat kapunk, amik egy életen át elkísérnek.”¹³⁵

Az utánpótlás kérdéséről nagyon bizakodva nyilatkoztak. Ebben benne van a Mozgalom felépítéséből fakadó adottsága is, hiszen nem csak a házaspárok, hanem a családok látogatják a családnapokat, így a gyermekek már egészen kicsi kortól belenőnek, beleszocializálódnak a közösségbe. Felnőve, ha sikerül megtalálni a saját útjukat a mozgalomban, családalapítás után visszatérnek és önálló taggá válnak.

„Egyértelműen van Schönsattnak jövője (...) az első generáció gyerekei is jönnek vissza, tehát már csak önmagát is kineveli, de rengetegen jönnek újak, tehát vonzza az embereket és iszonyatosan nagy szükség van rá. Erre e műfajra, hogy a szülők úgy tudjanak lelkeséghez tartozni, hogy közben nyáron pihennek is és a gyerekeikre is vigyáznak és egymásra is van idejük.”¹³⁶

¹³⁴ Nő, 36-45 éves

¹³⁵ Nő, 46-55 éves

¹³⁶ Nő, 26-35 éves

Voltak olyan elbeszélések, amelyek a fiatalokban és az országos terjeszkedésben láttak nagy potenciált.

„Bizakodó vagyok, ahogy látom a fiatalokat (...) most meg hogy már régiókban vagyunk, ugye Pesthez tartozunk és (...) én úgy látom, hogy a fiatalok nagyon lelkesen csinálják és nagy öröm nekünk, hogy azt látjuk, hogy haladunk erre kelet felé, most már Jászberényben is beindult a „Jász” csoport és (...) Kecskemét környékén is indult egy ligás csoport (...) ha az amiben Kantenich atya megálmodott, ha az valamennyire is megvalósul, és ez a katolikus egyházon keretein belül és nem külön kiszakadva és ha ezt tudjuk folytatni, akkor (...) előbbé válna az egyház, ha a schönstatti egyre jobban elterjedne (...) de jó lenne ha haladnánk tovább, nagyon bizakodó vagyok, ha lassan is, de biztosan épül schönstatti országa az egyházban.”¹³⁷

Voltak, akik a technológia egyre szélesebb körű elterjedésével és könnyített hozzáférhetőségével magyarázták, hogy a schönstatti tanítás új helyekre is eljuthat.

„Volt az online előadás, ahol egy házaspár adott elő és ahova többszázan becsatlakoztak (...) ez egy teljesen új formája a schönstatti találkozóknak, de a Covidnak egy pozitív hozadéka, hogy így is lehet. (...) Lehet, hogy ez egy jövőbe mutató út (...) ez az egyház megújulásának az útja, ahogy Kantenich atya tanította. (...) Biztos, hogy a Szűzanyának a műve Schönstatti és ezért fog működni (...) mi csak eszközök vagyunk az ő nagy művében. (...) Schönstatti egy szép cél, amiért érdemes élni (...) már nagyszülők vagyunk, de a schönstatti iránti lelkesedés nem múlik.”¹³⁸

De kulcsfontosságú szempontként merült fel, hogy a jelenleg aktív tagok életvitelükkel, hozzáállásukkal, valamint a tágabb- és szűkebb értelemben vett közösségüknek való példamutatással és a schönstatti tanítás egyszerűségét és tisztaságát hangsúlyozva képesek megszólítani a legtöbb embert.

„Van benne erő (...) legtisztább dolog a katolikus egyházon belül, amivel én valaha találkoztam, a tanítása is egyszerű, egyértelmű (...) a legfontosabb, hogy nagyon tiszta és ezért nagy jövője van.”¹³⁹

¹³⁷ Nő, 66-75 éves

¹³⁸ Nő, 46-55 éves

¹³⁹ Férfi, 36-45 éves

Az interjúkból kiderül, tudatában vannak annak, hogy a Mozgalom jövője a mostani tagok kezében van. Ahogy többen is utaltak rá, a jelenért felelősséget vállalva, Isten és Mária segítségét kell kérni ahhoz, hogy reményteljes jövő álljon a közösség előtt.

„Szerintem ez az egyetlen életképes mozgalom az Egyházban. (...) ez annyira nagyobb nálunk és annyira életképes, hogy megy és nő. Van felelősségünk, jól kell csinálni, de ez nagyobb, mint mi. (...) Szeretem Schönstattot. Nem tudom elképzelni az életemet Nélküle.”¹⁴⁰

Az elbeszélések között kialakult – ahogy korábban olvasható interjúrészletekben is kirajzolódott – egy olyan diskurzus, amely azt hangsúlyozta, hogy meghatározó mozzanat volt az egyén életében, amikor felismerte, hogy nem csak „kapni” szeretne, hanem „adni” is a közösségnek. Így saját érdekeiket háttérbe szorítva – az alapítók példáját követve – azon munkálkodtak, hogy képességeikhez és lehetőségeikhez mérten a csoport fejlődéséhez hozzáadjanak.

„Ha jól csináljuk, úgy csináljuk, ahogy a Jóisten és a Szűzanya akarja, akkor a jövő egyháza lehet. Ha a családok nem csak fogyasztók, hanem aktív tagjai az egyháznak és ha komolyan vesszük a hétköznapi keresztény életet és azt, hogy az isten velünk él a hétköznapiakban, (...) akkor ez a jövő egyháza.”¹⁴¹

Összefoglalva elmondhatjuk, hogy a Mozgalom tagjai rendkívül bizakodó és optimista jövőképet fogalmaztak meg. Vannak még tisztázásra váró kérdések, de az egyének látják a felelősségüket az Egyház belső megújításának érdekében végzett munkában. A narratívák szerint a jelenidők próbatételeire, a személyes környezetükben tapasztalt nehézségekre, a lokális életterületben megjelenő kihívásokra választ adhat az istenhitben való megerősödés, a Máriába vetett bizalom és az, ha a schönstatti utat járják. A közösség virágzó jövőjéről szóló narratívák megerősítik a csoportról alkotott elképzeléseket és így pozitív interakcióban van a csoportos azonosságtudattal.

¹⁴⁰ Nő, 46-55 éves

¹⁴¹ Nő, 36-45 éves

V. ÖSSZEFOGLALÁS

A doktori értekezésben feltártam egy Magyarországon működő kortárs vallási megújulási mozgalom, a Magyar Schönstatt Mozgalom identitáskonstitutív mechanizmusait. Ehhez a társadalomtudományok bevett – kvantitatív és kvalitatív – módszertani gyakorlataira alapozva készítettem egy kérdőíves adatgyűjtést, majd egyéni narratív interjúkat vettem fel. A deduktív ívű kutatómunka során gyűjtött adatokat, információkat és elbeszéléseket megtisztítottam, kódoltam, osztályoztam, – az interjúk esetében – rögzítettem, elemeztem, majd a doktori értekezésben bemutatott elméleti- és fogalmi keret felhasználásával értelmeztem. Az így elvégzett kutatómunka eredményeképp most választ adok az értekezés elején megfogalmazott kutatási kérdésekre, valamint igazolom vagy cáfolom a hipotéziseket.

1. I. HIPOTÉZIS IGAZOLÁSA

Az első feladat a Magyar Schönstatt Mozgalom, mint közösség pozíciójának tisztázása volt, ehhez ismertettem az új vallási mozgalmak és a vallási megújulási mozgalmak fogalmi kereteit. Ennek alapján a közösséget a római katolikus vallási megújulási mozgalmak kategóriájába soroltam be, hiszen a Mozgalom egyik axiómája a Római Katolikus Egyház belső megújítása, míg ezzel szemben a vallási megújítási mozgalmak leválnak anyaegyházukról és különálló csoportot alakítanak. Tisztáztuk, hogy a vizsgált közösség a karizmatikus személy köré épülő import mozgalmak sorába tartozik, amely az egyik első ilyen típusú alapítás volt a világon, valamint, hogy az összes római katolikus szerzetesrendtől megkülönbözteti az a tény, hogy a korábbi egyházi gyakorlattól eltérően a családokat önálló egységként beemelte a rendi hierarchiába.

Az empirikus anyag elemzése után az első kutatási kérdésre adott válaszban megállapíthatjuk, hogy a csatlakozást minden esetben megelőzte egy kihívásokkal teli élethelyzet, amelynek megoldásához a tag a csatlakozást követően a Mozgalom elméleti- és gyakorlati útmutatását megismerve támogatást kap. Fontos kiemelni, hogy a tagok alapvetően erős vallási identitással rendelkeztek már a belépés előtt is, így csatlakozásuk egyik kimondott célja egy olyan közösség megtalálása, amelyben elmélyültebb vallásos hit megélésére kapnak lehetőséget. A Mozgalom azoknak kínál

kompenzációt, akik hűek akarnak maradni az egyház tanításához, mégis a hétköznapijaikban további válaszokat keresnek az élet jelenkori kihívásaira, problémáira. Utat mutat egy Egyházon belüli megújult élet felé és megelőzi a hívek Egyházon kívüli útkeresését. A Schönstatt Mozgalom erőssége ebben az útmutatásban annak gyakorlatiasságában rejlik. Hiszen a schönstatti tanítása nem csupán a vallásos élet elméleti aspektusát hangsúlyozza, hanem egyedi módon olyan a hétköznapiokban is megvalósítható gyakorlatokat kínál, amelyek valós választ adnak a tagok mindennapi szükségleteire.

Amiben még többet nyújtott a Schönstatt Mozgalom, mint a többi vallási megújulási közösség, hogy a működési struktúrájából adódóan vonzó volt azoknak, akik a mélyebb hitéletet házastársukkal együtt szeretnék volna megélni, miközben gyermekeiket sem hagyják „mozgalmi árvakként” felnőni. A Schönstatt Mozgalom egy egységként tekint a keresztény családokra, együtt kínálja nekik a lelki megújulás lehetőségét, miközben alkalmuk van közös pihenésre is, így úttörő tevékenységet folytatott a Katolikus Egyházban, mindeközben pedig ráirányította a figyelmet a katolikus családokon belül rejlő potenciálra.

A világnézeti azonosság, az értékközösség, a jellegzetes fogalomtár és az unikális nyelvi kifejező készlet meghatározza és kijelöli a csoporttagok által forgalmazott diskurzusok témáját és irányt ad azok értelmezéséhez. Megfigyelhető például, hogy a tagok a Mozgalom központjáról forgalmazott elbeszéléseken keresztül hogyan építik fel a csoporthoz tartozás élményét. A közös schönstatti tudáskészlet kiemeli az egyént a hétköznapi hívők sorából és a közösséghez tartozás intenzív élményét nyújtja.

A kutatómunka során első hipotézisemet igazolni tudtam, hiszen az empirikus anyag elemzésével világossá vált, hogy a Mozgalom tagjaira a csatlakozáskor jellemző *római katolikus-hívő önazonosság* idővel átalakul egy, az élet minden területét meghatározó *schönstatti-identitássá*.

2. II. HIPOTÉZIS IGAZOLÁSA

A második kutatási kérdés megválaszolásának érdekében megvizsgáltam, hogy a Mozgalom által használt rendkívül komplex szimbólumkészlet hogyan értelmezi, ábrázolja és ülteti át a hétköznapi gyakorlatába a keresztény tanítás alapvetéseit. Ahogy korábban már igazoltam, a schönstatti közösségi tag a Mozgalom lelkiségének

elsajátításával és annak mindennapokban való gyakorlati alkalmazásával a keresztény hit egy intenzívebb élményét élheti át. A Mozgalom materiális (tárgyasult) és immateriális (szellemi) alkotóelemeinek jelentése és azok megfelelő használatának ismerete csak egy mélyen elkötelezett tag számára lehetséges. Ám ez a szubkulturális jelleg kimondottan nem a 'másiktól' való elkülönülést szolgálja. A tagok által forgalmazott narratívákban nem jelenik meg egy kifelé irányuló negatív viszonyrendszerben értelmezett 'nem schönstatti-val' kapcsolatos diskurzusegyüttes. Az egyéni narratívákban az értékek, normák és szimbólumokról szóló elbeszélések minden esetben azok közösségi összetartóerejét hangsúlyozták, kiemelve, hogy ezeken a kapcsolatrendszereken – mint például a schönstatti kápolnák világszintű láncolatán, a háziszentélyek hálózatán vagy a kegyelmi tőke gyakorlatán – keresztül az egyes világ minden schönstattos tagja összekapcsolódik és ezek a schönstatti csoportidentitás elemi aspektusát adják. Mindemellett még, a nemzeti közösséghez tartozás meghatározó és mélyreható élményét adják a Mozgalmon belül megjelenő magyar kötődésű jelképek, ábrázolások és szimbolikus helyek jelentőségteljes szerepe.

Következésképpen az empirikus anyag vizsgálatával második hipotézisem is igazolható, vagyis, hogy a Schönstatt Mozgalomban kialakított szimbólumokra alapozott nyelvi-fogalmi kategóriarendszer csoportazonosságának szervezőerejét, nem egy külső viszonyítási pont, hanem egy belső, nevezetesen a schönstatti lelkiség hitvallása adja. Ennek egyik esszenciális mozzanata, hogy az absztrakt vallásos elemeket, vagyis a '*megfoghatatlant*' a schönstatti rítusok lefordítják a mindennapok nyelvére és '*megfoghatóvá*' teszi.

3. III. HIPOTÉZIS IGAZOLÁSA

A harmadik kutatási kérdés a karizmatikus emberek életéről szóló beszámolókra vonatkozott, melyek egyszerre vonatkoznak a társadalmi- csoportos és az egyéni-szubjektív világra, hiszen ezeken keresztül kifejeződik a közösség általános attitűdje, érték- és normarendszere és az individuum világnézete is. Az élettörténetekről szóló egyéni narratívák közös pontjai bizonyítják, hogy a csoport ezeken az egységes, összecsengő narratívákon keresztül segít az egyének számára értelmezni a világot és az abban elfoglalt pozíciójukat. A Schönstatt Mozgalom alapítóiról és kiemelkedő

alakjairól szóló elbeszélések tehát a múlt feltárásával és a jelentősebb történelmi mozzanatok diskurzusba foglalásával nem pusztán a jelent keretezik és értékelik fel, hanem a tagok számára iránymutató, komplex viszonyrendszereket hoznak létre. Ezek a történetek kijelölik a kollektív hozzáállást többek között az Egyházhoz, a papsághoz, a házasság intézményéhez, a családhoz, Istenhez, Máriához, az alapításhoz és magához a Mozgalomhoz is. A közös emlékezeten keresztül reprodukált és interpretált történetek élményközösségként kötik össze a schönstattos tagokat, továbbá magyarázatot szolgálnak a jelen állapotára, úgymint a gazdagon strukturált értékközösség létrejöttére.

A következő (IV.) kutatási kérdés azt vizsgálta, hogy gazdagon strukturált értékközösségen belül az individuális kiteljesedés milyen lehetséges variációi állnak a tagok rendelkezésére. Az elemzésből kiderült, hogy a Schönstatt Mozgalom működési struktúrája biztosítja, hogy az egyén valamennyi élethelyzetében kötődést alakíthasson ki a közösséghez, valamint a variabilis alcsoportok egyikében megtalálja a helyét. Ezek az alcsoportok számos lehetőséget kínálnak az egyéni kiteljesedésre nemtől, kortól, elköteleződés szintjétől és a családi állapot státuszától függően. Egy-egy tag akár a teljes életét képes leélni ebben a zárt rendszerben, miközben az aktuális állapotának és céljainak megfelelő schönstatti alcsoportozáshoz fűzi szorosabbra a viszonyt.

Ennek értelmében utolsó hipotézisem (III.) is igazolhatóvá vált. E szerint a születéstől vagy a csatlakozástól kezdve, akár még a párválasztáson keresztül is, valamint a felnőttlét során, majd az élet alkonyán a Schönstatt Mozgalom képes meghatározni az egyén cselekvési dimenzióit, így az identitásstruktúrájának nem pusztán egy elemére, hanem annak teljes aspektus- és értékrendszerére hatással van. Az élet minden területét átszövő schönstatti identitás intenzitásának egyéni megélése függhet különböző változóktól (lásd például tagság ideje vagy a családi állapot), de nem kínál fel a centrális kollektív értelmezésikerettől független vagy eltérő lehetőségeket.

Az empirikus anyag elemzésével sikerült igazolni mind a három hipotézist, mégis indokolt a kutatómunka folytatása, hiszen a Magyar Schönstatt Mozgalom számos olyan attribútuma még feltárára és értelmezésre vár, amelyek a disszertáció elemző fejezetében eddig kellő részletességgel nem jelenhetett meg.

4. ÖSSZEGZÉS

Összefoglalásképpen megállapítható, hogy sikerült az eredeti célkitűzésnek megfelelően egy hiánypótló elemzést megalkotni és egy olyan átfogó antropológiai analízis munkát elkészíteni, amely (1) feltárja a Magyar Schönstatt Mozgalom pozícióját a magyarországi római katolikus vallási megújulási mozgalmak között, valamint (2) a közösség hétköznapi működését nem egy „külső”, „felülnézeti”, általánosabb nézőpontból mutatja meg, hanem a „belső” perspektívát feltárva és figyelembe véve egy „mélyfúrás” jellegű doktori értekezést elkészíteni.

Disszertációmban bemutattam, hogy egy római katolikus vallási megújulási mozgalom – amely a rendszerváltás előtt honosult meg hazánkban és a rendszerváltás után kezdett el szélesebb körben elterjedni – milyen külső és belső hatások mentén vált a jelenlegi formájában működő kiterjedt, tagolt, karakteres attribútumok mentén felépülő hierarchikus értékközösséggé. Azonosítottam a közösség identitás konstitutív aspektusainak legfontosabb elemeit, továbbá elemeztem a Mozgalom szimbólum- és normarendszerét és analizáltam ennek az egyén identitására gyakorolt hatását. Korábbi célkitűzésemnek megfelelően sikerült feltárni és azonosítani a kortárs vallási megújulási mozgalom szervezeti- és működésilógiáját, valamint a tudományos közösség elé tárni annak komplex érték- és tudáskészletét.

Mindeközben felismertem, hogy a magyar Mozgalom megalapításának körülményeiből adódóan, az nem tudott becsatlakozni a Nemzetközi Schönstatt Mozgalom aktív életébe, így a hazai Mozgalom struktúrájának és főbb jellegzetességeinek kialakulására nagy hatással volt, hogy az alapítást követő első időszakban elszigetelten fejlődött a környező nemzeti schönstattos közösségektől. A kutatás következő szakaszában – a kibővített empirikus anyagra támaszkodva – célom lesz, hogy feltárjam és elemezzem melyek azok a nemzeti sajátosságok a jelenben, amelyek ennek az átmeneti elszigeteltség állapotából adódóan jöttek létre és ezekhez a nemzeti sajátosságokhoz a közösségi tagok milyen attitűdöt mutatnak. Továbbá, hogy hogyan pozicionálják a magyar Mozgalom helyét a nemzetközi mozgalmak között.

VI. FELHASZNÁLT IRODALOM

- A. Gergely. A. (2018). Emlékezet, élmény, közösség. *Kultúra és közösség*. IV.folyam. IX.évfolyam. 2018/I. szám. pp.101-108.
- Anderson, C., Kirkpatrick, S. (2016). Narrative interviewing. *International Journal of Clinical Pharmacy*. Volume 38. pp.631–634.
- Apostolischen Bewegung von Schönstatt (2021). Rechtliche Schritte gegen die Buchveröffentlichung von Dr. Alexandra von Teuffenbach. <https://www.schoenstatt.de/de/news/5163/112/Rechtliche-Schritte-gegen-die-Buchveroeffentlichung-von-Dr-Alexandra-von-Teuffenbach.htm> Letöltve: 2021.01.09.
- Babbie, E. (2003). *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Balassi Kiadó. Budapest.
- Bakacsi, Gy. (2019) A karizmatikus és a neokarizmatikus leadership összehasonlítása. *Vezetéstudomány - Budapest Management Review*. 50 (3). pp.50-61.
- Balatonyi, J. (2019). Pünkösöd a gyimesbükki ezeréves határon: Etnikus és vallási versengések és ünnepi együttműködések. In: Tanczos, Vilmos; Peti, Lehel (szerk.) *Mágia, ima, misztika: Tanulmányok a népi vallásosságról*. Kolozsvár, Románia: Kriza János Néprajzi Társaság (KJNT), Erdélyi Múzeum Egyesület (EME). pp.481-513.
- Barna, G. (2001). *Boldogasszony: Szűz Mária tisztelete Magyarországon és KözépEurópában*. Néprajzi Tanszék, Szeged.
- Bauer, M.W. - Gaskell G. (2000). *Qualitative Researching with Text, Image and Sound: A Practical Handbook for Social Research*. London. SAGE Publications Ltd.
- Bálint, Cs. (2012). Felnőtt hittancsoportok jellemzői – Kelet-Magyarországon. *Embertárs*. 2012/4. pp.331-340.
- Beller, T. (2002). *A családi élet: küldetés és munka. Családnapok előadásai 1983–1990*. Családkadémia-Óbudavár Egyesület Kiadó. Óbudavár
- Belli, G. (2010). Bridging the researcher-practitioner gap: Views from different fields. In: Data and context in statistics education: Towards an evidence-based society. Proceedings of the Eighth international conference on teaching statistics (ed. C Reading). *ICOTS8*. July 2010. Letöltés: 2022.01.19.
<http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.205.1151&rep=rep1&type=pdf>
- Bondarenko, O.V., Leonova, M.C. (2010). Религиозная Идентичность: экспликация понятия. *Гуманитарные и социальные науки*. 2010/6. pp.285-291.

- Bögre, Zs. (2020). Az identitás két történelmi modellje és a narratív identitás. In: A. Gergely András – Kapitány Ágnes – Kapitány Gábor – Kovács Éva – Paksi Veronika (Szerk.) *Kultúra, közösség és társadalom: Tanulmányok Tibori Tímea tiszteletére*. Budapest: Társadalomtudományi Kutatóközpont – Magyar Szociológiai Társaság. pp.241-255.
- Brubaker, R., Cooper, F. (2000). Beyond „Identity”. *Theory and Society*. 29. pp.1-47.
- Bruner, E.M. (1986). Introduction. In: Turner V.W. – Bruner E.M. (szerk.). *The anthropology of experience*. pp.3-30.
- Bulányi, Gy. (2000). *Napló 2000-2003*. https://mek.oszk.hu/15400/15410/pdf/15410_1.pdf
- Calhoun, C. (1998) The problem of identity in collective action. In: Auyero, J., (szerk.) *Caja De Herramientas. El Lugar De la Cultura En la Sociologia Norteamericana*. Universidad Nacional de Quilmes, Buenos Aires, Argentina.
- Cho, E. D. (2021). Do We All Live Story-Shaped Lives? Narrative Identity, Episodic Life, and Religious Experience. *Religions*. 2021, 12, 71. p12. Letöltve (2021.07.04): <https://www.mdpi.com/2077-1444/12/2/71>
- Clarke, S. (2008). Culture and Identity. IN: Tony Bennett, John Frow (szerk.) *Cultural Analysis*. pp.510-529.
- Cohen, A. (1997). A kultúra, mint identitás egy antropológus szemével. In Zentai Violetta (szerk.) *Politikai antropológia*. Budapest, Századvég. pp.101–108.
- Crowley, P. (2003). Paul Ricoeur: the Concept of Narrative Identity, the Trace of Autobiography. *Paragraph*. Vol.26, No. 3. pp.1-12.
- Csermák, K., Csermák, A. (2001). *Kentenich József. Schönstatt alapítója és atyja*. Családakadémia-Óbudavár Egyesület Kiadó. Óbudavár.
- Csordas, T.J. (2007). Global religion and the re-enchantment of the world: The case of the Catholic Charismatic Renewal. *Anthropological Theory*. Volume: 7. Issue: 3. pp.295-314.
- Dobratz, B.A. (2001). The Role of Religion in the Collective Identity of the White Racist Movement. *Journal for the Scientific Study of Religion*. Vol. 40, No. 2. pp. 287-301.
- Evangelii Nuntiandi (1975) <https://regi.katolikus.hu/konyvtar.php?h=121>
- Farkas, J. (2020). “I believe in it because I know.” Faith and Knowledge in the Lives of Hungarian IN: Pócs, Éva and Vidacs, Bea (szerk.). Krishna Devotees. *Faith, Doubt and Knowledge in Religious Thinking*. Budapest. Balassi, pp.395-410.

- Fehér, B. (2010). A narratív segítő elbeszélés. *Esély*. 2010/3. pp.66-88.
- Fehér, M. I. (2019). „Légy hű önmagadhoz – vagy azonosságodhoz? Ricoeur, Tengelyi és a narratív identitás elmélete”. In: Marosán Bence et al. (szerk.): *Élettörténet, sorseseemény, önazonosság. Tanulmányok Tengelyi László emlékére*. Budapest, L'Harmattan. pp.296-337.
- Fejérdy, A. (2018). Vallási ellenállás Magyarországon a kommunista rendszerrel szemben. In: Apor Péter, Bódi Lóránt, Horváth Sándor, Huhák Heléna, Scheibner Tamás (szerk). *Kulturális ellenállása Kádár-korszakban. Gyűjtemények története*. pp.143-151. MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont. Történettudományi Intézet. Budapest.
- Fodor, L., Kriskó, E. (2014). *A hatékony kommunikáció alapjai*. Noran Libro Kiadó. Budapest.
- Fokoláre Mozgalom (2022). A közösség hivatalos honlapja: <https://www.fokolare.hu/magunkrol> - letöltve: 2022.01.04.
- Frauen von Schönstatt (2022). <https://www.frauen-von-schoenstatt.de/ueber-uns/> Letöltve: 2022.01.09.
- Gál, Zs. (2020). A szervezeti kultúraváltás jellemzői. *Régiókutatás Szemle*. V.évf. 2.sz. pp.73-80.
- Gecse, G. (1980). *Vallástörténet*. Budapest: Kossuth Kiadó.
- Geert, C. (2001). *Az értelmezés hatalma*. Budapest, Osiris Kiadó.
- Gereben, F. (2005). Nemzeti és vallási identitás kisebbségi és többségi helyzetben. In: Pusztai, Gabriella (szerk.) *Régió és oktatás európai dimenzióban*. Debrecen, Magyarország: Doktoranduszok Kiss Árpád Közhasznú Egyesülete. 309 p. pp.206-210.
- Gooren, H. (2012). The Catholic Charismatic Renewal in Latin America. *The Journal of the Society for Pentecostal Studies*. Volume 34. Issue 2 pp.185–207.
- Griffin, N. (1977). *Relative Identity*. Oxford University Press. p.234.
- Gulyás, M. (2015). Mindszenty József bíboros az 1947-es csongrádi Tiszai Márianapokon. *Vasi szemle*. 59. évf. 5. sz. pp.825-833.
- Habermas, J. (2011). *A kommunikatív cselekvés elmélete*. Budapest. Gondolat kiadó.
- Havasi, V. (2018). Keresztény új vallási és vallási mozgalmak Magyarországon 1945-től napjainkig. *Egyháztörténeti Szemle* XIX/4. pp.106- 128.
- Házás Hétvége Mozgalom (2022). Letöltve: 2022.01.05. <https://hazashetvege.hu/>

- Hornycsek, J. (2014). *A tudományos kutatás elméletet és módszertana*. Nemzeti Közszerológati Egyetem. Hadtudományi és Honvédtisztképző Kar. Budapest.
- Illyés, Sz. J. (2008). *Új Katolikus Mozgalmak Magyarországon*. Egy Mozgalmelmélet Gyakorlata. Doktori disszertáció. Bécsi Egyetem. Bécs.
- Jenkins, R. (2002). Az etnicitás újragondolása: identitás, kategorizáció és hatalom. *Magyar Kisebbség*. 7.évf. 4. (26.) sz. p.16. Letöltve: <https://epa.oszk.hu/02100/02169/00021/pdf/020426.pdf>
- Kamarás, I. (1994). *Bensőséges bázisok. Katolikus kisközösségek Magyarországon*. Országos Közoktatási Intézet.
- Kapitány, Á., Kapitány, G. (2003). Tárgyak szimbolikája. *Jelkép*. 2003/2.sz. pp.55-88.
- Kántor, Z. (2001). Az identitás kapcsán. *Provincia*. 2001/17. pp.15.
- Kentenich atya honlapja (2022). <http://kentenich.schoenstatt.hu/kentenich/eletrajz/1/1885-1912.html>
Letöltve: 2022.01.06.
- Kentenich, J. (2002). *Küldetésünk titkai 10. Dachau. Pokol és mennyország. Kentenich atya beszédei a Családmozgalom alapításának 25. évfordulóján 1967. július 16-án Dachauban*. Családakadémia–Óbudavár Egyesület Kiadó. Óbudavár.
- Keszeg, V. (2011) *A történetmondás antropológiája*. BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék; Kriza János Néprajzi Társaság. Kolozsvár.
- Kovács, É. (2007a). Interjú módszerek és technikák. In: KOVÁCS Éva. (szerk.), *Közösségtanulmány: Módszertani jegyzet*. Néprajzi Múzeum. PTE-BTK Kommunikáció- és Médiatudományi tanszék. pp.269-277.
- Kovács, É. (2007b). Narratív biográfiai elemzés. In: KOVÁCS Éva. (szerk.), *Közösségtanulmány: Módszertani jegyzet*. (pp.373-396). Néprajzi Múzeum. PTE-BTK Kommunikáció- és Médiatudományi tanszék.
- Kovács, É. (2011). A narratív módszertanok politikája. *Forrás*. 2011/7-8.sz. pp.3-20.
- KSH (2016). Mikrocenzus 2016. 6. A háztartások és a családok adatai. Letöltve: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mikrocenzus2016/mikrocenzus_2016_6.pdf
- László, J. (2008). Narratív pszichológia. *Pszichológia*. Volume 28./Issue 4. pp.301-317.
- Lengyel, N. (2020). Megküzdési stratégiák és narratív identitás Fenyvesi Judit szociális testvér önéletírásában. In: Egyed Emese (szerk.). *Certamen VII.: Előadások a Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum*

Egyesület I. Szakosztályában. pp.171-184. Erdélyi Múzeum-Egyesület Kolozsvár.

Lietz, P. (2009). Research into questionnaire design: A summary of the literature. *International Journal of Market Research*, 52(2). pp.249–272.

Lovász, D. (2017) A véleménybuborék jelensége a közösségi médiában. Letöltve: 2022.08.24. <https://kalauz.lib.pte.hu/velemenybuborek-jelensege-kozossegi-mediaban/>

Lőrinczi, T. (2011). Egyház? Szekta? Mozgalom? Vallásos jellegű kisközösségek kutatásának elméleti hátterei. *Erdélyi Múzeum* 1453-0961 LXXIII. (1) 167-176.pp.

Magyar Katolikus Egyház (2022). Szerzetesrendek. Letöltve: 2022.01.05. <https://katolikus.hu/szerzetesrendek>

Magyar Katolikus Lexikon (1999). Lelkiségi mozgalmak. Letöltve: 2021.12.21. <http://lexikon.katolikus.hu/L/lelkis%C3%A9gi%20mozgalmak.htm>
1

Magyar Katolikus Lexikon (2022). Mária kongregáció. Letöltve: 2022.01.05. <http://lexikon.katolikus.hu/M/M%C3%A1ria%20Kongreg%C3%A1ci%C3%B3.html>

Magyaródi, T. (2019). A társas helyzetben tapasztalt flow-élmény kapcsolata a boldogságorientációkkal. *Magyar Pszichológiai Szemle*. Vol.74/3. pp.347-360.

Marosán, B. P. (2016). A tapasztalat két fogalma: élmény és élettörténet. „Narratíva, tapasztalat, élmény” ELTE, Filozófia Intézet, évadnyitó konferencia ELTE BTK, Filozófia Intézet. Budapest. Letöltve (2022.08.08.): https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/49260779/A_tapasztalat_ket_fogalma-Eloadas-Teljes-2016-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1659703451&Signature=YbGBBsDf-de52cQY3Ew9TF3suZ7VvUKsTrWzykj4r2q08sI2z5EX5WGUSfKcLRKYqHdyTrEk4ZtSEBTWaGtfF~F8pmVIOlVh1Hmb-A5NFvt7XBGLXZff7Lp58bVXaGOCUC8beypgCEf63Xqw~TK~CYKgH9BRYtC9kH-o1CoO5pjedecprZaw2~QnV2cIwwZF15sVp4sX7Eksh0~bprLNMnVfFXUaF~~RBSyBvxPqIc~T0S17drxGZaArSs1ed0LL4AJxwhdX3Zj6ex0wNi0MHFV7SQJk-4qLF8XPWgfJWQKTmXMsBzJi-dfaqQobE2DohzQnuL~y0i6bCrJKz2ELw__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

Mattingly, C., Garro, L.C. (2000). *Narrative and the cultural construction of illness and healing*. Berkeley, Calif.: University of California Press.

Máté-Tóth, A. (1995). Bokorból vadonba? Jegyzetek a Bokor mozgalom gyakorlatáról és teológiájáról. *Távlatok: A magyar jezsuiták folyóirata*. 26. pp.765-772.

Máté-Tóth, A. (2010.a). Bulányi provokatív öröksége. *Egyházforum*. 4/5. pp.26-30.

Máté-Tóth, A. (2010.b) *Vallási kommunikáció és vallási diskurzus*. Doktori Disszertáció. Pécsi Tudományegyetem.

Máté-Tóth, A. (2012). Vallási identitásfaktorok. In: Balog, Iván; Balogh, Péter; Jancsák, Csaba; Lencsés, Gyula; Lőrinczi, János; Rácz, Attila;

Vincze, Anikó (szerk.) *A szociológia szemüvegén keresztül: Tanulmányok Feleky Gábor 60. születésnapjára.* Szeged, Magyarország: Belvedere Meridionale. 367 p. pp. 206-216.

Máté-Tóth, A. (2013). *Vallási kommunikáció és vallási diskurzus.* Budapest: L'Harmattan Kiadó

McCarthy, J. (2007). *Dennett and Ricoeur on the Narrative Self.* Humanity Books.

Mejia-Villa, A., Alfaro-Tanco, J.A. (2017). Action Research Projects: one step ahead in the researcher-practitioner relationships. *WPOM-Working Papers on Operations Management*, [S.l.] v. 8. pp.191-203.

Mezey, A. (2013). *Katolikus kisközösségek és bázisközösségek Csongrád megyében 1946 és 1980 közt, a pártállam és a hivatalos egyház vonatkozási keretében.* Doktori disszertáció. Pázmány Péter Katolikus Egyetem. Piliscsaba-Budapest.

Mészáros, B. (2014). *Így vezetett...A Gódány házaspár története.* Családok a Csaláért Egyesület Kiadó. Óbudavár.

Milovanović, A.D. (2021). "Hidden Religious Landscapes": Religious Minorities and Religious Renewal Movements in the Borderlands of the Serbian and Romanian Banat. *Balkanica* 2021 Issue: 52. pp.193-212.

Mitev, A. Z. (2006). Végtelen történet: A narratív elemzés alkalmazhatósága a marketingkutatásban. *Vezetéstudomány.* XXXVII./10. pp.33-41.

MKKM (2022). A Magyar Katolikus Karizmatikus Mozgalom hivatalos honlapja: <http://mkkm.hu/tartalom/tortenet> - Letöltve: 2022.01.04.

Molnár, D. (2010). Empirikus kutatási módszerek a szervezetfejlesztésben. *Humán Innovációs Szemle.* 1. (1-2) pp.61-72.pp.

MSM=Magyar Schönstatti Mozgalom (2022). A közösség hivatalos honlapja: <https://www.schoenstatt.hu/mit-jelent-schonstatt> – letöltve: 2022. január 04.

MSM=Magyar Schönstatti Mozgalom (2020). Válasz a német sajtóbotrányban elhangzó vádakra. <http://csaladok.schoenstatt.hu/valasz-nemet-sajtobotranyban-elhangzo-vadakra>. Letöltve: 2022.01.09.

Mullett, R. D. (2018). A General Critical Discourse Analysis Framework for Educational Research. *Journal of Advanced Academics.* Volume 29.Issue 2. 116-142.pp.

Nagy, Zs. (2012). Jó élet és jó halál a magyarországi gyászjelentések tükrében. *Médiakutató.* XIII. pp.1-23.

Németh, K. (2012). A narratív interjúhelyzet mint kommunikatív cselekvés. In: Pál Eszter, Somlai Péter, Szabari Vera (szerk). *Kötő-jelek.* Eötvös

Loránd Tudományegyetem Társadalomtudományi Kar Szociológia
Doktori Iskola Évkönyve. pp.56-77.

- Németh, K. (2015). A terepmunka és a kutatói pozíció reflektálása mint az értelmezés rejtett erőforrása. In: Virág, T (szerk.) *Törésvonalak : Szegénység és etnicitás vidéki terekben*. Argumentum Kiadó, Budapest. pp. 27-44.
- Niehaus, J. (2003). Aspects of Schoenstatt's Marian Spirituality. *Marian Studies*. Volume 54. Article 10. pp.88-101.
- Norström, A.V. (2020). Principles for knowledge co-production in sustainability research. *Nature Sustainability*. Volume 3. pp.182–190.
- North, D. C. (1991). Institutions. *Journal of Economic Perspectives*. Volume 5.Number 1. Winter 1991. pp.97–112.
- Ostrom, E. (2005). *Understanding Institutional Diversity*. Princeton University Press. Princeton.
- Ottlyk, E. (1986). Húsz éves a második Vatikáni Zsinat. *Theológiai Szemle*. 29/1.44-49.pp. Letöltve: https://adt.arcanum.com/hu/view/TheologiaiSzemle_1986/?pg=49&layout=s (2021.12.22)
- Peti, L. (2007). A vallási mozgalmak antropológiai tapasztalata. *Erdélyi Társadalom*. V.évf.1.szám. pp.173-190.
- Pintér, J. N. (2012). A tudattalan identitás. *Imágó Budapest*. 2012/2. pp.67-72.
- Pintér, J., Rappai G. (2001). A mintavétel tervek készítésének néhány gyakorlati megfontolása. *Marketing & Menedzsment*. 35. évf. 4.sz. pp.4–10.
- Ponzetti, J.J. (2014). Renewal in Catholic community life and New Monasticism: The way of a contemporary religious communal movement. *The Journal for the Sociological Integration of Religion and Society*. Volume 4, No. 2. pp. 35-50.
- Regnum Marianum (2022). A közösség hivatalos honlapja: <https://regnum.hu/lelkisegunk> – letöltve: 2022. január 04.
- Schlickmann, D. M. (2012). *Rejtett évek, Josef Kentenich atya gyermekkorára és ifjúsága*. Családkadémia-Óbudavár Egyesület Kiadó. Óbudavár.
- Schoenstatt Institute of the Marian Brothers (2022). https://second.wiki/wiki/schc3b6nstatt-institut_marienbr3b6der Letöltve: 2022.01.09.
- Schoenstatt Original Website (2022). Family Movement. <https://schoenstatt.com/family/about-the-schoenstatt-communities/family/> Letöltve: 2022.01.09.

- Schoenstatt Sisters of Mary (2022). https://second.wiki/wiki/schc3b6nstc3a4tter_marienschwestern Letöltve: 2022.01.09.
- Secular Institute Women of Schoenstatt (2022) https://second.wiki/wiki/sc3a4kularinstitut_frauen_von_schc3b6nstatt Letöltve: 2022.01.09.
- Setran, D. (2020). "Sowing the Story": Narrative Identity and Emerging Adult Formation. *Christian Education Journal*. Vol. 17(1). pp.92–109.
- Simon, B. (2005). Hogyan „boldogulnak” a csángók? Az identitás kinyilvánításának versus elrejtésének stratégiái egy moldvai közösségben. *Erdélyi Társadalom*. III/1. pp.9-28.
- Søderberg, A. M. (2006). Narrative Interviewing and Narrative Analysis in a Study of a Cross-border Merger. *Manager International Review*. Vol. 46, 2006/4, pp. 397-416.
- Somers, M. R. (1994). The narrative constitution of identity: A relational and network approach. *Theory and Society*. Vol. 23. No. 5. pp.605-649.
- Sólyom, B. (2015). A kontaktushipotézis elmélete és működése egy sváb-magyar faluban. *Kultúra és közösség*. IV. folyam VI. évfolyam 2015/III. szám. pp.49-57.
- Stachel, P (2007). Identitás. A kortárs társadalom- és kultúratudományok egy központi fogalmának genezise, inflálódása és problémái. *Regio*. 2007.18/4. pp.3-33.
- Swann, W. B., Jr. - Bosson, J. K. (2010). Self and identity. In S. T. Fiske, D. T. Gilbert, & G. Lindzey (Eds.), *Handbook of social psychology*. pp. 589–628.
- Szabó, L. (2016) Mikro- és makroközösségek szerepe az egyházi és a társadalmi életben. In: *Teológia és nemzetek*. Luther Kiadó, Budapest. pp.188-205.
- Szilc, D. (2018). Bevezetés a kritikai diskurzuselemzésbe. *Jelkép*. 2018/.3. pp.2-23.
- Teuffenbach, A. (2020). „Vater darf das!” Eine Archivdokumentation. Sr. M. Georgina Wagner und andere missbrauchte Schönstätter Marienschwestern. Traugott Bautz. Nordhausen.
- Tomka, F. (2003). A laikusok szerepe az egyházban – a lelkipásztor szemével. *Vigilia*. LXVIII/2. 111-116.pp
- Tomka, M. (1985). Változó vallás. *Kultúra és közösség*. 1985/1. pp.3-14.
- Tomka, M. (1996). A vallásszociológia új útjai. *Replika* XXI–XXII. pp.163–164.
- Tomka, M. (2008). A vallástudomány mibenléte – a társadalomtudományok szemszögéből és a jelenlegi nemzetközi tudományos gyakorlat fényében. *Vallástudományi szemle*. 2008/4. pp.75-86.

- Turai, G. (2016) Karizma: Vajh feminin vagyol-e? Egy weberi kísérlet. IN: Molnár Annamária, Ótott Noémi, Pál József (szerk). *Lát(szó)tér. Fiatal kutatók itáliniasztikai tanulmányai*. pp. 239-254.
- Turner, V.W. – Bruner E.M. (1986). The anthropology of experience. University of Illinois Press. Urbana and Chicago.
- Újvári E. (2009.) A kulturális identitás kutatási perspektívái. In: *Tudományos és művészeti műhelymunkák: új utakon a Pedagógusképző Kar című konferencia előadásai*. pp. 269-272.
- Vincze O. (2007). Mentális kifejezések jelentősége a perspektíva felvételben a csoportidentitás tükrében. In: Tanács Attila és Csendes Dóra (szerk.): *V. Magyar Számítógépes Nyelvészeti Konferenciakötet*. Szegedi Tudományegyetem Informatikai Tanszékcsoport, Szeged. pp.250-258.
- Wengraf, T. (2001). *Qualitative Research Interviewing. Biographic Narrative and Semi-Structured Methods*. London. SAGE Publications Ltd.

VII. MELLÉKLET

1. számú melléklet: A kérdőíves és az interjú kutatásban résztvevők alapsokaságának összehasonlító elemzése

			Színkód	0-4 %-os eltérés	5-6 %-os eltérés	több mint 7%-os eltérés
	kategória	interjúk (%) 25 válaszadó	interjúk (fő) 25 válaszadó	kérdőívet kitöltők (%) 124 válaszadó	kérdőívet kitöltők (fő) 124 válaszadó	Összehasonlítás
Nem	nő	64,0%	16	58,06%	72	-5,94%
	férfi	36,0%	9	41,94%	52	5,94%
Kor	1-18 éves	4,0%	1	7,26%	9	3,26%
	19-25 éves	4,0%	1	5,65%	7	1,65%
	26-35 éves	20,0%	5	14,52%	18	-5,48%
	36-45 éves	20,0%	5	16,94%	21	-3,06%
	46-55 éves	28,0%	7	27,42%	34	-0,58%
	56-65 éves	20,0%	5	25%	31	5,00%
	66-75 éves	4,0%	1	3,23%	4	-0,77%
Csatlakozás ideje	1 éven belül	0,0%	0	4,03%	5	4,03%
	1 - 3 éve	4,0%	1	5,65%	7	1,65%
	4 - 10 éve	16,0%	4	12,10%	15	-3,90%
	11 - 20 éve	24,0%	6	29,84%	37	5,84%
	21 - 30 éve	36,0%	9	34,68%	43	-1,32%
	több mint 30 éve	20,0%	5	13,71%	17	-6,29%
Lakhely	Főváros	28,0%	7	29,27%	36	1,27%
	Nagyváros/ megyeszékhely	16,0%	4	17,89%	22	1,89%
	Kisváros	32,0%	8	27,64%	34	-4,36%
	Falu/község	24,0%	6	25,20%	31	1,20%
Családi állapot	nőtlen, hajadon	20,0%	5	16,39%	20	-3,61%
	házas és együtt élünk	72,0%	18	79,51%	97	7,51%
	házas és külön élünk	0,0%	0	0%	0	0,00%
	elvált	4,0%	1	0,82%	1	-3,18%
	elvált, majd újrահázasodott	0,0%	0	0%	0	0,00%
	özvegy	4,0%	1	3,28%	4	-0,72%
	özvegy, majd újrահázasodott	0,0%	0	0%	0	0,00%

2. számú melléklet: az alapsokaság, a kérdőívet kitöltők és az interjúra választ adók kor és nem szerinti összehasonlító táblázata

	Kategóri a	Alapsokas ág (%)	Alapsokas ág (2457 fő)	Kérdőív et kitöltők (%)	Kérdőív et kitöltők (124 fő)	Interjú elbeszélő k (%)	Interjú elbeszélő k (25 fő)
Nem	nő	51,16%	1257	58,06%	72	64,00%	16
	férfi	48,84%	1200	41,94%	52	36,00%	9
Kor	0-12 éves	27,81%	683	0,00%	0	0,00%	0
	13-18 éves	20,97%	515	7,26%	9	4,00%	1
	19-25 éves	12,58%	309	5,65%	7	4,00%	1
	26-35 éves	8,02%	197	14,52%	18	20,00%	5
	36-45 éves	12,62%	310	16,93%	21	20,00%	5
	46-55 éves	12,62%	310	27,42%	34	28,00%	7
	56-65 éves	5%	116	25%	31	20,00%	5
	66-75 éves	0,53%	13	3,22%	4	4,00%	1
	75+ éves	0,12%	3	0,00%	0	0,00%	0

2. táblázat

Forrás: saját szerkesztés

2. számú melléklet: A Magyar Schönstatti Mozgalom című kérdőív kérdései és válaszai:

1/1. Mikor csatlakoztál a Magyar Schönstatti Mozgalomhoz?

Válasz	Válaszok	Arány
1 éven belül	5	4%
1 - 3 éve	7	5.6%
4 - 10 éve	15	12.1%
11 - 20 éve	37	29.8%
21 - 30 éve	43	34.7%
több mint 30 éve	17	13.7%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

1/2. A Magyar Schönstatti Mozgalom mely ágában/ágaiban vagy jelenleg aktív?

Válasz	Válaszok	Arány
Családmozgalom	80	66.7%
Családszövetség	38	31.7%
Lánymozgalom	11	9.2%
Fiúmozgalom	9	7.5%
Schönstatti Ifjúság	17	14.2%
Schönstatt Atyák	1	0.8%
Márianővérek	1	0.8%
Apostolok	9	7.5%
Családakadémia	22	18.3%

120 kitöltőtől összesen **188** válasz

1/3. A csatlakozásod előtt honnan hallottál a közösségről?

Válasz	Válaszok	Arány
beleszülettem	25	20.8%
családtag ajánlotta	10	8.3%
ismerős, barát ajánlotta	77	64.2%
egyházi személy ajánlotta	1	0.8%
olvastam róla	7	5.8%

120 kitöltőtől összesen **120** válasz

"Egyéb" válaszok (6)

1/4. Mi volt az az első élmény vagy impulzus, aminek hatására úgy döntöttél, hogy csatlakozol a magyarországi Mozgalomhoz?

Szöveges válasz

119

kitöltőtől összesen **119** válasz

VIII. 1/5. Milyen gyakran veszel részt a Magyar Schönstattos közösség összejövetelein?

Válasz	Válaszok	Arány
Óbudavári találkozók, ünnepek		
Rendszeresen	36	29.3%
Gyakran	32	26%
Néha	21	17.1%
Ritkán	20	16.3%
Soha	14	11.4%
	123	
Családnapok		
Rendszeresen	63	51.6%
Gyakran	16	13.1%
Néha	11	9%
Ritkán	20	16.4%
Soha	12	9.8%
	122	
Szövetségi hétvégék		
Rendszeresen	40	34.5%
Gyakran	1	0.9%
Néha	1	0.9%
Ritkán	5	4.3%
Soha	69	59.5%
	116	
Ligás vagy szövetségi kiscsoportos találkozók		
Rendszeresen	39	33.6%
Gyakran	10	8.6%

Néha	3	2.6%
Ritkán	5	4.3%
Soha	59	50.9%
	116	
Ifjúsági találkozó		
Rendszeresen	8	8.2%
Gyakran	6	6.1%
Néha	4	4.1%
Ritkán	11	11.2%
Soha	69	70.4%
	98	
Lánytábor, fiútábor		
Rendszeresen	11	11.1%
Gyakran	3	3%
Néha	3	3%
Ritkán	16	16.2%
Soha	66	66.7%
	99	
Lány csoport, fiú csoport		
Rendszeresen	6	6.2%
Gyakran	3	3.1%
Néha	2	2.1%
Ritkán	6	6.2%
Soha	80	82.5%
	97	

123 kitöltőtől összesen **771** válasz

1/6. Részt vettél-e már a Családakadémia képzésében?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen, résztvevőként és előadóként is	27	22%
Igen, résztvevőként	21	17.1%

Igen, előadóként	5	4.1%
Nem, de a közeljövőben tervezek csatlakozni egy képzéshez	5	4.1%
Nem	65	52.8%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

"Egyéb" válaszok (7):

1/7. Jártál-e már a nemzetközi apostoli Schönstatt mozgalom alapításának székhelyén Schönstattban (Németországban)?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen	61	49.2%
Nem	63	50.8%
Nem tudja (NT), nem válaszol (NV)	0	0%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

1/8. Mit gondolsz, körülbelül hány tagja van a Magyar Schönstatti Mozgalomnak?

Válasz	Válaszok	Arány
0 -100 fő	1	0.8%
100 - 500 fő	6	4.9%
500 - 1000 fő	26	21.1%
1000 - 2000 fő	31	25.2%
2000 - 3000 fő	21	17.1%
3000 - 5000 fő	22	17.9%
5000 - 10 000 fő	10	8.1%
több mint 10 000 fő	3	2.4%
NT, NV	3	2.4%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

1/9. Van-e tudomásod arról, hogy valaki a Te ajánlásodra, biztatásodra csatlakozott a Schönstatti mozgalomhoz. Ha igen, hányan?

Számszerű válasz

109

kitöltőtől összesen **109** válasz

1/10. Amennyiben ki kellene emelni egy üzenetet, melyik lenne az a legfontosabb gondolat, amelyet a Schönstatt adott Neked?

Szöveges válasz

121

kitöltőtől összesen 121 válasz

1/11. Tagja vagy-e más vallásos mozgalomnak, kiscsoportnak és/vagy közösségnek?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen	75	60.5%
Nem	48	38.7%
NT, NV	1	0.8%

124 kitöltőtől összesen 124 válasz

1/12. Ha NEM: kérlek lépj tovább a 14. kérdésre. Ha IGEN: kérlek írd le, hogy melyik közösségnek vagy még tagja.

Szöveges válasz

75

kitöltőtől összesen 75 válasz

IX. 1/13. Hogyan jellemeznéd aktivitásodat, részvételedet a következő csoportokban?

Válasz	Válaszok	Arány
Helyi plébániai közösségben		
Teljes mértékben aktív vagyok	19	16.4%
Aktív vagyok	58	50%
Passzív vagyok	28	24.1%
Teljes mértékben passzív vagyok	8	6.9%
NT, NV	3	2.6%
	116	
Egyházmegyei közösségben		
Teljes mértékben aktív vagyok	4	3.5%
Aktív vagyok	26	22.8%
Passzív vagyok	49	43%
Teljes mértékben passzív vagyok	23	20.2%
NT, NV	12	10.5%
	114	
Schönstatti közösségben		
Teljes mértékben aktív vagyok	24	21.6%
Aktív vagyok	61	55%

Passzív vagyok	18	16.2%
Teljes mértékben passzív vagyok	6	5.4%
NT, NV	2	1.8%
	111	
Más vallásos közösségben		
Teljes mértékben aktív vagyok	10	9.4%
Aktív vagyok	34	32.1%
Passzív vagyok	30	28.3%
Teljes mértékben passzív vagyok	16	15.1%
NT, NV	16	15.1%
	106	

118 kitöltőtől összesen **447** válasz

X. 1/14. Hogy látod, a jövőben tagja maradsz-e a Magyar Schönstatti Közösségnek?

Válasz	Válaszok	Arány
Biztosan tagja leszek a közösségnek	89	71.8%
Valószínűleg tagja leszek a közösségnek	28	22.6%
Valószínűleg nem leszek tagja a közösségnek	4	3.2%
Biztosan nem leszek tagja a közösségnek	2	1.6%
NT, NV	1	0.8%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

1/15. Kérlek válaszld ki, hogyan fejeznéd be a következő mondatot: A közeljövőben a Magyar Schönstatti Mozgalom tagjainak a száma ...

Válasz	Válaszok	Arány
...növekedni fog.	113	91.1%
...stagnálni fog.	11	8.9%
...csökkeni fog.	0	0%
NT, NV	0	0%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

XI. 2/1. Mit gondolsz, mennyire jellemzik az itt felsorolt tulajdonságok a Schönstatti közösséget?

Válasz	Válaszok	Arány
Egységes		
nagyon jellemző	21	16.9%
jellemző	58	46.8%
igen is, meg nem is	39	31.5%
nem jellemző	5	4%
egyáltalán nem jellemző	1	0.8%
	124	
Képes befolyásolni másokat		
nagyon jellemző	26	21%
jellemző	71	57.3%
igen is, meg nem is	24	19.4%
nem jellemző	2	1.6%
egyáltalán nem jellemző	1	0.8%
	124	
Képes közösen cselekedni		
nagyon jellemző	50	40.7%
jellemző	56	45.5%
igen is, meg nem is	15	12.2%
nem jellemző	2	1.6%
egyáltalán nem jellemző	0	0%
	123	

Együtt tud működni		
nagyon jellemző	44	36.7%
jellemző	66	55%
igen is, meg nem is	10	8.3%
nem jellemző	0	0%
egyáltalán nem jellemző	0	0%
	120	
Fontos a csoporttagok számára		
nagyon jellemző	47	38.5%
jellemző	62	50.8%
igen is, meg nem is	10	8.2%
nem jellemző	2	1.6%
egyáltalán nem jellemző	1	0.8%
	122	
Támogató		
nagyon jellemző	52	42.6%
jellemző	61	50%
igen is, meg nem is	7	5.7%
nem jellemző	2	1.6%
egyáltalán nem jellemző	0	0%
	122	

124 kitöltőtől összesen **735** válasz

XII. 2/2. Kérlek jelöld, hogy milyen okból csatlakoztál a közösséghez?

Válasz	Válaszok	Arány
--------	----------	-------

Hogy hozzám hasonló emberekkel találkozzak.		
teljes mértékben igaz	50	40.7%
igaz	52	42.3%
igaz is, meg nem is	19	15.4%
nem igaz	1	0.8%
egyáltalán nem igaz	1	0.8%
	123	
Hogy legyen társaságom.		
teljes mértékben igaz	8	6.5%
igaz	43	35%
igaz is, meg nem is	45	36.6%
nem igaz	21	17.1%
egyáltalán nem igaz	6	4.9%
	123	
Hogy új emberekkel találkozzak.		
teljes mértékben igaz	18	14.6%
igaz	37	30.1%
igaz is, meg nem is	46	37.4%
nem igaz	20	16.3%
egyáltalán nem igaz	2	1.6%
	123	
Hogy kevésbé érezzem magam magányosnak.		
teljes mértékben igaz	1	0.8%

igaz	14	11.4%
igaz is, meg nem is	21	17.1%
nem igaz	59	48%
egyáltalán nem igaz	28	22.8%
	123	
Hogy fejlesszem önmagam.		
teljes mértékben igaz	54	44.3%
igaz	51	41.8%
igaz is, meg nem is	10	8.2%
nem igaz	6	4.9%
egyáltalán nem igaz	1	0.8%
	122	
Hogy ápoljam az Istennel való kapcsolatomat.		
teljes mértékben igaz	76	62.8%
igaz	41	33.9%
igaz is, meg nem is	3	2.5%
nem igaz	1	0.8%
egyáltalán nem igaz	0	0%
	121	
Hogy ápoljam a házastársammal való kapcsolatomat.		
teljes mértékben igaz	77	64.7%
igaz	23	19.3%
igaz is, meg nem is	1	0.8%

nem igaz	7	5.9%
egyáltalán nem igaz	11	9.2%
	119	
Hogy megtanuljak bizonyos dolgokat.		
teljes mértékben igaz	39	32.8%
igaz	62	52.1%
igaz is, meg nem is	8	6.7%
nem igaz	9	7.6%
egyáltalán nem igaz	1	0.8%
	119	
Hogy olyan információkhoz jussak, amit máshol nem találok meg.		
teljes mértékben igaz	20	16.9%
igaz	50	42.4%
igaz is, meg nem is	24	20.3%
nem igaz	20	16.9%
egyáltalán nem igaz	4	3.4%
	118	
Hogy fontosnak érezzem magam.		
teljes mértékben igaz	2	1.7%
igaz	24	20.2%
igaz is, meg nem is	36	30.3%
nem igaz	45	37.8%
egyáltalán nem igaz	12	10.1%

	119	
Hogy segítséget kapjak egy probléma megoldásához.		
teljes mértékben igaz	9	7.5%
igaz	44	36.7%
igaz is, meg nem is	30	25%
nem igaz	32	26.7%
egyáltalán nem igaz	5	4.2%
	120	
Hogy odafigyeljenek rám.		
teljes mértékben igaz	0	0%
igaz	15	12.5%
igaz is, meg nem is	40	33.3%
nem igaz	52	43.3%
egyáltalán nem igaz	13	10.8%
	120	
Hogy mások tiszteljenek.		
teljes mértékben igaz	0	0%
igaz	8	6.7%
igaz is, meg nem is	20	16.8%
nem igaz	69	58%
egyáltalán nem igaz	22	18.5%
	119	
Hogy nyugalmat leljek, pihenhessek és feltöltődjek.		

teljes mértékben igaz	28	23.3%
igaz	63	52.5%
igaz is, meg nem is	21	17.5%
nem igaz	6	5%
egyáltalán nem igaz	2	1.7%
	120	

123 kitöltőtől összesen **1689** válasz

2/3. Azért fontos számomra ez a közösség, mert...

Válasz	Válaszok	Arány
Biztonságot nyújt	46	38.3%
Úgy érzem, tartozom valahová	59	49.2%
Személyes kapcsolatok miatt	93	77.5%
Erőt ad a céljaim eléréséhez	75	62.5%
Konkrét segítséget nyújt	47	39.2%
Segít eltölteni az időt	4	3.3%
Szórakoztat	20	16.7%
Információt ad	32	26.7%

120 kitöltőtől összesen **376** válasz

"Egyéb" válaszok (20)

2/4. Mennyire érzed igaznak az alábbi állításokat?

Válasz	Válaszok	Arány
Teljes mértékben a közösség tagjának érzem magam.		
teljes mértékben igaznak érzem	48	38.7%
igaznak érzem	52	41.9%
nem érzem igaznak	15	12.1%
egyáltalán nem érzem igaznak	5	4%

NT, NV	4	3.2%
	124	
Nagyon fontos szerepet játszik az életemben ez a közösség.		
teljes mértékben igaznak érzem	48	39%
igaznak érzem	54	43.9%
nem érzem igaznak	14	11.4%
egyáltalán nem érzem igaznak	6	4.9%
NT, NV	1	0.8%
	123	
Szerintem a többi tagnak is fontos ez a közösség.		
teljes mértékben igaznak érzem	29	23.6%
igaznak érzem	90	73.2%
nem érzem igaznak	3	2.4%
egyáltalán nem érzem igaznak	0	0%
NT, NV	1	0.8%
	123	
A Schönstatti közösség tagjaival gyakrabban tartom a kapcsolatot, mint más		
teljes mértékben igaznak érzem	30	24.4%
igaznak érzem	44	35.8%
nem érzem igaznak	35	28.5%
egyáltalán nem érzem igaznak	9	7.3%
NT, NV	5	4.1%
	123	
Mióta csatlakoztam a közösséghez, kevésbé érzem magam magányosnak.		
teljes mértékben igaznak érzem	9	7.3%
igaznak érzem	47	38.2%
nem érzem igaznak	30	24.4%
egyáltalán nem érzem igaznak	18	14.6%
NT, NV	19	15.4%
	123	

Közel állnak hozzám a csoporttagok.		
teljes mértékben igaznak érzem	29	23.6%
igaznak érzem	77	62.6%
nem érzem igaznak	9	7.3%
egyáltalán nem érzem igaznak	5	4.1%
NT, NV	3	2.4%
	123	
A többi csoporttaggal hasonló gondolkozásúak vagyunk.		
teljes mértékben igaznak érzem	28	22.8%
igaznak érzem	85	69.1%
nem érzem igaznak	7	5.7%
egyáltalán nem érzem igaznak	0	0%
NT, NV	3	2.4%
	123	
A csoportot teljesen sajátomnak érzem.		
teljes mértékben igaznak érzem	33	26.8%
igaznak érzem	65	52.8%
nem érzem igaznak	12	9.8%
egyáltalán nem érzem igaznak	4	3.3%
NT, NV	9	7.3%
	123	
Fontos számomra, hogy ne maradjak le a közösségben zajló eseményekről.		
teljes mértékben igaznak érzem	20	16.3%
igaznak érzem	67	54.5%
nem érzem igaznak	29	23.6%
egyáltalán nem érzem igaznak	1	0.8%
NT, NV	6	4.9%
	123	
Nagyon fontos számomra a közösség többi tagja.		
teljes mértékben igaznak érzem	22	17.9%

igaznak érzem	79	64.2%
nem érzem igaznak	13	10.6%
egyáltalán nem érzem igaznak	4	3.3%
NT, NV	5	4.1%
	123	
Mióta csatlakoztam ehhez a közösséghez, nagyobb az önbizalmam.		
teljes mértékben igaznak érzem	9	7.3%
igaznak érzem	62	50.4%
nem érzem igaznak	27	22%
egyáltalán nem érzem igaznak	12	9.8%
NT, NV	13	10.6%
	123	
Mióta csatlakoztam ehhez a közösséghez, könnyebben megoldom felmerülő		
teljes mértékben igaznak érzem	13	10.7%
igaznak érzem	75	61.5%
nem érzem igaznak	20	16.4%
egyáltalán nem érzem igaznak	5	4.1%
NT, NV	9	7.4%
	122	

124 kitöltőtől összesen **1476** válasz

3/1. Mit gondolsz melyik az a szimbólum, amely a leginkább reprezentálja, képviseli a közösséget?

Szöveges válasz

118 kitöltőtől összesen **118** válasz

3/2. Kérlek írd le röviden, hogy mit jelent Neked az előző kérdésben válaszként megjelölt szimbólum?

Szöveges válasz

113 kitöltőtől összesen **113** válasz

3/3. Kérlek jelöld, hogy mennyire fontos számodra a/az....

Válasz	Válaszok	Arány
MTA Háromszor Csodálatos Anya kegykép		

nagyon fontos	51	41.1%
fontos	47	37.9%
fontos is, meg nem is	15	12.1%
nem fontos	10	8.1%
egyáltalán nem fontos	1	0.8%
	124	
Egységkereszt		
nagyon fontos	36	29%
fontos	53	42.7%
fontos is, meg nem is	24	19.4%
nem fontos	9	7.3%
egyáltalán nem fontos	2	1.6%
	124	
Kápolna		
nagyon fontos	84	67.7%
fontos	29	23.4%
fontos is, meg nem is	6	4.8%
nem fontos	4	3.2%
egyáltalán nem fontos	1	0.8%
	124	
Szent Magyar Királyi Család		
nagyon fontos	22	17.9%
fontos	51	41.5%

fontos is, meg nem is	29	23.6%
nem fontos	18	14.6%
egyáltalán nem fontos	3	2.4%
	123	
Szent György és a sárkány		
nagyon fontos	7	5.7%
fontos	26	21.3%
fontos is, meg nem is	42	34.4%
nem fontos	42	34.4%
egyáltalán nem fontos	5	4.1%
	122	
Úrnőm és Anyám ima		
nagyon fontos	63	51.2%
fontos	30	24.4%
fontos is, meg nem is	14	11.4%
nem fontos	13	10.6%
egyáltalán nem fontos	3	2.4%
	123	
Óbudavári Missziós Kereszt		
nagyon fontos	19	15.6%
fontos	43	35.2%
fontos is, meg nem is	32	26.2%
nem fontos	23	18.9%

egyáltalán nem fontos	5	4.1%
	122	

124 kitöltőtől összesen **862** válasz

3/4. A schönstatti eszme segített engem abban, hogy jobb...

Válasz	Válaszok	Arány
gyermek,		
teljes mértékben egyetértek	21	19.8%
egyetértek	45	42.5%
nem értek egyet	6	5.7%
egyáltalán nem értek egyet	2	1.9%
nem releváns	32	30.2%
	106	
szülő,		
teljes mértékben egyetértek	64	52.5%
egyetértek	37	30.3%
nem értek egyet	1	0.8%
egyáltalán nem értek egyet	1	0.8%
nem releváns	19	15.6%
	122	
nagyszülő		
teljes mértékben egyetértek	23	20.7%
egyetértek	11	9.9%
nem értek egyet	1	0.9%
egyáltalán nem értek egyet	1	0.9%

nem releváns	75	67.6%
	111	
házastárs		
teljes mértékben egyetértek	77	62.6%
egyetértek	25	20.3%
nem értek egyet	1	0.8%
egyáltalán nem értek egyet	2	1.6%
nem releváns	18	14.6%
	123	
egyháztag,		
teljes mértékben egyetértek	42	34.4%
egyetértek	66	54.1%
nem értek egyet	6	4.9%
egyáltalán nem értek egyet	2	1.6%
nem releváns	6	4.9%
	122	
állampolgár,		
teljes mértékben egyetértek	20	16.4%
egyetértek	74	60.7%
nem értek egyet	10	8.2%
egyáltalán nem értek egyet	4	3.3%
nem releváns	14	11.5%
	122	

ember legyek.		
teljes mértékben egyetérték	68	55.3%
egyetérték	54	43.9%
nem értek egyet	1	0.8%
egyáltalán nem értek egyet	0	0%
nem releváns	0	0%
	123	

124 kitöltőtől összesen **829** válasz

3/4. Kérlek írd le, hogy szerinted mi egy Schönstatti közösségi tag három legfontosabb jellemzője?

Szöveges válasz

116

kitöltőtől összesen **116** válasz

3/5. Kérlek, hogy amennyiben házas vagy válaszolj az itt olvasható kérdésre, ha NEM: lépj tovább. Milyen gyakran látogatsz házatársaddal az óbudaavári Házaspárok útját?

Válasz	Válaszok	Arány
Rendszeresen	5	4.6%
Gyakran	16	14.7%
Néha	43	39.4%
Ritkán	25	22.9%
Soha	9	8.3%
nem vagyok házas	11	10.1%

109 kitöltőtől összesen **109** válasz

3/6. Szívesen ajánlanád ismerőseidnek az óbudaavári Házaspárok útját?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen	112	93.3%
Nem	0	0%

NT, NV	8	6.7%
--------	---	------

120 kitöltőtől összesen **120** válasz

3/7. Ha ajánlod vagy ha nem a házaspárok útját, kérlek add meg okát:

Szöveges válasz

108 kitöltőtől összesen **108** válasz

3/8. Kérlek jelöld, hogy mennyire tölt be központi szerepet az életedben....

Válasz	Válaszok	Arány
Isten		
egyértelműen központi szerepet tölt be	88	71%
központi szerepet tölt be	34	27.4%
nem tölt be központi szerepet	1	0.8%
egyáltalán nem tölt be központi szerepet	1	0.8%
	124	
Jézus		
egyértelműen központi szerepet tölt be	80	64.5%
központi szerepet tölt be	40	32.3%
nem tölt be központi szerepet	3	2.4%
egyáltalán nem tölt be központi szerepet	1	0.8%
	124	
Mária		
egyértelműen központi szerepet tölt be	71	57.3%
központi szerepet tölt be	35	28.2%
nem tölt be központi szerepet	15	12.1%
egyáltalán nem tölt be központi szerepet	3	2.4%
	124	
Kentenich József		
egyértelműen központi szerepet tölt be	17	13.7%
központi szerepet tölt be	40	32.3%
nem tölt be központi szerepet	56	45.2%
egyáltalán nem tölt be központi szerepet	11	8.9%

	124
--	------------

124 kitöltőtől összesen **496** válasz

3/9. Mit gondolsz, mi a jelentősége az otthonunkban kialakított Schönstatti háziszentélynek?

Szöveges válasz

116 kitöltőtől összesen **116** válasz

3/10. Van-e az otthonodban háziszentély?

Válasz	Válaszok	Arány
Van	104	83.9%
Nincs	19	15.3%
NT, NV	1	0.8%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

3/11. Ha NINCS: kérlek ugorj a blokk utolsó kérdésére. Ha VAN: Amennyiben van otthonodban háziszentély, milyen gyakran töltesz ott időt?

Válasz	Válaszok	Arány
naponta többször	24	20.9%
naponta egyszer	30	26.1%
majdnem minden nap	21	18.3%
hetente többször	9	7.8%
hetente egyszer	4	3.5%
havonta többször	8	7%
havonta egyszer, vagy ritkábban	4	3.5%
soha	0	0%
NT, NV	1	0.9%
nincs háziszentélyem	14	12.2%

115 kitöltőtől összesen **115** válasz

3/12. Otthonod melyik pontján helyezkedik el a háziszentély?

Válasz	Válaszok	Arány
--------	----------	-------

külön helyiségben van	5	4.8%
nappali	71	68.3%
hálószoba	25	24%
ebédlő	2	1.9%
konyha	0	0%
előszoba	1	1%

104 kitöltőtől összesen **104** válasz

3/13. Amennyiben van otthonodban háziszentély, kérlek jelöld meg, hogy jellemzően milyen céllal látogatod a szentélyedet (több választ is megjelölhetsz):

Válasz	Válaszok	Arány
egyéni ima	81	80.2%
házastársi ima	45	44.6%
családi ima	69	68.3%
házastársi beszélgetés	28	27.7%
családi beszélgetés	23	22.8%
konfliktusos helyzet tisztázására	21	20.8%
missziós tevékenység	6	5.9%
vendégek fogadása	19	18.8%
pihenés, olvasás	32	31.7%
játék	10	9.9%

101 kitöltőtől összesen **334** válasz

"Egyéb" válaszok (8)

3/14. Kérlek írd le, hogy szerinted egy nem Schönstatts ember, hogyan jellemezné néhány mondatban a Mozgalmat?

Szöveges válasz

109

kitöltőtől összesen **109** válasz

3/15. Kérlek írd le, hogy szerinted mi Schönstatt célja.

kitöltőtől összesen **120** válasz

4/1. Kérlek, válaszd ki a következőkből azt a HÁROM tényezőt, amelyeket a párválasztásnál a leglényegesebbnek tartasz.

Válasz	Válaszok	Arány
azonos világnézet	46	37.1%
bizalom	67	54%
egyenesség, őszinteség	57	46%
gyermekszeretet	21	16.9%
hűség	62	50%
vallásosság, istenhit	67	54%
jó kedély	11	8.9%
közös érdeklődési kör	20	16.1%
megértés	26	21%
munkaszeretet	2	1.6%
műveltség, szellemesség	10	8.1%
összhang a szexuális életben	10	8.1%
takarékosság	0	0%

124 kitöltőtől összesen **399** válasz

4/2. Házasságkötés előtt vagy párválasztásakor szempont volt-e, hogy jövődöbelid a Schönstatt közösség tagja legyen?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen	4	3.3%
Nem	100	81.3%
NT, NV	19	15.4%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

4/3. Ha valaki azt állítja, hogy egy gyermeknek apára és anyára is szüksége van ahhoz, hogy boldogságban nőjön fel, Te ezzel...

Válasz	Válaszok	Arány
Egyetértesz	114	92.7%
Nem értesz egyet	7	5.7%
NT, NV	2	1.6%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

4/4. Elfogadhatónak tartod, ha egy nő egyedülálló szülőként szeretne gyermeket, férj és tartós kapcsolat nélkül?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen	25	20.2%
Nem	90	72.6%
NT, NV	9	7.3%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

XIII. 4/5. Ha NEM vagy házas: kérlek menj tovább a következő kérdésre. Amennyiben kötöttél már házasságot: kérlek válaszolj az itt leírt kérdésre: A házasságkötés pillanatában, hány gyermeket terveztek a házastársaddal?

Válasz	Válaszok	Arány
1	2	2%
2	11	10.8%
3	27	26.5%
4	21	20.6%
5	7	6.9%
6	3	2.9%
7	0	0%
8	0	0%
9	0	0%

10+	2	2%
Nem volt konkrét szám, amennyit az Úr ad	11	10.8%
Amennyit az Úr ad, de azt tudtuk, hogy nagycsaládosok szeretnénk lenni	18	17.6%
NT, NV	0	0%

102 kitöltőtől összesen **102** válasz

4/6. Olyan tulajdonságokat soroltam fel, amire nevelni lehet a gyerekeket. Kérlek, válaszd ki a **HÁROM** legfontosabbat.

Válasz	Válaszok	Arány
önállóság	82	66.7%
a kemény munka	1	0.8%
felelősségérzet	77	62.6%
képzelőerő, fantázia	16	13%
mások tisztelete, tolerancia	47	38.2%
takarékos életmód	1	0.8%
határozottság, eltökéltség	10	8.1%
vallásos hit	92	74.8%
önzetlenség	40	32.5%
engedelmesség	4	3.3%

123 kitöltőtől összesen **370** válasz

4/7. Fontosnak tartod-e, hogy gyermeked leendő házastársa (élettársa, partnere)...

Válasz	Válaszok	Arány
...magyar származású legyen.		
Igen	69	56.1%
Nem	52	42.3%

NT, NV	2	1.6%
	123	
...hívó legyen.		
Igen	111	90.2%
Nem	8	6.5%
NT, NV	4	3.3%
	123	
...katolikus legyen,		
Igen	76	61.8%
Nem	42	34.1%
NT, NV	5	4.1%
	123	
...Schönstattos legyen.		
Igen	9	7.3%
Nem	108	87.8%
NT, NV	6	4.9%
	123	

123 kitöltőtől összesen **492** válasz

4/8. Kérlek jelöld, hogy mit gondolsz a következő állításról: A gyermek nevelése...

Válasz	Válaszok	Arány
a szülők feladata.		
teljes mértékben egyetértek	89	72.4%
egyetértek	33	26.8%
nem értek egyet	1	0.8%
egyáltalán nem értek egyet	0	0%

	123	
az állam feladata.		
teljes mértékben egyetértek	0	0%
egyetértek	35	28.7%
nem értek egyet	65	53.3%
egyáltalán nem értek egyet	22	18%
	122	
az egyház feladata.		
teljes mértékben egyetértek	1	0.8%
egyetértek	71	58.2%
nem értek egyet	42	34.4%
egyáltalán nem értek egyet	8	6.6%
	122	

123 kitöltőtől összesen **367** válasz

4/9. Kérlek az itt olvasható összes véleményről mondd meg, hogy egyetértesz-e vele, vagy nem.

Válasz	Válaszok	Arány
Az, ha egy férfi és egy nő együtt él házasságkötés nélkül, erkölcsileg elfogadható.		
teljes mértékben egyetértek	1	0.8%
egyetértek	8	6.5%
egyetértek is, meg nem is	43	35%
nem értek egyet	49	39.8%
egyáltalán nem értek egyet	22	17.9%
	123	
Kevesebb lenne a válás, ha a nők csak a gyermekneveléssel, háztartással		
teljes mértékben egyetértek	0	0%
egyetértek	10	8.1%
egyetértek is, meg nem is	25	20.3%
nem értek egyet	61	49.6%
egyáltalán nem értek egyet	27	22%
	123	

Egyáltalán nem lenne szabad megengedni a válást, mert a házasság egy életre szól.		
teljes mértékben egyetértek	5	4.1%
egyetértek	18	14.8%
egyetértek is, meg nem is	52	42.6%
nem értek egyet	39	32%
egyáltalán nem értek egyet	8	6.6%
	122	
A házasság ma már idejétmúlt intézmény.		
teljes mértékben egyetértek	0	0%
egyetértek	1	0.8%
egyetértek is, meg nem is	1	0.8%
nem értek egyet	24	19.7%
egyáltalán nem értek egyet	96	78.7%
	122	
Vannak ugyan szülői kötelességek, de az életcélokról nem kell lemondani a gyerek		
teljes mértékben egyetértek	22	18%
egyetértek	39	32%
egyetértek is, meg nem is	45	36.9%
nem értek egyet	14	11.5%
egyáltalán nem értek egyet	2	1.6%
	122	
Igazuk van a nőknek, ha akkor is szívesen dolgoznának legalább részmunkaidőben,		
teljes mértékben egyetértek	37	30.3%
egyetértek	64	52.5%
egyetértek is, meg nem is	18	14.8%
nem értek egyet	1	0.8%
egyáltalán nem értek egyet	2	1.6%
	122	
Ha az élettársi kapcsolatból gyermek is születik, az élettársaknak feltétlenül		
teljes mértékben egyetértek	11	9.2%

egyetértek	32	26.7%
egyetértek is, meg nem is	33	27.5%
nem értek egyet	37	30.8%
egyáltalán nem értek egyet	7	5.8%
	120	
Az azonos neműek együttélése családnak tekinthető.		
teljes mértékben egyetértek	3	2.5%
egyetértek	6	5%
egyetértek is, meg nem is	6	5%
nem értek egyet	33	27.5%
egyáltalán nem értek egyet	72	60%
	120	
Az azonos neműek házassága elfogadható.		
teljes mértékben egyetértek	4	3.3%
egyetértek	1	0.8%
egyetértek is, meg nem is	7	5.8%
nem értek egyet	28	23.1%
egyáltalán nem értek egyet	81	66.9%
	121	

123 kitöltőtől összesen **1095** válasz

4/10. Kérlek, mondd meg, hogy szerinted helytelen vagy nem helytelen, ha...

Válasz	Válaszok	Arány
...egy férfinak és egy nőnek már a házasság előtt van szexuális kapcsolata?		
egyáltalán nem helytelen	6	4.9%
csak néha helytelen	7	5.7%
többnyire helytelen	49	40.2%
mindig helytelen	55	45.1%
NT, NV	5	4.1%

	122	
...egy házas nőnek vagy férfinak házasságon kívüli szexuális kapcsolata van?		
egyáltalán nem helytelen	0	0%
csak néha helytelen	1	0.8%
többnyire helytelen	8	6.6%
mindig helytelen	113	92.6%
NT, NV	0	0%
	122	
És mit gondolsz az azonos nemű felnőttek közötti szexuális kapcsolatáról?		
egyáltalán nem helytelen	4	3.3%
csak néha helytelen	6	4.9%
többnyire helytelen	14	11.5%
mindig helytelen	88	72.1%
NT, NV	10	8.2%
	122	

123 kitöltőtől összesen **366** válasz

4/11. Véleményed szerint a terhességmegszakítást, az abortuszt...

Válasz	Válaszok	Arány
egyáltalán nem kellene engedélyezni	58	47.2%
csak indokolt esetben kellene engedélyezni, vagy	60	48.8%
minden esetben engedélyezni kellene, ha azt a nő kéri?	2	1.6%
NT, NV	3	2.4%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

4/12. Véleményed szerint mikortól lehet a magzatot élőnek tekinteni?

Válasz	Válaszok	Arány
--------	----------	-------

Az élet a fogantatással kezdődik,	121	98.4%
90 nappal a fogantatás után a magzat már élőnek számít,	1	0.8%
attól kezdve, amikor az anya érzi, hogy gyermeke	0	0%
attól kezdve kell élőnek tekinteni, amikor már az anyaméhben	0	0%
az élet a születéssel kezdődik?	0	0%
NT, NV	1	0.8%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

4/13. Védekezel-e a terhesség elkerülése céljából?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen		
Nem		
NT, NV		

122 kitöltőtől összesen **122** válasz

4/14. Ha NEM: kérlek lépj tovább. Ha IGEN: Milyen fogamzásgátló módszert alkalmaztál/alkalmazol?

Válasz	Válaszok	Arány
Megszakított érintkezés		
Naptár-módszer		
Pesszárrium		
Óvszer		
Méhen belüli eszköz		
Tabletta		

73 kitöltőtől összesen **114** válasz

"Egyéb" válaszok (12)

4/15. Most néhány állítás következik. Kérlek, minden állításról mondd meg, hogy mennyire értesz egyet azokkal.

Válasz	Válaszok	Arány
Mindent egybe vetve a férfiak jobb politikai vezetők, mint a nők		
teljesen egyetértek	5	4.1%
inkább egyetértek	38	30.9%
egyet is értek, meg nem is	29	23.6%

inkább nem értek egyet	29	23.6%
egyáltalán nem értek egyet	22	17.9%
	123	
Az egyetemi végzettség fontosabb a fiúknak, mint a lányoknak		
teljesen egyetértek	1	0.8%
inkább egyetértek	7	5.7%
egyet is értek, meg nem is	16	13%
inkább nem értek egyet	41	33.3%
egyáltalán nem értek egyet	58	47.2%
	123	
Mindent egybevetve a család élete megsínyli, ha a nő teljes munkaidőben dolgozik		
teljesen egyetértek	12	9.8%
inkább egyetértek	36	29.3%
egyet is értek, meg nem is	33	26.8%
inkább nem értek egyet	21	17.1%
egyáltalán nem értek egyet	21	17.1%
	123	
A férj feladata a pénzkeresés, a feleségé a háztartás és a család ellátása.		
teljesen egyetértek	4	3.3%
inkább egyetértek	23	18.7%
egyet is értek, meg nem is	42	34.1%
inkább nem értek egyet	28	22.8%
egyáltalán nem értek egyet	26	21.1%
	123	

124 kitöltőtől összesen **492** válasz

4/16. Szerinted az itt olvasható állítások közül melyik illik leginkább a sokgyermekes családokra?

Válasz	Válaszok	Arány
Tudatosan vállalkoznak sok gyermekre, mert	91	74.6%
Tudatlanok, nem ismerik a védekezés, a családtervezés	1	0.8%
Felelőtlenek, figyelmen kívül hagyják a megélhetési	0	0%

A szociális kedvezmények miatt vállalkoznak több	0	0%
egyéb (pl. ilyenek is - olyanok is vannak)	28	23%
NT, NV	2	1.6%

122 kitöltőtől összesen **122** válasz

5/1. Mennyire fontos az életedben a ...

Válasz	Válaszok	Arány
Család		
nagyon fontos	117	95.1%
elég fontos	5	4.1%
kevésbé fontos	1	0.8%
egyáltalán nem fontos	0	0%
	123	
Barátok		
nagyon fontos	35	28.5%
elég fontos	76	61.8%
kevésbé fontos	11	8.9%
egyáltalán nem fontos	1	0.8%
	123	
Szabadidő		
nagyon fontos	21	17.2%
elég fontos	64	52.5%
kevésbé fontos	37	30.3%
egyáltalán nem fontos	0	0%
	122	
Politika		
nagyon fontos	2	1.6%
elég fontos	32	26%
kevésbé fontos	56	45.5%
egyáltalán nem fontos	33	26.8%
	123	

Munka		
nagyon fontos	17	13.8%
elég fontos	79	64.2%
kevésbé fontos	27	22%
egyáltalán nem fontos	0	0%
	123	
Vallás		
nagyon fontos	100	82%
elég fontos	21	17.2%
kevésbé fontos	1	0.8%
egyáltalán nem fontos	0	0%
	122	
Magyarságtudat		
nagyon fontos	41	33.3%
elég fontos	57	46.3%
kevésbé fontos	23	18.7%
egyáltalán nem fontos	2	1.6%
	123	

123 kitöltőtől összesen **859** válasz

5/2. Mindent egybevéve, mit mondanál...

Válasz	Válaszok	Arány
nagyon boldog vagyok	54	43.9%
elég boldog vagyok	65	52.8%
nem igazán vagyok boldog	4	3.3%
egyáltalán nem vagyok boldog	0	0%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

5/3. És hogyan jellemeznéd mostani egészségi állapotodat?

Válasz	Válaszok	Arány
Nagyon jó	47	38.2%
Jó	57	46.3%

Elfogadható	17	13.8%
Rossz	2	1.6%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

5/4. Mindent egybevetve mennyire vagy elégedett a jelenlegi életeddél? Hová helyeznéd el magad ezen a skálán?

Válasz	Válaszok	Arány
1	1	0.8%
2	0	0%
3	1	0.8%
4	1	0.8%
5	2	1.6%
6	4	3.2%
7	15	12.1%
8	32	25.8%
9	43	34.7%
10	25	20.2%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

5/5. Általában véve hogyan vélekedsz inkább...

Válasz	Válaszok	Arány
a legtöbb emberben meg lehet bízni, vagy	97	78.9%
az ember nem lehet elég óvatos másokkal kapcsolatban?	21	17.1%
NT, NV	5	4.1%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

5/6. Most társadalmi szervezetekről kérdeznék. Tagja vagy a következő szervezeteknek? HA TAG: Aktív tagja vagy inaktív tagja vagy a szervezetnek?

Válasz	Válaszok	Arány
Egyházi vagy vallási szervezet		
Aktív tag	85	69.7%
Inaktív tag	14	11.5%
Nem tag	20	16.4%
NT, NV	3	2.5%

	122	
Sport vagy rekreációs szervezet		
Aktív tag	12	9.8%
Inaktív tag	12	9.8%
Nem tag	98	79.7%
NT, NV	1	0.8%
	123	
Művészeti, zenei vagy oktatási szervezet		
Aktív tag	26	21.1%
Inaktív tag	11	8.9%
Nem tag	85	69.1%
NT, NV	1	0.8%
	123	
Generációs és rétegszervezeteknek (pl. nyugdíjasok, nagycsaládosok)		
Aktív tag	12	9.8%
Inaktív tag	30	24.4%
Nem tag	78	63.4%
NT, NV	3	2.4%
	123	
Politikai párt		
Aktív tag	1	0.8%
Inaktív tag	5	4.1%
Nem tag	115	94.3%
NT, NV	1	0.8%
	122	
Környezetvédelmi szervezet		
Aktív tag	2	1.6%
Inaktív tag	6	4.9%
Nem tag	113	92.6%
NT, NV	1	0.8%

	122	
Emberbaráti vagy jótékonyági szervezet		
Aktív tag	16	13.2%
Inaktív tag	12	9.9%
Nem tag	89	73.6%
NT, NV	4	3.3%
	121	

123 kitöltőtől összesen **856** válasz

5/7. Végeztél-e az elmúlt egy évben az itt felsorolt területeken önkéntes közösségi munkát vagy nyújtottál-e segítséget, ingyenes szolgáltatást olyan közösségnek, akik nem tartoznak a családotodhoz, illetve a személyes baráti körödbe?

Válasz	Válaszok	Arány
Politikai tevékenység (politikai párt (nem anyagi jellegű) segítése, pl. választási		
0 alkalom (nem végeztem)	116	93.5%
1-2 alkalom	3	2.4%
3-5 alkalom	1	0.8%
6 vagy több alkalom	0	0%
NT, NV	4	3.2%
	124	
Karitatív tevékenység (betegek, öregek, szegények, stb. segítése).		
0 alkalom (nem végeztem)	40	32.3%
1-2 alkalom	37	29.8%
3-5 alkalom	17	13.7%
6 vagy több alkalom	28	22.6%
NT, NV	2	1.6%
	124	
Vallással és egyházzal kapcsolatos tevékenység (vallási, egyházi csoportok		
0 alkalom (nem végeztem)	17	13.8%
1-2 alkalom	32	26%
3-5 alkalom	17	13.8%
6 vagy több alkalom	55	44.7%

NT, NV	2	1.6%
	123	
Bármilyen más önkéntes közösségi aktivitás.		
0 alkalom (nem végeztem)	32	26%
1-2 alkalom	45	36.6%
3-5 alkalom	11	8.9%
6 vagy több alkalom	27	22%
NT, NV	8	6.5%
	123	

124 kitöltőtől összesen **494** válasz

5/8. Ezen a listán különböző típusú emberek vannak. Ki tudnád választani azokat, akiket nem szeretnél SZOMSZÉDAIDNAK?

Válasz	Válaszok	Arány
Bűnöző múlttal rendelkező emberek		
teljesen elfogadnám	2	1.6%
inkább elfogadnám	24	19.4%
nem nagyon fogadnám el	76	61.3%
egyáltalán nem fogadnám el	17	13.7%
NT, NV	5	4%
	124	
Más fajhoz tartozó emberek		
teljesen elfogadnám	36	29%
inkább elfogadnám	62	50%
nem nagyon fogadnám el	19	15.3%
egyáltalán nem fogadnám el	2	1.6%
NT, NV	5	4%
	124	
Baloldali szélsőségesek		
teljesen elfogadnám	9	7.3%
inkább elfogadnám	34	27.4%
nem nagyon fogadnám el	52	41.9%

egyáltalán nem fogadnám el	23	18.5%
NT, NV	6	4.8%
	124	
Súlyos alkoholisták		
teljesen elfogadnám	1	0.8%
inkább elfogadnám	27	21.8%
nem nagyon fogadnám el	61	49.2%
egyáltalán nem fogadnám el	31	25%
NT, NV	4	3.2%
	124	
Jobboldali szélsőségek		
teljesen elfogadnám	7	5.6%
inkább elfogadnám	37	29.8%
nem nagyon fogadnám el	55	44.4%
egyáltalán nem fogadnám el	19	15.3%
NT, NV	6	4.8%
	124	
Nagycsaládosok		
teljesen elfogadnám	102	82.3%
inkább elfogadnám	19	15.3%
nem nagyon fogadnám el	0	0%
egyáltalán nem fogadnám el	1	0.8%
NT, NV	2	1.6%
	124	
Érzelmileg labilis emberek		
teljesen elfogadnám	13	10.5%
inkább elfogadnám	67	54%
nem nagyon fogadnám el	33	26.6%
egyáltalán nem fogadnám el	6	4.8%
NT, NV	5	4%

	124	
Cigányok		
teljesen elfogadnám	7	5.6%
inkább elfogadnám	52	41.9%
nem nagyon fogadnám el	48	38.7%
egyáltalán nem fogadnám el	11	8.9%
NT, NV	6	4.8%
	124	
Bevándorlók		
teljesen elfogadnám	7	5.6%
inkább elfogadnám	48	38.7%
nem nagyon fogadnám el	41	33.1%
egyáltalán nem fogadnám el	18	14.5%
NT, NV	10	8.1%
	124	
AIDS-esek		
teljesen elfogadnám	17	13.7%
inkább elfogadnám	52	41.9%
nem nagyon fogadnám el	32	25.8%
egyáltalán nem fogadnám el	14	11.3%
NT, NV	9	7.3%
	124	
Kábítószeresek		
teljesen elfogadnám	1	0.8%
inkább elfogadnám	11	8.9%
nem nagyon fogadnám el	55	44.4%
egyáltalán nem fogadnám el	50	40.3%
NT, NV	7	5.6%
	124	
Homoszexuálisok		

teljesen elfogadnám	12	9.7%
inkább elfogadnám	42	33.9%
nem nagyon fogadnám el	42	33.9%
egyáltalán nem fogadnám el	23	18.5%
NT, NV	5	4%
	124	
Zsidók		
teljesen elfogadnám	80	64.5%
inkább elfogadnám	33	26.6%
nem nagyon fogadnám el	4	3.2%
egyáltalán nem fogadnám el	2	1.6%
NT, NV	5	4%
	124	

124 kitöltőtől összesen **1612** válasz

6/1. Az emberek különféle információforrásokat használnak, hogy megtudják, mi történik országukban és a világban. Kérlek, a következő információforrások közül válaszd ki azokat, amelyeket használtál az elmúlt héten.

Válasz	Válaszok	Arány
Online hírportálok		
Igen	99	79.8%
Nem	22	17.7%
NT, V	3	2.4%
	124	
Nyomtatott napilapok		
Igen	22	17.7%
Nem	99	79.8%
NT, V	3	2.4%
	124	
Hírek rádióban		
Igen	72	58.1%
Nem	51	41.1%

NT, V	1	0.8%
	124	
Hírek TV-ben		
Igen	32	25.8%
Nem	90	72.6%
NT, V	2	1.6%
	124	
Nyomtatott hetilapok		
Igen	22	17.7%
Nem	99	79.8%
NT, V	3	2.4%
	124	
Könyvek		
Igen	71	57.3%
Nem	49	39.5%
NT, V	4	3.2%
	124	
Barátokkal, kollégákkal való beszélgetés		
Igen	115	92.7%
Nem	8	6.5%
NT, V	1	0.8%
	124	
Közösségi média (pl.: facebook, instagram stb.)		
Igen	68	54.8%
Nem	54	43.5%
NT, V	2	1.6%
	124	

124 kitöltőtől összesen **992** válasz

6/2. Kérlek, amennyiben olvasol online híreket add meg, hogy melyik online hírportált olvasod általában a legtöbbször!

Szöveges válasz

90 kitöltőtől összesen **90** válasz

6/3. Kérlek, hogy amennyiben nézel TV-t add meg, hogy melyik hírcsatornát nézed általában a leggyakrabban!

Szöveges válasz

55 kitöltőtől összesen **55** válasz

6/4. Politikában az emberek gyakran beszélnek „baloldaliságról” és „jobbboldaliságról”. Hol helyeznéd el az általad általában fogyasztott (hallgatott, olvasott, nézett, kiválasztott) médiumokat az itt található skálán?

Válasz	Válaszok	Arány
1	3	2.4%
2	0	0%
3	3	2.4%
4	5	4%
5	21	16.9%
6	18	14.5%
7	28	22.6%
8	26	21%
9	14	11.3%
10	6	4.8%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

6/5. Kérlek, válaszd ki, hogy az elmúlt egy héten fogyasztottad-e a következő médiumok, információforrások valamelyikét?

Válasz	Válaszok	Arány
Vallási tartalmú televíziós csatorna		
Igen	15	12.2%
Nem	107	87%
NT, NV	1	0.8%
	123	
Vallási tartalmú rádió		
Igen	36	29.3%
Nem	86	69.9%
NT, NV	1	0.8%
	123	
Egyházi újság		

Igen	40	32.8%
Nem	81	66.4%
NT, NV	1	0.8%
	122	
Egyházi online hírportál		
Igen	63	50.8%
Nem	60	48.4%
NT, NV	1	0.8%
	124	
Vallásos nyomtatvány, kiadvány		
Igen	59	48%
Nem	63	51.2%
NT, NV	1	0.8%
	123	
Vallási tematikájú könyv		
Igen	73	59.3%
Nem	49	39.8%
NT, NV	1	0.8%
	123	

124 kitöltőtől összesen **738** válasz

XIV. 6/6.Milyen gyakran olvasol Schönstattos kiadványokat?

Válasz	Válaszok	Arány
Rendszeresen	22	17.7%
Gyakran	36	29%
Néha	31	25%
Ritkán	27	21.8%
Soha	8	6.5%
NT, NV	0	0%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

7/1. Milyen gyakran gondolkozol az élet értelmén és célján?

Válasz	Válaszok	Arány
Rendszeresen	46	37.7%
Gyakran	48	39.3%
Ritkán	18	14.8%
Néha	8	6.6%
Soha	2	1.6%
NT, NV	0	0%

122 kitöltőtől összesen **122** válasz

7/2. Jelenleg tartozol-e valamilyen valláshoz vagy vallási felekezethez?

Válasz	Válaszok	Arány
Nem tartozok valláshoz, felekezethez	0	0%
Római katolikus	118	97.5%
Református, kálvinista	2	1.7%
Görög katolikus, örmény katolikus	0	0%
Evangélikus, lutheránus	1	0.8%
Ortodox, görög keleti, pravoszláv	0	0%
Izraelita, zsidó	0	0%
Mohamedán (muszlim)	0	0%
Baptista, adventista	0	0%
Hit Gyülekezete	0	0%
Jehova tanúi	0	0%
Krisna-tudatú hívő	0	0%
Pünkösdiek	0	0%

121 kitöltőtől összesen **121** válasz

7/3. Ezen a listán különböző vallású emberek vannak. Ki tudnád választani, hogy CSALÁDODBA fogadnád-e őket?

Válasz	Válaszok	Arány
Katolikus		
teljesen elfogadnám	115	93.5%
inkább elfogadnám	8	6.5%
nem nagyon fogadnám el	0	0%
egyáltalán nem fogadnám el	0	0%
	123	
Református		
teljesen elfogadnám	89	72.4%
inkább elfogadnám	30	24.4%
nem nagyon fogadnám el	3	2.4%
egyáltalán nem fogadnám el	1	0.8%
	123	
Evangélikus		
teljesen elfogadnám	91	74%
inkább elfogadnám	31	25.2%
nem nagyon fogadnám el	1	0.8%
egyáltalán nem fogadnám el	0	0%
	123	
Zsidó		
teljesen elfogadnám	59	48%
inkább elfogadnám	48	39%
nem nagyon fogadnám el	16	13%
egyáltalán nem fogadnám el	0	0%
	123	
Ortodox		
teljesen elfogadnám	65	52.8%
inkább elfogadnám	46	37.4%
nem nagyon fogadnám el	11	8.9%

egyáltalán nem fogadnám el	1	0.8%
	123	
Hit Gyülekezete tag		
teljesen elfogadnám	10	8.2%
inkább elfogadnám	46	37.7%
nem nagyon fogadnám el	44	36.1%
egyáltalán nem fogadnám el	22	18%
	122	
Pünkösdistá		
teljesen elfogadnám	17	13.9%
inkább elfogadnám	64	52.5%
nem nagyon fogadnám el	29	23.8%
egyáltalán nem fogadnám el	12	9.8%
	122	
Muszlim		
teljesen elfogadnám	8	6.6%
inkább elfogadnám	26	21.3%
nem nagyon fogadnám el	51	41.8%
egyáltalán nem fogadnám el	37	30.3%
	122	
Krisna-tudatú hívő		
teljesen elfogadnám	7	5.8%
inkább elfogadnám	23	19%
nem nagyon fogadnám el	53	43.8%
egyáltalán nem fogadnám el	38	31.4%
	121	
Jehova Tanúi Egyház tagja		
teljesen elfogadnám	5	4.1%
inkább elfogadnám	24	19.8%
nem nagyon fogadnám el	49	40.5%

egyáltalán nem fogadnám el	43	35.5%
	121	
Buddhista		
teljesen elfogadnám	13	10.7%
inkább elfogadnám	36	29.8%
nem nagyon fogadnám el	47	38.8%
egyáltalán nem fogadnám el	25	20.7%
	121	

123 kitöltőtől összesen **1344** válasz

7/4. Esküvőktől, temetésektől eltekintve milyen gyakran szoktál részt venni vallási szertartáson?

Válasz	Válaszok	Arány
Hetente többször	36	29%
Hetente	80	64.5%
Havonta	5	4%
Csak bizonyos ünnepekkor	1	0.8%
Évente	0	0%
Ritkábban mint évente	1	0.8%
Soha	0	0%
NT, NV	1	0.8%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

7/5. Függetlenül attól, milyen gyakran veszel részt vallási szertartásokon, mit mondanál magadról?

Válasz	Válaszok	Arány
vallásos vagyok, egyházam tanítását követem	116	93.5%
vallásos vagyok, a magam módján	5	4%
nem tudnám megmondani, hogy vallásos vagyok-e vagy sem	2	1.6%
nem vagyok vallásos, engem ilyesmi nem érdekel, egyedül is	0	0%
nem vagyok vallásos, mert meggyőződésem szerint a	0	0%
nem vagyok vallásos, mert az élet értelme és célja csak itt a	0	0%
NT, NV	1	0.8%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

7/6. A következő állítások közül melyik áll legközelebb a véleményedhez?

Válasz	Válaszok	Arány
Bármelyik másik vallást nézzük is, csak nagyon kicsi igazság	3	2.5%
Sok vallásban vannak alapvető igazságok.	99	81.1%
Csak egyetlen igaz vallás van.	18	14.8%
NT, NV	2	1.6%

122 kitöltőtől összesen **122** válasz

7/7. Kérlek mondd meg, hogy mennyire hiszel...

Válasz	Válaszok	Arány
... a halál utáni életben?		
határozottan hiszek	102	82.3%
úgy érzem, hogy hiszek	18	14.5%
úgy érzem, hogy nem hiszek	0	0%
határozottan nem hiszek	1	0.8%
NT, NV	3	2.4%
	124	
... a mennyben?		
határozottan hiszek	97	78.9%
úgy érzem, hogy hiszek	23	18.7%
úgy érzem, hogy nem hiszek	0	0%
határozottan nem hiszek	0	0%
NT, NV	3	2.4%
	123	
... a pokolban?		
határozottan hiszek	77	62.6%
úgy érzem, hogy hiszek	33	26.8%
úgy érzem, hogy nem hiszek	9	7.3%
határozottan nem hiszek	0	0%
NT, NV	4	3.3%
	123	

... a vallási csodákban?		
határozottan hiszek	77	62.6%
úgy érzem, hogy hiszek	38	30.9%
úgy érzem, hogy nem hiszek	6	4.9%
határozottan nem hiszek	0	0%
NT, NV	2	1.6%
	123	

124 kitöltőtől összesen **493** válasz

7/8. Szoktál-e pénzzel hozzájárulni valamelyik egyház kiadásaihoz? Felsorolom az egyházi célra adott anyagi támogatás néhány formáját. Kérlek, mondd meg mindegyikről, hogy abban a formában támogatod-e rendszeresen, vagy esetenként egyházadat?

Válasz	Válaszok	Arány
egyházfenntartási járulék (egyházi adó)		
Rendszeresen	84	67.7%
Esetenként	15	12.1%
Nem adok	16	12.9%
NT, NV	9	7.3%
	124	
nagyobb összegű adományok		
Rendszeresen	18	14.5%
Esetenként	60	48.4%
Nem adok	37	29.8%
NT, NV	9	7.3%
	124	
perselypénz		
Rendszeresen	108	87.1%
Esetenként	9	7.3%
Nem adok	2	1.6%
NT, NV	5	4%
	124	
a papoknak, egyházi tisztségviselőknek nyújtott adományok		

Rendszeresen	5	4.1%
Esetenként	42	34.1%
Nem adok	63	51.2%
NT, NV	13	10.6%
	123	
egyházon belüli mozgalmaknak, közösségeknek nyújtott adományok		
Rendszeresen	48	39%
Esetenként	47	38.2%
Nem adok	19	15.4%
NT, NV	9	7.3%
	123	
vallásos információforrásnak (pl.: rádió, televízió, újság) nyújtott adományok		
Rendszeresen	6	4.9%
Esetenként	33	26.8%
Nem adok	74	60.2%
NT, NV	10	8.1%
	123	

124 kitöltőtől összesen **741** válasz

7/9. Saját hited, meggyőződésed az itt felsoroltak közül melyiket nyújtja leginkább, és melyiket legkevésbé a számodra?

Válasz	Válaszok	Arány
állandóságot a gyorsan változó világban		
leginkább nyújtja	71	57.3%
nyújtja	49	39.5%
nyújtja is, meg nem is	4	3.2%
nem nyújtja	0	0%
legkevésbé nyújtja	0	0%
	124	
biztos erkölcsi értékrendet		
leginkább nyújtja	90	72.6%
nyújtja	29	23.4%

nyújtja is, meg nem is	5	4%
nem nyújtja	0	0%
legkevésbé nyújtja	0	0%
	124	
lehetőséget az emberi tökéletesedéshez		
leginkább nyújtja	76	61.3%
nyújtja	44	35.5%
nyújtja is, meg nem is	4	3.2%
nem nyújtja	0	0%
legkevésbé nyújtja	0	0%
	124	
igazi emberi kapcsolatokat		
leginkább nyújtja	51	41.1%
nyújtja	63	50.8%
nyújtja is, meg nem is	9	7.3%
nem nyújtja	1	0.8%
legkevésbé nyújtja	0	0%
	124	
boldogságot, örömet akkor is, ha sok minden hiányzik az ember életéből, amit még		
leginkább nyújtja	60	48.4%
nyújtja	55	44.4%
nyújtja is, meg nem is	8	6.5%
nem nyújtja	1	0.8%
legkevésbé nyújtja	0	0%
	124	
türelmet a nehézségek elviseléséhez		
leginkább nyújtja	67	54%
nyújtja	48	38.7%
nyújtja is, meg nem is	8	6.5%
nem nyújtja	1	0.8%

legkevésbé nyújtja	0	0%
	124	
a büntől visszatartó erő		
leginkább nyújtja	44	35.8%
nyújtja	59	48%
nyújtja is, meg nem is	19	15.4%
nem nyújtja	0	0%
legkevésbé nyújtja	1	0.8%
	123	
segítséget ott, ahol más világnézetek tehetetlenek		
leginkább nyújtja	41	33.3%
nyújtja	69	56.1%
nyújtja is, meg nem is	10	8.1%
nem nyújtja	3	2.4%
legkevésbé nyújtja	0	0%
	123	
bátorítást arra, hogy minden embert szeressünk		
leginkább nyújtja	60	48.8%
nyújtja	56	45.5%
nyújtja is, meg nem is	6	4.9%
nem nyújtja	1	0.8%
legkevésbé nyújtja	0	0%
	123	
erőt a betegséghez		
leginkább nyújtja	54	44.3%
nyújtja	57	46.7%
nyújtja is, meg nem is	8	6.6%
nem nyújtja	2	1.6%
legkevésbé nyújtja	1	0.8%
	122	

a halál tudatának elviseléséhez		
leginkább nyújtja	69	56.6%
nyújtja	47	38.5%
nyújtja is, meg nem is	5	4.1%
nem nyújtja	1	0.8%
legkevésbé nyújtja	0	0%
	122	

124 kitöltőtől összesen **1357** válasz

7/10. Szerinted van-e lehetősége a teljes földi életre annak az embernek, aki:

Válasz	Válaszok	Arány
nem tartozik az egyházadhoz		
van	101	81.5%
nincs	13	10.5%
NT, NV	10	8.1%
	124	
más felekezethez tartozik		
van	116	93.5%
nincs	4	3.2%
NT, NV	4	3.2%
	124	
nem él a vallásos hit szerint		
van	80	64.5%
nincs	29	23.4%
NT, NV	15	12.1%
	124	
nem hiszi a Szentírást		
van	88	71%
nincs	21	16.9%
NT, NV	15	12.1%
	124	

tagadja Istent, és a hívót lenézi		
van	27	21.8%
nincs	80	64.5%
NT, NV	17	13.7%
	124	
bizonytalankodik Isten létezésében		
van	87	70.7%
nincs	20	16.3%
NT, NV	16	13%
	123	
csak önmagának él és Isten iránt is közömbös		
van	25	20.3%
nincs	85	69.1%
NT, NV	13	10.6%
	123	
becsületes, rendes, pedig nem is hisz Istenben		
van	99	80.5%
nincs	15	12.2%
NT, NV	9	7.3%
	123	

124 kitöltőtől összesen **989** válasz

7/11. És üdvözülhet-e az az ember, aki:

Válasz	Válaszok	Arány
nem tartozik az egyházadhoz		
Igen	115	92.7%
Nem	3	2.4%
NT, NV	6	4.8%
	124	
más felekezethez tartozik		
Igen	116	93.5%

Nem	2	1.6%
NT, NV	6	4.8%
	124	
nem él a vallásos hit szerint		
Igen	104	83.9%
Nem	7	5.6%
NT, NV	13	10.5%
	124	
nem hiszi a Szentírást		
Igen	99	79.8%
Nem	12	9.7%
NT, NV	13	10.5%
	124	
tagadja Istent, és a hívőt lenézi		
Igen	40	32.5%
Nem	62	50.4%
NT, NV	21	17.1%
	123	
bizonytalankodik Isten létezésében		
Igen	103	83.1%
Nem	6	4.8%
NT, NV	15	12.1%
	124	
csak önmagának él és Isten iránt is közömbös		
Igen	48	38.7%
Nem	54	43.5%
NT, NV	22	17.7%
	124	
becsületes, rendes, pedig nem is hisz Istenben		
Igen	106	86.2%

Nem	5	4.1%
NT, NV	12	9.8%
	123	

124 kitöltőtől összesen **990** válasz

7/12. Mit gondolsz, a nem vallásos emberek megkísérlik-e valamivel pótolni azt, amit a hívő embernek a vallás nyújt?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen	105	84.7%
Nem	6	4.8%
NT, NV	13	10.5%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

7/13. Akár IGEN vagy NEM, kérlek pár szóban írd le, hogy mivel próbálják vagy nem próbálják pótolni?

Szöveges válasz

109 kitöltőtől összesen **109** válasz

7/14. Megítélésed szerint gondjaid, problémáid megoldásában mennyire számíthatsz az alábbiak segítségére:

Válasz	Válaszok	Arány
Családra, rokonságra		
Nagyon számíthatok	88	71%
Számíthatok	30	24.2%
Számíthatok is, meg nem is	6	4.8%
Nem számíthatok	0	0%
Egyáltalán nem számíthatok	0	0%
	124	
Szomszédokra		
Nagyon számíthatok	7	5.7%
Számíthatok	46	37.4%
Számíthatok is, meg nem is	49	39.8%
Nem számíthatok	18	14.6%
Egyáltalán nem számíthatok	3	2.4%
	123	
Barátokra		

Nagyon számíthatok	47	38.2%
Számíthatok	59	48%
Számíthatok is, meg nem is	16	13%
Nem számíthatok	1	0.8%
Egyáltalán nem számíthatok	0	0%
	123	
Munkatársakra		
Nagyon számíthatok	9	7.4%
Számíthatok	44	36.4%
Számíthatok is, meg nem is	53	43.8%
Nem számíthatok	14	11.6%
Egyáltalán nem számíthatok	1	0.8%
	121	
Schönstatti Mozgalom tagjaira		
Nagyon számíthatok	45	36.6%
Számíthatok	55	44.7%
Számíthatok is, meg nem is	19	15.4%
Nem számíthatok	4	3.3%
Egyáltalán nem számíthatok	0	0%
	123	
Egyházra		
Nagyon számíthatok	12	9.8%
Számíthatok	61	49.6%
Számíthatok is, meg nem is	46	37.4%
Nem számíthatok	3	2.4%
Egyáltalán nem számíthatok	1	0.8%
	123	
Önkormányzatra		
Nagyon számíthatok	0	0%
Számíthatok	14	11.5%

Számíthatok is, meg nem is	60	49.2%
Nem számíthatok	43	35.2%
Egyáltalán nem számíthatok	5	4.1%
	122	
A pártok helyi szervezeteire		
Nagyon számíthatok	0	0%
Számíthatok	2	1.7%
Számíthatok is, meg nem is	21	17.6%
Nem számíthatok	64	53.8%
Egyáltalán nem számíthatok	32	26.9%
	119	
Önkormányzati képviselőkre		
Nagyon számíthatok	0	0%
Számíthatok	7	5.8%
Számíthatok is, meg nem is	39	32.5%
Nem számíthatok	53	44.2%
Egyáltalán nem számíthatok	21	17.5%
	120	
Parlamenti képviselőkre		
Nagyon számíthatok	0	0%
Számíthatok	4	3.3%
Számíthatok is, meg nem is	33	27.3%
Nem számíthatok	53	43.8%
Egyáltalán nem számíthatok	31	25.6%
	121	

124 kitöltőtől összesen **1219** válasz

7/15. Kérlek, mondd meg, szerinted az egyházaknak és vallási szervezeteknek ma Magyarországon sok, vagy kevés hatalmuk van?

Válasz	Válaszok	Arány
túlságosan kevés hatalmuk van	4	3.3%
kevés hatalmuk van	42	34.7%

megfelelő nagyságú hatalmuk van	46	38%
sok hatalmuk van,	14	11.6%
túlságosan sok hatalmuk van	2	1.7%
NT, NV	13	10.7%

121 kitöltőtől összesen **121** válasz

7/16. Általában mondva, mit gondolsz, hogy Magyarországon az egyházak megfelelő választ adnak:

Válasz	Válaszok	Arány
az egyén erkölcsi problémáira és szükségleteire		
Határozottan igen	14	11.6%
Igen	78	64.5%
Nem	22	18.2%
Határozottan nem	2	1.7%
NT, NV	5	4.1%
	121	
a családi élet problémáira		
Határozottan igen	15	12.3%
Igen	71	58.2%
Nem	30	24.6%
Határozottan nem	1	0.8%
NT, NV	5	4.1%
	122	
az emberek lelki igényeire		
Határozottan igen	14	11.5%
Igen	75	61.5%
Nem	27	22.1%
Határozottan nem	0	0%
NT, NV	6	4.9%
	122	
az ország társadalmi problémáira		
Határozottan igen	3	2.5%

Igen	50	41%
Nem	55	45.1%
Határozottan nem	7	5.7%
NT, NV	7	5.7%
	122	

122 kitöltőtől összesen **487** válasz

7/17.Mennyire fontos az életedben Isten?

Válasz	Válaszok	Arány
1	0	0%
2	0	0%
3	0	0%
4	0	0%
5	2	1.6%
6	0	0%
7	2	1.6%
8	10	8.1%
9	16	12.9%
10	94	75.8%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

7/18. Mennyire fontos az életedben Szűz Mária?

Válasz	Válaszok	Arány
1	1	0.8%
2	1	0.8%
3	1	0.8%
4	1	0.8%
5	5	4%
6	4	3.2%
7	10	8.1%
8	11	8.9%
9	24	19.4%

10	66	53.2%
----	----	-------

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

7/19. Mennyire fontos az életedben az Egyház?

Válasz	Válaszok	Arány
1	0	0%
2	0	0%
3	1	0.8%
4	3	2.4%
5	10	8.1%
6	5	4%
7	19	15.3%
8	25	20.2%
9	21	16.9%
10	40	32.3%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

7/20. Szívesen magyaráznád-e a hitedet más vallású, vagy nem vallásos embernek, ha lehetőséged adódna erre?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen	92	74.2%
Nem	24	19.4%
NT, NV	8	6.5%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

7/21. Szívesen magyaráznád-e a Schönstatti eszmét, a közösségen kívül, ha lehetőséged adódna erre?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen	99	80.5%
Nem	12	9.8%
NT, NV	12	9.8%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

7/22. Mit gondolsz, a Magyar Schönstatti Mozgalomnak a Magyar Katolikus Egyházhoz való viszonya hogyan alakul(t)?

Válasz	Válaszok	Arány
--------	----------	-------

Most is és a múltban is jó volt a kapcsolat	74	60.7%
Most jó a kapcsolat, de a múltban ez nem így volt	29	23.8%
Most nem jó, de a múltban jó volt a kapcsolat	1	0.8%
Most sem és múltban sem volt jó kapcsolat	2	1.6%
NT, NV	16	13.1%

122 kitöltőtől összesen **122** válasz

7/23. Kérlek válaszsd ki, hogyan fejeznéd be a következő mondatot: A jövőben a Mozgalom Egyházhoz való viszonya...

Válasz	Válaszok	Arány
...javulni fog.	80	65.6%
...stagnálni fog.	32	26.2%
...romlani fog.	1	0.8%
NT, NV	9	7.4%

122 kitöltőtől összesen **122** válasz

8/1. Kérlek, mondd meg, mennyire bízol meg a...

Válasz	Válaszok	Arány
szűkebb családotban		
Teljesen megbízok	110	89.4%
Valamennyire megbízok	12	9.8%
Nem igazán bízok meg	0	0%
Egyáltalán nem bízok meg	0	0%
NT, NV	1	0.8%
	123	
tágabb családotban, rokonságban		
Teljesen megbízok	49	39.8%
Valamennyire megbízok	68	55.3%
Nem igazán bízok meg	5	4.1%
Egyáltalán nem bízok meg	0	0%
NT, NV	1	0.8%
	123	
munkatársaidban		

Teljesen megbízok	15	12.4%
Valamennyire megbízok	77	63.6%
Nem igazán bízok meg	20	16.5%
Egyáltalán nem bízok meg	2	1.7%
NT, NV	7	5.8%
	121	
egyházakban		
Teljesen megbízok	22	18%
Valamennyire megbízok	89	73%
Nem igazán bízok meg	5	4.1%
Egyáltalán nem bízok meg	1	0.8%
NT, NV	5	4.1%
	122	
civil szervezetekben		
Teljesen megbízok	2	1.6%
Valamennyire megbízok	62	50.8%
Nem igazán bízok meg	39	32%
Egyáltalán nem bízok meg	10	8.2%
NT, NV	9	7.4%
	122	
önkormányzatokban		
Teljesen megbízok	1	0.8%
Valamennyire megbízok	48	39.7%
Nem igazán bízok meg	44	36.4%
Egyáltalán nem bízok meg	20	16.5%
NT, NV	8	6.6%
	121	
politikai pártokban		
Teljesen megbízok	0	0%
Valamennyire megbízok	20	16.4%

Nem igazán bízok meg	52	42.6%
Egyáltalán nem bízok meg	45	36.9%
NT, NV	5	4.1%
	122	
Magyar Államban		
Teljesen megbízok	8	6.6%
Valamennyire megbízok	78	63.9%
Nem igazán bízok meg	21	17.2%
Egyáltalán nem bízok meg	10	8.2%
NT, NV	5	4.1%
	122	
Európai Unióban		
Teljesen megbízok	1	0.8%
Valamennyire megbízok	28	23%
Nem igazán bízok meg	49	40.2%
Egyáltalán nem bízok meg	37	30.3%
NT, NV	7	5.7%
	122	

123 kitöltőtől összesen **1098** válasz

8/2. Felsorolok néhány szervezetet. Kérlek, mondd meg mindegyikről, hogy mennyire bízol bennük?

Válasz	Válaszok	Arány
A hadseregben		
Nagymértékben	9	7.3%
Meglehetősen	49	39.8%
Nem nagyon	43	35%
Egyáltalán nem	10	8.1%
NT, NV	12	9.8%
	123	
A bíróságban		
Nagymértékben	9	7.3%

Meglehetősen	51	41.5%
Nem nagyon	50	40.7%
Egyáltalán nem	7	5.7%
NT, NV	6	4.9%
	123	
Az országgyűlésben		
Nagymértékben	3	2.4%
Meglehetősen	40	32.5%
Nem nagyon	59	48%
Egyáltalán nem	15	12.2%
NT, NV	6	4.9%
	123	
A köztisztviselőkben		
Nagymértékben	2	1.6%
Meglehetősen	53	43.1%
Nem nagyon	50	40.7%
Egyáltalán nem	9	7.3%
NT, NV	9	7.3%
	123	
A nagyvállalatokban		
Nagymértékben	0	0%
Meglehetősen	13	10.6%
Nem nagyon	66	53.7%
Egyáltalán nem	33	26.8%
NT, NV	11	8.9%
	123	
A rendőrségben		
Nagymértékben	4	3.3%
Meglehetősen	83	67.5%
Nem nagyon	28	22.8%

Egyáltalán nem	3	2.4%
NT, NV	5	4.1%
	123	
A sajtóban		
Nagymértékben	0	0%
Meglehetősen	7	5.7%
Nem nagyon	61	49.6%
Egyáltalán nem	50	40.7%
NT, NV	5	4.1%
	123	
A televízióban		
Nagymértékben	0	0%
Meglehetősen	5	4.1%
Nem nagyon	61	49.6%
Egyáltalán nem	53	43.1%
NT, NV	4	3.3%
	123	

123 kitöltőtől összesen **984** válasz

8/3. Egyetértesz-e az alábbi kijelentésekkel?

Válasz	Válaszok	Arány
vallás és az egyház a tudomány és haladás ellensége		
Igen	0	0%
Nem	121	98.4%
NT, NV	2	1.6%
	123	
ahol a vallásosság csökken, ott az erkölcs is romlik		
Igen	107	87.7%
Nem	11	9%
NT, NV	4	3.3%
	122	

a vallás és az egyház mindig képes arra, hogy megújuljon		
Igen	100	82%
Nem	16	13.1%
NT, NV	6	4.9%
	122	
a műveltségtől nem függ a vallásosság, nagy tudósok is lehetnek vallásosak		
Igen	121	99.2%
Nem	0	0%
NT, NV	1	0.8%
	122	
a vallás a múlt maradványa		
Igen	1	0.8%
Nem	118	96.7%
NT, NV	3	2.5%
	122	
a keresztény vallásnak jelentős szerepe volt az európai kultúra fejlődésében		
Igen	119	98.3%
Nem	0	0%
NT, NV	2	1.7%
	121	
a vallás a szocializmusban is tényleges emberi szükségleteket elégített ki		
Igen	110	90.2%
Nem	4	3.3%
NT, NV	8	6.6%
	122	

123 kitöltőtől összesen **854** válasz

9/1. Felsorolok olyan életvitelbeli változásokat, amelyek a közeljövőben bekövetkezhetnek. Kérlek, mondd meg mindegyikről, hogy ha ezek bekövetkeznének azt jó dolognak, rossz dolognak vagy közömbösnek tartanád.

Válasz	Válaszok	Arány
Csökkenne a munka fontossága életünkben		

Jó dolog	32	26%
Közömbös	30	24.4%
Rossz dolog	55	44.7%
NT, NV	6	4.9%
	123	
A technológia fejlesztése nagyobb hangsúlyt kapna		
Jó dolog	30	24.2%
Közömbös	48	38.7%
Rossz dolog	37	29.8%
NT, NV	9	7.3%
	124	
Növekedne a tekintély tisztelete		
Jó dolog	63	50.8%
Közömbös	41	33.1%
Rossz dolog	11	8.9%
NT, NV	9	7.3%
	124	
Nagyobb hangsúlyt kapna a családi élet		
Jó dolog	120	97.6%
Közömbös	2	1.6%
Rossz dolog	0	0%
NT, NV	1	0.8%
	123	

124 kitöltőtől összesen **494** válasz

9/2. Mennyire vagy büszke arra, hogy magyar vagy?

Válasz	Válaszok	Arány
Nagyon büszke vagyok	52	42.3%
Meglehetősen büszke vagyok	56	45.5%
Nem nagyon vagyok büszke	12	9.8%
Egyáltalán nem vagyok büszke	2	1.6%

Nem vagyok magyar	0	0%
NT, NV	1	0.8%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

9/3. Kérlek jelöld, hogy mennyire fontos számodra a/az....

Válasz	Válaszok	Arány
Alaptörvény		
nagyon fontos	31	25.2%
fontos	66	53.7%
fontos is, meg nem is	12	9.8%
nem fontos	12	9.8%
egyáltalán nem fontos	2	1.6%
	123	
Himnusz		
nagyon fontos	73	58.9%
fontos	42	33.9%
fontos is, meg nem is	7	5.6%
nem fontos	2	1.6%
egyáltalán nem fontos	0	0%
	124	
Szent Korona		
nagyon fontos	53	42.7%
fontos	46	37.1%
fontos is, meg nem is	21	16.9%
nem fontos	3	2.4%
egyáltalán nem fontos	1	0.8%
	124	
Címer		
nagyon fontos	44	35.5%
fontos	47	37.9%
fontos is, meg nem is	24	19.4%

nem fontos	7	5.6%
egyáltalán nem fontos	2	1.6%
	124	
Megyei címerek		
nagyon fontos	4	3.2%
fontos	29	23.4%
fontos is, meg nem is	38	30.6%
nem fontos	47	37.9%
egyáltalán nem fontos	6	4.8%
	124	
Nemzeti zászló		
nagyon fontos	61	49.2%
fontos	55	44.4%
fontos is, meg nem is	6	4.8%
nem fontos	2	1.6%
egyáltalán nem fontos	0	0%
	124	
Nemzeti ünnepek		
nagyon fontos	48	38.7%
fontos	59	47.6%
fontos is, meg nem is	14	11.3%
nem fontos	3	2.4%
egyáltalán nem fontos	0	0%
	124	

124 kitöltőtől összesen **867** válasz

9/4. Mennyire érdekel a politika?

Válasz	Válaszok	Arány
1	22	17.7%
2	7	5.6%
3	20	16.1%

4	7	5.6%
5	13	10.5%
6	17	13.7%
7	14	11.3%
8	11	8.9%
9	8	6.5%
10	5	4%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

9/5. Amennyiben most vasárnap lenne az országgyűlési választás, elmennél-e szavazni?

Válasz	Válaszok	Arány
biztosan elmennék szavazni	89	71.8%
valószínűleg elmennék szavazni	26	21%
valószínűleg nem mennék el szavazni	2	1.6%
biztosan nem mennék el szavazni	3	2.4%
NT, NV	4	3.2%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

9/6. Politikában az emberek gyakran beszélnek „baloldaliságról” és „jobbboldaliságról”. Hová helyeznéd a nézeteidet általában az itt található skálán?

Válasz	Válaszok	Arány
1	0	0%
2	1	0.8%
3	1	0.8%
4	2	1.6%
5	10	8.1%
6	12	9.7%
7	33	26.6%
8	29	23.4%
9	20	16.1%
10	16	12.9%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

10/1. Mennyire vagy elégedett háztartásod anyagi helyzetével?

Válasz	Válaszok	Arány
1	3	2.4%
2	1	0.8%
3	2	1.6%
4	1	0.8%
5	9	7.3%
6	7	5.6%
7	24	19.4%
8	23	18.5%
9	25	20.2%
10	29	23.4%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

10/2. Tudott-e pénzt megtakarítani az elmúlt évben a családot?

Válasz	Válaszok	Arány
Tudott pénzt megtakarítani	86	69.4%
Épphogy kijöttünk a pénzünkből	23	18.5%
Hozzá kellett nyúlni a korábbi megtakarításainkhoz	6	4.8%
Hozzá kellett nyúlni a korábbi megtakarításainkhoz és pénzt	1	0.8%
Nem volt megtakarításunk, és kölcsön is kellett kérnünk	2	1.6%
NT, NV	6	4.8%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

10/3. Az emberek néha különböző társadalmi osztályokba sorolják be önmagukat. Te a

Válasz	Válaszok	Arány
a felső osztályhoz,	3	2.4%
a felső-közép osztályhoz,	64	51.6%
az alsó-közép osztályhoz,	50	40.3%
a munkásosztályhoz, vagy	2	1.6%
az alsó osztályhoz sorolnád magad?	0	0%
NT, NV	5	4%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

10/4. Mennyi volt a havi, nettó jövedelmed az elmúlt hónapban?

Válasz	Válaszok	Arány
0 - 200 000 Ft	33	27.3%
200 001 - 350 000 Ft	31	25.6%
350 001 - 500 000 Ft	24	19.8%
500 001 - 750 000 Ft	8	6.6%
750 001 - 1 000 000 Ft	5	4.1%
1 000 000 Ft feletti	6	5%
NT, NV	14	11.6%

121 kitöltőtől összesen **121** válasz

10/5. Beleértve a Te jövedelmedet is, mennyi volt a háztartásod elmúlt havi, nettó jövedelme?

Válasz	Válaszok	Arány
0 - 200 000 Ft	5	4.1%
200 001 - 350 000 Ft	9	7.4%
350 001 - 500 000 Ft	25	20.7%
500 001 - 750 000 Ft	34	28.1%
750 001 - 1 000 000 Ft	16	13.2%
1 000 000 Ft feletti	15	12.4%
NT, NV	17	14%

121 kitöltőtől összesen **121** válasz

11/1. Nemed:

Válasz	Válaszok	Arány
Nő	72	58.1%
Férfi	52	41.9%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

11/2. Korod

Válasz	Válaszok	Arány
1-18 éves	9	7.3%
19-25 éves	7	5.6%

26-35 éves	18	14.5%
36-45 éves	21	16.9%
46-55 éves	34	27.4%
56-65 éves	31	25%
66-75 éves	4	3.2%
75 év felett	0	0%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

11/3. Lakhelyed típusa:

Válasz	Válaszok	Arány
Főváros	36	29.3%
Nagyváros/megyeszékhely	22	17.9%
Kisváros	34	27.6%
Falu/község	31	25.2%
Tanya	0	0%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

11/4. Melyik megyében található az állandó lakhelyed?

Válasz	Válaszok	Arány
1. Bács-Kiskun megye	1	0.8%
2. Baranya megye	4	3.4%
3. Békés megye	0	0%
4. Borsod-Abaúj-Zemplén megye	1	0.8%
5. Csongrád megye	1	0.8%
6. Fejér megye	7	5.9%
7. Győr-Moson-Sopron megye	14	11.9%

8. Hajdú-Bihar megye	0	0%
9. Heves megye	0	0%
10. Jász-Nagykun-Szolnok megye	2	1.7%
11. Komárom-Esztergom megye	2	1.7%
12. Nógrád megye	0	0%
13. Pest megye	36	30.5%
14. Somogy megye	9	7.6%
15. Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	0	0%
16. Tolna megye	0	0%
17. Vas megye	6	5.1%
18. Veszprém megye	8	6.8%
19. Zala megye	14	11.9%
Budapest	13	11%

118 kitöltőtől összesen **118** válasz

11/5. Családi állapotod:

Válasz	Válaszok	Arány
nőtlen, hajadon	20	16.4%
házas és együtt élünk	97	79.5%
házas és külön élünk	0	0%
elvált	1	0.8%
elvált, majd újrահázasodott	0	0%
özvegy	4	3.3%
özvegy, majd újrահázasodott	0	0%

122 kitöltőtől összesen **122** válasz

"Egyéb" válaszok (3)

11/6. Amennyiben párkapcsolatban/házasságban élsz, társad a Schönstatti közösség tagja?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen	95	81.9%
Nem	11	9.5%
NT, NV	10	8.6%

116 kitöltőtől összesen **116** válasz

11/7. Amennyiben nem vagy házas, szeretnél-e életed során házasságot kötni?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen	20	22%
Nem	2	2.2%
Házas vagyok	59	64.8%
NT, NV	10	11%

91 kitöltőtől összesen **91** válasz

11/8. Életed során hány gyermeked született?

Válasz	Válaszok	Arány
1	8	7%
2	12	10.5%
3	20	17.5%
4	23	20.2%
5	19	16.7%
6	10	8.8%
7	3	2.6%
8	5	4.4%
9	2	1.8%

10+	1	0.9%
0	11	9.6%

114 kitöltőtől összesen **114** válasz

11/9. Tervezel még gyermeket vállalni?

Válasz	Válaszok	Arány
Igen	29	24.4%
Nem	84	70.6%
NT, NV	6	5%

119 kitöltőtől összesen **119** válasz

11/10. Hányan éltek jelenleg egy háztartásban?

Szöveges válasz

119

kitöltőtől összesen **119** válasz

11/11. Mi a legmagasabb iskolai végzettséged?

Válasz	Válaszok	Arány
kevesebb, mint 8 osztály	1	0.8%
befejezett 8 osztály	6	4.8%
szakmunkásképző, szakmunkás-bizonyítvány	1	0.8%
szakközépiskolai érettségi	3	2.4%
gimnáziumi érettségi	13	10.5%
főiskolai diploma	23	18.5%
egyetemi diploma	66	53.2%
PhD	11	8.9%

124 kitöltőtől összesen **124** válasz

11/12. Jelenlegi státuszod:

Válasz	Válaszok	Arány
tanuló	10	8.1%
egyetemi hallgató	6	4.9%

aktív munkavállaló (alkalmazott/beosztott)	75	61%
vállalkozó	9	7.3%
háztartásbeli (CSED, GYED, GYES...)	12	9.8%
munkanélküli	2	1.6%
eltartott	1	0.8%
nyugdíjas	8	6.5%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

11/13. Milyen vallásúnak kereszteltek meg?

Válasz	Válaszok	Arány
Nem kereszteltek meg	0	0%
Római katolikus	117	95.1%
Református, kálvinista	4	3.3%
Görögkatolikus, örmény katolikus	2	1.6%
Evangélikus, lutheránus	0	0%
Ortodox, görög keleti, pravoszláv	0	0%
Baptista, adventista	0	0%
Hit Gyülekezete	0	0%
Jehova tanúi	0	0%
Krisna-tudatú hívő	0	0%

123 kitöltőtől összesen **123** válasz

12/1. Amennyiben bármilyen gondolat megfogalmazódott benned a kérdőív kitöltése kapcsán és úgy érzed, hogy szívesen megosztanád velem, itt van rá lehetőséged:

Szöveges válasz

59 kitöltőtől összesen **59** válasz

12/2. Tisztelettel kérlek, amennyiben interjúadással is segítenéd kutatásom sikeres megvalósulását, add meg e-mail elérhetőséged! Vagy keress bátran az orosziborbala@gmail.com email címen.

Szöveges válasz

39 kitöltőtől összesen **39** válasz